ماستر هريام جو
بئنڪاڪ وڃڻ

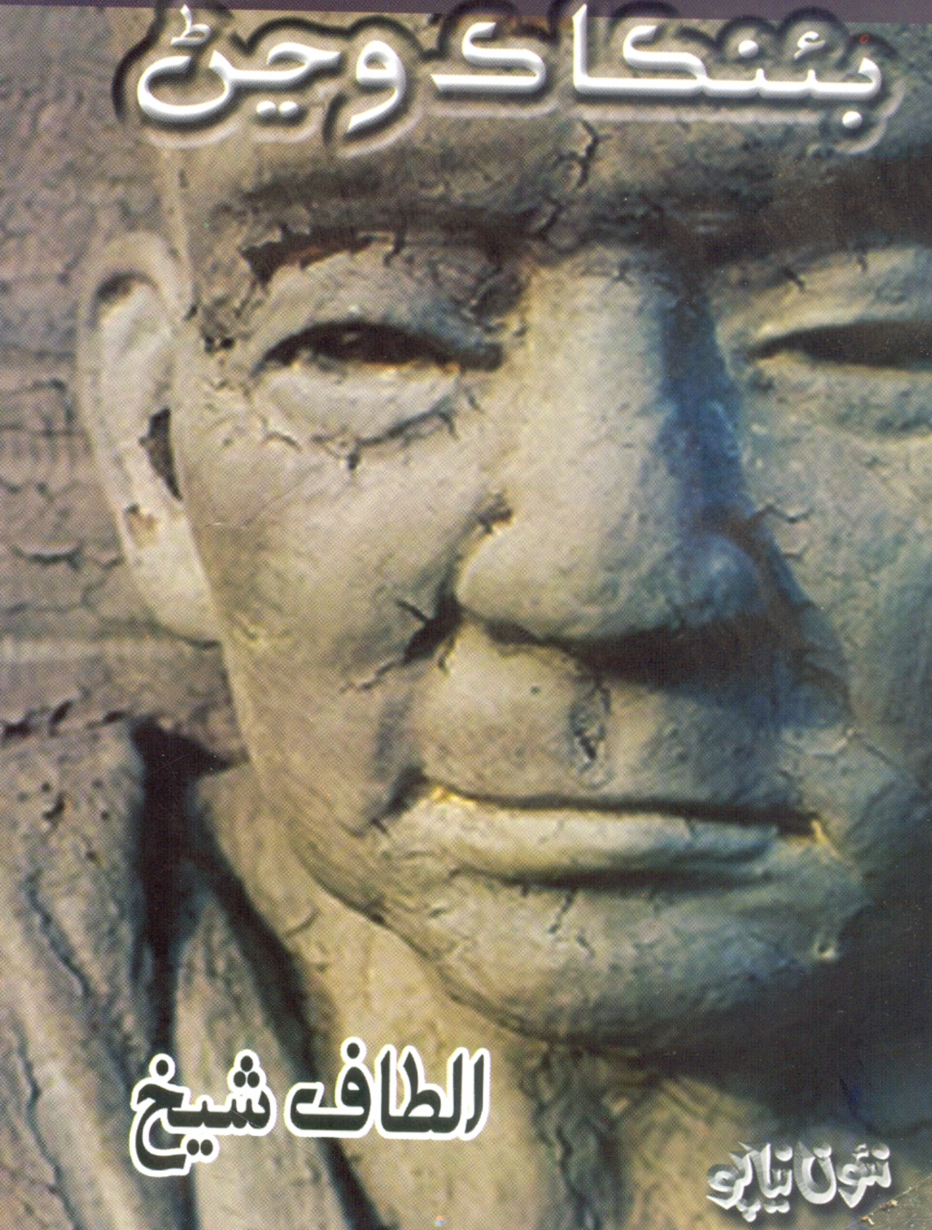

الطاف شيخ

نئون نياپو

ماسترهريام جو
بئنڪاڪ وڃڻ

(ڪهاڻيون)

سنڌيڪار
الطاف شيخ

نئون نياپو اڪيڊمي
سچل ڳوٺ ڪراچي

كتاب جو نالو: ماستر هريام جو بئنكاڪ وڃڻ
موضوع ڪهاڻيون
سنڌيڪار: الطاف شيخ
تعداد: هڪ هزار
ڇاپو ڇوٿون: ڊسمبر 2012
: نئون نياپو اڪيڊمي،
پاران: D-1 سچل ڳوٺ گلشن اقبال ٽائون ڪراچي
Cell # 0346-2103811

سادي ڪاپي: Rs. 150/=
اڇي ڪاپي: Rs. 300/=

ارپنا

مخدوم محمد زمان طالب المولیٰ

جي نالي

فهرست

مهاڳ: ترجمي جو سفر۔ **نجم عباسي** /5

ڪهاڻيون

1. خوش نصيب وڇوڙو /9
2. گرميءَ جي لهر /23
3. ٽيون ڏاڪو/33
4. ٿوناط جي خوشين ڀري مختصر زندگي /42
5. سفيد گلاب/49
6. ماستر هريام جو بئنڪاڪ وڃڻ... /62
7. آخري ڪلڪو /70
8. ضدي /78
9. شادي /86
10. ٽئڪسي ڊرائيور جي ڪهاڻي /93
11. ماتا ڪچنگ /98
12. پيار جو آڪيرو/110
13. نيڪلس /128
14. ذهين ترين /138
15. وفا جي پتلي /142
16. حقيقتن جي جاچ /154
17. قيدي /176

ترجمي جو سفر

ٻين ٻولين جا ڪي ڪتاب پڙهندي خيال ايندو آهي ۽ اتساهہ اُڀرندو آهي، تہ ان ۾ ظاهر ڪيل ويچار، نظريا ۽ واقعا يا ان جي لکڻ جو ڍنگ، اسان جي ٻوليءَ وارا بہ پڙهي ۽ ڄاڻي سگهن. ان لاءِ ان کي ترجمي ڪرڻ جو شوق ۽ جذبو جاڳندو آهي، يا وري ٻين ٻولين جي ڪن ڪتابن ۾ سياسي، سماجي ۽ قومي مسئلا، تعليمي، تهذيبي، اقتصادي ۽ نظرياتي حالتون اهڙيون بيان ڪيل هونديون آهن ۽ انهن جا حل پڻ پيش ڪيا ويندا آهن، جي اسان جي ديس جي مسئلن ۽ حالتن جهڙا هوندا آهن. اهڙيءَ حالت ۾، ان جي ترجمي تي دل چاهيندي آهي، جيئن اسان جي پنهنجي عوام جي ماڻهن جو انهن مامرن ۾ ذهن کلي ۽ رهنمائي ملي، يا ٻين ملڪن جون تاريخي، تهذيبي ۽ پنگتي حالتون ۽ ذهني ۽ قومي سوچ ڄاڻڻ لاءِ بہ انهن ملڪن جي ٻولين جا ڪتاب ترجمو ڪرڻ ڪارائتو ڪارج آهي، اهي آهن منهنجا پنهنجا خيال ۽ لاڙا ترجمي بابت.

الطاف شيخ جي ترجمو ڪيل هنن ڪهاڻين مان ائين پيو لڳي ڄڻ هي اسان جي ديس ۽ سماج جون ڪهاڻيون آهن، ۽ انهن جا ڪردار اسان جا ڏٺل وائٺل آهن، ماحول ۽ ڪردار اهڙا آهن، جو جي ماڻهن ۽ شهرن جا غير سنڌي نالا نہ هجن تہ ترجمي هجڻ جو گمان ئي نہ پوي.

ڪهاڻي ”خوش نصيب ڇوڪري“ ۾ ليکڪ مزاح ئي مزاح ۾ ڪيترين ئي سماجي اوڻاين طرف صاف ۽ چٽو اشارو ڪري ڇڏيو آهي، ۽ دولتمند يا نوڪر شاهي طبقي جي تصوير چٽي آهي ۽ اهو ڏيکاريو آهي تہ پئسن جي زور تي مُلن ۽ ڪورٽن مان پنهنجي مرضيءَ موجب ڪم ڪيائي سگهجي ٿو اهڙا مثال اسان جي ملڪ ۾ بہ آهن، البت يئان لنگ جهڙيون جرئتمند ۽ اڳتي وڌيل ڇوڪريون هتي گهٽ ملنديون.

”گرميءَ جي لهر“ ڪهاڻيءَ واري لورين جهڙيون سڪايل ڪنواريون هر

ملڪ ۾ ۽ اسان جي ملڪ ۾ بہ آهن. جن لاءِ چادر ۽ چوديواري بي معنيٰ بنجيو وڃن. پر هتي لورين وانگر اڳتي وک وڌائڻ جو حوصلو پورو سارو اٿن.

"ٽيون ڏاڪو" ڪهاڻيءَ ۾ ڏسجي ٿو تہ ملائيشيا ۽ سنگاپور ۾ سنڌ وانگر. جي شهري ۽ صنعتي زندگيءَ ۾ نہ. تہ بہ گهٽ ۾ گهٽ جاگيردار سماج ۾ ڀھراڙيءَ ۾ پوڙهن جي عزت ڪئي ويجي ٿي ۽ ڪنهن بہ نموني هنن جي دل دکائڻ کان پاسو ڪيو ويجي ٿو پر غريب ۽ پورهيت طبقي ۾ جڏهن پوڙهو بيڪار ۽ اپاهج بنجيو وڃي، تڏهن هن جي ٿهل ٽڪور آزار ۽ هن جو گذران ۽ علاج ڪٽنب لاءِ سهڻ کان ٻاهر بوجھ بنجيو پوي، ۽ پوءِ هو سوچڻ لڳن ٿا تہ پوڙهو نہ مري ٿو ۽ نہ منجو ٿو ڇڏي. پوءِ جهالت ۽ وهم پرستيءَ ڪري ۽ خاص ڪري اقتصادي بدحاليءَ ڪري هو پوڙهي جي علاج واسطي ڦيٽن ڦوڪن ۽ تعويذن تي ڀاڙين ٿا. حقيقت ۾ ۾ هنن جي اها جهالت ۽ وهم پرستي بہ غربت ڪري آهي. البت هن ڪهاڻيءَ ۾ پوڙهن جي سنڀال جو ڪو حل ڪو نہ ٻڌايو ويو آهي. حل تہ اهو آهي تہ غير طبقاتي سماج قائم ٿئي، جتي پوڙهن جي سنڀال ۽ ٿهل ٽڪور جي ذميواري عوامي حڪومت تي هجي.

"ڦوناط جي خوشين ڀري زندگي" ۾ ڊيڪاريل آهي تہ انڊونيشيا جو عوام بہ سنڌي عوام يعني هارين، مزورن، شاگردن ۽ ڪلارڪن وانگر انقلاب چاهي ٿو ۽ ان واسطي سياسي جلسن ۾ جنون ۽ جذبي جو اظهار ڪري ٿو پر اتي عوام بہ پاڻ مان اڳواڻ پيدا ڪرڻ بدران، خانداني، جاگيرداري، رجعت پرست ۽ روايتي اڳواڻن ۾ اميد رکيو ويٺو آهي، ۽ اهي ليڊر بہ عوام کي ڍڳا ڍور يا رڍون سمجهن ٿا. جن جي ڌڻ کي هو جيڏانهن چاهين اوڏانهن هڪلي سگهن ٿا ۽ تقرير ڪري، نعرا هڻائي ۽ لڪن ماڻهن جا ميڙ گڏ ڪرڻ سان پنهنجي ليڊري پيا چمڪائين ۽ جيڪي انقلاب جو نعرو تہ هڻن ٿا پر انقلاب جي واٽ تي هڪ وک بہ نٿا وڌائين. هو پرمار طبقي جا آهن. هن ڪهاڻيءَ ۾ ڊاڪٽر جي بورجوا ذهنيت بہ ظاهر ڪئي ويئي آهي، جو پورهيت جي پيٽ ۾ هڪ وزير کي بچائڻ ۾ پنهنجي آئيندي جي ترقي ڏسي ٿو.

"ماستر هريام جو ٻئنڪاڪ وڃڻ" ڪهاڻيءَ ۾ سرمائيداري دور ۽ شهري زندگيءَ جي پيٽ جاگيرداري نظام ۽ ڳوناٽي جيون سان ڏاڍي اثرائتي ۽ دلچسپ نموني ڪئي وئي آهي ۽ پڙهندڙ سرمائيداري دور کي مٿانهون سمجهڻ ۾ ڪا بہ هٻڪ محسوس نہ ٿو ڪري، اسان وٽ بہ ٻنهي سرشتن جا نظارا ساڳئي وقت موجود آهن.

"سفيد گل" ڪهاڻيءَ جي ماسترياڻيءَ ڪارتنيءَ وانگر اسان وٽ بہ چوڪريون تعليم پوري ڪندي ڪندي ڪافر عمر جون ٿي وينديون آهن، پوءِ ڪا چڱي ملازمت ملندي اٿن تہ پنهنجي تعليم ۽ عهدي جي گهمنڊ ۾ پنهنجن مائٽن يا سماجي طرح پنهنجي طبقي وارن سان پرٽجڻ ۾ گهٽتائي محسوس ڪنديون آهن ۽ پوءِ انهيءَ آسري ۽ خوشفهميءَ ۾ تہ ڪو مالدار ۽ سماجي طرح اوچي طبقي جو نوجوان اچي ساڻن لائون لهندو هنن جي عمر وڏي ويندي آهي ۽ هو شاديءَ جي عمر کان چڙهي وينديون آهن، ۽ساري ڄمار Miss يعني ڪنواري تي ڪاٽينديون آهن.

ڪهاڻيءَ جي پرک جو منهنجو هڪڙو ماپو اهو بہ آهي تہ ان ۾ طبقاتي سماج جي اپٽار ڪيتري آهي، الطاف شيخ جي ترجمو ڪيل هنن ڪهاڻين ۾ گهڻو ڪري هر هڪ ۾ طبقاتي سماج جي ڪنهن مسئلي کي اجاگر ڪيو ويو آهي، جيئن مون مٿي ڪن جي چنڊڇاڻ ۾ ڏيکاريو آهي، انهن ڪهاڻين کان سواءِ اهو بہ ڏيکاريو ويو آهي تہ سچائي ۽ اڻ هوند ڪري ڪنهن نوجوان جي شادي نہ ٿيڻ (ڪهاڻي: ضدي) يا سترهن سالن جي نوجوان نينگريءَ جي ستر سالن جي ڪروڙپتي ڪراڙي سان شادي ٿيڻ (ڪهاڻي: شادي)

اسين ڏسون پيا تہ سنڌ ۾ بہ ساڳيون سماجي برايون آهن.

انهن ملڪن، جتي جي ڪهاڻيڪارن جون هي ڪهاڻيون الطاف ڪنيون آهن، اتي سامراج جو ڪافي غلبو آهي، ۽ مون کي پڪ آهي تہ ڪن ليکڪن سامراج دشمن ۽ قومي آزاديءَ لاءِ بہ ڪهاڻيون لکيون هونديون، پر الطاف شيخ جي هن چونڊ ۾ ڪا اهڙي ڪهاڻي نظر ڪا نہ ٿي اچي.

ترجمو ٿيل ڪم تي، ٿيل ترجمي جي خوبين ۽ خامين تي پنهنجو خيال ظاهر ڪجي يا اصلي لکڻيءَ جي مواد تي؟ پڌرو آهي تہ مواد لاءِ ذميوار ان جو اصل ليکڪ آهي.

الطاف جي ترجمي جي ٻولي سادي، سليس، روان، لذيذ، صاف ستري ۽ ڏوتل ٻوتل آهي. هن دنيا جي ڪن سٺين ڪهاڻين سان سنڌين کي آشنا ٿيڻ جو موقعو ڏنو آهي. هنن ڪهاڻين پڙهڻ مان اهو معلوم ٿئي ٿو تہ انهن ملڪن ۾ مقصدي ساهت لکيو وڃي ٿو جنهن ۾ عوام جا مسئلا آهن ۽ جن ۾ فني لحاظ کان چٽائي، ڪهاڻيپڻو ۽ دلچسپي ڀرپور نمونو موجود آهن. اهڙين ڪهاڻين جي چونڊ تي الطاف شيخ جي رويي کي ساراهڻ کان سواءِ رهي نٿو سگهجي. هي ڪهاڻيون دنيا جي ڀلين ۾ ڀلين ڪهاڻين ۾ ڳڻي سگهجن ٿيون.

مان سمجهان ٿو تہ الطاف شيخ جو هي ڪتاب سندس ساهتي ڪاوشن ۾ خوشگوار تبديلي ثابت ٿيندو. سندس شروعاتي سفرنامن کي ماڻهن ان ڪري بہ وڏي شوق سان پسند ڪيو جو انهن ۾ "سنڌيت" کي چڱو خاصو حصو مليو هو. پوين سفرنامن ۾ هڪ تہ ورجاءُ آهي ۽ ٻيو انهن ملڪن جا جاگرافي، پنهنجن سنگتين، واقفڪارن ۽ شين جي خريداريءَ جا غير ضروري تفصيل ڏنا آهن. هيءُ ائين کپي جو انهن ملڪن جي سماجي جوڙجڪ جي ڇنڊڇاڻ ڪئي وڃي ۽ اتي ظالم ۽ مظلوم يا پرمار ۽ پرماريل طبقن جون حقيقتون هٿ ڪري ڏنيون وڃن، ۽ جيڪي مظلومن ۽ پرماريلن جون هلندڙ تحريڪون آهن، انهن کي انقلاب جي روشنيءَ ۾ اجاگر ڪيو وڃي. خاص ڪري ان حالت ۾ جڏهن ماڻهوءَ کي اتي ڳچ عرصو ترسڻ جو وجهہ ملي ٿو.... جيئي سنڌ!

نجم عباسي

18۔ اپريل 1987ع

خوش نصيب وچوڙو

اخبار نويس مان تعلقات عام آفيسر ٿيڻ ۽ پوءِ ان اشاعتي ڪمپنيءَ جو مئنيجر ٿي ڪم ڪرڻ، مون لاءِ ڪو گهڻو مٺي جو سور نہ هو ڪُميءَ وانگر صابر ۽ مائيٽي طبيعت جو آئون بہ ڪو نہ هوس جنهن ڪان ايري غيري ڪڪڙ ڏاڪو جمائي زندگيءَ جي بازيءَ ۾ گوءِ ڪٽي وڃي، ڪُميءَ ۽ ڪڪڙ جي ڳالهہ تہ ٻڌي هوندوَ تہ ڪمي هڪ ئي وقت ڏهہ هزار بيضا لاهي ٿي، پر ماٺ منوڙي ۾ لاهڻ ڪري ڪنهن کي خبر بہ نٿي پوي، هوڏانهن ڪڪڙ فقط هڪ بيضو لاهڻ لاءِ ڪيڪري ڪيڪري سڄي جهان کي اطلاع ڪري ٿي، ڄڻ تہ ڪو وڏو ڪم سرانجام ڏيئي رهي هجي، نتيجي ۾ ڪمي ڪنهن جي بہ حساب ۾ نٿي آئڙجي ۽ سيڪوان کي ڏڪاري ٿو ۽ هوڏانهن ڪڪڙ کي هر ڪو مانُ ڏئي ٿو ان مان ظاهر ٿيو تہ اشتهار بازيءَ ۾ وڏا گڻ سمايل آهن.

سو اشتهار بازيءَ کان مون بہ گهٽايو ڪو نہ ٿي، خاص ڪري پنهنجي اخباري ڪالم مان پورو پورو فائدو وٺندو رهيس ۽ نئين عهدي جي حساب موجب جهٽ پٽ اهو سکي ويس تہ عوام ۽ پنهنجي فرم وچ ۾ ڪيئن سمجهوتو قائم رکجي، ان کان علاوه ڪاغذن تي حساب ڪتاب ڪرڻ، ڏيتي ليتي ۽ نفعي نقصان جو ڇيد ۽ پيچ اپت ڪرڻ ۽ ناٽي کي چڱيءَ ريت ڪتب آڻڻ جون راهون ڪيڻ جهڙا ڪم ڪرڻ نہ رڳو ڳولي ورتم پر انهن کي چڱيءَ ريت سرانجام پڻ ڏيڻ لڳو هوس.

پر مون کي اها چاڻ هرگز نہ هئي تہ آفيس واري ڪم ڪرڻ کان علاوه ماڻهن جي دلي مسئلن جا منجهيل سٽ سلجهائڻ جي پڻ مون ۾ ڏات موجود آهي، اها ڳالهہ تڏهن ظاهر ٿي جڏهن ڪمپنيءَ جي مئنيجنگ ڊائريڪٽر محمد احمد تاج الدين، جنهن کي سندس دوست فقط MAT (مت) سڏيندا هئا، مون کي ڪنهن اهم ڪم لاءِ اڪيلائيءَ ۾ سڏايو ڪمپنيءَ جي پي. آر. او (تعلقات

عام آفيسر) جي حيثيت ۾ مون اهو پلي پت ڄاتو ٿي تہ ڪمپنيءَ جي مختلف مسئلن کي منهن ڏيڻ پي. آر. او جو ئي ڪم آهي. ان ڪري جڏهن وڏي صاحب محمد تاج الدين عرف "مت" ٻڌايو تہ هن جي اڳيان هڪ مسئلو آهي تہ مون کي بنهہ تعجب نہ لڳو ۽ سمجهي ويس تہ روزمره جي عام مسئلن مان ئي هڪ هوندو جيڪي اسان جهڙي وڏي ۽ مشهور فرم کي ملائيشيا ۽ سنگاپور ۾ درپيش اچي سگهن ٿا.

"سائين توهان بلڪل فڪر نہ ڪريو." اهو سوچي تہ مزورن جي يونين جا ليڊر ئي سندس جان پنيان آهن، مون کيس آٿت ڏني، "موجوده يونين جا مڙيئي نمائندا پاڻ سان ڳجهيءَ طرح ٺهيل آهن، ڪو بہ اهڙو قدم نہ کڻندو جنهن ڪري اسان کي اوري نہ سگهجي."

پر "مت – صاحب" منهنجي ڳالهہ ٻڌي اڻ ٻڌي ڪري چيو تہ مسئلو ان نوعيت جو نہ آهي، پوءِ ڪلرائي ڏرتيءَ تي اجايا گهٽا هر ڏيڻ بدران هن هڪدم ڳالهہ ڪئي تہ هن جي هڪ گرل فرينڊ آهي ۽ اها پيٽ سان ٿي پيئي آهي.

آئون اهو ٻڌي هڪو ٻڪو ٿي ويس، خير ايترو تہ سمجهيم ٿي تہ ڪيترائي شادي شده مرد ڪڏهن ڪڏهن پنهنجي تان لهي ويندا آهن ۽ پنهنجين زالن سان ڪانفرنسن ۽ ميٽنگن جا بهانا ڪري ڪلب، بار يا سئنيما هال ۾ دل وندرائي وٺندا آهن ۽ اسان جو صاحب، مت يعني مسٽر محمد احمد تاج الدين بہ ڪو اهڙو ساڌ پات نٿي ٿي سگهيو جيڪو بنهہ ڪنڌ هيٺ ڪري گهر کان آفيس ۽ آفيس کان گهر پهچي، پر سندس واتان اهو ٻڌڻ تہ هن جي هڪ سريت آهي ۽ سا بہ بان- چت! (ملئي لفظ: معنيٰ پيٽ سان.).

"سائين هن کي مسئلو تہ چئي نٿو سگهجي،" آخر هوش سنڀالي مون ڳالهائڻ جي ڪوشش ڪئي، "هيءَ تہ تباهي چئبي."

منهنجو مطلب آهي- صاحب اسان وارو شادي شده هو ۽ سندس شريف زال کي تہ اها بنهہ خبر نہ هئي تہ سندس مڙس کي اهڙا ڪڌا ڪم بہ ڪري سگهي ٿو. هن کيس هيڪاندو شريف سمجهيو ٿي ۽ مت پڻ چاهيو ٿي تہ سندس زال اهڙيءَ ئي غلط فهمي ۾ اڻ ڄاڻائيءَ ۾ هجي، ڇو جو زال کي جي معلوم ٿيو تہ هوءَ بيحد غمگين ۽ رنجيده ٿيندي.

"سائين مون کي ڇا ڪرڻو آهي؟" مون نيٺ پنهنجو پارٽ پڇيو ۽ هن ٻڌايو تہ هو جڏهن پينانگ ۾ هو تہ هن چيني ڇوڪريءَ- مس يئان لِنگ سان سندس ملاقات ٿي هئي ۽ هاڻ هوءَ نازڪ حالت ۾ آهي، کيس سگهوئي پينانگ کان هتي

ڪوالالمپور آندو وڃي ته سنو... پر سوال اهو هو ته ڪوالالمپور ۾ ڪيس ڪٿي رهايو وڃي.

مون انگريزي اخبار The Malay Mail جا تازا ۽ پراڻا پرچا ڪڍي اشتهارن ورا صفحا ڦهرڻ شروع ڪيا. آخرڪار برڪفيلڊ (Brickfield) واري علائقي ۾ جالان برهالا تي هڪ خالي فليٽ جو ڏس ملي ويو. مت صاحب هڪ مهيني جي اڳواٽ مسواڙ ڪجهه ڊپازٽ ۽ ڪجهه چيتيون فرنيچر جون ڏنيون. پوءِ مس يئان لنگ کي ڪوالالمپور گهرايو ويو.

جيئن ته محمد تاج الدين کي پينانگ کان اينڊڙ پيٽ سان چيني ڇوڪريءَ سان ريلوي اسٽيشن تي وڃي ملڻ جي همت نه هئي، ان ڪري هن اهو ڪم به مون کي سونپيو هو ملئي هو آئون وري به چيني هوس ۽ هڪ چينائڻ سان ملندي ڪنهن جي نظرن ۾ ڪنڪي نٿي سگهيس.

ريلوي اسٽيشن تي پهچي هيڏي خلق ۾ مس يئان لنگ کي سڃاڻڻ اهڙو سولو ڪم هو جهڙو ساتي. (ملئي ٻوتي ڪواب) ڪائڻ، گاڏيءَ مان لهندڙ مسافرن مان مون کي فقط اها ڇوڪري ڳولڻي هئي جيڪا اڪيلي هجي، ۽ ظاهر آهي جنهن سان گڏ فالتو ڦيٽو پڻ هجي.

يئان لنگ کي اهو ڏسي افسوس ٿيو ته ڪيس وٺڻ لاءِ سندس يار محمد تاج الدين پاڻ ڇو نه آيو پر ان ڳالهه کي مون اهو چئي ڍڪ ڍڪي ڇڏيو ته هو هيترين ڪمپنين جو ڊائريڪٽر هجڻ ڪري سخت مشغول رهي ٿو ۽ هينئر به ڪيس ڪجهه اهم ميٽنگن ۾ ويٺو هو نه ته ضرور اچي ها.

ان بعد ٽئڪسي ڪري مس يئان لِنگ کي سندس فليٽ تي اڪيلو ڇڏي ڪري انهن ئي پيرن سان موٽيس.

”ڪيڏي عجيب سين چئبي،“ مون دل ئي دل ۾ مس يئان لنگ بابت سوچيو. ”اصل رهاڪو تائپنگ شهر جي آهي، نوڪريءَ لاءِ پينانگ کان وڃي نڪتي جتي اسان واري صاحب سان ٽڪر ٿيس، هاڻ هوءَ ڪوالالمپور کان اچي نڪتي آهي، اڪيلي ئي اڪيلي، هيڏي وڏي پيٽ سان. ڪي ڪي ڇوڪريون ڪيئن نه پنهنجو پاڻ کي اچيو اوڙاهه ۾ ڦٽو ڪن.“

هئي ڏينهن چوويهه ڪلاڪ گذرڻ بعد به جڏهن محمد تاج الدين هن جي سار نه لڌي ته چيومانس ته جنهن نموني سان هن کي فليٽ ۾ ڦٽو ڪيو ويو آهي هوءَ ڪا فائيلن جو ڍير ناهي جنهن جي مٿان رڳو مٽيءَ جو تهه چڙهڻو آهي، گرل فرينڊ توهان جي چرندڙ پرندڙ ساهه وارو ماڻهو آهي، بلڪ ٻن ساهن وارو جن جي جياپي لاءِ کاڌو

پيتو دوا درمل ۽ ٻئي سامان جي وقت بوقت ضرورت آهي، هوءَ مٿين مهينن جي ويجهو اچي پهتي آهي ۽ ڪنهن وقت به ڏماڪو ڪري سگهي ٿي.

محمد تاج الدين سنجيدو ٿي وراڻيو ته هو هن کي باعزت زندگي گذارڻ لاءِ هنجي هر ممڪن مدد ڪندو. ان بابت هن سان اڳهين ڳالهه ٻولهه ٿيل آهي ته هو ٻار ڄڻائڻ بعد هن سان شادي ڪري ڪيس سوسائٽيءَ جي هڪ نيڪ اخلاق عورت ۽ "گهر واري" بڻائڻ جي حق ۾ آهي، هوءَ به ان ڳالهه تي راضي آهي، ان ڏس ۾ مون کي ڪجهه ڪرڻو پوندو.

مون اهو ئي ڪيو جيڪو ڪري سگهيس ٿي، يعني محمد تاج الدين کان موڪلائي پنهنجي هڪ پراڻي دوست يونس بن بجانگ وٽ پهتس، جيڪو ڪوالالمپور کان ڪجهه پري ڪلانگ شهر ۾ رهيو ٿي. پنهنجي صاحب جي راز ٻڌائڻ کان اڳ پهرين کانئس واعدو ورتم ته هو اها ڳالهه ڪنهن سان به نه ڪري، ويندي پنهنجي زال کان به ڳجهي رکي. يونس کان واعدو وٺڻ بعد ٿيلهو کولي ٻلي ٻاهر ڪڍيم.

"منهن ۾ موسيٰ" محمد تاج الدين جي افعالن جو ٻڌي يونس پڻ پهرين ته وائڙو ٿي ويو.

"پنهنجي ملئي زال هوندي هو هڪ چيني ڇوڪريءَ سان ڇو شادي ڪرڻ چاهي ٿو؟" هن پڇيو.

"بس هڪ ته دلپشوريءَ لاءِ" مون وراڻيومانس، "هونءَ ته ڇوڪري ٻار ڪيرائڻ لاءِ به راضي هئي پر اسان واري صاحب ائين ڪرڻ نه ڏنس. ويتر شاديءَ جا وڏا وعدا ڪري ڪيس هٿي گهرايو اٿس. هاڻ سدائين باقاعدي شادي ڪري زال بڻائڻ چاهي ٿو ٻي ڳالهه ته هن کي پهرين زال مان اولاد ناهي. پر ايو ٻار وڃي نپائڻ بدران ان ٻار کي پالڻ بهتر سمجهي ٿو جن ۾ سندس شخصيت جا جزا (Genes) هجن جيئن فخر سان چئي سگهي ته هو به مرد آهي ۽ ڪيس ٻار پيدا ڪرڻ جي قوت آهي، سندس ماءُ ته پهرين سال کان پنيان لڳي اچيس ته ميان محمد تاج الدين پوٽن بنا گهر ويڳاڻو آهي. سو محمد تاج الدين هڪ باعزت ڪردار جو ماڻهو ثابت ٿيڻ لاءِ مس ٻڌان لنگ کي قانوني زال ۽ ان مان پيدا ٿيندڙ ٻار کي قانوني حق لاءِ نڪاح ڪرڻ ضروري سمجهي ٿو."

يونس اهو ميجيو ته محمد تاج الدين جي ٽوپي واقعي هر ڪو ماڻهو پائي نٿو سگهي، هي وڏي همت وارو ڇٽبو جيڪو پنهنجي بدناميءَ کي پنهنجو ئي سمجهي ٿو ان ڪري پاڻ سندس مدد لاءِ واعدو ڪيو.

پوري هفتي بعد هن فون تي ٻڌايو تہ ان سلسلي ۾ هو ڪيترن ئي ماڻهن سان مليو آهي ويندي ڪلانگ شهر جي قاضي سان پڻ، محمد تاج الدين جا گهرو مسئلا حل ڪرڻ لاءِ اسان کي هن ريت قدم کڻڻا پوندا:

هڪ مسلمان مرد سان شادي ڪرڻ لاءِ جيڪو چار زالون رکي سگهي ٿو مس يئان لنگ جو مسلمان ٿيڻ ضروري آهي، جنهن ۾ طهر جي رسم بہ شامل آهي. (هتي ملائيشيا جا شافعي مسلمان ڇوڪرين جو طهر پڻ ڪرائين جيئن آفريڪا جي ڪجهہ ملڪن ۾ مالڪي فرقي جا ڪرائين ٿا.) ان ڪم لاءِ يونس جو گهر صحيح جيڪو ڪوالالمپور جي گوڙ شور واري زندگيءَ کان پري ڀرو هو.

محمد تاج الدين جو پگهار جيئن تہ ٽن هزار ڊالرن کان وڌيڪ هو سو هو قاضيءَ کي مطمئن ڪري سگهيو ٿي تہ هن لاءِ ٻي زال رکڻ ڪو مسئلو ناهي ۽ ان صورت ۾ پهرين زال کان موڪلڻ وٺڻ بہ ضروري نہ آهي، سو اهي ڪي خاص ڳالهيون نہ هيون جيڪي آڏ ٻڌجي پريشان ڪن.

انهن مڙني ڳالهين جو احوال محمد تاج الدين کي ٻڌايم تہ جنهن پنهنجي وات سان مس يئان لنگ کي ٻڌايو تہ ڪيس مسلمان بنائڻ جو ڪم منهنجي حوالي ڪيو ويو آهي، ماڻهن کان ڳالهہ ڳجهي رکڻ لاءِ ان ۾ بر سيندنگ (وليما دعوت) وارو حصو ڇڏڻو هو.

پوءِ هڪ ڏينهن شام جو مس يئان لنگ کي وٺي آئون يونس جي گهر پهتس، يونس سڀ بندوبست ڪري ڇڏيو هو ڪلانگ مسجد جي هڪ عورت طهر جي رسم ادا ڪئي ۽ پوءِ ڪلانگ شهر جي قاضيءَ کيس ڪلمو پڙهائي مسلمان ڪيو ان موقعي لاءِ يونس چند نالي ڪنا مهمان گهرايا هئا، جن ۾ ڪجهہ تہ سندس ئي دوست هئا، ڪجهہ ڪمپونگ (ڳوٺ) جا پوڙها پڪا ۽ ڪجهہ مسجد جا جماعتي ۽ امام هو جن مڙني جو واسطو "مڪن ۽ منيوم" (ملئي لفظ: کاڌي ۽ پيتي) سان ئي هو ڪير پيو مسلمان ٿئي ۽ ڇو پيو مسلمان ٿئي، ان بابت تفصيل ٻڌائڻ يا نہ ٻڌائڻ جو ڪين ذرو بہ رنج نہ هو مرد سرڳ ۾ وڃي يا نرڳ ۾، ملين جو ڪم غسل ڪرائڻ سان، وارو حساب هو شاهدن جي خاني ۾ هڪ تہ مون صحيح ڪئي.

مانيءَ بعد جڏهن آيل مهمان روانا ٿي ويا تہ گهر جي ماڻهن گڏجي ويهي ماني کاڌي، مانيءَ دوران مس يئان لنگ مونکي چيني زبان ۾ آهستي چيو تہ طهر ڪرڻ واري عورت هن کي سڀ ڪپڙا لاهڻ لاءِ چيو هو ۽ ان بعد ڪجهہ ريمارڪ بہ ڏيندي رهي، طهر بعد ڪيس سرهي پاڻيءَ سان وهنجاريو ويو هو جنهن جي

خوشبو پوءِ بہ ايندي رهي.

يونس جي گهران موٽڻ تي يٽان لنگ ٻڌايو تہ هوءَ فليٽ ۾ اڪيلي رهي رهي ڪڪ ٿي پيئي آهي، پينانگ ۾ سندس هڪ ساهيڙي آهي جيڪا پنهنجي نوڪري ڇڏي ڪوالالمپور ۾ ساڻس گڏ اچي رهڻ لاءِ راضي آهي، مون کي سندس اها ڳالهہ بلڪل صحيح لڳي ۽ ڪيس دلداري ڏيندي چيو تہ اها ڳالهہ پهرين فرصت ۾ محمد تاج الدين سان ڪندس.

ٻئي ڏينهن جڏهن پنهنجي صاحب سان ڳالهہ ڪيم تہ هن هائوڪار ڪندي چيو تہ يٽان لنگ کي موڪل آهي تہ هوءَ پلي پنهنجي ساهيڙي فيفيءَ کي پينانگ مان گهرائي پاڻ سان رهائي.

ڏينهن تڪا تڪا گذرندا ويا ۽ پوءِ مون جهڙي جبلن ماٿرين ۽ ٻين قدرتي نظارن کي غور سان ڏسڻ واري شوقين هڪ ڏينهن محمد تاج الدين کي ٻڌايو تہ سائين وقت اچي مٿان بيٺو آهي جو هڪ ٻي پل ٽپجي، هاڻ سوچڻو اهو آهي تہ ڪنهن وقت بہ يٽان لنگ کي جي اوچتو ويم جا سور شروع ٿي وڃن تہ ڪو ضرور موجود هجي جيڪو ڪيس اسپتال پهچائي.

محمد تاج الدين چيو تہ سوال تہ واقعي اهم آهي، پر ڪو رستو ڳول تہ ڇا ڪرڻ کپي، ۽ پوءِ جيترو گهڻو ان تي سوچڻ لڳس اوترو مون کي محسوس ٿيو تہ آئون ماٺهو نہ پر ڪڪڙ ٿيندو وڃان، خير فيصلو اهو بيٺو تہ آئون پنهنجي اڪيلي جان کي يٽان لنگ جي فليٽ ۾ ٽي محفوظ رکان ۽ جنهن وقت قدرت کي آدمشماري وڌائڻ لاءِ سڏ ڪرڻو پوي تہ حاضر سائين چئي يٽان لنگ کي اسپتال وٺي وڃان، پر ساڳئي وقت هڪ ٻيو مسئلو مونکي منجهائڻ لڳو تہ جيڪڏهن اتفاق سان رات جي نوائيءَ ۾ هڪڙي يا ٻئي ڇوڪريون مون تي زوريءَ جلهہ ڪن تہ ڪير مڃيندو تہ هنن مون سان زوري ڪئي يا مون هنن سان. ان ڪتراڳ ۾ پوڻ جو سوچي مٿين صلاح بدران، پنهنجي صاحب کي هڪ ٻي اسڪرپٽ پيش ڪيم.

سائين هينئن ڇو نہ ڪيو وڃي تہ توهان جي ٻي زال يٽان لنگ ۽ هن جي ساهيڙي فيفي فليٽ ڇڏي منهنجي گهر هلي رهن جتي سمر ۽ منهنجي اماح (ملئي نوڪرياڻي) عزيزه پڻ رهي ٿي، ۽ هونءَ بہ ٿي گهٽ ماڻهو ٿيندا پر پنج ماڻهن سان ميلو ٿيو سو آڌيءَ مانجهيءَ ڪو نہ ڪو گهر ۾ موجود هوندو ئي هوندو ان کان علاوه خرچ پکي جي بہ بچت ٿي پوندي، فليٽ جي ماهوار مسواڙ جا پنج سؤ ڊالر تہ بچندا پر لائيٽ ۽ پاڻيءَ جو بہ خرچ بچي پوندو.

محمد تاج الدين کي مون واري صلاح ڏاڍي وڻي، ان ڪري نہ تہ ڪوهن جا پنج سؤ ڊالر بچيا ٿي پر ان ڪري جو فليٽ ۾ رهڻ سان هنگامي ۽ پيچ پچان واري حالتن ۾ سندس قروتي جي ڄمڻ جو امڪان هو پر گهر ۾ رهڻ ڪري هو پُر سڪون ماحول ۾ وجود وٺي سگهيو ٿي. منهنجي گهر ۾ بہ ياتي وڏيڪ تڪائڻ جي عيوض مون واري صاحب هر مهيني مون کي ڏيڍ سؤ ڊالر ڏيٺا ڪيا.

آخر هڪ ڏينهن يئان لنگ کي اهي ٻڏندڙ ترندڙ سورَ شروع ٿي ويا. جنهن الارم وڄڻ سان کيس پنهنجي پڳل ڪار ۾ ڊوئي اسپتال وٺي آيس. هڪ ٻن سيائڻ پري کان ڏسي سمجهيو تہ هوءَ ڪا منهنجي زال آهي ۽ نرس کي تہ پڪ هئي تہ هوءَ منهنجي ئي جوءِ آهي جو ڪيترا دفعا ڊاڪٽري تپاس دوران هوءَ کيس مون سان گڏ ڏسي چڪي هئي.

ٻار ڄمڻ تي نرس مون وٽ آئي.

"تون ئي آهين نہ ٻار جو پيءُ؟" هن پڇيو.

مون شرمائي ڊور وانگر نهڪار ڪئي.

"هون!" نرس چيو "آئون بہ چوان تہ ٻار ملئي مهانڊو آهي ۽ تون تہ ملئي لڳين نٿو."

۽ پوءِ منهن جو موڙو ڏيئي پڇيو:

"ڪٿي آهي پلا ٻار جو پيءُ؟"

"ولايت ويل آهي." اهو ئي بهتر جواب هو جيڪو ڏئي سگهيس ٿي.

"تہ پوءِ تون ڪير آهين؟"

"سندس فئملي دوست."

مئٽرنٽي وارڊ ۾ سيئي نرسون سياڻيون بہ نہ هيون هڪ نرس ٻار جي ڄم جو فارم پري مون ڏي صحيح ڪرڻ لاءِ وڌايو جڏهن مون صحيح ڪرڻ کان نٽائيندي ٻڌايومانس تہ آئون ٻار جو پيءُ نہ آهيان تہ چڙڀ ڏيندي چيو: "توهان مرد سڀ ائين آهيو مزو وٺڻ لاءِ اڳيان اڳيان باقي مٿي تي جڏهن اچي ٿي تہ پوءِ آئون هن جو پيءُ نہ آهيان، آئون هن جو پيءُ نہ آهيان، پلا ڪير آهي هن جو پيءُ ۽ ڪٿي آهي اهو هن وقت؟"

"اهو ولايت ويو آهي، آئون فقط هنن جو فئملي دوست..." مون نرس مان جان ڇڏائي صاحب کي ڏيءَ ڄمڻ جي خبر ٻڌائي تہ ٻار ۽ ماءُ ٻئي صحتمند حالت ۾ آهن.

يئان لنگ جي خبر چار لهڻ لاءِ وري ٻئي ڏينهن جڏهن اسپتال پهتس تہ ان

وقت ڊيوٽي تي ڪا نئين نرس هئي، مبارڪون ڏيندي ڪجهه خرچيءَ جي آسري ۾ مرڪيائين، پر مرڪ جي موٽ ۾ جڏهن مون به فقط مرڪ ڏنيمانس ته هن يڪدم چيو ته هو چينين ڪي چڱيءَ طرح سان سڃاڻي ٿي، چينين جو ڏيئُ جمڻ جو ٻڌي منهن ئي لهيو وڃي، پوءِ آٽت ڏيندي چيائين، "مڙئي خير آهي، همت ڪر، پيو وارو به ايندو ۽ ڪهڙي خبر ته ٻئي دفعي پٽ ٿئي."

واپس اسٽوڊيو ۾- يعني آفيس ۾، پنهنجي صاحب کي فون ذريعي گذريل چند ڪلاڪن جي رننگ ڪامينٽري ٻڌائيندي چيومانس ته هاڻ ڊرامي جو آخري حصو ۽ آخري سين اچي چڪو آهي ۽ ان کان اڳ جو اسپتال جا سڀ ماڻهو مون کي جوابدار ٻڌائين بهتر ٿيندو پنهنجو پاڻ اچي پساءِ. محمد تاج الدين منهنجي نازڪ حالت محسوس ڪري ورتي ۽ ٻئي ڏينهن مون سان گڏ يئان لنگ ۽ ٻار کي ڏسڻ لاءِ پهتو.

وارڊ سسٽر اسانکي ڏسي يڪدم چيو: "تو ته چيو پٽي ته هي ولايت ويل آهي؟"

"بلڪل ولايت ويل هو." مون چيومانس، "فون تي اطلاع ڏنومانس ۽ لنڊن کان سڌو اچي نڪاءُ ڪيو اٿس."

منهنجو اهو پيرم ته آئون هڪ سٺي ڪردار جو ماڻهو آهيان هڪ دفعو وري برقرار ٿي ويو ۽ مونکي اهو معلوم ڪري خوشي ٿي ته ان کان پوءِ نرسون ڪجهه مهربان نظر سان مونکي ڏسڻ لڳيون، بلڪ جڏهن کين اها خبر پئي ته آئون مشهور ڪالم نويس "ايس. ايچ. تان" آهيان ته هو وجهه ملڻ تي مون سان هيڪاندو گهڻو فري ٿيڻ جي ڪوشش ڪرڻ لڳيون، خاص ڪري ان وقت جڏهن مون وارو صاحب ملڻ لاءِ اندر ڪمري ۾ هوندو هو ۽ آئون وقت گذارڻ لاءِ ٻاهر ورانڊي ۾ هوا کائيندو هوس، هڪ نرس ته منهنجي صاحب تي ٽوڪ ڪندي چيو ته هن محمد تاج الدين جهڙو چسو نه ڏٺو هوندو جنهن وفاداريءَ جي نالي ۾ پنهنجو ڪنڌ ڪاتيءَ هيٺان رکي ڇڏيو.

ان مرحلي بعد پيو قدم ايترو ڏکيو نه هو. محمد تاج الدين پنهنجي زال کي اڳهين ٻڌائي ڇڏيو هو ته اولاد نه هجڻ ڪري مون سندس پاران هڪ ٻار جو بندوبست ڪيو آهي، اهڙيءَ طرح محمد تاج الدين ٻار کي اسپتال ڪٽي سڌو گهر پهتو ۽ يئان لنگ کي آئون پنهنجي گهر وٺي آيس.

محمد تاج الدين جي زال کي فطري طور آنڌ مانڌ ٿي ته اهو ٻار جيڪو ڪيس نپائڻ لاءِ مليو آهي ڪٿان آيو آهي ۽ ڪنهن جو آهي، هن ور ڏيئي

مون کان ٻار بابت تفصيل پڇيو "هن جو پيءُ ڪير آهي؟ ائين ته نه ٿيندو ته ڪجهه سالن بعد ٻار جو پيءُ اسان کان پنهنجو ٻار کسي وٺي؟" وغيره. مون ڪيس آٿت ڏيندي چيو ته ٻار جو پيءُ ڪڏهن به اهڙو ڪم نه ڪندو. ان ڳالهه لاءِ چيومانس ته جتي چوين اتي هلي قسم کڻان ته ٻار جو پيءُ اڳتي هلي ڪنهن به قسم جو ڦڏو فساد نه ڪندو.

"پلا ماءُ؟" هن جو سوال نمبر ٻيو هو.

مون ڪيس پڪ ڏني ته ٻار جي ماءُ به سياڻي يا مستقبل قريب ۾ ٻار جي گهر نه ڪندي. ان بعد چنل ڏاڍا ڳنڀير ٿي ڪاڻ ٻار جي ماءُ پيءُ جو نسل پڇيو مون ٻڌايومانس ته ٻار جي ماءُ چيناڻ آهي ۽ پيءُ مليئي، ان ڪري ڏسي سگهين ٿي ته ٻار نه گهڻو اڇو آهي ۽ نه ڪارو سانورو ۽ پوءِ سيني تي پٿر رکي، تمام وڏو ٻڌايومانس ته بي فڪر رهه. ٻار جو پيءُ تمام نيڪ ۽ بلند اخلاق ماڻهو آهي، ۽ ٻار وڏو ٿي موڳو مٺر نه پر هن وانگر ذهين ثابت ٿيندو باقي جيسين سندس ماءُ جو سوال آهي اها ڪٿي ساڳي ليول جي نه هجي پر گهڻو ڪاڪريل ڪردار جي به نٿي چئي سگهجي ۽ پوءِ جڏهن تاج الدين جي زال خوشامد ڪندي اچا به وڌيڪ معلومات حاصل ڪرڻ لاءِ چيو ته مون صاف صاف چيومانس ته سندس سيني تي وڏو ٿورو ٿيندو جيڪڏهن ان بابت پڇ پڇ نه ڪري، ۽ هوءَ ان چوٽي تي عمل ڪري خوش رهي ته اڻ ڄاڻائي وڏي رحمت آهي، ڇو جو گهڻي ڏاهي ٿيڻ ۾ ڏک ئي ڏک آهن.

اهڙيءَ طرح ان معاملي کي ائين ٻنجو اچي ويو.

ڪجهه ڏينهن گذرڻ بعد آئون پٽالنگ جايا شهر ۾ هڪ ننڍو گهر وٺي وڃي رهيس. يئان لنگ پنهنجي ساهيڙي فيفيءَ سان گڏ هڪ ڪمرو مسواڙ تي وٺي اتي وڃ رهي، جيڪو منهنجي گهر کان گهڻو پري نه هو ڏينهن گذرندا ويا ۽ پوءِ يئان لنگ ۽ اسان واري صاحب جي وچ ۾ کٽ پٽ شروع ٿي. يا ڪٿي چئجي ته بيزاري شروع ٿي، ان لاءِ ڪيترائي سبب هئا. يئان لنگ جيتوڻيڪ وقت گذارڻ لاءِ نوڪري شروع ڪئي هئي پر تڏهن به گهر ۾ اڪيلي سر ڪيترو ڪير رهي سگهي ٿو اسان واري صاحب کي ڪڏهن ڪڏهن جي ٿوري گهڻي شهوت ڪڻندي به هئي ته هن ڏي رُخ نه رکندو هو هوءَ اڪيلي ٿي پئي سڙندي پڄرندي هئي، محمد تاج الدين ته جڻ پنهنجي نوڪريءَ سان نڪاح ڪيو هو جو هر وقت فائيلن ۾ گم هوندو هو يئان لنگ ڪجهه تفريح چاهي ٿي، آزادي چاهي ٿي، وڏي ڳالهه ته جوان هئي، هن به دل وندرائڻ چاهي ٿي، آخر هن طلاق وٺي پنهنجي جان

آزاد ڪرائڻ جو فيصلو ڪيو جيئن هوءَ هڪ دفعو وري پهرين واري زندگيءَ نئينءَ سنئينءَ شروع ڪري سگهي، يعني ڪڏهن ڪنهن سان گڏ تہ ڪڏهن ڪنهن سان، ۽ ان دوران ڪنهن دل گهريي سان عشق ٿي وڃڻ تي شادي پڻ ڪري سگهي.

"تہ اها ڳالهہ آهي،" مون سوچيو "تي سگهي ٿو تہ هن جو هينئر ڪنهن سان چڪر هلي رهيو هجي." منهنجي پڇڻ تي ٻڌايائين تہ ڪجهہ ڏينهن کان هڪ چيني همراهہ سان هن جو معاشقو هلي رهيو آهي، هو جيتوڻيڪ غريب ۽ پورهيت آهي پر هوءَ هن سان زندگي گذارڻ ۾ وڌيڪ عافيت سمجهي ٿي، هو ايتري قدر جو پنهنجي موٽر سائيڪل تي ويهاري کيس ڪوالالمپور جو چڪر بہ ڏيارڻ چاهي ٿو پر هوءَ جيئن تہ ڪنهن ٻئي سان پرڻيل آهي ان ڪري ائين ڪري نٿي سگهي.

مون کانئس ايترو پڇيو تہ آيا هوءَ هن سان شاديءَ جو سوچي رهي آهي.

"في الحال تہ يقين سان ڪجهہ چئي نٿي سگهان." هن چيو "پر..."

آئون سڀ ڪجهہ سمجهي ويس، ۽ اها پڪ هيم تہ مون وارو ملئي صاحب بہ هن چڪر مان هاڻ جان آجي ڪري خوش ٿيندو پر افسوس جو جڏهن ساڻس طلاق جي ڳالهہ ڪيم تہ بنهہ ڪڙي هٽي بيهي رهيو چي هوءَ ان شاديءَ کي سنجيدگيءَ سان وٺي يا نہ پر پاڻ بيحد سنجيدو آهي تہ اهو زندگي ڀر جو ڳانڍاپو آهي، کيس مون گهڻو ئي سمجهايو چٽ ٻڌي، صلاح ڏني پر سائين محمد تاج الدين ڪٽي ٿو ضد تان لهي.

مون کي تہ ڳالهہ ئي سمجهہ ۾ نہ پئي آئي، حقيقت ۾ محمد تاج الدين جو ههڙي معاملي کان پاڻ کي آزاد رکڻ پاڻ سني ڳالهہ هئي، اها کهڙي شادي ٿي جنهن ۾ نہ اچڻ نہ وڃڻ، نہ ڏيڻ نہ وٺڻ ۽ نہ وري ازدواجي حقن جي ادائگي، هوءَ وتي ڌارين سان عشق ڪندي ۽ هن جو اهو ضد تہ طلاق نہ ڏيندس. ايتري قدر جو پئان لنگ تہ ڪا بہ گُهر نٿي ڪري، نہ ٻار سان ملڻ جي ۽ نہ وري حق مهر گهرڻ يا کاڌ خوراڪ پهچائڻ جي، هوءَ فقط اهو چاهي ٿي تہ قانوني طرح کيس آزاد ڪيو وڃي، مون کي يقين آهي تہ پئان لنگ جيان ٻيون زالون پڻ جيڪڏهن پنهنجي لاءِ ان قسم جي آزاديءَ جي گهر ڪن تہ ڪيترائي مرد ان کي پنهنجي آزادي سمجهي، خوشيءَ وچان گوڏن تي ڪري رحم جي ديويءَ جا شڪرانا بجا آڻين پر هيڏانهن هي اسان وارو صاحب هو جيڪو پنهنجي ضد تي قائم هوءَ جنهن نہ اڏڻ تي چاهيو نہ ڇڏڻ تي چاهيو.

هوڏانهن يئان لنگ ان ڏس ۾ مدد وٺڻ لاءِ منهنجي پٺيان لڳي رهي، ٻئي مذهب جو هجڻ ڪري مون کي مسلمان جي شرعي قانون ۽ رسم رواج جي ايتري ڄاڻ نه هئي، سو نيٺ ان ڏس ۾ وري يونس کي فون ڪيم ته ڇا ڪري سگهجي ٿو. هن هتان هُتان پڇا ڳاڇا رکي، ان بعد گڏجي ڪلانگ جي قاضيءَ وٽ پهتاسين. بدقسمتيءَ سان پهرين وارو پوڙهو قاضي رٽائرڊ ٿي چڪو هو ۽ سرڪار ان حد جو نئون قاضي مقرر ڪيو هو. اهو نوجوان ديني ڳالهين کان ته بيشڪ وڌيڪ ڄاڻو ۽ پڙهيل ڳڙهيل هو پر ماڻهن جي نفسيات جي هن کي ڪا پروڙ نه هئي، سو هن سان صلاح مشورو ڪرڻ ۾ ان کان ٻيڻ گهرڻ هو يونس ۽ آئون ان بعد ڪوالالمپور وزارت مذهبي امور جي واسطيدار عملدار وٽ وياسين. ان بعد پتالنگ جايا ۾ ان کاتي جي شاخ جي عملدارن وٽ پڻ حاضر ٿياسين. سيني سان خبر چار ڪرڻ بعد ان نتيجي تي پهتاسين ته اسلامي قانون موجب مرد ته زال کي طلاق ڏيئي سگهي ٿو پر عورت پنهنجي مڙس کان طلاق جي گهر فقط ڪن خاص حالتن ۾ ڪري سگهي ٿي، انهن مان هڪ ته ٽن مهينن تائين مڙس زال کي کاڌ خوراڪ يا پئسو ڏوڪڙ نه رسائي، ٻيو ته ٻين زالن برابر هن سان حق زوجيت ادا نه ڪري.

۽ ٻي ڳالهه ته يئان لنگ طلاق وٺڻ ۾ ڪامياب ڪٿي ٿي به وڃي ته به هوءَ هاڻ اسلام ڇڏي واپس پنهنجي پراڻي مذهب يا عقيدي ۾ وڃي نٿي سگهي. ٻين لفظن ۾ هوءَ طلاق بعد مسلمان ٿي رهندي، ۽ فقط هڪ مسلمان سان ئي شادي ڪري سگهي ٿي.

يئان لنگ آخرڪار اهو فيصلو ڪيو ته واري وٽيءَ سان هڪ هڪ ڪري اڏ ٽپجي. پهرين آڏ ته اسان هئي جو ڪجهه مهينن کان گهر جي ماهوار خرچ پکي لاءِ محمد تاج الدني کان اينڊڙمني آرڊر بند ڪيا هئا. "معنيٰ ان ڏينهن کان هن مون کي ڇڏي ڏنو آهي، نه ته هن کي منهنجي نئين گهر ۽ ڪم واري جاءِ تي خبر هئي. ان ائڊريس تي به موڪلي سگهيو ٿي. يا ڪنهن ماڻهوءَ هٿان کاڌي لٽي جو سامان ڏياري سگهيو ٿي. باقي جيسين حق زوجيت جو سوال آهي، اهو هو ڪنهن سان رکي سگهيو آهي!" هن ٺوڪ طور مرڪيو ۽ ماڳهين ٻڌايو ته ان کي ثابت ڪرڻ هن لاءِ ڏکيو ڪم ناهي.

"ايستائين به ڇئجي ته ٺيڪ آهي. پر نئين عاشق سان شادي ڪيئن ڪري سگهين ٿي جيڪو مسلمان نه پر ٻڌيا عيسائي آهي." مون پڇيومانس. جواب ۾ پاڻ وراڻيائين ته هن ان ڏس ۾ جانچ جونچ ڪئي آهي ۽ کيس خبر پئي آهي ته پيٽ دوران ڪا به عورت مسلمان ٿي نٿي سگهي، ۽ جيڪڏهن آئون اهو ثابت

ڪري وڃان تہ مذهب بدلائڻ مهل آئون پيٽ سان هيس تہ اهو ڪار نہ ٿيندو.“ هن ٻڌايو جيئن تہ مون کي ان بابت ڪا خبر نہ هئي سو اهو آخر وارو مسئلو يئان لنگ تي ئي ڇڏيم تہ هوءَ پاڻ ئي حل ڪري.

ٻئي ڏينهن پنهنجي صاحب کي جڏهن يئان لنگ جي رٿائن جو ٻڌايم تہ هن سڄي ڳالهہ کل ۾ ٽاري ڇڏي. ڇڻ هوءَ يا آئون ڪو چرچو پيو ڪريان. چوڻ لڳو: ”ڪلانگ يا پتالنگ جايا جي قاضيءَ جيڪڏهن سڏيو تہ سڏڻ ڏينس.“

مون هن کي سمجهائڻ جي ڪوشش ڪئي تہ هو پنهنجي عزت جو خيال رکي هو شهر جي معزز ماڻهن مان هڪ آهي ۽ هڪ وڏي فرم جو اهم آفيسر پڻ آهي. هوءَ چوڪري طلاق لاءِ واويلا مچائي ان کان اڳ بهتر آهي تہ پهرين قدم پاڻ کڻي يعني ڪيس هڪدم طلاق ڏيئي ڇڏي جيڪا هڪ عام ڳالهہ ليکي ويندي ۽ هر روز تہ هڪ نہ ٻئي ڏينهن ڪو نہ ڪو مڙس پنهنجي زال کي طلاق ڏيندو رهي ٿو ۽ اها ڪا نئين ڳالهہ نہ ٿيندي. پر هڪ عورت ڪورٽ ڪچهريءَ ۾ پهچي طلاق لاءِ گهر ڪري. سو بہ انهن الزامن هيٺ جيڪي يئان لنگ سوچيا آهن. هڪ ٻڏي مرڻ جهڙي نيچ ڳالهہ ٿيندي. ٻيلي جي باهہ وانگر اهو اسڪينڊل سڄي ڪمپني ۽ شهر ۾ پکڙجي ويندو اها ٻي ڳالهہ آهي. مون دل ئي دل ۾ سوچيو تہ ٻين ڏنگن مڙسن لاءِ سبق ٿي پوندو ۽ اخبارون تہ اڳهين مرچ مسالا تيار ڪري اهڙين ذائقيدار خبرن لاءِ آتيون ويٺيون آهن. انهن جو بہ پلو ٿي ويندو اڄ تائين تہ اجا ڪنهن کي بہ شڪ نہ پيو تہ اسان واري صاحب جي ڪا ٻي زال بہ آهي. يا گهر ۾ پلندڙ ٻار ڪنهن جو آهي. پر هڪ دفعو جيڪڏهن هو شريعت ڪورٽ ۾ سڏايو وڃي تہ پوءِ سڀ راز کلي پوندا. ۽ پوءِ ان جو سيڪ سندس اهم عهدي ۽ ڪمپنيءَ جي ناموس کي بہ رسي سگهي ٿو سڀ کان وڏي ڳالهہ تہ سندس پهرينءَ زال کي ڪيڏو صدمو رسندو.

محمد تاج الدين ان جنگ جيتڻ لاءِ پنهنجي چنل گليل ۽ پڳل پلاسٽڪ جي راند وارين بندوقن کي چنبڙيو رهيو ۽ مون ان جنگ جي ميدان مان پويان پير ڪيا. يئان لنگ مون کي وري فون ڪيو مون صاف صاف چيومانس تہ مون کي ان ڦڏي جي ڪم کان ٻاهر ئي رک. آئون چو وٽان ٻين جون ميريون چادرون ڌوئيندو مون کي يئان لنگ سان همدردي ضرور هئي جو هن سان سنئون سڌو انڌير هو ۽ هن کي آزادي ملڻ ضروري هئي. پر ان لاءِ جڏهن سندس مڙس تيار نہ هو تہ آئون ڪير ٿيندو آهيان وچ ۾ پوڻ وارو.

قدرت بہ عجيب نموني سان مسئلا سلجهائي ٿي. منهنجي ان فيصلي کي

مهينو بہ نہ ٿيو هوندو تہ هڪ ڏينهن مون واري صاحب محمد تاج الدين فون ڪيو سندس ڪنبندڙ آواز مان ئي سمجهي ويس تہ سندس پڇاڙي بلڪل ويجهي آهي، آخر هو ڳالهہ جي ڳٽ تي آيو.

”توکي ڪنهن ڳالهہ جي خبر آهي؟“ هن پڇيو.

”ڪهڙي ڳالهہ جي؟“ مون چيومانس.

”مون کي ڪورٽ ۾ پيش ٿيڻ جو سمن مليو آهي.“

”چڱو ٿيو.“ منهنجي وات مان ذري گهٽ اهي لفظ نڪرڻ وارا هئا پر پوءِ پاڻ سنڀاليندي پڇيومانس. ”ڪهڙي ڪارڻ؟“

”خلوت ڪري“ (ملئي لفظ: معنيٰ ڪنهن ڏارئين ڇوڪريءَ سان ويجهڙائي رکڻ، هتي خلوت جو مطلب ”زنا“ پڻ آهي.)

”ڪنهن سان؟“

”يئان لنگ سان.“

يڪدم ڳالهہ سمجهي ويس تہ يئان لنگ اسان واري صاحب کي سيڪٽ ڏيڻ لاءِ چا سوچيو آهي، رٿا موجب چئبو تہ يئان لنگ نيٽ قاضيءَ وٽ پهچي ويئي، ۽ ڪيس ان ڳالهہ ڏي ڏيان ڇڪرايو اٿس تہ هن کي جنوري ۾ مسلمان بنائي شادي ڪئي ويئي، مئي ۾ ٻار بہ ڄائو اها حقيقت ثابت ڪرڻ لاءِ جيئن تہ سرڪاري اسپتال جا رڪارڊ شاهد هئا ان ڪري ان ڪم لاءِ ڪنهن آئن اسٽائن يا ڪنهن ٻئي حساب نويس جي ضرورت نہ هئي جيڪو اچي بہ واڌو تي ڪري، هر ڪو سمجهي سگهيو ٿي چئن يا پنجن مهينن ۾ ٻار نہ ڄمندو آهي ۽ نڪاح کان اڳ ٻار ٿيڻ اسلامي قانون موجب زنا ٿي، جيڪو تمام وڏو ڏوهہ آهي.

پر اسان جو صاحب سانتيڪو ٿي مسئلو سلجهائڻ بدران ڪاوڙ ۾ ڪتان پيو اچي ڪيڏانهن پيو وڃي، مون ڪيس ٽڏو ڪري يئان لنگ کي فون ڪيو جنهن اهو ئي ڪجهہ ٻڌايو جنهن جو مون کي ڊپ هو.

”آئون يلا ٿيو چا ٿي ڪري سگهان.“ يئان لنگ ٻڌايو.

”واقعي ڪجهہ بہ نہ.“ مون ساڻس ها ۾ ها ملائي، پوءِ مون ڪافي دير ويهي هن کي چٽ ٻڌي تہ بهتر ٿيندو تہ ”جيئو ۽ جيئڻ ڏيو“ جي پاليسي اختيار ڪئي وڃي. آخرڪار اسان وارو صاحب ڪو ڏاريون تہ نہ آهي، هينئر ڪٿي پيار نہ رهيو آهي پر ڪو وقت هو جڏهن توهان هڪ ٻئي کي چاهيو ۽ پيار ڪيو ٿي، چا هاڻ اها چاهت ايڏي ڪڙي ٿي پيئي آهي جو سندس نالو ۽ ناموس گٽر ۾ ٻوڙڻ چاهين ٿي.

”يلا ٿيو چا ٿي ڪري سگهان.“ هن ساڳيو جملو وري ورجايو ان تي مون

ٻڌايومانس تہ هوءَ ڇا ڪري سگهي ٿي، ۽ پوءِ محمد تاج الدين کي فون ڪيم.

ڪيس سڄي رٿا سمجهايم تہ هن کي ڪهڙي چال هلڻي پوندي. يئان لنگ جيڪو هن تي زنا جو ٽڪر هنيو آهي، قاضي وٽ پهچي هو ۽ اهو واپس وٺندي ۽ ڪيس ٻڌائيندي تہ شاديءَ کان اڳ ٻار جي ماءُ بڻائڻ وارو لفنگو تون نہ پر ڪو ٻيو هو بلڪ تون تہ پاڻ نيڪيءَ جو فرشتو بڻجي يا فلمن جي هيرو وانگر مهل تي پهچي، شادي ڪري، ڪيس بدناميءَ کان بچايو ۽ هاڻ سندس حرامي ٻار پالي رهيو آهين.

يئان لنگ جي ان تقرير جي عيوض محمد تاج الدين کي ڪيس طلاق ڏيڻي هئي. يئان لنگ طرفان حق مهر جي ڪا گهر نہ ٿيڻي هئي ۽ نہ وري ڪيس ڪو ٻار سان ملڻ جا حق ۽ واسطا قائم رکڻا هئا. سڀ کان وڏي ڳالهہ تہ سندس پهرين زال کي ان سڄي ڊرامي جي ڪا بہ ڄاڻ نہ پوڻ ڪري گهر ۾ ڪنهن بہ جهيڙي جهٽي يا دنگل فساد جو امڪان ٿيڻو نہ هو.

قاضيءَ وٽان موٽڻ بعد ٻئي مون سان مليا. اسان وارو صاحب خوشيءَ وچان ٻهڪيو پئي. بهرحال ٻئي ڄڻا هيءَ جدائي حاصل ڪري ايڏو خوش ٿيا جو ميلاپ تي بہ نہ ٿيا هجن.

ان ڳالهہ کي ڪو گهڻو عرصو نہ ٿيو هوندو جو پتالنگ جايا جي هڪ سپر مارڪيٽ ۾ منهنجي يئان لنگ سان گڏجاڻي ٿي وئي. سندس ڪڇ تي ٻن سالن جو ٻار هو جيڪو نج ملئي ۽ چينيءَ جي گڏيل محنتن جو نتيجو لڳو. هوءَ بيحد خوش هئي ٻار کي منهنجي حوالي ڪري مرڪڻ لڳي، ڪجهہ ڪچيائين ڪو نہ. پر سندس منهن مان بکيو پئي تہ هوءَ پرسڪون زندگي گذاري رهي آهي. هن اسان واري صاحب محمد تاج الدين ۽ سندس پهرين ٻار بابت ڪجهہ بہ نہ پڇيو پر آئون اها ڄاڻ ڏيڻ کان مڙي نہ سگهيس تہ سرحد جي هن پار پڻ سڀ خير آهي.

❊❊❊

مسٽر اي. ايڇ. تان (Mr.A.H. Tan)

(هن ڪهاڻي جو مصنف مسٽر.. اي. ايڇ. تان ملائيشيا جو چيني آهي. پاڻ سنگاپور ۾ ڄائو. 1954ع کان 1978ع تائين چوويهہ سال ملائيشيا جي انگريزي اخبار Malay.Mail ۾ ڪالم لکيائين، ڇهہ سال ڪن هڪ ٻي اخبار New Straits Times جو ايڊيٽر پڻ رهيو. ٻي وڏي جنگ ۾ ايئرفورس ۾ ڪم ڪيائين ۽ جپانين جو جنگي قيدي پڻ ٿي رهيو.)

گرميءَ جي لهر

اهو گرمءِ گھميل موسم وارو هڪ ڏينهن هو گرميءَ جو درجو انگريزي اخبار "New Nation" موجب- جيڪا هر روز چوويهن ڪلاڪن جي موسم جو رڪارڊ، اخبارن نڪرڻ واري صبح جو ائين بجي تائين جو ڏيندي رهي ٿي، 35 ڊگريون هو اهو چئي نٿي سگهجي ته ان ڪالم جو نالو "اڄ جي موسم جو حال" اخبارن وارن طرفان ڇو رکيو ويو آهي، جڏهن ته اخبار جلد جلد ته به آفيس ۾ ائين وڃي ڪان اڳ نٿي پهچي، گهم بابت ڪو به ذڪر نه هو ته ڪيتري حد تائين ٿيندي، شايد ان جي ڪا ڊگري يا سيڪڙو معلوم ڪرڻ بدران ان کي پنهنجي جسم تي فقط محسوس ڪري سگهجي ٿو پگهر جو نه سڪڻ، سڄي بدن تي آلاڻ محسوس ٿيڻ، ڪپڙن ۾ پگهر جو گڏ ٿي هيٺ لار ڪري وهڻ، ساڳيءَ طرح سٽرن جي وچ ۾ پڻ، سوٽي ڪپڙو وري به ڪجهه نه ڪجهه آلاڻ چُهيو وڃي پر نائلان جي ڪپڙي ۾ اهڙي موسم ۾ ويتر پريشان ٿيو وڃجي، ان ڏينهن به ائين لڳي رهيو هو ڄڻ پگهر جي بوندن جو هڪ ٿهه لٽو ٿي ته پيو چڙهيو ٿي.

سڄي ڪئمپس ۾ ماٺ ۽ موڳائپ ڇانيل هئي، جيڪا اڪثر ميڪسيڪو ملڪ جي شهرن ۾ ٻنپهرن ڪان پوءِ محسوس ٿيندي آهي، يا ته ڪٿي ائين چئجي ته هر ان شهر ۾ جيڪي خط استوا کان هڪ ڊگري ڪن اتر ۾ يا ڏکڻ ۾ آهن، گرمي ۽ گهم جي ڪري هر هڪ ٿڪل ۽ ننڊاکرو محسوس ڪري رهيو هو يا شايد ائين ته نه هو ته يونيورسٽيءَ جا پروفيشنل امتحان پورا ٿي وڃڻ ڪري شاگرد پنهنجن گهرن ڏي هليا ويا هئا ۽ پٺيان ماٺ منوڙو هجڻ ڪري اسٽاف سان اها حالت ٿي رهي هئي؟ بهر صورت، سبب ڪٿي کهڙو به هجي پر اهو ضرور هو ته چوڌاري ماٺ منوڙو ويراني ۽ مايوسيءَ جو احساس ڇانيل هو.

مس لورين تيوءَ پنهنجي ننڍڙي آفيس جي گهڙيال ڏي نهاريو. ٻارهن لڳي

ويهه منٽ ٿيا هئا. هن کي ڪڏهن به اهو ڏيان ۾ نه آيو ته سنڌس آفيس جو گهڙيال، جيڪو اڄڪلهه جي اليڪٽرانڪ شين مان هڪ آهي ڊيزائين ۾ بيحد بي ڍولو لڳي ٿو. بس جنهن ڪم لاءِ اهو آهي، سو صحيح طرح ڏنائين پئي، باقي ڪيس پيو چا ٿي ڪتو صحيح صحيح وقت وڏيڪ ڪجهه به نه. هوءَ ان ڏينهن صبح کان هيڪاندي بي صبري ٿي رهي هئي، ڪنهن به ڳالهه ۾ دل نٿي لڳيس، پنهنجي ان موڊ تي ڪيس تعجب لڳي رهيو هو ميز تي شاگردن جا لکيل جوابي پيپر ٿڙيا پکڙيا پيا هئا. پر انهن کي ڏسڻ تي به دل نٿي چيس، ڪجهه ناول پڻ سنڌس سامهون رکيا هئا. جيمس بالڊون ۽ گرهام گرينيءَ جا ۽ ڊائلن ٿامس جو "Quite Early One Morning" جوليٽ ميچل جو "Women's Estate" باب چوٿين وٿان ڪليل حالت ۾ رکيو هو جنهن جي وچ ۾ به "Review" رسالا پڻ هئا. پر هن جي ڪنهن به ڪم ۾ دل بنهه نٿي لڳي، سنڌس آفيس جي دريءَ واري پاسي کان هيٺ پڪو رستو وهيو ٿي جيڪو سوشل اسٽڊيز ڊپارٽمينٽ ڏي ويو ٿي، لورين رستي تي لڳل وڻن وٽن ڏي ڏٺو جن جي ڇانو تمام گهٽي گهاٽي ۽ ٿڌي لڳي رهي هئي.

ڏسڻ سان سنڌس دل انهن وٽن جي هيٺان واڪ ڪرڻ چاهيو سڄي رستي تي ڪا به پهر نه هئي، پر پنج ڇهه منٽن بعد ان رستي تي ڪجهه اسٽاف جا ميمبر منجهند جي ماني لاءِ "اسٽاف ڪلب هائوس" ڏي ويندي ضرور نظر آيا. هن کي اڄ ڪنهن جي ساٿ جي ضرورت هئي. هن به ڪجهه اهڙي ئي وقت تي نڪري پوڻ چاهيو ٿي جيئن لڳي ته هن جي ٻين سان اتفاقي ملاقات ٿي آهي.

اوڻٽيهن سالن جي ڄمار جي هوندي به لورين پنهنجي رنگ روپ ۽ جسم جي ڊيل ڊول کي اهڙو ئاهي رکيو هو جو اڃا نوجوان ۽ ڪچڙي لڳي ٿي، ٽيويهن سالن کان ته هڪ ڏينهن به وڏي نٿي لڳي، پاڻ مطمئن هئي ته هن آرٽس ۾ ئي تعليم ورتي ۽ هاڻ ڊپارٽمينٽ آف جنرل اسٽڊيز ۾ ليڪچر ورتائين ٿي، هن جي ماءُ پيءُ جو شوق جيتوڻيڪ سائنس ڪڍڻ لاءِ هو ڇو جو سائنس جي گرجوئيٽ لاءِ سنڌس ملڪ سنگاپور ۾ سٺو مستقبل هو ۽ سنگاپور جي حڪومت پڻ نوجوانن کي سائنس ۽ ٽيڪنالاجيءَ لاءِ گهڻو آماده ڪيو ٿي. لورين جي والدين، خاص ڪري پيءُ چاهيو ته سيني مائٽن کي پنهنجن ٻارن لاءِ اهو ڪي ڪجهه ڪرڻ کپي جنهن لاءِ حڪومت صلاح ڏئي.

سنگاپور ۾ سائنس ۽ ٽيڪنالاجيءَ ۾ پڙ ٿيڻ جو هيڪاندو زور مٿل هو. سياستدانن جو اهو خيال هو ته اڄڪلهه اهي شيون هر انسان جي آرام ۽ جياپي

جو رستو آهن، اجا بہ واحد رستو.

پر ضروري ناهي تہ زندگيءَ جو سڪون فقط مادي شين جي حاصلات سان اچي سگهي. جيڪي ڪجهہ سياستدانن چيو تہ انهن تي جي هر هڪ يقين ڪري ها تہ اڄ جي ترقيءَ کان گهڻو اڳ سنگاپور تباهہ ٿي وڃي ها. اهو فقط گهرج ۽ ملت جو سوال هو جنهن هيٺ سائنس پاس شاگردن کي سٺو پگهار ملي سگهيو ٿي. ان ڳالهہ لورين کي ڪڏهن بہ متاثر نہ ڪيو. هوءَ خوش هئي تہ چڱوءَ جو ماءُ پيءُ جي دلشڪستي ٿيڻ جي باوجود هن هٿيار ڦٽا نہ ڪيا ۽ پنهنجي پسند جي سبجيڪٽ آرٽس جي حق ۾ وڙهندي رهي.

لورين جو پيءُ سرڪاري ڪاتي ۾ سينئر ڪلارڪ هو. هن پنهنجي اولاد لاءِ هڪ تعليمي خاڪو ناهي ڇڏيو هو تہ هنن کي ڪنهن بہ صورت ۾ يونيورسٽيءَ تائين پڙهڻو آهي، اها شئي جيڪا هن کي مهيا ٿي نہ سگهي، هن پڪو پهہ ڪيو هو تہ هن جي ٻارن کي اهي موقعا ضرور ملڻ کپن جيڪي هن پنهنجي زماني ۾ چاهيا ٿي پر ڪيس ڏيڻ کان نٽايو ويو هو.

لورين چار سال يونيورسٽيءَ ۾ رهي. سندس تعلقات پڙهائيندڙ استادن کان وٺي ڪلارڪ ڪامورن تائين بيحد سٺا هئا. سندس ڪن ساهيڙين کي هن جو مردن سان ان ريت فري ٿي هلڻ جو طريقو بنهہ پسند ۽ ڪڏهن ڪڏهن نوڪينديون پڻ هئس. پر مجموعي طور هن مردن جي سنگت مان چڱو لطف ماڻيو آخر شادي شده زندگيءَ ۾ بہ اهو ئي ڪجهہ حاصل ٿئي ٿو. جيڪڏهن چوڪريءَ ٽيهن سالن جي ڄمار تائين ڪنهن مرد کي پنهنجو نہ ڪيو معنيٰ ڳالهہ ڦٽي، گاڏي ڇٽي، پوءِ ڪنهن جو ملڻ مشڪل آهي، پوءِ هوءَ ويٽنگ روم ۾ ئي باقي زندگي گذاري ڇڏي. سندس قسمت ۾ پوءِ گهڻو ڪري ڪنوارو ئي رهڻو پوي و. لورين جي ماءُ کي بہ ڏينهون ڏينهن اهو ئي فڪر کائي رهيو هو تہ ٿي سگهي ٿو سندس ڌيءَ جو بہ اهو حال حشر نہ ٿئي. جڻ اها هڪ اهڙي حالت هئي جيڪا مهپ کان ٻاهر هجي! لورين کي ڪيترين ئي اهڙين زالن سان ملڻ جو تجربو هو ن فقط شاديءَ ڪارڻ مڙس هٿ ڪيا ۽ پوءِ انهن کي احساس ٿيو تہ ان اصول تي شادي ڪرڻ هڪ غلطي آهي. انهن مان هڪ تہ سندس تمام ويجهي ساهيڙي ملانير. انڊين ڇوڪري هئي جنهن جا ماءُ پيءُ ڪيرالا (هندستان) کان انگريزن ي ڏينهن ۾ لڏي سنگاپور ۾ اچي رهيا هئا. انهن گذريل سال پنهنجي ڌيءَ جي شادي اهو سوچي ڪئي تہ هوءَ اٺاويهن سالن کان بہ ٽپي ويئي آهي ۽ هاڻ ڪنهن بہ صورت ۾ ڪنهن سان بہ شادي تي وڃڻ کپي نہ تہ وملا کي احساس

محرومي بيمار ڪري رکندي.

لورين اهو ئي محسوس ڪيو تہ زندگيءَ ۾ غير شادي شده عورت تي رهڻ ڪان وڌيڪ بيون بہ ڪيتريون ئي خراب شيون آهن. بهرحال، هن کي شاديءَ ڪان وڌيڪ پنهنجي آزادي پسند هئي، تعليم دوران اونٽاريو (ڪئناڊا) ۾ پڻ هن کي اها آزاد زندگي وڻي ٿي ۽ هاڻ پنهنجي وطن سنگاپور ۾ اچي، ان آزاديءَ جو هن وڌيڪ قدر ڪيو ٿي.

رکي رکي هن کي گرميءَ جو وري احساس ٿيو جيڪا هاڻ سهپ کان ٻاهر ٿي رهي هئي ۽ اها هاڻ هن تي ايترو حاوي ٿي رهي هئي جو لڳو ٿي تہ هن جو ست ۽ ساهہ ڪڍي ويندي. سنگاپور جهڙو ٻيٽ جتي ڏهاڙي ڦڙ ڦڙ لڳي پئي آهي اتي هن پيري مينهن وٺي ٽن هفتن کان بہ مٿي ٿي ويو هو. ان ڪري هيڪاندي گهٽ ۽ گهم ٿي پيئي هئي. مينهن جيڪڏهن وسي پوي تہ گهٽ ۾ گهٽ ٿڌڪار ٿي وڃي. جيڪڏهن وئڪيشن جي شروعاتي ڏينهن ۾ ئي اهڙي گرمي رهي تہ پوءِ تہ الائي ڇا حال ٿيندو هن سوچيو ۽ هن پيري ٻاهر وڃڻ لاءِ ٻي اسڪالرشپ هٿ ڪرڻ ڪو سولو ڪم نہ ٿيندو گذريل سال ڪئناڊا جي ٽرپ لاءِ خرچ پکي جو بندوبست "سنگاپور اڪيڊمڪ ٽرسٽ" وارن ڪيو هو. انهن کان اها هٿ ڪرڻ ۾ لورين کي ڪا خاص ڏکيائي نہ ٿي هئي جو هن جي، واسطيدار ماڻهن سان اڳهين جي ڄاڻ سڃاڻپ هئي، جن کي خوش ڪرڻ لاءِ هن گهڻو ڪي ڪجهہ ڪري ڏيکاريو.

لورين لاءِ هڪ ڳالهہ مشهور هئي، جيڪا غلط هرگز نہ هئي تہ هن کي نہ فقط پنهنجين ضرورتن ۽ انهن کي حاصل ڪرڻ جي چڱيءَ طرح ڄاڻ هئي پر ان کي حاصل ڪرڻ لاءِ، بنا ڪنهن پرواهہ جي، گهڻو ڪي ڪجهہ ڪري ڏيکاريندي هئي. يونيورسٽيءَ ۾ پکڙيل اهي افواهہ ٿي سگهي ٿو سچ هجن تہ يونيورسٽي جو ساليانو ايوارڊ حاصل ڪرڻ لاءِ لورين فئڪلٽيءَ جي وائيس ڊين سان گڏ ستي هئي، ۽ اهو بہ مشهور هو تہ ڊين جي زال هن جي ڪري مڙس کان طلاق ورتي، پر اها ڳالهہ ان ڪري گڏ مڏ ٿي ويئي هئي جو ڊين جي زال جو ڪردار خود بہ ڪجهہ اهڙو تهڙو ئي هو.

لورين منهن ۾ ڳچيءَ تي آيل پگهر جون بوندون رومال سان اگهندي اٿي بيٺي ۽ پوءِ پنهنجو چمڙي جو پرس کنيو جيڪو ڪجهہ ڏينهن اڳ هن سنگاپور جي مشهور گهٽي- چينج ايليءَ مان هڪ هوڪين زبان ڳالهائيندڙ چينيءَ کان وڏي بحث بعد اڌ قيمت تي ورتو هو. اهو فقط ڏسڻ ۾ چمڙي جو لڳو ٿي، ڇو جو

ٿهيل اهڙي سهڻي نموني سان هو جو اهڙي ٿهڙي کي تہ خبر ئي نٿي پئجي سگهي تہ اهو ريگزين يا ڪنهن ٻي سنٿيٽڪ شئي جو ٿهيل آهي. هن ان کي کولي اندر جي شين جو جائزو وٺڻ لاءِ جهڙو اندر هٿ وڌو تہ پلاسٽڪ جي هڪ ٿڌي بوتل کي سندس آڱريون وچي لڳيون. هن کي ان وقت هڪدم ياد آيو نہ تہ اڄ هن ڪان ماڳهين وسري ويو ٿي، چڱو جو ياد اچي ويس نہ تہ ان قسم جو ويسارو تمام نقصانڪار ثابت ٿئي ها. هن بوتل مان برٿ ڪنٽرول جي هڪ گوري ڪڍي، ڪوپ ۾ صبح واري بچيل چانهہ جي ڊڪ سان ڳهي ورتي. خبر ناهي ڪيتري دير ڪان چانهہ جو اهو ڊڪ ڪوپ ۾ پيو هو. ڳهڻ مهل ان جي هيڪاندي پاروٺي هجڻ جو سواد ڪيس نڙيءَ ۾ محسوس ٿيو ان بعد هوءَ اٿي بيٺي ۽ ڏاڪڻين تان هيٺ لهڻ لڳي.

رستي تي پهچي هنن سان پاسي کان ايندڙ يونيورسٽيءَ جي جنڪشن روڊ تي وچي مليو، جتان هڪ رستو انگلش ڊپارٽمينٽ ۾ مين روڊ ڏي ويو ٿي. هو پاڻ ۾ تي چڙا هئا. منجهائن فقط پال کي هن چڱيءَ طرح سڃاتو ٿي باقي ٻين ٻن سان ڪنڌ جي ڌوڻ واري سلام دعا هيس، ”پال خو“ شادي شده هو لورين پال سان ڪجهہ وقت گذارڻ چاهيو ٿي، ۽ هڪ خيال کان هن کي خوشي ٿي تہ انهن ٽن ۾ هڪ پال پڻ هو هنن کي ڪيڪاري ساڻن گڏ ائين هلڻ لڳي ڄڻ هوءَ ڄاڻي ٻجهي هنن سان گڏ هلڻ لاءِ سوچي تہ نڪتي هئي پر ائين ئي اوچتو ئي ملاقات ٿي وئي هجيس.

پال پڇيو ”مانيءَ لاءِ؟“ هن ائين ئي، شايد مات بدران ڪجهہ ڪيڻ ڪارڻ سوال ڪيو.

هن ڪنڌ ڌوڻيو ۽ چيو: ”حقيقت ۾ ههڙي موسم ۾ ڪجهہ بہ کائڻ تي دل تہ نٿي چوي، ها. باقي ڪنهن ٿڌي شربت جو سڄو گلاس پيئڻ لاءِ نڪتي آهيان، چو نہ ڪاڏي کان اڳ پاڻ سڀ هڪ هڪ گلاس پيئون؟“

پنڌ ئي پنڌ هو اسٽاف ڪينٽين ۾ پهتا. اها هڪ پراڻي عمارت هئي جنهن ۾ جپانين جي قبضي کان اڳ، يونيورسٽي ۾ ڪم ڪندڙ يورپي رهيا ٿي، آخري وقت هن ۾ ڪيمسٽريءَ جو پروفيسر رهيل هو اهو هڪ تمام وڏو گهٽن ڪمرن وارو پڪين سرن ۽ ڪاٺ جو ٺهيل موچارو گهر هو ڇت تمام مٿاهين هيس ۽ ورانڊا هيڪاندا ويڪرا ۽ ٿوڻين تي بيٺل هئا. گهر جي وڏي ڇپر ۾ باغيچي کي هر وقت صاف سٿرو ۽ ٽپ ٽاپ رکڻ لاءِ ملئي باغائي هئا جيڪي گهٽ پگهار تي بہ خوش هئا جو هنن لاءِ اهو ئي گهڻو هو تہ هنن ”ٽئان بيسار“ (وڏي صاحب) وٽ

نوڪري ڪئي تي ۽ هي تہ خاص طرح وڏو صاحب هو جو گورو انگريز هو ۽ انگريز جو نوڪر تي رهڻ بہ وڏي عزت جي ڳالھہ هئي. انگريز حڪومت پنهنجي راڄ ۾ ماڻهو ماڻهوءَ کي سڃاڻي ان موجب هن کي هلايو ٿي، پر پوءِ ٻي لڙائيءَ کان پوءِ ڏسندي ئي ڏسندي اهي زمانا ۽ دور گذري ويا.

پال خوءِ لورين ٽيو اڳيان اڳيان هئا ۽ سيني کان اڳ ڪئنٽين ۾ گهڙي، رڌڻي کان پري، دريءَ وٽ هڪ چئن ڪرسين واري ٽيبل تي قبضو ڪيو باقي بہ چڙا هنن جي پويان پويان آيا ۽ جهڙو ئي ويٺا تہ هڪ ننڍي نيٽي چوڪريءَ ڪاڏي جي لسٽ هڪ هٿ ۾ پلاسٽڪ جو ڇڪو ٻئي هٿ ۾، جنهن ۾ لوڻ، مرچ ۽ سرڪي جي شيشي رکيل هئي، اچي اڳيان رکي، هن اچل مان جهڙو ڇڪو ٽيبل تي رکيو تہ ڪارن مرچن جي شيشي کُلي پيئي ۽ منجهائنس مرچن جو ڪارو ڪکر اڀريو. پر اهو ايترو نہ هو جو ويٺلن جي نڪن تائين پهچي ڇيڪون ڏياري، ڇوڪريءَ معافي وٺڻ جي بہ تڪليف نہ ڪئي، هوءَ ڪا تکي طبيعت جي لڳي ٿي، پر سندس ان شوخ مزاجيءَ ڏي ڪنهن بہ ڌيان نہ ڏنو.

هنن ڪجهہ پيئڻ لاءِ آرڊر ڏنو ۽ ٻنپهرن جي هوٽل طرفان ٺهيل ٺڪيل مانيءَ لاءِ چيو لورين ووڊڪا جهڙو سخت روسي شراب تازن سنگترن جي رس سان گڏ پيئڻ جي موڊ ۾ هئي. سو هن اهو ئي گهرايو پال پمس نمبر ون، لاءِ آرڊر ڪيو. اڄڪلھہ موڪل جهڙن ڏينهن ۾ اهو سڀ ڪجهہ پيئڻ ۾ مڙيئي خير هو بس هميشہ پيئڻ جي سا عادت نہ وجهڻ کپي. لنچ عام رواجي قسم جي ئي هئي يت، مڇيءَ جو ٻوڙ ٻيضن جي ڪاتر ۽ ڀاڄي- جنهن جي ڪائڻ سان ڪا صبح جي گرمي نہ لٿي، مڇيءَ جي ٻوڙ ويتر اڃ وڌائي.

مختلف ميزن تي ويٺل ماڻهن جي لڳاتار ڳالهائڻ جو آواز ائين لڳي رهيو هو جيئن گهرو مکيون اوچتو ڪنهن گند سان ڀريل ٺوڪريءَ تي اچي ويهن. پر سيني جو هيناهون لهجو هو ان ڪري پري ويٺلن کي ڳالھہ سمجهہ ۾ نٿي آئي، هڪ ٽيبل تي شايد ٽي ويٺل ڳاٽ اوچو ڪري ٻڌڻ جي ڪوشش ۾ هئا. هڪ ٽيبل تي شايد ڪنهن جي خلاف پروگرام ٺهي رهيا هئا ۽ ٽي سگهي ٿو سچ پچ بہ هجن ,ڇو جو هيءَ ڪئنٽين يونيورسٽيءَ ۾ ايندڙ اٿل پٿل جو جنم گهر سمجهي ويئي ٿي، پر سنگاپور يونيورسٽيءَ ۾ اها اٿل پٿل فقط وات جي چشڪي تائين محدود هوندي آهي، ٻيو مڙيئي ٺيو خير. لورين ليمي جي تازي رس جو گلاس گهرايو هھڙي آلي گرميءَ ۾ پيائنجي تہ رڳو ڪجهہ نہ ڪجهہ وينو پيئجي، ساڻس ويٺل باقي ٽن ڄڻن ڪاري ڪافيءَ جو آرڊر ڏنو شايد منجهن کان پوءِ آفيس ۾

ڪين ڪم هوندو ۽ ننڊ ڪان پاڻ بچائڻ تي چاهيائون.

هن ڪان پوءِ آفيس ڪم ڪرڻ ناممڪن لڳي رهيو هو ههڙي گرمي، گهٽ ۽ گهم ۾ ڪنهن ڪان ڪم پڇندو؟ لورين جي ٽيبل تي هلندڙ ڪچهري بہ هاڻ ٽڏي تي ويئي. ان بابت بحث تہ هن بعد ڪير وائيس چانسلر ٿيندو هاڻ ڪنهن کي بہ وڌيڪ مزو نہ پئي ڏنو ڪي چند ماڻهو هجن جن کي ان بابت واقعي اڻ تڻ هجي، سيني تي گرم مسالن واري مانيءَ ۽ شراب جي اثر سان گڏوگڏ گهميل آبهوا جو اثر هو جو لورين ان اثر هيٺ ڪجهہ چئي پوءِ آهستي پٺڪيو تہ هن جي دل آفيس وڃڻ تي مور نتي چوي، منجهند ڪان پوءِ تہ هيڪاندي گهٽي گرمي تيڻ جا آثار لڳي رهيا هئا، ۽ هن جي آفيس تہ ايئرڪنڊيشنڊ بہ نہ هئي، اسٽاف جي سيني ميمبرن کي ايئرڪنڊيشنڊ آفيس جهڙي عياشي نصيب ٿيل نہ هئي.

اسٽيٽ آفيس جي سينيئر انجنيئر معرفت ايئرڪنڊيشنڊ آفيس هٿ ڪرڻ کي لورين ڪو ڏکيو ڪم نتي سمجهيو پر هن کي اهو انجنيئر ڪڏهن بہ ڏنو نتي وڻيو هن ۾ لورين کي ٿوري بہ ڪشش نتي لڳي، بهرحال، فليٽ سنڊس ايئرڪنڊيشنڊ هو جتي هن هينئر وڃڻ چاهيو ٿي.

پال پنهنجي واچ ڏي ڏٺو. "ڏس تہ سهي!" پال رڙڪئي، "بہ لڳي ڏهہ منٽ بہ ٿي ويا، هلڻ جو وقت ٿي ويو." هن پاسي کان لنگهندڙ هوٽل واري ڇوڪريءَ کي بل آڻڻ جو اشارو ڪيو. هن کي خبر هئي تہ اسٽاف ميمبر گهڻو ڪري پنهنجو پنهنجو بل ڏيندا آهن، سو ٿوري دير بعد هر هڪ کي پنهنجي حساب جو بل آڻي ڏنو بل ادا ڪرڻ بعد چارئي ڄڻا نڪرڻ لاءِ رڙهيا، پال لورين کي چيو "چئين تہ آئون توکي گهر تائين وٺي هلان، مون کي ڪار هونءَ ئي سروس تي ڏيڻي آهي ۽ تنهنجو فليٽ رستي تي پوي ٿو."

اها پال جي خاص عادت هئي تہ هن هميشہ ٻئي جو بہ خيال رکيو ٿي، پر چا ائين ناهي تہ اڄ هو ڪجهہ وڌيڪ ئي وڇائجي رهيو هو؟ لورين ان ۾ ڪا خرابي نتي سمجهي تہ ڪو ڏاريون مرد ڪيس گهر تائين سنو ٿي ڳالهائي، ۽ پال ڪجهہ وڌيڪ ئي سنو ٿي ڳالهائي رهيو هو ووڊڪا شراب جو نشو لورين جي دماغ تي چڱو اثر ڪري چڪو هو ڪيس ڪجهہ اهڙيءَ موڊ ۾ آڻي ڇڏيو هو جو هوءَ پنهنجو پاڻ ڪنهن جي حوالي ڪرڻ لاءِ آتي هئي، پر ايترو بہ نشو نہ چڙهيو هوس جو ڪيس خبر نہ پوي تہ هوءَ ڇا پيئي ڪري، پال سان گڏ هلڻ جي آڇ تي ڀائو ڪار ڪري هن سان گڏ ٻاهر نڪري اچي سنڊس واڪس ويگن ڪار ۾ ويني.

ڪار هلائڻ مهل پال دل ۾ سوچيو. جھڙو پڌجي ٿو هوءِ ڪا اهڙي خراب قسم جي نٿي لڳي، اهو ڪيترو نہ وڏاءُ آهي جيڪو هن لاءِ ماڻھو چون ٿا خاص ڪري يونيورسٽيءَ جو اسٽاف. تہ هوءَ هر وقت تيار آهي، چالو قسم جي آهي... وغيره. ڏسڻ ۾ تہ هوءَ اهڙي نٿي لڳي، هن ڪجھ بہ اهڙو نمونو نٿي ڏٺو جنھن مان لڳي تہ هوءَ ان قسم جي ٿي سگھي ٿي. پاڻ ائين ئي لڳو تہ ڪنھن کي بہ حقيقت ۾ ائين چوڻ نہ جڳائي.

پال جي پنھنجي زال وائيوين مان ڪجھ دل بہ ڪٽي ٿي پيئي هئي، هن کي تازو چوٿون ڀار ڄائو هو ۽ ائين پئي نظر آيو تہ هر اينڊرويمر تي هن کي گذريل ويم کان وڌيڪ ڏينھن پري رهڻو پيو ٿي، زالون عجيب مخلوق ٿين ٿيون. ڪين مڙسن کان وڌيڪ ٻارن جو خيال ٿئي ٿو. پال جي حالت خراب کان خراب تر ٿي رهي هئي، هاڻ ڪجھ شراب، ٻوڙ ۽ گرميءَ جي اثر هيٺ هن سوچيو "لورين ان قسم جي لڳي تہ نٿي پر ٿي سگھي ٿو ڇهرا دوکو بہ ڏيندا آهن ۽ اندران هوءَ تھيل هجي، راضي هجي، ڪنھن کي ڪھڙي خبر؟"

اها فقط چند منٽن جي ڳالھ هئي جو هو فليٽ وٽ اچي پھتا. فليٽ اڳيان ڪار بيھاري، هو ٻاهر نڪتو ۽ ڪار جي اڳيان ڦري سندس پاسي جو در کوليو. لورين ٿورو رڙهي ٻاهر نڪتي، لڳو ٿي تہ وات تي لورين جي دل ۽ دماغ ۾ بہ ڪجھ ساڳيائي خيال، ساڳيءَ سڌائيءَ ۾ ٻوڙي رهيا هئا، "پال ڪجھ مختلف پيو لڳي، پر هن وقت اهو چوڻ ڏکيو آهي." هن پال کي چيو:

"ڏاڍي گرمي آهي، ائين موٽي وڃڻ بدران ڇو نہ اندر اچي ٿڌي جو گلاس پي پوءِ وڃو."

"اڃان تہ ڪٽي پر تولاءِ مٽي جو سور تہ نہ ٿيندس." پال پڇيو.

"نہ، نہ هرگز نہ ۽ فليٽ ائير ڪنڊيشنڊ پڻ آهي." لورين بنا ڪنھن هٻڪ جي وراڻيو.

فليٽ جو در کولي هو اندر گھڙي، پٺيان پٺيان پال آيو لورين پال جي ويجھوڙڻ محسوس ڪئي.

"وهو"، لورين چيو "آئون هڪ هڪ گلاس شراب جو ٺاهي اڃان ٿي ڪيئن پيلا، پمس شراب صحيح رهندو-؟"

ٿوري دير بعد هوءَ موٽي، سندس هٿن ۾ ٻہ گلاس شراب جا هئا جن جي مٿان ٽٽ پڪ ۾ لڳل چيري تري رهي هئي، پال بنا ڪجھ ڳالھائڻ جي ڏڪ ڏ... ڪري پيئڻ لڳو پوءِ لورين کان هٿ ڏوئڻ لاءِ اجازت گھري.

”چونہ پلي.“ لورين وراٽيو ۽ ڪيس باٿ روم ڏيڪاري پاڻ اتي ئي بيڊروم ۾ انتظار ڪرڻ لڳي، هيڏانهن هوڏانهن نهاريندي سندس نظر آرسيءَ ڏي ويئي ۽ پنهنجو پاڻ کي ان ۾ ڏسڻ لڳي، ائين تہ نہ آهي تہ هُن هن وقت پال مان هيڪانديون اميدون رکيون ٿي؟ هن کي پنهنجو پاڻ تي رحم اچي رهيو هو. موڊ ٺيڪ وقت هوءَ ڪيترو تہ بيوس محسوس ڪري ٿي.

لورين پلنگ جي ڪنڊ تي ٿي ويٺي ۽ بس ائين ئي بنا ڪنهن سبب جي ڪئناڊا ۾ پيش آيل پهرين تجربي جو سوچڻ لڳي، ان ڏينهن ڪافي ٿڪ هئي، ۽ ڪيس موڊ ۾ آڻڻ لاءِ اها ڳالهہ ئي ڪافي هئي، پر اوورسيز اسٽوڊنٽ جي حيثيت ۾ هوءَ اتي پرديسي ۽ هيڪلي پڻ هئي. جيٽوٽيڪ ڪمرو سينٽرلي هيٽيڊ (ڪوسو) هو پر دراصل اها هيڪلائي هئي جنهن کيس ڪنهن جي ساٿ لاءِ ماندو ڪيو هو ان کان علاوه سندس اهو هفتو ڪئناڊا ۾ آخري هو ۽ آخري هفتي ۾ ڪنهن سان لهہ وچڙ ۾ اچڻ، اتي هڪ نارمل ڳالهہ سمجهي ويئي ٿي، ان لاءِ ڪنهن بہ ٽوڪيو روڪيو يا خوار نٿي ڪيو حقيقت ۾ پاڻ اهڙي هنڌ ۽ موقعي مهل تي شريف ٿي هلڻ واري ڇوڪريءَ کي ڪريل ۽ رحم جوڳي نگاهہ سان ڏٺو ويو ٿي تہ هن ويچاريءَ ۾ ايترو افعال يا ڪڙ تيل ناهي جو ڪٽي ڪو جهڙو تهڙو ئي ڦاسائي، هن کي چٽيءَ طرح ياد هو تہ سندس هڪ ڪلاس ميٽ ساهيڙيءَ چيو هو: ”پهرين دفعي وارو قصو سو صحيح ٺيڪ ڪپي، جيئن معيار قائم ڪري سگهجي ۽ پوءِ ان کان پوءِ ٽيندڙ هر معاملو پهرين سان ڀيٽي سگهجي.“ هن سوچيو تہ ان ڳالهہ ۾ واقعي سچائي آهي، ڪئناڊا واري پهرين تجربي کان پوءِ ٻيا ڪيترا ميل ميلاپ ائين گونگ ٻوڙ واري نموني ۾ ئي ٿيا، جن ۾ لسٽ تہ لسٽ جي ماڳ. ماڳهين ساهہ تي گهٽيو هن پال بابت سوچيو تہ اهو الائي ڪيئن ثابت ٿئي، ۽ پوءِ دل ئي دل ۾ چيو: ”ان جي خبر پئجي ويندي“

لورين بي صبريءَ منجهان هنڌ تان اٿي بيٺي، ايئرڪنڊيشنڊ جي هوندي بہ هن کي گُهٽ محسوس ٿي رهي هئي. سج ڪڪرن پويان لڪي ويو ۽ چوڌاري نکي روشنيءَ بدران اونداهہ ڇائنجي ويئي. ڪجهہ ساعتون ٻيون ترسي جهڙو هوءَ ٿي ٿي تہ پال باٿ روم جو دروازو کولي هن ڏي وڌيو هوءَ پال جي اکين ۾ هن ڏي ڊڻ جي نموني مان ئي سمجهي ويئي تہ جيڪي هوءَ چاهي ٿي اهو ئي ٿي رهندو ، هاڻ ان بابت ڪجهہ بہ ڪڇڻ جي ضرورت محسوس نہ ڪئي، ڏسڻ ۾ ائين ئي آيو تہ هو ٻئي هڪ ٻئي جون گهرجون ساڳي وقت سمجهي ويا آهن. بستر سندن پويان هو پال جهٽ لورين کي پنهنجي ڀاڪر ۾ سوگهو جهليو ٻاهر آسمان

سڄو ڪارن ڪڪرن سان ڀرجي ويو هو تکي هوا تمبوسو وٽن سان ٽڪرائي سوسٽ پيدا ڪري رهي هئي، پڪل ميوي وانگر لورين پال جي پاڪر ۾ چٽي پيئي، ڪنوڻ جي چمڪاٽ سال گوڙ جو وڏو ڌماڪو ٿيو سڄو فليٽ جڻ لڏي ويو پال جوش ۽ جنون کان ڏڪي رهيو هو. لڳو ٿي تہ هو بہ ڪوڏينهن کان اڄايل هو ۽ پوءِ لورين کي اها گهڙي بہ محسوس ٿي پر هئي پاڪر ۾ ئي رهيا، ۽ پوءِ نيٺ پال پاسو ورايو ۽ هن کان پري ٿيو.

هڪ دفعو وري چوڏاري ماٺ هئي- سڪون ۽ سانت پري، شڪم پورو ڪرڻ واري، ڪمري جي گرائي ۽ هوسٽ غائب ٿي ويو ۽ پوءِ ستي آرڪسٽرا وانگر مينهن جا ڦڙا ڇت ۽ درين جي شيشن تي شپڪو ڪرڻ لڳا. ۽ پوءِ ڇتين تي وَٽَل مينهن نيسان ذريعي هيٺ وهڻ لڳو. چوڏاري ٿڌڪار ٿي ويئي.

گرميءَ جي لهر ختم ٿي ويئي.

❊❊❊

ربيڪا چوئا (Rebecca Chua)

(”گرمي جي لهر“ افساني جي ليکڪا ربيڪا سنگاپور جي چينائڻ آهي. پاڻ 1976ع ۾ سنگاپور يونيورسٽيءَ مان انگريزي سبجيڪٽ ۾ آنرس ڪيائين ۽ ”نيو اسٽريٽ ٽائيمس“ اخبار جي جرنلسٽ آهي. سندس افسانا ”دي ايشيا“ مئگزين ۾ پڻ ڇپجي چڪا آهن. 1977ع ۾ سندس هڪ ڪهاڻي بي بي سي تان پڻ پڌائي ويئي هئي.)

ٽيون ڊاڪو

جيڪڏهن اها ڳالهه اتي وڃي پهتي آهي جتي تون ٻڌائين ٿي، منهنجي پيڻ، تہ پوءِ تہ سڀ صحيح آهي، وڌيڪ سوچڻ جي ڪا ضرورت ناهي.

ڪاٺ جي ڏاڪڻ رستي هن کي هيٺ لاهڻ ڏکيو ٿيندو جيڪڏهن متئين همراهہ جو پير ترڪي پيو تہ هينئيون بہ وڃي ٿڪو ڪندو ۽ امان ڪري پوندي.

هن کي ڪٽڻ لاءِ توهان کي نوڙين جي ڪا گودڙي ناهڻي پوندي، ان هوندي بہ سارين جي پوک مان لنگهڻ وقت تڪليف ضرور ٿيندي جو لڳاتار مينهن ڪري جتي ڪٿي گپ لڳي پيئي آهي ۽ پوءِ مين روڊ تي پهچي ٽئڪسيءَ جو انتظار ڪرڻو پوندو امان جي اڳهين حالت خراب لڳي پيئي آهي اهو پنڌ کي ويتر ساڻو ڪري ڇڏيندو.

۽ پوءِ اسپتال تائين پهچي ڳوٺ جا ڪجهہ ماڻهو ضرور واپس گهر وڃڻ چاهيندا، ۽ پنيان هوءَ اڪيلي ٿي اڪيلي رهجي ويندي.

تون پاڻ ئي ڪٿي هن کان پڇ، جي اڃا بہ ڳالهائڻ جهڙي آهي تہ هوءَ پاڻ ئي توکي ٻڌائيندي تہ هوءَ هلڻ نٿي چاهي.

تون صحيح ٿي چوين، هن جي حياتي هوندي تہ گهر ۾ بہ چاق چڱي ڀلي ٿي پوندي، جيڪڏهن نہ تہ پوءِ اسپتال ۾ بہ مري ويندي.

اهو سڀ ڪجهہ پروردگار جي هٿ ۾ آهي.

ماڻهو جيڪي چوڻ چاهين، چوڻ ڏين، پاڻ اهو ئي ڪنداسين جيڪي مذهب چاهي ٿو ڀلي پنهنجي ڪٽنب جي ماڻهن سان بہ ڳالهہ ڪر، جيڪڏهن هو چون تہ هن کي اسپتال ۾ ڪٿي وڃڻ جي ضرورت ناهي تہ پوءِ تہ هرگز نہ ڪٿي وڃجي، جيڪڏهن هو حڪيم ڪناليءَ جي ڏنل ستي ڦڪي کارائڻ لاءِ چون تہ اها کارائينس، نہ ڪائي تہ ٿوري ٿوري دير بعد وري ڪوشش ڪر، حڪيم ڪناليءَ کان شرم يا حجاب ڪرڻ اجايو آهي، جيڪڏهن ڏسين ٿين تہ سندس

ڏنل دوا هر هر ڏيڻ جي باوجود بہ اثر نٿي ڪري تہ ڪيس هڪدم اطلاع ڪري بلڪل صاف صاف ٻڌائينس، هو وڏيڪ ڄاڻو آهي، ڪانئس ئي صلاح وٺ تہ ڇا ڪرڻ کپي، تي سگهي ٿو دوا مٽائي ڪا ٻي ڏئي، جيڪڏهن چوي تہ ڪنهن فقير درويش ڪان ڦيٽو پڙهايوس تہ هڪدم بتانگ پيسار ڪان ڪو بوموح (ملئي لفظ: جهاڙ ڦوڪ ۽ جن ڪيڻ وارو) وٺي اچجانءِ. جيڪڏهن هو ڪنهن تعويذ ڪڙي ڪرڻ واري لاءِ چوي تہ ان کي وٺي اچجانءِ. پر جي استاد وهاب يا ڪنهن ٻئي مولويءَ کي ڦيٽي دعا لاءِ چوي تہ ان کي وٺي اچجانءِ، جي بورونگ ڳوٺ جي بومي لاءِ چوي تہ ان کي بہ وٺي اچجانءِ، ان کي گهرائڻ لاءِ اورانگ دولاح کي چئي سگهين ٿي يا ڪنهن ٻئي مائٽ مٽ پاڙيسريءَ کي.

پر جي ڏسين ٿي تہ ٻي ڪا بہ راهہ نظر نٿي اچي تہ پوءِ قرآن مان ياسين سورت جي تلاوت شروع ڪري ڏجانءِ. پر دوائن کي هرگز ڦٽو نہ ڪجانءِ. ناريل جي ڏونگهي ۾ رکيل لوٽانيل پاڻي امان جي سيراندیءَ ڪان ئي رهڻ ڏجانءِ ڇو جو اتان ڦڙو ڦڙو ڪري سندس وات ۾ وجهڻ سولو ٿيندو. مهمانن لاءِ سوپارين جي ڪاتر بہ چڱي خاص ڪري رک، ۽ جيڪڏهن ڪو نئون بوموح ڦيٽي يا ساٽ سوڻ لاءِ اچي رهيو آهي تہ پوءِ ڪجهہ نيون اگر بتيون بہ گهرائي رک. ڪيس ڦيٽي پڙهڻ جي عيوض ڪجهہ پئسا ياد ڪري ڏجانءِ.

اها پڪ ڪجانءِ تہ رڌڻي ۾ ڪاڏي لاءِ ڪجهہ نہ ڪجهہ هجي ڇو تہ امان کي پچڻ لاءِ پڪ ڪيترائي ماڻهو ايندا. پيارڻ لاءِ ڪافي ۽ چانهہ جو بہ خيال رکجانءِ، کپي وچي تہ ڪنهن کي چئي گهرائي وٺجانءِ. هڪ بہ ڇپي ڏاڍن بسڪوٽن جي بہ پرائي رکجانءِ ۽ چڪڻ لاءِ ڪجهہ جاوائي (انڊونيشي) تماڪ پڻ، تماڪ لاءِ اوانگ دولاح کي ئي چئجانءِ، ۽ ڪياح يا ڪنهن ٻئي کي چئجانءِ تہ پٽ ۽ ٻوڙ تي نظر رکي، متان ائين نہ ٿئي تہ ڪو ضايع زيان ڪري ڇڏي، سير بہ مڇيءَ جو اچا بہ وڌيڪ وٺي ڪٽي رک. متان پوءِ کٽي پوي.

خرچ لاءِ جي گهر ۾ ايترو پئسو نہ هجي تہ ڪجهہ پاڻيون آن جون وڪٽي بہ پورت ڪجانءِ پر جي سمجهين ٿين تہ ان سان بہ ڪم هلي نہ سگهندو تہ پوءِ اها مڙيل سڳن واري ڪنڍي مينهن ئي کٽي وڪڻجانءِ، هونءَ بہ اها امڙ جي ئي آهي، هن ئي ان کي گاهہ پنو ڪارائي وڏو ڪيو آهي. ڪيس پاڻي پيئاري، مڇرن ۽ جيتن کان بچائڻ لاءِ دونهون ڪري سار سنڀال لڌي، پر ماڻهن جي ڳالهين جو ايترو ئي خيال رکجانءِ جيترو امڙ جي صحت جو رکين ٿين.

ائين ڪرڻ کپي، منهنجي پيڻ، مرڻ کان اڳ بابي اهي شيون ڪائڻ جي

۾ ڏالر امام حماد لاءِ ٻه هٿيڪا رکجانءِ دعا بعد ڪيس ڏجانءِ پر مٽ ۾ لڪائي ڏجانءِ جيئن ڪو ٻيو نہ ڏسي، هن کي چئجانءِ تہ هي تماڪ ٻيڙيءَ لاءِ اٿئي. پھرين هو وٺڻ کان انڪار ڪندوءِ توکي موٽائي ڏيڻ جي ڪوشش ڪندو. پر پوءِ تون هن جي صدريءَ جي کيسي ۾ وجهي ڇڏجانءِ، موٽ ۾ پلي هو چپن ۾ مرڪي يا نہ مرڪي، جيئن سندس دل چوي تيئن ڪري.

هي سڀ ڪم ڪرڻ کان اڳ امان جي حالت تي نظر رکجانءِ. جڏهن ڏسين تہ هاڻ دوا بلڪل اثر نٿي ڪري تہ پوءِ ڏينهن رات ياسين جو دور شروع ڪري ڏجانءِ، مون کي خبر آهي تہ ماڻهو توکي جهليندا تہ جيستائين امان اکيون نٿي پوري تيستائين تون ڪجهہ بہ نہ ڪر. ان اجائي ڳالهہ ٻولهہ ڏانهن تون ڌيان بلڪل نہ ڏجانءِ، ماڻهن کي جيڪي وڻي پيا بڪن. اسان ڪنهن جو وات بند ڪري ڪنهن جو ڪري سگهون ٿا. اسان ڪنهن بہ صورت ۾ امان کي ٻيو ڏاڪو اڪري بابي ڏي وڃڻ کان روڪي نٿا سگهون. جيتوڻيڪ پاڻ نٿا چاهيون تہ امان پاڻ کان وڇڙي وڃي، پر اسان تہ فقط پنهنجي فرض جي پوئواري ڪري رهيا آهيون.

جيڪڏهن بابي پنيان امان بہ وڃي ٿي تہ اسان کي رب جا شڪرانا بجا آڻڻ کپن جنهن ٻنهي کي ٽين منزل تي پهچايو پنيان باقي پاڻ بہ ٻي منزل تي رهجي ويندا سين. جيڪڏهن هن جي اڃا حياتي آهي تہ بہ اسان کي رب جا شڪر مڃڻ کپن جنهن اسان کي ساڻس ڪجهہ وڌيڪ ڏينهن رهڻ جو موقعو ڏنو.
پر ان هوندي بہ تياري ڪري ڇڏڻ ۾ نہ فقط پنهنجي پر هن جي بہ بهتري آهي، پوءِ ڪٽي جلدي لاڏاڻو نہ ڪري.

ٻي جهان ۾ وڃڻ لاءِ گهڻي بحث جي ضرورت ناهي، اجائي دير ڪرڻ غير ضروري آهي. جيئن ئي هن کي سڏ ٿئي تہ هوءَ هڪدم هلي وڃي ۽ پوءِ پنتي رهڻ جو هرگز نہ ڪري، سندس غسل ڪفن ۽ دفن جو بندوبست اڳهين تيار آهي تہ روح نڪرڻ سان ڪيس قبر جي حوالي تڪو ڪري سگهجي ٿو ٻيهريءَ جو وڃڻ تي ٽيهريءَ ڏاري هن جو مهاڏو ملائڪن سان ٿي سگهي ٿو. هڪ دفعو سوالنامون شروع ٿيو ۽ جواب ڏنائين تہ پوءِ سڌو پنهنجي منزل ڏي رواني ٿي سگهي ٿي.
مرڻ بعد ڪنهن جو بہ پوءِ انتظار نہ ڪجانءِ. ڳوٺ جي ماڻهن کان علاوه ٻيو ڪير آهي جو هن کي سڃاڻي، پاڻ تہ ڪي ٿورائي ماڻهو سڃاڻون. پاڻ ڪنهن کان بہ مدد نہ گهري آهي ۽ نہ ڪنهن اسان کي مدد لاءِ سڏيو آهي ۽ پاڻ ڏئي بہ ڇا ٿا سگهون، سواءِ دعائن جي.

ڏنو ويجي تہ اسان وٽ ڪجهہ بہ نہ آهي، بهرحال اها ڪا اهڙي ڳالهہ ناهي ۽ نہ ڪا پاڻ کي ان جي پرواهہ آهي، تہ پاڻ وٽ مرڻ وقت ڪجهہ بہ نہ هوندو پاڻ غريب ماڻهو آهيون، پاڻ ان غربت لاءِ بہ الله جو شڪر بجا آڻيون ٿا.

منهنجي پيءُ جيڪي ڪجهہ ڪرڻو ائين اهو ڪري وٽ جيئن هوءَ جيترو جلدي ٿي سگهي پنهنجي نئين سفر ڏي رواني ٿي وڃي.

قبر پلي تيستائين نہ کوٽائجانءِ جيسين هوءَ بابا ڏي وڃڻ جو پڪو فيصلو نٿي ڪري، پر ان جاءِ تي قبر جا سندا اڳوات هٽائي ڇڏجانءِ، اهو ضرور خيال رکجانءِ تہ هن جي قبر بابي جي پير ۾ ساڳا وڻ جي هيٺان هجڻ کپي.

جيئن ئي امان آخري پساهہ کڻي تہ قبر کوٽڻ وارن کي هڪدم اطلاع ڪجانءِ، انهن کي ڇهہ فٽ کن اونهي قبر کوٽڻي پوندي، ساڳا وڻ جي هيٺان ڇئن فٽن جي کوٽائي بعد پاڻي نڪري ٿو سو ان جو خيال رکڻ بہ ضروري آهي.

جيئن ئي جنازي جي غسل ۽ ڪفن جو ڪم پورو ٿئي تہ امام حماد کان جنازي کڻڻ جو وقت پڇجانءِ، امان جو جنازو گهر مان کڻڻ وقت تون بہ ڪلهو ڏيارجانءِ، در کان ٻاهر نڪرڻ مهل ڌاڪٽين وٽ تمام گهڻو خبرداريءَ کان ڪم وٺجو ائين نہ ٿئي جو لاش ڪري پوي جيئن ذري گهٽ بابي جي لاش سان ٿيندي ٿيندي بچاءُ ٿي ويو هو.

مختصر طور هي تہ وڏي خبرداريءَ سان لاش کي در کان ٻاهر ڪڍجو مٿان ٻاتڪ جو ڪپڙو وجهي ڇڏجو جيڪو بابي جي لاش مٿان پڻ وڌو هئوسين.

ان بعد بہ رستي تي خيال سان هلجو اڄڪلهہ مينهوڳيءَ جي رُت ڪري جتي ڪٿي گپ ۽ ترڪڻ لڳي پيئي آهي.

ٽڪريءَ جي موت وٽ رستي تي ڪيترائي جهنگي ڇاها گهمندا رهن ٿا. يا قبرستان واري رستي تي ڪيترن ئي هنڌن تي ڳاڙهيون ماڪوڙيون پڻ آهن. ڪجهہ ڇوڪرن کي اڳوات ئي انهن کي پڇائڻ لاءِ موڪلجانءِ، ڪڏهن ڪڏهن شام جي وقت ان رستي وچون ۽ سؤپيريون بہ جام هلن ٿيون، پيلي مان لنگهڻ وقت وڻن ۾ ٿهيل ڏينيين ۽ ڇيلاٽن جي ڪکرن کان بہ پاڻ کي بچائجو ڪوشش ڪري رستي جو ڪجهہ حصو اڳوات صاف ڪرائي ڇڏجو.

دفن بعد گهر موٽي رات جو قرآن جو ختم پورو ڪرائجانءِ ۽ پوءِ لڳاتار ٽن راتين تائين قرآن پڙهائجانءِ، جيئن بابي جي وفات وقت پڙهايو هئوسين.

پئسا جي کپي وجن تہ گنديءَ واروان وڪڻي خرچ هلائجانءِ، امڙ جو منو ايڪڙ لنگسا ميوي جو باغ ايندڙ سال لاءِ اڳوات مقاطي تي ڏئي ڇڏجانءِ ۽

خواهش ڪئي هئي جن جي هئي مند نہ موسم. مون کي لڳي ٿو تـوکي اهي ڳالهيون وسري ويون آهن. جيڪڏهن امان ٿائليند جي ڇانهينءَ جي گهر ڪري تہ يوسف کي مدد لاءِ سڏائجانءِ. هو هميشه ڏاڪٽي ٿائي شهر "هنيائي" ۾ ويندو رهي ٿو جيڪڏهن امان "ڪلوبي – پام" جي ميوي جي گهر ڪري تہ پاڙي واري چيني همراهہ "يا۔ چن" کي چئجانءِ. هو ڳيرن جي شڪار لاءِ اڪثر ٻيلي ۾ ويندو رهي ٿو.

جيڪڏهن هوءَ آب زم زم جي خواهش ڪري تہ هڪدم ڪو حاجي سڳورو ڳولجانءِ. جيڪو تازو مڪي مان ٿي آيو هجي. هن وٽ ضرور ڪجهہ نہ ڪجهہ اهو پاڪ پاڻي هوندو پر جيڪڏهن هوءَ مڪي هلي مرڻ لاءِ زور ڀري تہ کيس سنئون سڌو چئجانئس تہ امڙ ان لاءِ اسين مجبور آهيون. ايڏو ڀاڙو ڀرڻ لاءِ اسان وٽ پئسو ناهي. هوءَ سمجهي ويندي. مطلب تہ جيترو ٿي سگهي تہ هن جي دل وٺجانءِ. پر ڪا اهڙي شئي جيڪا سمجهين تہ پاڻ لاءِ بلڪل ناممڪن آهي تہ ان لاءِ ڪٽي انڪار ڪجانءِ. جيترو وقت هن کي جيئرو رهڻو هوندو هوءَ اوترو ئي جيئرو رهندي پر تون اها ڪوشش ڪجانءِ تہ مرڻ تائين خوش ۽ پرسڪون رهي. ائين نہ ٿئي جو ٻئي جهان ۾ ڪرڪندي پهچي.

منهنجي پيءُ، مهرباني ڪري هن جو خيال رک.

هن جو ايترو ئي خيال رکجان، جيترو اسان ڳوٺ جو رکون ٿا. جيڪڏهن هوءَ مون لاءِ چوي تہ زال ۽ ٻارن سان هن وٽ هليو اچان تہ کيس صاف صاف ٻڌائجانس تہ اسان ان لاءِ بيحد لاچار آهيون. اسان وٽ پئسو ناهي جو ايڏا ڳرا ڀاڙا ڀري اچون. هوءَ سمجهي ويندي.

جيڪڏهن ڪاري پاڻي ۽ سوپارين جي پنن مان ڪو فرق نہ ٿئي تہ ياسين پڙهڻ شروع ڪري ڏجانءِ. گهڻو انتظار نہ ڪجانءِ. امام حماد کي چئجانءِ تہ پڙهائڻ شروع ڪري: "شروع ٿو ڪريان الله جي نالي سان..." هڪ دفعو ياسين پوري ڪرڻ بعد وري ٻيو دفعو شروع ڪرائجانءِ.

ٻين کي بہ پڙهڻ لاءِ چئجانءِ. پر ائين نہ ٿئي جو هر ڪو قرآن ڪٽي هيڏانهن هوڏانهن ڦرندو وتي. کين چئجانءِ تہ امان وارا ڪمري ۾ ويهي پڙهن. امان جي ساڄي سيراندي کان تہ هر وقت ڪنهن کي ويهاري ڇڏجانءِ تہ ياسين ويٺو پڙهي.

هن کي اڪيلو هرگز نہ ڇڏجانءِ. منهنجي پيءُ، تون سندس کاٻي پاسي سيراندي کان يا پيراندي کان ويٺي هجانءِ. چمچي سان ڪري پاڻيءَ جو ڦڙو

ڦڙو سندس وات ۾ وجهندي رهجانءِ، اهو ڪم ضرور ڪجانءِ. متان امان ڪي چڙي تون هيڏانهن هوڏانهن رڙهي ۾ ڦيريون پائيندي رهين. ان لاءِ لياح، ڪياح يا اوانگ دولاح جي زال کي چئجانءِ.

امان واري ڪمري جون دريون مڙيئي بند رکجانءِ، ان سان ڪو فرق نٿو پوي. ڇو جو هوءَ ائين ئي چاهي ٿي، رب جي مرضي ڇا آهي. ان جي توکي يا مونکي ڪا به خبر ناهي، بنا سڌ جي به ڪيترائي ماڻهو اچي نڪرندا ۽ جيترا گهٽا هوندا اوتروئي منهن ڏيڻ ڏکيو ٿي پوندو ۽ ماڻهن جي گوڙ ۾ امان کي به تڪليف رسندي.

جيڪڏهن ڪو دري کولڻ لاءِ زور رکي ته کيس چئجانءِ ته امان کولڻ کان منع ڪئي آهي، ماڻهو ڇا به پيا چون، هوءَ اسان جي ماءُ آهي، ماڻهن جي ته ناهي جو هنن کي خيال ٿئي.

پاڻ هن جا ٻه ٻار آهيون، بابو گذاري ويو هاڻ فقط امان تون ۽ آئون وڃي بچيا آهيون، هوءَ پوڙهي ۽ بيمار آهي، هن کي سڪون سان مرڻ ڏجي. هن سان هاڻ پنهنجو ميلاپ ٻئي جهان ۾ ئي ٿيندو.

دعا ڪر ته کيس جنت ۾ جايون نصيب ٿين. ابي لاءِ به دعا گهر. جيڪو گذريل سال پاڻ کان وڇڙي ويو آهي، ته هن کي به جنت ۾ جايون ملن. مرحوم جي چپن تي مرڻ گهڙيءَ تائين وحدانيت جو ڪلمو رهيو ته الله فقط هڪڙو آهي. هن ڪڏهن به نماز جو وقت نه وڃايو. رمضان جي مهيني ۾ سڀ روزا رکندو هو زڪوات ڏنائين. فقط هڪ فرض جيڪو هو پورو ڪري نه سگهيو اهو حج جو هو. هو حج ڪرڻ لاءِ مڪي وڃي نه سگهيو. پر جيڪڏهن ڪنهن وٽ پئسو ناهي ته پوءِ حج هن تي فرض ناهي. جهاد لاءِ بابو هر وقت تيار هوندو هو هن ڪيترائي دفعا بڪت سليمبائو جي ڪافرن سان مهاڏو ڪيو هو امان به اهڙي ئي طبيعت جي آهي، هوءَ وڙهي ته نٿي سگهي پر بابا جي تلوار کي هميشه پالش ڪري چلڪائي رکندي هئي. آخرت جي فيصلن جي چاڻ هڪ رب کي ئي آهي، پر جيستائين اسان سمجهون ٿا ته امان ۽ بابا هر اهو ڪم ڪيو جيڪو هڪ مسلمان کي ڪرڻ کپي، سواءِ مڪي مديني ۾ وڃڻ جي، الله ٻاجهارو ۽ حاضر ناظر آهي. اسان فقط دعا گهري سگهون ٿا.

مهرباني ڪري روءِ نه، توکي روئڻ نه کپي. اها ئي هڪ ڳالهه آهي جنهن لاءِ توکي بار بار جهلڻ چاهيان ٿو. آئون سمجهان ٿو ته اهو هڪ ڏکيو ڪم آهي. گذريل سال بابو هليو ويو. هن سال قدرت کي جي سندس پٺيان امان کي به

گهرائجو آهي. تہ هوءَ بہ هلي ويندي. هن کي روڪڻ، تنهنجي منهنجي وس ۾ ناهي. پر مهرباني ڪري روءِ نہ. موت ڪو مهڻو ناهي، هڪ ڏينهن پاڻ کي سيني کي پڻ هلڻو آهي جتان آيا آهيون. پهرين پاڻ اڻ ڄاول روپ ۾ هئاسين يعني مٿل هئاسين، الله اها ڳالهہ قرآن ۾ بہ ڪئي آهي، شروع ۾ اسين مٿل هئاسين. پوءِ ماءُ جي پيٽ مان جنم وٺي هن جهان ۾ آياسين، ان بعد وري مرنداسين ۽ پوءِ هڪ ڏينهن وري جيئرا ٿينداسين، هميشه لاءِ. اهي مڙيئي مختلف ڏاڪا آهن جيئن ڪنهن ڏاڪڻ کي ٿين. جن تي چڙهي هر هڪ کي آخري منزل، آخري ڏاڪي تي پهچڻو آهي، تنهنجي روئڻ سان تي سگهي ٿو امان کي هڪ ڏاڪو وڌيڪ مٿي چڙهڻ ۾ تڪليف ٿئي.

پاڻ هينئر ٻئي ڏاڪي ۾ آهيون، امڙ، تون، آئون، ڪٽنب جا مڙيئي ياتي جيڪي هن وقت جيئرا آهن سڀ ٻئي ڏاڪي تي آهن، پاڻ چئن ۾ بابو ياڳ وارو چئبو هو ٽين ڏاڪي تائين پهچي ويو آهي، ۽ الله گهريو تہ جهٽ امڙ بہ ان ٽين ڏاڪي تي وڃي پهچندي پوءِ فقط پاڻ بہ پنيان سور سهڻ لاءِ ٻين ڏاڪي تي رهجي ويندا سين بابا امان ٽين ڏاڪي تي پهچي ڪيڏو نہ خوش ٿيندا.

امان کي ٽين ڏاڪي ڏي سڪون سان وڃڻ ڏي، مهرباني ڪري ڏک نہ ڪر، روءِ نہ.

مختلف ڪم، ڪفن لاءِ ڪپڙو وٺڻ، ان کي ماپ موجب ڦاڙي ڪفن ٺاهڻ، جنازي کڻڻ لاءِ ڪٺ هٿ ڪرڻ، جنازي نماز قل پڙهڻ وقت ڇهارا ورهائڻ، قبر کوٽائڻ، جنازي کي غسل ڏيڻ، ڪاٺ جا تختا هٿ ڪرڻ، پٽريون پڙهائڻ، اگر بتيون، جنازي کي ڪٽي قبر تائين رسائڻ، قبر تي قرآن خواني ڪرائڻ، آيل ڪانڌين کي ٽي ڏينهن ۽ ٽي راتيون ماني کارائڻ، ان بعد ستن ڏينهن کان پوءِ ختمي جي ماني، ان بعد وري چوڏهين ڏينهن، چاليهن ڏينهن ۽ هڪ سؤ ڏينهن بعد جي ماني وغيره. ڪا بہ ڳالهہ ڏاڍيان نہ ڪجانءِ، متان امان جي ڪن تي ان جي ڪا ڀڻڪ نہ پوي، ان قسم جي ڳالهہ ٻڌي هن جي دل ڀڄي پوندي، هن کي دلي صدمو رسندو ان ڪري ان قسم جو هڪ لفظ بہ هن کي ٻڌڻ نہ کپي.

ان بابت ڪا بہ ڳالهہ ڪرڻي پوي تہ ڪمري کان ٻاهر نڪري ڪجانءِ، چاچي ڪريموءَ، مائي جبيران ۽ امام حماد کان ان بابت ورانڊي ۾ پڇا ڪجانءِ، هن کي ان بابت چڱي طرح ڄاڻ آهي، هو ڪفن دفن ۽ ختمي درود جو ڪم ڪندا رهن ٿا. ڪفن لاءِ ڪپڙو وٺڻ کان اڳ ڪوشش ڪري اهو معلوم ڪجانءِ تہ امان جو قد ڪيترو آهي، ۽ پوءِ وال وال ڪپڙي جو ٻنهي پاسن کان وڌيڪ

وجهجانس، جيتري قدر تي سگهي تہ اهو ڪپڙو ڪنهن ڪافر جي دڪان تان نہ ونجانءِ، جيئن هوءَ ٿئي ڏاڪي تي پاڪ پوتر حالت ۾ پهچي، هن تي ڪو بہ داغ ڌبو نہ هئڻ کپي.

ڪفن لاءِ ڪپڙو قاڙڻ لاءِ اوانگ دولاح کي چئجانءِ، هن کي ڪپڙي قاڙڻ ۽ ڪفن ناهڻ جو ڏانءُ اچي ٿو ڪپڙي ۾ ڪنهن بہ قسم جو چِتر پوڻ نہ کپي، ڪوشش اها ئي ڪجانءِ تہ ڪپڙي قاڙڻ جو آواز امان جي ڪنن تي نہ پوي، نہ تہ اهو ٻڌي هوءَ پريشان ٿي ويندي، تي سگهي تہ هن کي چئجانءِ، تہ هو پنهنجي گهران ڪپڙو قاڙي اچي.

قبر جي تر مان جيڪڏهن پاڻي نڪري، جيئن بابي جي قبر ۾ ٿيو هو تہ پوءِ بنگ مت کي چئجانءِ تہ ڪاٺ جا تختا هڪ ٻئي سان ائين پڇائي هٽي جو هڪ پڪو پٽ ٿي پوي، پوءِ جنازي مٿان مٽي خيال سان وجهجو جيئن ٻاهر گڏ ٿيل مينهن جو پاڻي اندر نہ وڃي.

هن کي تختا هڪ ٻئي سان ملائي هڻڻ لاءِ تاڪيد ڪجانءِ، منهنجي پيٽ ۾ ان بعد وري وري پيئي ياد ڏيارجائينس.

۽ ڪنهن بہ ڳالهہ بابت پڪ نہ ٿيئي تہ ماڻهن کان پڇجانءِ، خاص ڪري چاچو ڪنالي سٺي صلاح ڏيندءِ.

جنازي جو غسل، اگر بتيون ٻارڻ ۽ دعا درود جو ڪم امام حامد جي حوالي ڪجانءِ، ڪنهن ٻئي کي ڪيلن جا ٽڙ وڍي اچڻ لاءِ چئجانءِ، جيئن جنازي کي ان مٿان رکي غسل ڏنو وڃي، ٻہ ٽڙٽي ڪافي رهندا. راجا ڪيلي جا ٽڙ سڀ ۾ سٺا آهن، انهن جا سارين جي پوک وٽ ڪيترائي جهڳٽا آهن، آهن نہ؟ ڪي بہ ٻہ پترائجانءِ، جن اجا گل نہ ڏنا هجن.

اگر بتين سان گڏ ڪجهہ ڪافور بہ ٻارجو تي سگهي تو تہ بابي لاءِ گهرايل ڪجهہ اجا بچيل هجي، ڪپڙن واري ڪٻٽ ۾ چڱيءَ طرح ڳولجانءِ.

دعا جو ڪم امام حماد جي حوالي ئي ڪجانءِ، هو جماعتين جو پيش امام پڻ آهي، جيڪڏهن هو ڪمپونگ راجا بتانگ جي ختاب مان ختابين کي گهرائڻ چاهي تہ کين هڪدم سڏائي ونجانءِ، تون جي واندي نہ هجين تہ خيرات جا پئسا "يا چن" چينيءَ يا يوسف کي ڏجانءِ تہ غريبن ۾ ورهائي.

ريجو تيار رکجانءِ، ڏهہ ڊالر ڪن جا ڏهين ڏهين سينٽن وارا سڪا ڪافي رهندءِ، سڀ ورهائي ڇڏجانءِ، مدرسي اڳيان جيڪي ٻار ويٺا آهن انهن کي بہ ڏهہ ڏهہ سينٽ ڏجانءِ.

سندس پاليل ٻئي ٻدڪون ڪهي مهمانن کي کارائجانءِ. باقي گهر ۾ بيٺل مڙيئي ڪڪڙيون وڪڻي ٻيو خرچ هلائجانءِ.

پئسي جي توکي ضرورت پوندي، قبر تي اچي ست راتيون قرآن پڙهڻ واري کي آخري رات ختمي جي ماني کارائڻ بعد ڪجهه پئسا ڏجانءِ، چوڏهين ڏينهن بعد هڪ ٻي ماني ڪرڻي پوندئي ۽ سؤ ڏينهن بعد اجا به هڪ ٻي ماني.

جيڪي ڪجهه گهر ۾ هجي في الحال گروي رکي به قرض وٺجانءِ، ختمي جي ماني چڱيءَ طرح ڪرڻ کپي پوءِ چاهي ان پٺيان قرضي ٿي وڃون ته به مڙيئي خير آهي. پئسي ڏوڪڙ جو حساب ڪتاب جيئن تقدير ۾ هوندو تيئن هوندو. ماڻهو چاهي اهو چون ته اسان پاڻ کٿائي رهيا آهيون ته به ان جي پرواهه نه ڪجانءِ. باقي امان جي دفن ڪفن جو ڪم سو پرسڪون نموني سان ٿيڻ کپي.

آخرڪار ماڻهن کي اسان بابت خبر ئي ڇا آهي، منهنجي پيءُ؟

امڙ جو آخر تائين چڱي طرح خيال رکجانءِ، پاڻ غريب ضروري آهيون، پر پرسڪون ۽ رب جي رضا ۾ راضي رهڻ وارا آهيون. ان لاءِ پاڻ کي پروردگار جو ٿورائتو ٿيڻ کپي جنهن پاڻ کي ايامن ڪان غربت ۾ رکيو آهي.

اهو هن جو اسان کي سکيو رکڻ جو طريقو آهي.

❋❋❋

شاهنان احمد (Shahnon Ahmad)

(هن ملئي افساني، ٽيون ڏاڪو جو ليکڪ شاهنان احمد 1933ع ۾ ڪيداح رياست (ملائيشيا) ۾ ڄائو اڄڪلهه هو يونيورسٽي سائنس ملائيشيا جي اسڪول ۾ Humanities ڊپارٽمينٽ جو ڊين آهي. Retong (ڦلهير جي نوڙي)، Jalan Ranjau Sepanjang (فصل نه پر ڪنڊا) ۽ Strengenge سندس اهم ملئي ناول آهي. 1973ع ۽ 1975ع ۾ کيس "تن- عبدالرزاق" ادبي انعام پڻ ملي چڪو آهي.)

قوناط جي
خوشين ڀري مختصر زندگي

قوناط – عمر 26 سال، قوميت انڊونيشي، پگھار 325 رپيا ماھوار (ان حق حلال جي ڪمائيءَ کان سواءِ ھڪ ٽڪو بہ نہ)، شادي شده، ٻن ٻارن جو پيءُ (ٽيئي رستي تي)، ٻين جونيئر گريڊ سول آفيسرن سان گڏ ٽرڪ ۾ چڙھيو جيڪا ڪين ڊپارٽمينٽ طرفان مهيا ڪئي ويئي ھئي. اھا ٽرڪ ۽ ان جھڙيون ٻيون بہ ڪيتريون ئي سرڪاري آفيسرن، ڪلارڪن، پٽيوالن سان ڀريل ٽرڪون بنتنگ ميدان ڏي روانيون ٿي رھيون ھيون جتي ڪين مغربي نيو گنيءَ جي آزاديءَ لاءِ جلوس ڪڍڻو ھو وارا وارا ڏيئي ھن نيو گنيءَ جي آزاديءَ جو ترانو وڏي واڪي ڳايو ٿي.

ھر دفعي جڏھن ھن ”تي چڪو آھي لبريز منھنجي صبر جو پيمانو..“ ترانو ڳايو ٿي تہ ھن کي لڳو ٿي تہ ھاڻ واقعي سندس صبر جو پيمانو اٿلڻ وارو آھي، ھن کي فقط ان ڳالھہ جو انتظار ھو تہ ڪو ھن کي حڪم ڏئي تہ ھو نيو گني جي ڪناري تي ڏوڪي ظلم ۽ ذليل يورپين کي لوڏي ڪڍي. تصور ئي تصور ۾ ھو سائي رنگ جي فوجي وردي، لوھي ٽوپي، ڳچيءَ ۾ ڳاڙھي رومال، ساڄي ھٿ ۾ رائفل جنھن ۾ اڳيان ڇرو لڳل ھو سان گڏ ڪنارو پار ڪندڙ ٻيڙيءَ ۾ پنھنجو پاڻ کي ڏسي رھيو ھو جنھن مان لھي ڏارين تي حملو ڪري ھن آزادي وٺڻ چاھي ٿي... ۽ پوءِ ڏسندي ئي ڏسندي اھو ڏيک چنجھو ۾ ڏنڊلو ٿي ويو. ان قسم جا ڪيترائي تصور ۽ نظارا ھڪ ٻئي پويان سندس من ۾ اچي سندس اندر جي ولوڙ کي وڌيڪ گرمائڻ لڳا. پوءِ ھو ٽپ ڏيئي ڪناري تي لٿو جتي بمن ۽ بارودن جا ٺڪاءُ ٿي رھيا ھئا. فضا ۾ دارونءَ ۽ ڦٽاڪن جي ڌپ ھئي، ان ماحول ۾ ھن کي لڳو تہ ھو دشمنن جي صفن ڏي ڌوڪيندو وڃي، لڳاتار حملي بعد نيٺ سندس

سوچ تي ۽ پوءِ ڪاميابيءَ جو تصور سامهون آيس. ڳوٺ پهچڻ تي ماڻهن جو ساڻس هيرو وارو ورتاءُ ۽ پوءِ ملڪ جو صدر صاحب جو ڪيس دليريءَ سان مقابلو ڪرڻ ۽ فتحيابيءَ جي بدلي ۾ سونو بلو هڻڻ، سندس زال، تيناح، جو هن ڏي خوشي ۽ ساراهيندڙ نگاهن سان ڏسڻ، سندس ٻارن جو هن جي ٽنگن ڪي ڀاڪر پائڻ... پوءِ عهدي جي ترقي پرموشن هاڻ هن ڪي قاصد تي ڪم ڪرڻو نہ پوندو هاڻ هو ڪلارڪ تي آفيس جي ٽڏي ڇانو ۾ ئي ڪم ڪندو.. گهر جي خرچ پوري ڪرڻ لاءِ هاڻ ڪيس رات جو رڪشا هلائڻي نہ پوندي..

قوناط ڪي شام جو ڇهين ڪان آڏي رات تائين رڪشا هلائڻي پوندي هئي ۽ ڪڏهن تہ صبح جا ٻہ ٿي ويندا هئا. "رڪشا ان ڪري هلايان ٿو." قوناط پنهنجي زال ڪي سمجهائيندي چيو هو "جيئن ٻارڻ حق حلال جي ڪمائي سان گهر جي خرچ جو پورائو ڪري سگهون. نہ تہ منهنجي سرڪاري نوڪريءَ جو پگهار تہ ايترو گهٽ آهي جو اهو سمورو فقط ڪاڏي پنيان خرچ تي وڃي ٿو. رڪشا هلائڻ مان جيڪي روزانو ويهہ رپيا ڪمايان ٿو ان مان جيتوڻيڪ ساڳي غربت جي زندگي گذري ٿي پر ڪنهن جي اڳيان هٿ تہ ٽنگڻو نٿو پوي."

ٽن سالن کان هن ڏينهن رات پورهيو ڪيو هو. هاڻ هو ٻنهہ ڏهروءِ عمر ڪان وڏو لڳي رهيو هو. رڪشا ڇڪي ڇڪي سندس ٽنگيون ڇٻيون ٿي ويون هيون. اوجاڳن ۽ اڻ پوري خوراڪ ڪري سندس اکيون ڳاڙهيون ۽ ڏرا ڏيئي ويون هيون. ڪنهن ڪي بہ ايتري فرصت نہ هئي ۽ نہ دل ۾ آيو ٿي تہ ڪٽي هن غريب ڪان پڇي تہ تون ايڏو پورهيو ڇو ٿو ڪرين. يا جي بيمار ٿي ڪٽ تي ويهي رهئين تہ اڳتي جو ڇا ٿيندو ۽ جيڪڏهن ڪو ڪانئس پڇي بہ ها تہ هن جو اهو ئي جواب هجي ها: "آئون چڱي طرح ڄاڻان ٿو تہ زندگي تمام مختصر آهي ۽ جيڪي ڪجهہ منهنجي قسمت ۾ آهي اهو ئي ٿي رهندو "هن هر شئي نصيب طرفان سمجهي ٿي، هن جي ڀاڳ ۾ ۾ زندگي ائين هئي جيئن گذري پئي. ان لاءِ هن ڪنهن بہ ٻئي ڪي ذميوار ۽ ڏوهاري تصور نٿي ڪيو ۽ اها هڪ حقيقت هئي تہ سندس جنجال واري جياپي لاءِ هن ڪنهن ڪي بہ ذميوار يا ڏوهاري نٿي سمجهيو نہ حڪومت ڪي، نہ اڳواڻن ڪي، نہ ويندي پنهنجي اپائٽهار ڪي، هو طبيعت ۾ ئي رضا تي راضي رهڻ وارو ۽ چيئوان هو هن باقاعدگي سان نماز پڙهي ٿي ۽ روزا رکيا ٿي، هن پنهنجي قوم جي اڳواڻن تي پورو پورو يقين ۽ ڀروسو رکيو ٿي ۽ جيڪي ڪجهہ انهن چيو ٿي ان ڪي هميشہ سچ سمجهيو ٿي، ان بابت هن بحث ڪرڻ جي بہ گنجائش نٿي سمجهي، ڪنهن ڪي ڪنهن اڳواڻ ليڊر جي چال چلن تي رد ڪد

ڏيندي پڌندو هو تہ ان کي بہ سمجهائيندو هو تہ ائين ڪرڻ نہ کپي. آخر هو اسان جا اڳواڻ آهن، ليڊر آهن، ڪين اسان کان وڌيڪ ڄاڻ آهي، جيڪڏهن هو اسان کان وڌيڪ سياڻا نہ هجن ها تہ ڪڏهن بہ ليڊر نہ ٿي سگهن ٿا.

"ڇا هو جيڪڏهن ڇسا بيوقوف هجن ها تہ ڪو پنهنجا اڳواڻ ٿي سگهن ٿا؟ جيڪي ڪجهہ هو چون ٿا اهو پڌي اسان کي هنن جي ڳالهہ مڃڻ کپي، ڇو جو اسان بابت ۽ ملڪ جي بهتريءَ بابت هو وڌيڪ ڄاڻن ٿا."

قوناط اونهاري جي نتهڻ اُس ۾ بين هزارين ماڻهن سان گڏ جلوس ۾ بيهي پنهنجن اڳواڻن جو انتظار ڪندو رهيو جيڪي وڏين وڏين مهنگين ۽ اوچين گاڏين ۾ اچڻ وارا هئا. هن کي ذرو بہ ائين نہ لڳو تہ اهو نسورو ئي بيوقوفيءَ جو ڪم آهي، اُس ۾ اجايل بکايل بيهي پنهنجن ليڊرن جي اچڻ جو انتظار ڪرڻ جو بيو ڪو مقصد نہ هو هنن کي رڳو اچي تقريرون ڪري عوام کي جوش ڏيارڻ هو ان طرح ئي اهو ڪجهہ ٿيڻو هو ۽ ائين ئي ڪجهہ ٿي رهيو هو. پنهجن ليڊرن کي وڏين ڪارين مان رعب سان لهندو ڏسي، هڪ وار هي وري بيحد گهڻو متاثر ٿيو.

۽ پوءِ جڏهن پڙڪندڙ تقريرون شروع ٿيون تہ قوناط کان ٽپندڙ سج جي گرمي بہ وسري ويئي، بک ۾ پاهہ ٿيندڙ پيٽ بہ وسري ويو رڪشا بہ وسري ويئي..... جيئن ئي ديوتا نما ليڊر ڪو نعرو هنيو ٿي تہ ان جي ورندي ۾ پوٺواريءَ ۾ قوناط بہ وات ڦاڙي جواب ڏنو ٿي، هن جو صدارتي پڌرنامي ۾ پوءِ پورو يقين هو هن کي سڪارنو جي 1959ع واري سياسي منشور محدود جمهوريت، انڊونيشي استآئيل سوشلزم، ورهايل ۽ ورچيل معيشت ۽ قومي ڪردار تي وڏو ڀروسو هو. هن نيو گنيءَ جي آزاديءَ لاءِ هڙون وڙون سڀ ڪجهہ ڏيڻ چاهيو ٿي، هن کي انهن شين مان ڪنهن تي ذرو برابر بہ شڪ نہ هو. ان انقلاب بابت ڪو بہ جلسو جلوس هن نہ ڇڏيو هو ڪتي بہ ڪنهن جلسي يا ليڊر جي تقرير جو پڌندو هو تہ پنهنجي کيسي مان بہ خرچ ڪري اتي پهچي ويندو هو. پنهنجن دوستن عزيزن کي هميشہ اهو پڌائيندي فخر محسوس ڪندو هو تہ هن قومي انقلاب جي ڪنهن بہ جلسي جلوس مان گسايو ناهي، انقلاب هن لاءِ سڀ ڪجهہ هو.

ايتري قدر جو دل ئي دل ۾ هو ڪڏهن ڪڏهن پنهنجي ماءُ پيءُ تي بہ ناراض ٿي پوندو هو تہ انڊونيشيا جي آزاديءَ واري انقلاب وقت هي فقط يارهن سالن جو ڇو هو. هن جي اها خواهش هئي تہ جيڪر يارهن سال اڳ بہ اڳوات ڄمي ها تہ سڪارنو جي انقلاب ۾ بہ هو اهڙي ئي زور شور سان حصو وٺي سگهي ها. پر خير هي ان ۾ بہ خوش هو تہ هو نيو گني جي آزاديءَ واري انقلاب ۾ حصو وٺي رهيو

آهي جيڪو پڻ سندس ملڪ جو هڪ چنل حصو آهي.

هن پنهنجي سڄي زندگي انقلاب لاءِ ئي وقف سمجهي ٿي، انقلاب، جنهن تي قربان ٿيڻ هن لاءِ خوشيءَ جي ڳالهه هئي. انقلاب جنهن تي هن هر وقت يقين رکيو ٿي، انقلاب جنهن خاطر هن جو سينو هميشه سپر رهيو ٿي.

ان ڏينهن جون تقريرون پڻ هميشه وانگر بيحد ڪڙڪيدار ۽ شاندار ٿي گذريون. آفيس ۾ پوءِ گهر موٽڻ تائين بہ انهن تقريرن جو پيدا ڪيل جوش ۽ ولولو سندس من تن کي گرمائي رهيو هو. ان ڏينهن مانيءَ پور ڪائي پاٽيءَ جو گلاس پئيڻ بعد هن کي اوچتو ڪمزوري محسوس ٿي. ويٺي ويٺي چڪر اچڻ لڳس ۽ مٽي تي سور ٿي پيس. هن پنهنجي زال کي مٽي، پنيءَ ۽ ٽنگن کي زور ڏيڻ لاءِ چيو:

"هڪ وزير تمام سٺي تقرير ڪئي." هن پنهنجي زال کي چيو "جيڪڏهن هر ماڻهو ان وزير جيان سچار ۽ نيڪ ٿي ڪم ڪري ها تہ اسان کي نيو گني ڪڏهوڪو ملي وڃي ها."

ڇهين بجي ڌاري سندس دوست ڏينهن واري شفٽ پوري ڪري رڪشا آڻي کيس ڏني، قوناطا وهنجي سانجهي نماز پڙهي ۽ پوءِ سائيڪل جي سڪل چمڙي واري گاديلي ءَ تي ويهي، پئڊل هٽي هاءِ وي ڏي رُخ رکيو.

قوناط جي بدبختي پوري سادي يارهين بجي آئي. سائيڪل هلائيندي هلائيندي هن جي مٽي جو سور وري موٽي آيو. طبيعت ۾ ناچاقائي ۽ سستي وڌي ويس هن گهر موٽڻ جو فيصلو ڪيو ان وقت تائين هن اڃا فقط 15 رپيا ڪمايا هئا، يعني رڪشا جي ان رات واري مسواڙ ڏيڻ لاءِ اڃا هن کي ڪجهہ رپيا ڪيڏا هئا.

اوچتو هڪ تيز رفتار ڪار ٻين ڪارن ۾ وچڙندي اچي هن جي رڪشا سان لڳي، رڪشا پرزا پرزا ٿي ويئي ۽ پاڻ اچلجي وڃي پري پيو. ٻين هنڌن کان علاوه ڪلهي وٽ تمام زوراڻتو ڌڪ لڳس، انهيءَ دوران ڊرائيور ڪار جي رفتار تکي ڪري پاسي واري گهٽيءَ مان مڙي غائب ٿي ويو.

ماڻهن جا انبار رڙيون ڪندا هن ڏي وڌيا.

"ڇا تہ حرامي ڇٽبو ٽڪر هڻي ڀڄي ويو."

"جهٽ پوليس کي گهرايو."

"هن کي ان ئي حالت ۾ ڇڏيو تہ پوليس بہ اچي ڏسي."

"ڪار وارو هن غريب جي ڇا تہ حالت ڪري ويو آهي. ڪيڏو نہ رت وهيس پيو."

"نہ نہ، اتان هرگز نہ ريهڙيوس."
"جيڪڏهن حرامي مون کي ملي ويجي تہ خون ڪري رڪانس."
"پاڻ کي الائي ڇا ٿي سمجهيائين، ڪار جو مالڪ هجڻ ڪري اسان سيني جو تہ مالڪ نہ ٿي پيو."
"هنن ڪارن وارن اڳيان اسان پيدل هلڻ وارا ڇا رول ڪتا آهيون جن کي جڏهن وڻين ڦٿيندا رهن؟"
"ڪار جو نمبر ڪنهن درج ڪيو؟"
"اونداهہ ۾ ڏسڻ ۾ ڪٿي ٿي آيو ۽ ٻيو تہ ڏک هڻڻ بعد هو هڪ ساعت بہ نہ ترسيو."
"ائين جي ڪم هليو تہ پوءِ هڪ ٻئي انقلاب جي بہ ضرورت پوندي"
ماڻهن جي ميڙ تي رستو روڪ ٿي ويو ۽ بي صبر ڊرائيور هارن مٿان هارن ڏيئي لنگهڻ لڳا ۽ پوءِ نيٺ پوليس بہ پهتي، ائمبولينس گاڏيءَ جو لڳاتار هارن بہ ٻڌڻ ۾ آيو قوناط کي اسپتال منجهہ پهچايو ويو تيستائين ڪنهن قوناط جي گهر ۾ وڃي اطلاع ڪيو. ڪيترا ڪلاڪ گذرڻ بعد ڊاڪٽر پهتو. گهٽي رت وهڻ ڪري ڊاڪٽر قوناط کي رت ڏيڻ چاهيو پر رت ڪٿان اچي، هن جي زال ڪٿي آهي؟ ان جي رت جي تپاس بعد خبر پئي تہ هن جي رت ۾ اهو ست ناهي جو ڪنهن مريض کي ڏنو وڃي، مائٽي مٽيءَ مان ڪو ٻيو ماڻهو؟ هائو قوناط جي اٽڪل پنجن دوستن پنهنجي رت جي آڇ ڪئي پر پنجئي ڄڻا انيمڪ ثابت ٿيا، گهٽ کاڌي ۽ اڻ پوري صحت ڪري سندن رت ۾ پڻ اها طاقت نہ هئي، قوناط جي ڪجهہ ٻين پاڙي وارن ۽ ڄاڻن سڃاڻن بہ پنهنجي رت جي آڇ ڪئي پر سندن رت جي نموني مان ظاهر ٿيو تہ هنن کي پڻ ڪا نہ ڪا بيماري لڳل آهي جنهن ڪري سندن رت ڪارائتو ناهي.
هاڻ رت اچي تہ اچي ڪٿان؟ هن جي زال يا ويجهن دوستن عزيزن جو رت تہ ڪم اچي نٿي سگهيو. ريڊ ڪراس جي بلڊ بئنڪ ۾ رت جا ذخيرا آهن. پر ان مان ورتل رت تہ ان ئي وقت موٽائي ڏيڻو پوي ٿو ان لاءِ صحتمند ماڻهو ڪٿان اچي جيڪو قوناط لاءِ ڪنيل رت پري ڏئي.
پر قوناط خوشنصيب نڪتو بلڊ بئنڪ جي ئي هڪ ملازم قوناط ڪارڻ پنهنجي رت جي آڇ ڪئي، هڪ نرس هن جو رت هڪدم ورتو ۽ انهيءَ پيرين سڌي مريض ڏي پڳي.
قوناط جي زال ٽيناح الله ۾ آسرو ۽ اميد رکي ٻاهر انتظار ڪندي رهي.

ڪجھ دير بعد ڊاڪٽر ٽيناح کي گھر وڃڻ لاءِ چيو الله گھريو تہ ھي ضورر بچي ويندو. صبح جو اچي پنھنجي مڙس کي ڏسي سگھين ٿي، ٽيناح خوش ٿي گھر ھلي ويئي.

ھئي ڏينھن ڪيس اطلاع ڪيو ويو تہ سندس مڙس ھوش ۾ اچڻ کان اڳ گذاري ويو ھوءَ ھن جو لاش اچي کڻي وڃي ۽ موت جو سرٽيفڪيٽ اسپتال جي معلومات واري دخل تان ڪلارڪ کان گھري سگھي ٿي. اھو ٻڌي ٽيناح جون وايون بتال ٿي ويون، ھوءَ پار ڪيڏي روئڻ لڳي ۽ رئندي رئندي بيھوش ٿي ويئي.

ڊاڪٽر ۽ بلڊ بئنڪ جي ملازم جي وچ ۾ ھلندڙ تلخ بحث نہ ٽيناح ٻڌي سگھي نہ سندس مري ويل مڙس. ھڪ غريب ملازم، جنھن جيڪورت قوناط لاءِ ڏنو اھو ھڪ اھم شخصيت کي ڏنو ويو. جنھن جو پڻ ان ئي وقت حادثو ٿيو ھو جنھن وقت قوناط جو ٿيو ھو. تيز رفتار سان ڪار ھلائڻ ڪري ڪيس اھو حادثو درپيش آيو ھو ھن کي بہ رت جي شديد ضرورت ھئي ۽ اتفاق سان سندس ۽ قوناط جي رت جو ساڳيو گروپ ھو.

”چو-؟“ بلڊ بئنڪ جي ملازم ڪاوڙمان ڊاڪٽر کان پڇيو ”مون تہ رت غريب رڪشا واري جي بچڻ لاءِ ڏنو ھو اھو ڏسي تہ ھن ويچاري وٽ نہ پئسا ھئا ۽ نہ وري ڪنھن ٻئي رت ڏيڻ چاھيو ٿي.“

”چڱو چڱو ٺڏو ٿي.“ ڊاڪٽر ھن کي سرچائيندي چيو ”ملڪ لاءِ ڪابينا جو وزير ھڪ رڪشا ڊرائيور کان ھزار درجا وڌيڪ فائديمند آھي، توکي اھا ڳالھ سمجھ ۾ اچي ٿي يا نہ؟“

ملازم ڊاڪٽر جي اھا ڳالھ ٻڌڻ بعد سخت ناراض ٿيو ان وقت جي قوناط جيئرو ھجي ھا ۽ :ھا ڳالھ ٻڌي ھا تہ ضرور مرڪي ڏئي ھا، ويچارو آخر ۾ بہ ان انقلاب ۽ سياسي ليڊرن تان قربان ٿي ويو ھن پنھنجي زندگي ان ڪري گھوري ڇڏي جن ملڪ جي ليڊرن مان ھڪ، جنھن کي گھٽي جلدي ھئي، تڪڙو تڪڙو انقلاب آڻي ملڪ کي آزادي ڏيئي سگھي.

آزادي! مرديڪا!

***

مختيار لوبيس (Mochtar Lubis)

(ھن انڊونيشي افساني جو ليکڪ مختيار لوبيس Mochtar Lubis 1922ع ۾ سماترا ٻيٽ جي پاڊانگ ڳوٺ ۾ ڄائو انڊونيشيا جي مشھور اخبار

استر ھريام جو ٻئنڪاڪ وڃڻ...

"انڊونيشيا ـ رايا" جو گهڻي عرصي کان ايڊيٽر ۽ جرنلسٽ آهي، پاڻ ناول نگار ۽ افسانه نويس پڻ آهي، سڪارنو حڪومت ۾ نظربندي وارن ڏينهن ۾ سندس لکيل سياسي ڪتاب Senji Di Jakarta (جڪارتا ۾ پرهه ڦٽي) تمام گهڻو مشهور ٿيو. سندس افسانن جا ٻه مجموعا: 1950 Si_Jamal ۾ ڇپيو ۽ ٻيو Peremupuan (عورت) 1956ع ۾ ڇپيو.

هتي ڏنل هي افسانو پهريون دفعو 1966ع ۾ هڪ ادبي رسالي ۾ ڇپيو. (مرديڪا Meredeka ملئي ۽ انڊونيشي زبانن جو لفظ آهي، جنهن جي معنيٰ آهي "آزادي").

سفيد گلاب

ڪارنتي ڇرڪ ڀري ننڊ مان سجاڳ ٿي ۽ گهڙيال ۾ وقت ڏسڻ لاءِ اٿي ويٺي، ان وقت ساڍا پنج ٿيا هئا.

ان بعد هوءَ وري ليٽي پئي ۽ پاسو ورائي اکيون بند ڪري ڇڏيون. پر ننڊ نه آيس. هر هر سندس دل تي اهو پئي هريو ته اڄ سيپٽمبر مهيني جي پنجويهين تاريخ آهي.

سيپٽمبر جي پنجويهين تاريخ سندس ڄمڻ جو ڏينهن هو اڄ هن جو "برٿ ڊي" هو ان حساب سان اڄ هوءَ پورن پنجويهن سالن جي ٿي هئي. هن جا خيال آهستي آهستي ٿي ان انگ جي چوڌاري ڦرڻ لڳا.

ڇٽيهه ته اڄ پنجويهن سالن جي ٿي ويس، ۽ هاڻ چار ته ستاويهن جي به ٿيس، ان بعد اٺاويهن جي ۽ پوءِ ٽيهن جي.

هن پنهنجي دماغ مان اهي خيال لوڏي ننڊ ڪي آڻڻ جي هڪ واري وري ڪوشش ڪئي، ڪجهه دير لاءِ اک لڳي به ويس، پر گهڻي وقت لاءِ نه. پر ساڳيا خيال وري وري ستائڻ لڳا، ڇٽيهه ته پنجويهن سالن جي پوڙهي ٿي ويس.

ڪجهه دير هنڌ تي پاسا ورائڻ بعد، ننڊ تان آسرو پلي، ڪارنتي پنهنجا ٻئي هٿ مٿي هيٺان رکي ڇت ڏي گهورڻ لڳي.

هڪ پوڙهي عورت، پنجويهه سال جي!

اها ڳالهه سوچي هن کي ويتر گهڻي مونجهه ٿي ته هاڻ وڏيڪ پوڙهي ٿيڻ ۾ ڪا گهڻي دير ناهي، فقط پنجن سالن بعد هوءَ ٽيهن جي به ٿي ويندي، پنج سال ته ڪو وڏو عرصو آهي ڪو نه. گذريل ٽي سال به ته خواب وانگر گذري ويا، ٽي سال اڳ هوءَ اڃا شاگرد هئي، نوجوان هئي، پنهنجن والدين تي ڀاڙڻ واري هڪ ٻار هئي.

ٽن سالن اندر هن منجهه ڪيڏي نه تبديلي اچي چڪي آهي. والدين بنا

هاڻ هن کي سڀ ڪجهه پاڻهي ڪرڻو پوي ٿو. اڪيلي سر پنهنجن پيرن تي بيهڻو پوي ٿو جيتوڻيڪ سندس ماءُ ڪڏهن ڪڏهن وٽ اچي رهي ٿي، پر ڪڏهن بہ ٻن يا ٽن هفتن کان مٿي نہ رهي، ڇو جو هن جي پيءُ جي سار سنڀال لاءِ هر وقت ماڻهوءَ جي ضرورت هئي. ان ڪري ڪيس گهٽي وقت لاءِ اڪيلو ڇڏي نٿي سگهي. آخري دفعو ماڻس هن وٽ آئي هئي تہ ان کي ڪيترو عرصو ٿيندو؟

اها ڳالهہ ناهي تہ هن کي ڳالهائڻ ٻولهائڻ يا ملڻ جلڻ لاءِ ڪو ماڻهو ناهي، هاڻ پاڻ هن تي ٻين ڀاڙيو ٿي، اهي هئا هن جي اسڪول جا ٻار. شروع شروع ۾ هن کي انهن سان ويجهو ٿيندي ٻنهہ مزو نٿي آيو ماءُ پيءُ ۽ ان پراڻي ساڳي ماحول بنا هن اڪيلائي محسوس ڪئي ٿي، هر هڪ ماڻهوءَ هر هڪ شئي هن کي اوپري اوپري لڳي ٿي، هن کي اهو لڳو ٿي تہ آيا اسڪول جا ٻار هن کي پسند ڪندا يا نہ، ۽ آيا هن کي ڪين پڙهائڻ ۾ خوشي ٿيندي يا نہ.

هن ماحول جي پيدا ٿيل خلا کي دور ڪرڻ لاءِ گهٽي کان گهٽو وقت اسڪول جي ٻارن سان گذارڻ لڳي، آهستي آهستي هو بہ هن سان هري مري ويا.

گهڻو ڪري ڏهاڙي، ڪا نہ ڪا ڇوڪري ڪيس پنهنجي گهر اچڻ لاءِ چوندي هئي، پر شروع ۾ هوءَ ڪنهن جي گهر نہ ويئي، هڪ ڏينهن اتفاق سان هڪ ڇوڪري بيمار ٿي پيئي ان کي پڇڻ لاءِ هنکي پهريون دفعو ڪنهن ڏارئين جي گهر وڃڻو پيو. اها ڇوڪري فقط ڇهن سالن جو ٻار هئي. سندس ماءُ پيءُ بہ تمام ننڍي عمر جا هئا. پيءُ (جيڪو هاڻ ٽيهن ورهين جو ٿيو هوندو) هڪ ڊپارٽمينٽ ۾ سؤ رپيا ماهوار پگهار تي ڪلارڪ طور ڪم ڪيو ٿي، ڪارنٽيءَ هن بابت دل ئي دل ۾ ڪيترا ڀيرا سوچيو تہ چاليهہ پنجيتاليهہ ورهين جي ڄمار تي پهچي هو ان گهٽ پگهار مان ڪيئن پورت ڪري سگهندو جڏهن تہ ان وقت تائين تہ ڪيس ڇهن کان بہ مٿي ٻار ٿي ويندا.

ڪارنٽي هاڻ هر روز ڪنهن نہ ڪنهن سان ملڻ لاءِ نڪرندي هئي ڪنهن جي بہ گهر هوءَ هٿين خالي نہ ويندي هئي، ڪڏهن هوءَ بيضا وٺي ويندي هئي تہ ڪڏهن ڪير يا ڪا ٻي شئي.

ٻار ۽ سندس مائٽ هن جي اچڻ تي ڏاڍو خوش ٿيندا هئا. پهرين دفعي جڏهن هوءَ ڪنهن جي گهر وڃڻ لاءِ تيار ٿي تہ هن کي سمجهہ ۾ نہ پئي آيو تہ آيا هن جو وڃڻ عجيب يا خراب تہ نہ لڳندو ڪا دير هوءَ پنهنجو پاڻ سان بحث ڪندي رهي تہ هن کي وڃڻ کپي يا نہ. رحمدل هجڻ ڪري، هن وڃڻ چاهيو ٿي پر ساڳي وقت لڄاري هجڻ ڪري وڃڻ کان ڪيٻائڻ ٿي، ان کان پوءِ ٻئي دفعي

ساڳي گهر ويندي فقط ٿوري هيڪ ٿي هيس ۽ پوءِ تہ بلڪل ئي نہ.

ٻار ڇڱو ٿي وڃڻ بعد بہ ڪارنتي ۽ ٻار جي ماءُ پيءُ جي ڪيڪار ڪڙي جاري رهي. جيڪا ڳالهہ کيس پسند آئي، ٽريننگ ڪاليج ۾ تعليم دوران کيس اهو پڙهايو ويو هو تہ اسڪول ۽ والدين جي پاڻ ۾ ڊيٽ ويٽ هجڻ ضروري آهي.

ڇا هن کي ٻين ٻارن جي گهر ۾ ائين وڃڻ کپي؟ هن اسڪول، پنهنجي پاڻ ۽ والدين جي وچ ۾ تعلق رکڻ لاءِ مختلف نمونن بابت سوچيو. بهترين طريقو اهو آهي تہ ٻار جي گهر وڃي هن جي مائٽن سان ملڻ کپي. اهڙيءَ طرح استاد اهو معلوم ڪري سگهن ٿا تہ ٻار ڪهڙي قسم جي گهرو ماحول ۾ رهي ٿو ۽ هو اهو معلوم ڪري سگهي ٿو تہ ٻار کي ذهني جسماني طرح وڌڻ ويجهڻ ۾ اسڪول ڪهڙي مدد ڪري سگهي ٿو.

هن ان بابت پنهنجي هيڊ ماستر سان ذڪر ڪيو. هيڊ ماستر شادي شده ۽ ٻارن ٻچن وارو هو "ها، ائين ڀلي ڪر." هن سندس همت افزائي ڪئي، هو پاڻ تہ ڪنهن جي گهر وڃي نٿي سگهيو اسڪول بعد سندس گهر ۾ ئي ڪيترا ننڍا ننڍا ڪم نڪري پيا ٿي، هڪ ڀيري ماستر مرڪي ڪارنتيءَ کي چيو:

"نوان آيل مڙيئي ماستر ۽ ماستريائيون هڪ جهڙا آهن، هو اچڻ سان اهو ڪجهہ ڪرڻ چاهين ٿا جيڪو کين ٽريننگ ڪاليج ۾ پڙهايو ويجي ٿو. پوءِ ڪجهہ وقت گذرڻ بعد کين سمجهہ ۾ اچيو وڃي تہ هر اها شئي جيڪا ٽريننگ ڪاليج ۾ سيکاري وڃي ٿي اها ڪرڻ ضروري ناهي."

ٻئي جي گهر وڃڻ مان ڪيترو فائدو آهي؟ هڪ جوان عورت جو ائين ٻئي جي گهر ۾ نڪري پوڻ ڪيتري قدر سنو آهي؟

هوءَ هنن کي صلاح صلي فقط تڏهن ڏيندي جڏهن ڪانئس پڇيو ويندو. هڪ تازي گريجوئيٽ ٿي آيل ماستريائيءَ جو ٻارن بابت انهن جي مائٽن کي سمجهائڻ، جيڪي عمر ۾ ڪانئس گهٽو گهٽو وڏا آهن؟

۽..... هن اهو بہ تصور ڪيو تہ ٻين جي گهرن ۾ ائين ئي گهڙي وڃي خبرون چارون شروع ڪرڻ هن لاءِ ڪيترو نہ عجيب آهي. ماڻهو هن بابت الائي ڇا سوچين ؟ ڪٿي اهو تہ نہ چوندا تہ هوءَ سندن گهرو ڳالهين ۾ دخل اندازي ٿي ڪري.

ڪيترا ڏينهن هوءَ تصور ئي تصور ۾ سوچيندي رهي تہ مختلف گهرن ۾ وڃي هنڪي ڪهڙيون ڳالهيون ڪرڻ کپن.

فرض جي پوئواري جو خيال ۽ صحيح ڪم ڪرڻ جي خواهش، زندگيءَ

جي هلچل ۾ حصو وٺڻ جي آنڌ مانڌ. انهن مڙني ڳالهين جو خيال هڪ طرف ۽ ٻي طرف اها ڳالهه تہ ڏارين ماڻهن جي وچ ۾ ڪيئن ويچي وهجي ۽ ٿي سگهي ٿو هن تان ڪل ٿئي، جي سوچ جو ٽڪر سندس من ۾ هلندو رهيو سندس مايوسي، فيصلي جي ڪچائي، ۽ اجايو ڊپ هڪ طرف هو تہ ٻئي طرف سندس دل ۾ اها سڌ هئي تہ ڪا ڪم جي ڳالهه ضرور ڪجي. ڪنهن جي خدمت ڪرڻ، مدد ڪرڻ، ۽ ٻين جي آهنجن ايذائن کي ٻڌڻ ۽ انهن لاءِ ڪجهہ ڪرڻ، هن نيت هڪ گهر کان ٻئي گهر تائين وڃڻ شروع ڪيو ۽ گهر جا ڀاتي ساڻس ملي خوش ٿيندا هئا.

گذريل ڏينهن جو سوچي، ڪارنتيءَ کي پنهنجي شروعاتي شرم ۽ ڊپ تي تعجب لڳو هاڻ ماڻهن سان ملڻ هن لاءِ سولو ڪم هو ڪيترن ٻارن جون مائرون اڪثر هن جي گهر سان ملڻ پڻ ايندڙيون هيون. هن کي هاڻ سمجهہ ۾ اچي ويو هو تہ ڏارين سان ڇا ڳالهائجي، ڇا نہ ڳالهائجي، ڪهڙي ڳالهہ جي جواب ۾ خاموش رهجي، ڪهڙي ڳالهہ جي جواب ۾ فقط مرڪجي. هاڻ هوءَ آهستي آهستي ذهني طرح پڻ بالغ ٿي پيئي هئي، مڪڙيءَ مان هوءَ هڪ ڪڙندڙ گل ٿي پيئي هئي. هن جي اندر جي اونهائيءَ تائين، روشنيءَ پيدا ٿي پئي هئي ۽ هن اندر ئي اندر خوشيءَ جي لهر محسوس ڪئي ٿي، شايد اهو قلبي سڪون ۽ خوشي جيڪو بهار جي موسم ۾ يورپ ۾ ايندو آهي، يا چيري گل ڪڙڻ جي موسم ۾ جپان ۾ ايندو آهي.

هڪ سال اڳ، هيڊ ماستر استعيفيٰ ڏني، سندس خالي ٿيل جاءِ تي ڪارنتي هيڊ ماستر ٿي، يعني هاڻ پاڻ ئي اسڪول جي وڏي ٿي، سوين ڇوڪرين جي جوابداري ڪٽندڙ جيڪي ڇوڪريون اڳتي هلي مائرون ٿينديون جن کي هڪ ڏينهن پنهنجن ٻارن جي سنڀال جو پڻ فڪر ٿيندو هن کي اهو سوچي خوشي ٿي تہ هن کي انهن ڪيترن ئي جيئرن جاڳندڙن انسانن جي سنڀال جو موقعو نصيب ٿيو آهي، جڏهن تہ ڪا ڇوڪري سندس گهر گهمڻ لاءِ ايندي هئي تہ هوءَ ڪيس دل ڪولي سمجهاڻيون ۽ نصيحتون ڏيندي هئي ۽ جيئن هوءَ هڪ بهتر عورت ثابت ٿي معاشري جي خدمت ڪري سگهي.

ڪڏهن ڪڏهن هوءَ اهو ٻڌي غمگين بہ ٿي ويندي هئي جڏهن ڪا ڇوڪري کيس اهو اچي اطلاع ڪندي هئي تہ هن جي شادي ٿيڻ ڪري هوءَ اسڪول ڇڏي رهي آهي. ڪارنتي اهو سوچي ڏينهن جا ڏينهن بي چين ۽ ڏکويل محسوس ڪندي هئي تہ هڪ ڇوڪري جيڪا هر وقت سندس ويجهو رهي سا

هاڻ ڪائنس وچڙيو پئي وڃي. جيتوڻيڪ هينئر وقت اڃي ڇڪو هو جو هين ڪان اڳ سندس شادي تي وچڻ ڪتي ٿي، پوءِ آهستي آهستي هن سڪي ورتو تہ معاشري جون اهي ڳالهيون جن کي هوءَ بدلائي نٿي سگهي تن سان ڪيس سمجهوتو ڪرڻ کپي.

هوءَ ڏينهون ڏينهن وڌيڪ حساس ۽ حقيقت پسند ٿي پيئي. عورت جي ڪلب ۾ ٽي سال رهڻ بعد هن کي اهو احساس ٿيو تہ سندس ڪي ڪي آدرش جن کي هن ننڍي لاڪون حاصل ڪرڻ چاهيو ٿي ناممڪن هو. ڪن ڪن ڳالهين يا سوچن جو فقط دل ۽ دماغ تائين واسطو رهي ٿو ٻاهر جي دنيا ۾ اهي ڳالهيون هوبهو ائين ڏسڻ ۾ اڻ ٿيڻي ڳالهہ آهي.

آهستي آهستي هن، جيڪي ڪجهہ ڪري سگهي ٿي، ان تي راضي رهڻ سکي ورتو ۽ جيڪي ڪجهہ ڪري نٿي سگهي ان تي ڏک ڪرڻ ڇڏي ڏنو.

پر ڪڏهن ڪڏهن، رات جي ماٺ ماتوڙي ۾، جڏهن هن جي ننڊ ڦٽي پوندي هئي، هوءَ پاڻ بابت سوچي غمگين ٿي ويندي هئي، هوءَ کو خال ضرور محسوس ڪرڻ لڳي، ڪجهہ هو جنهن بنان هن پنهنجو پاڻ کي اڻ پورو انسان سمجهيو ٿي، هن کي پنهنجو پاڻ ۾ ڪا کوٽ لڳي ٿي، ان وقت هن کي هيڪاندي گهڻي تانگهہ ٿيندي هئي تہ ڪاش ڪو اهڙو هجي جنهن جو هن کي ساٿ هجي، جيڪو هن جي ڏک درد ۾ ڀائيوار ٿي ڪيس آٿت ڏئي. جيڪو هن جي پوئواري ڪري، خيال رکي، ۽ پيار جي چادر ۾ ڪيس ويڙهي ڇڏي، جڏهن ڪيس اهي سوچون ۽ خيال ورائي ويندا هئا تہ وهاڻي کي ڇهتي هوءَ زور زور سان اوڇنگارون ڏيئي رئندي هئي.

مائٽن کي ڇڏي اچڻ جو ڏک ڪيس ڪيترين ئي راتين لڳاتار ٿيندو رهيو ان کان پوءِ بہ رکي رکي ڪيس اها رات ياد اچڻ لڳي جڏهن هوءَ ڪائنن موڪلائي نئين شهر ۾ نوڪريءَ لاءِ آئي هئي، بنا ڪنهن سبب جي هن کي رکي رکي پنهنجين ساهيڙين سان ساڙ ۽ حسد ٿيڻ لڳو ۽ رکي رکي چڙ پڻ آئي ٿي.

آهستي آهستي ڪري هن ان ڪمزوريءَ تي پڻ ڪنٽرول ڪري ورتو ڪنهن سان پيار محبت ڪرڻ جي سڪ دل مان ڪڍي هُن اسڪول جي ٻارن ڏي ڌيان ڏيڻ ۽ ٻين جي خوشين جو خيال رکڻ شروع ڪيو.

پر رکي رکي ڪنهن وقت سندس دل جي اسٽيج اڳيان ڏنل پڙدو رڙهي ويو ٿي ۽ اهو سڀ ڪجهہ ڏسي ورتائين وراڻيائين ٿي جنهن جي هن کي ضرورت هئي، جيڪي ڪجهہ هن چاهيو ٿي، ڪنهن ٻار کي پيار ڪندي ڪيس دل ئي دل

۾ شوق جاڳيو تي تہ ڪاش ڪيس پنهنجا ٻار هجن ها. ڪيس اهي ڳالهيون سوچي اندر ئي اندر ۾ وڏ پوڻ لڳا تي، هن جي دل ان ڳالهہ تان ڪڙهندي هئي تہ هوءَ ڪنهن کي "منهنجا ٻچا" چئي مخاطب تي نٿي سگهي.

هن کي هاڻ اهو محسوس ڪري چڪر تي آيا. پنجويهہ سال. اڄ ڪير هن کي چاهيندو؟ نوجوان ڇوڪرا هن جهڙي وڏي عمر واري ڇوڪريءَ سان شادي ڪندي گهبرائيندا. وڏي عمر وارا هن جي گهٽي تعليم کان ڊڄندا ۽ هن کي جيڪڏهن پهرين زال مان ٻار هوندا تہ هو پڪ اهو ئي سوچيندا تہ هن جهڙي اعليٰ عهدي ۽ مشغول زندگي واري زال سندس ٻارن جو خيال هرگز رکي نہ سگهندي.

ڊپلوما. ڊگري يا ٻي ڪا هيڪاندي وڏي تعليم ڪهڙي ڪم جي جيڪڏهن توهان سُکي نہ آهيو؟ ان کان وڌيڪ تہ هڪ غريب هارياڻي يا جهوپڙيءَ ۾ رهندڙ ڇوڪريءَ کي خوش نصيب ٿيل آهي جيڪا حقيقت جي گهٽو ويجهو رهي تي ۽ شادي وغيره جا موقعا پڻ اهڙي قسم جي ڇوڪرين کي ڪانئس وڌيڪ آهن.

هن کي سندس ويجهي ۽ پياري ساهيڙين ڊيعين جي خط جي ياد آئي جنهن ۾ هن اها خبر لکي هئي تہ هن "قانون" واري سبجيڪٽ ۾ پوسٽ گرجوئيٽ ڪري ورتي آهي، ڪارنتيءَ چپن ۾ ٽوڪ طور مرڪيو لا جي ڊگري حاصل ڪرڻ بعد هاڻ ڊيعين سئٽزرلينڊ. آسٽريا. ۽ اٽليءَ جا تواريخي شهر ڏسي پنهنجي وطن انڊونيشيا موٽندي ۽ پنهنجي ڳوٺ جاوا ۾ پهچڻ بعد جڪارتا يا سورابايا شهر ۾ آفيس کوليندي.

پر ڊيعين جو حال پڻ ساڳيو ئي ٿيندو۔ ڪارنتيءَ جهڙو۔ جيڪو هڪ پوڙهي ڇوڪريءَ جو ٽيڻ ڪپي، ڪارنتيءَ ساڙ ۾ اچي ٿوري خوشي محسوس ڪئي. اهو سوچي تہ فقط هن جو نہ پر هڪ ٻي ڇوڪريءَ جو پڻ اعليٰ تعليم وٺڻ بعد ساڳيو ئي هن جهڙو حشر ٿيندو.

ڊيعين۔ سچو نالو "سمار ڊيعين پورباورجو" ۽ ڪارنتيءَ جي ساڳي عمر هئي، ننڍي هوندي ساڳي پرائمري اسڪول ۾ گڏ پڙهيون. ان بعد. ڊيعين، سورابايا شهر ۾ هڪ سينئر ڊچ هاءِ اسڪول مان تعليم ورتي ۽ ڪارنتيءَ جونيئر هاءِ اسڪول مان مئٽرڪ ڪري ماستريءَ جي سکيا لاءِ يورپين ٽريننگ ڪاليج فار ٽيچرس ۾ داخلا ورتي.

سورابايا شهر ۾ رهڻ دوران هوئي سڀ کان وڌيڪ گهاٽيون ساهيڙيون

هيون. ان بعد ڊيعين اعليٰ تعليم لاءِ هالينڊ هلي ويئي پر ڪارنتيءَ کي هميشه خط لکندي رهي.

ڊيعين هميشه ڪل خوشيءَ وارا خط لکندي هئي. ماٺهو هميشه هن جي تعريف ڪندا هئا. هن کي اڃا اهو تجربو نہ ٿيو هو تہ اڪيلائيءَ ڇا بلا آهي. هن کي اڃا تائين اهو خيال هو تہ قانون جي ڪم ۾ هوءَ هر وقت خوش ۽ پرسڪون رهندي. پر هن کي معاشري جي ان ڏکوئيل پاڳي جي بنهہ خبر نہ هئي جيڪو هن جي پاڳ ۾ پڻ اچڻ وارو هو ۽ پوءِ هڪ ڏينهن هوءَ واٽڙي تي ويندي جڏهن اوچتو ئي اوچتو ڏسندي تہ سج نڪرڻ بدران آسمان ۾ ڪڪر ڪارونيار ڪري مينهن وسائي رهيا آهن.

اهو سڀ ڪجهہ ٿيڻ کان اڳ ڇا هوءَ ڊيعين کان ان کي آگاهہ ڪري وٺي يا نہ. ڊيعين ڪڏهن بہ مشڪلاتن کي منهن ڏيڻ نہ سکي آهي. هوءَ وري وري ڪوشش ڪرڻ بدران هڪدم آڻ مڃڻ واري ڇوڪري آهي. تي سگهي ٿو تہ ايندڙ وقت جي ڏکن جو هڏي بيحال ٿي وڃي. ڊيعين هڪ هيرو جواهر هئي. ۽ هيري جي اصلي تجلي لاءِ متس تمام گهڻي گهڙت ٿيل هئي.

زندگيءَ جي تلخ حقيقتن کان هوءَ پنهنجي ساهيڙيءَ کي ضرور واقف ڪندي. هالينڊ کان ڊيعين جڏهن پاڻيءَ جي جهاز ۾ چڙهي تنجنگ پر آڪ بندرگاهہ ۾ اچي لهندي تہ ان وقت ڪارنتي کيس سڀ ڪجهہ ٻڌائي ڇڏيندي.

پر اها بہ ڳالهہ آهي تہ هن ويچاريءَ کي پريشان ڪرڻ مان ڇا ورندو؟ ٿي سگهي ٿو تہ هن کي اهي مسئلا درپيش اچن ئي نہ – نہ؟ هڪ ڪڙي ۽ ڪساري مرڪ ڪارنتيءَ جي چپن تي وري تري آئي.

پنجويهہ سال. ڇا ڪير هن کي هن عمر ۾ پنهنجي زال بڻائيندو؟ هڪ وڏي عمر جي ڇوڪريءَ کي. مرد پنجويهن سالن جي عمر ۾ ڪڏهن بہ پوڙهو نٿو ليکيو وڃي. پر هڪ عورت-؟ مرد جيئن چاهي ڪري سگهي ٿو پر هڪ عورت ڪجهہ بہ نٿي ڪري سگهي. معاشري جي تقاضا موجب هن کي ماٺيٽو نيڪ ۽ نماڻو ٿي رهڻ کپي.

"نماڻائي" هڪ اهڙو لفظ آهي جيڪو مردن پنهنجي فائدي لاءِ گهڙيو آهي. عورت کي قبضي ۾ رکڻ لاءِ هن معاشري ۾ هڪ عورت ٿيڻ معنيٰ هميشہ زنجيرن ۾ ٻڌل رهڻ.

ڪا پراڻي ڳالهہ ياد ڪري هن کي ڪاوڙ آئي. سندس ٻن پاڻرن کي تہ سندس پيءُ پڙهائيءَ لاءِ ٻاهر موڪليو. جن يورپ جي سير ۽ سونهن مان چڱيءَ

طرح لطف ورتو. ڪارنتيءَ کي بہ پنهنجن پائرن وانگر يورپ جي پڙهڻ جو شوق هو. پر هن جي ماءُ پيءُ ڪيس نہ ڇڏيو. بهانو ڪهڙو ڏنو تہ خرچ پکي لاءِ ايترو پئسو ناهي، پائرن لاءِ پئسو هو. پر هن لاءِ نہ.

ڪاوڙ مان هن جا چپ ڏڪڻ لڳا، پوءِ هن روئي ڏنو.

پر پوءِ جلدئي هن پنهنجو پاڻ کي سنڀاليو. سندس قائم ڪيل ان اصول: "اها شئي جيڪا حاصل نہ ڪري سگهجي ان کي ڇڏي ڏجي." ڪيس بچائي ورتو. بستري مان اٿي هن گائون پاتو. سامهون آرسي هئي جنهن ڏي نظر ڪجي ويس. ان ۾ پنهنجو پاڻ کي غور سان ڏٺو سنهيءَ جسم جي پوري پني، ڏيا واري، سندس بيضوي چهرو هر خيال کان باعث ڪشش هو.

ڪارنتيءَ مرڪيو.

ٽپالي ٽي ويو هوندو ٽي سگهي ٿو هن لاءِ ڪو خط هجي، هن جي پائرن ٽي سگهي ٿو اڃا ڪيس نہ وساريو هجي، بہ خطا هڪ تہ ملانگ شهر مان، سندس پيءُ جي هٿ اکريءَ ۾ بئي کي ڏسڻ بنا هن جهٽ پٽ کوليو هن جي ماءُ هن ڏي برٿ ڊي جو تحفو موڪلي چڪي هئي، ان بابت لکي هو ماءُ پيءُ جو خيال اچڻ سان هن مرڪيو. سندس ماءُ پيءُ پنهنجن ٻارن جو "برٿ ڊي" هميشہ ياد رکندا هئا. سندس پائر جڏهن پري يورپ ۾ هوندا هئا. تڏهن بہ سندس ماءُ هنن ڏي تحفا موڪليندي هئي، هوءَ اڃا تائين پنهنجي ٻي شادي شده ڌيءَ_ جنهن کي هاڻ تہ اڃي ٽي ٻار ٿيا هئا، کي بہ برٿ ڊي تي مختلف شيون موڪليندي رهي ٿي، هن جي ماءُ.... ڪارنتيءَ اوچتو پنهنجي ٻئي پاءُ، مارتونو بابت سوچيو تعجب ڪاڏو تہ آيا سندس ماءُ ڪڏهن هن ڏي بہ تحفو موڪليو يا نہ. مارتونو سڀ ۾ نرم دل ۽ نيڪ هو هو اسڪول لاءِ ٻئي ڪنهن شهر ۾ وڃڻ بدران ماءُ پيءُ سان ئي چنبڙيو رهيو. پنهنجي ڳوٺ ۽ مائٽن وٽ ئي رهڻ ڪري طبيعت ۾ تمام گهڻو سڌو ۽ محدود ٿي پيو. پر پوءِ ميڊيڪل پڙهڻ لاءِ جيئن ئي ڳوٺ ڇڏي "باتا ويا" شهر ويو تہ هتن مان نڪري ويو. فرسٽ ايئر پاس ڪرڻ لاءِ هن بہ سال لڳائي ڇڏيا. ان ڪري نہ، تہ ڪو هو هوشيار نہ هو. پر هن کي اتي پڙهڻ لاءِ فرصت ئي نٿي ملي. باتا ويا رياست جون ڇوڪريون البيليون ۽ سهڻيون هيون. بوگور ۽ سوڪا بومي شهرن جي ڇوڪرين جي حسن ۽ سونهن جي تہ ڇا ڳالهہ ڪجي، مارتونو بابت وڌيڪ سوچي ڪارنتي هيڪاندي غمگين ٿي ويئي. هو هوشيار هو پر ڪمزور دل هو. هر خط ۾ هو اهو ئي لکند هو تہ هاڻ پاڻ کي بدلائڻ جي ڪوشش ڪندس، پر هن ڪڏهن بہ ائين نہ ڪيو. سندس خط آزين نيزارين سان پريل هوندا هئا. هو

هڪ معصوم هرڻ وانگر لڳندو هو جنهن جي چوڌاري جهنگلي جانور ڦري آيا هجن. مارتونو ۾ ڪا بہ بدڪاري نہ هئي پر هو ماحول جو شڪار ٿي ويو هو. هن کي پنهنجين غلطين ۽ ڏوهن جي چڱيءَ طرح پروڙ هئي پر هن کي ايتري سگهہ نہ هئي جو ڪٿي پنهنجين عادتن کي بدلائي. هو واچوڙن ۾ ڦرندو رهيو ٿي. ڊانٽي جي هڪ ڪهاڻي Divine Comedy جي ڪردارن وانگر جيڪي پنهنجين خواهشن جي واچوڙن ۾ گول ڦرندا رهن ٿا.

مارتونو کي ڊانٽي سان پيار هو "هڪ ڏينهن ڪارنٽي"، هو اڪثر چوندو هو "تون ڊانٽي جي ڪردار بيٽرس سان گڏ، سفيد گلاب جو حصو ٿي وينديئن. پوءِ مڪان ۽ زمان جي قيد کان بلڪل ڏور، روشنائي جي دائري ۾ ويهي، ڪل ڪائنات جي نور جي پوڄا ڪندينءَ."

"۽ منهنجا ياءَ مارتونو تون ڪٿي هوندين؟" هوءَ مرڪندي پاڻس کان پڇندي هئي، "ڇا جهنم ۾؟"

"هائو جهنم، شايد ٻرندڙ قبر ۾، شايد رت جي ٽهڪندڙ نديءَ ۾...... منهنجي پيڻ ڪارنٽي، اهو هرگز نہ وسارجانءِ جيڪي Divine Comedy ۾ بيٽرس کي ڊانٽي چيو هو جڏهن هوءَ پنهنجي صحيح مقام تي پهچي ويئي هئي:

"O" Lady, in Whom my Hope Hath Vigour, And Who for My Salvation Didst Endure to Leave In Hell Thy Foot Prints..."

مارتونو لاءِ اهو سچ هو. هن ڪافي پوڙهيو هو. بہ سال اڳ هن پنهنجي پيءُ کي خط ذريعي ٻڌايو هو تہ هو "سوڪا يومي" شهر جي هڪ عورت سان شادي ڪرڻ چاهي ٿو جيڪا هن جي يار جي ماءُ بنجي ويئي آهي، هو هن سان شادي ڪرڻ پنهنجو فرض سمجهي ٿو جيئن ان عورت ۽ سندس يار جي ناموس ۽ حياتي بچي سگهي.

ان بعد پيءُ ۽ پٽ جو واسطو نہ رهيو مارتونو ڪڏهن بہ پاڻ بابت ڪارنٽيءَ کي نہ لکيو هن ماڻهن کان ٻڌو پئي تہ هو پنهنجي زال ۽ يار سان گڏ بورنيو جي ڪنهن ڏورانهون ڳوٺ ۾ رهي ٿو ڪنهن کي اها بہ سڌ نہ هئي تہ هو پيٽ گذر لاءِ ڇا ڪري ٿو.

ڪارنٽيءَ ٻيو خط کوليو اهو مارتونو وٽان ئي هو.

مارتونو هونءَ ڪٿي ڪيس ياد نہ ڪندو هو پر سندس برٿ ڊي ڪڏهن بہ نہ

وساريندو هو هر برٿ ڊي تي هو پنهنجي پيڻ ڪارنٽيءَ کي ڪجهہ نہ ڪجهہ موڪليندو هو تحفي ڏيڻ ۾ هن جي چونڊ سڀ ۾ اتم اتاهين هئي.

ڪارنٽيءَ لفافو ڦاڙي منجهائس خط ڪڍي پڙهڻ شروع ڪيو. مارتونو بورنيو مان ٻار سوڏو هن ڏي اچي رهيو هو. سندس زال جو هفتو ڪن اڳ اوچتي ٿيل موت جو پڻ احوال هو. غريب مارتونو کي ڪڏهن بہ سک جو ساهہ نصيب نہ ٿيو هو پنهنجو ٻار ڪارنٽيءَ وٽ ڇڏڻ لاءِ اچي رهيو هو.

ڪارنٽيءَ جي دل هڪدم باغ بهار ٿي ويئي، ڄڻ ڪنهن شئي سندس اندر ۾ خوشيءَ جي ولوڙ پيدا ڪري ڇڏي، هڪ ٻار....هن کي خوشيءَ جو ڪو تحفو ملندو محسوس ٿيو جنهن تي شايد هن جو حق هو.

خط کي جهوليءَ ۾ رکي، ڪارنٽيءَ وري بيو گهمرو پڙهڻ شروع ڪيو.

مارتونو ظاهر آهي ڪنهن ٻئي تي ڪڏهن بہ ڀروسو نہ ڪندو هڪ استاد جي حيثيت ۾ ڪارنٽيءَ کي ٻار جي خيال رکڻ جي وڌيڪ ڄاڻ هئي جيڪو مارتونو مرد ماڻهو هجڻ ڪري وڌيڪ خيال نٿي رکي سگهيو.

برٿ ڊي جو ڇا تہ عمدو تحفو چٽبو پر ڇا مارتونو کي اها بہ خبر يا يادگيرو آهي تہ اڄ منهنجو برٿ ڊي آهي؟ جيڪڏهن ياد اٿس تہ پوءِ هن پنهنجي خط ۾ تہ ڪو بہ اهڙو ذڪر نہ ڪيو آهي، هن فقط پنهنجن ئي ڏک دردن ۽ پريشانين بابت لکيو آهي.

مارتونو آيو ۽ پوءِ ڪجهہ ڏينهن بعد واپس بورنيو هليو ويو هو عمر ۾ ڪجهہ وڏو ئي لڳي رهيو هو. تمام گهٽو وڏو ٿڪل ٿڪل، اکيون ڄڻ ننڊ لاءِ واجهائي رهيون هجنس، ڪارنٽيءَ هن کي گهٽو ٿي سمجهايو تہ ڪيس بورنيو وڃڻ بدران پنهنجي ئي بيٽ جاوا ۾ رهي ڪمائيءَ جو ڪو ذريعو ڳولڻ کپي سندس بيو پاءُ اتي وڪيل هو جنهن جي آفيس ۾ هو ڪم ڪري سگهيو ٿي.

ڪارنٽيءَ جي ان صلاح تي مارتونو مرڪيو. ”پنهنجي پاءُ کي آئون تڪليف ڏيڻ نٿو چاهيان، آئون بورنيو ۾ بہ خوش آهيان، ملڪ سڀ هڪجهڙا آهن، جهڙو بورنيو تهڙو بالي، جهڙو جڪارتا جهڙو جاوا ۽ اتي رهندڙ ماڻهو بہ سڀ هڪ جهڙا آهن، اداس ۽ پريشان حال، ڪو بہ اڄڪلهہ ڪٿي مستقل نہ آهي جاوا ۾ توڙي سماترا يا ڪنهن ٻئي هنڌ.“

مارتونو رات جي وقت روانو ٿيو. سندس ننڍڙو ٻار ڏرمو ٻئي ڏينهن ماٺ ۾ رهيو پهرين ڪان بہ وڌيڪ خاموشيءَ ۾ رهيو. فقط سندس اکين مان اباڻڪائي ظاهر ٿي ٿئي هي عجيب ٻار هو جيڪو ان حالت ۾ روئي ها، پر هي بلڪل نٿي رنو.

ٻار شروع کان ڪارنتيءَ کي تمام گھڻو پسند ڪيو ٿي، مارتونو فقط ٻه چار ڏينهن رهيو جيئن ڏرمو سندس پيڻ ڪارنتيءَ ۽ نئين گھر سان رلي ملي وڃي. ٻن ڏينهن ۾ ٻار هن سان هري مري ويو. ڪارنتيءَ کي ٻار جو پيار ايترو جلد جيتي بيحد گھڻي خوشي ٿي.

ٻار بيحد مانيٽو هو. هن ڪڏهن به تيسو ضد نٿي ڪيو هن ورلي ڪجهه ڪو ڳالهايو ٿي نه ته گھڻو ڪري ماٺ ۾ رهيو ٿي، هن جي فقط ڪارين اکين ڳالهايو ٿي.

ڪارنتيءَ هن کي بال ڏنو پهرين پهرين هو ان کي پٽ تي هٽي ڪيڏندو رهيو پوءِ هڪڙي شام جو جڏهن ڪارنتي گھر ۾ موجود نه هئي، ته هن بال کي ڦاڙي، ڪولي، پاسي تي ڦٽو ڪري ڇڏيو.

جنهن وقت ڪارنتي ٽائيپ ڪندي هئي ته هو به اچي ٽيبل وٽ ٻانهون ٻڌي هن جي پٺيان بيهندو هو ۽ پوءِ جڏهن هوءَ اٿي ويهندي هئي ته پاڻ ٽائيپ جي چاٻين کي هيٺين مٿي ڪندو رهندو هو.

هو واقعي عجب جهڙو ٻار هو سندس اکيون تمام گهٽيون سهٽيون هيون، ڪڏهن ڪڏهن هوءَ ٽائيپ سان کيچل ڪرڻ يا الارم گھڙيال سان مستي ڪرڻ تي دڙڪو ڏيئي جهليندي هيس ته ڏکيارو ٿي هن ڏي ائين نهاريندو هو جڻ هن کي دل ۾ ٿي پيو هجي، کيس ائين نهاريندو ڏسي هوءَ مرڪي ڪٽي ڀاڪر پائيندي هيس.

ڪارنتيءَ جي زندگيءَ ۾ اهو هڪ نئون دور هو هن پنهنجو پورو ڏن ڏيان ڏرموءَ جي حوالي ڪري ڇڏيو جنهن جي ماءُ نه هئي ۽ ڏنو وڃي ته پيءُ به جهڙو هيس تهڙو نه. مارتونو هليو ويو هو ڪير چئي سگهيو ٿي ته هو ڪيڏانهن ويو؟

ٻار لاءِ سواءِ ڪارنتيءَ جي ٻيو ڪو به نه هو جنهن کي ڪٽي ڀاڪر پائي، جنهن جي ڪڇ ۾ ٻوڙي وڃي لڪي، هوءَ تمام خوش هئي، هن ڏرموءَ ڏي هر وقت ڌيان ڏيڻ چاهيو ٿي، جيئن هو وڏو ٿي هڪ سنو ماڻهو ٿئي ۽ نه پنهنجي پيءُ وانگر. پر ڇا هوءَ ائين ڪري سگهي ٿي؟ هن جي پيءُ به جيتوڻيڪ سخت محنت مزدوري ڪري پنهنجن پٽن جو سٺي طرح نيپاج ڪيو هو ۽ تنهن هوندي به مارتونو ڪيڏو غلط راهه ڏي ڀٽڪي ويو.

جيڪڏهن ٻار کي خيال سان پاليو وڃي، هن کي هر وقت پيار ڏنو وڃي ۽ کيس ڏنگاين ۽ حرڪتن کان جهليو وڃي، ته هو ضرور صحيح راهه اختيار ڪري سگهي ٿو پر ڏرموءَ لاءِ ڪيئن چئي سگهجي ٿو ته ٿي سگهي ٿو هن ننڍي لاڪون پنهنجي پيءُ جو ڪردار پاڻ ۾ جذب ڪري ورتو هجي جنهن جو رت

سندس نسن ۾ ڊوڙي رهيو هو.

هن کي اهو سوچي فڪر ٿيو ۽ ٻار کي غور سان ڏسڻ لڳي.

ٻار جي خوشيءَ ۾ هن پڻ خوشي محسوس ڪئي ٿي. آهستي آهستي هن کي يقين ٿي ويو ته سندس زندگيءَ جو اهم مقصد ٻار جي نگهباني ڪرڻ آهي، اهو سوچي هن جي خوشيءَ جي حد اچا به گهڻو وڌي ويئي.

ٽي مهينا اهڙي طرح گذري ويا.

هڪ ڏينهن ڏرموءَ کي اچي ڪرٽيو ٿيو هر وقت ڪنگهي ڪنگهي ساٿوٽي ٿي ويو. وقت جو ڦيٿو تمام گهڻو تيزيءَ سان ڦرڻ لڳو. بيماريءَ جي حالت ۾ هو بستري حوالي ٿي ويو ۽ ڪارنٿي سندس سيرانديءَ کان ويهي سڄي سڄي رات گذارڻ لڳي. هڪ ٻئي پويان ڪيتريون ئي راتيون گذري ويون ۽ هاڻ ڏرموءَ کي اسپتال ۾ داخل ڪيو ويو ۽ پوءِ جنهن خاموشيءَ سان اسپتال ۾ داخل ڪيو ويو ان ئي خاموشيءَ سان هن کي اسپتال مان ڪڍيو ويو ڏرموءَ جي حياتي شايد ايتري ئي هئي.

ڪارنٿي هڪ دفعو اڪيلي ٿي پيئي. غم ۽ ڏک جا نشان سندس اکين مان صاف ظاهر هئا. وات جي ڪنڊن وٽ سوڙهيون ليڪون سندس ڪومايل بدن جو ثبوت ڏئي رهيون هيون.

جنهن ڏنو ٿي تنهن چيو ٿي ته ڏرموءَ پنيان هن پنهنجو پاڻ کي جڻ ڇوڙي ڇڏيو آهي. ڪنهن چيو اهي نشان ڪجهه عرصي کان پوءِ هليا ويندا. پر وات جي پاسن وارا ليڪا ائين ئي رهيا. اکين جي چوڌاري اوجاڳي جا ڪارا چڪرا ڪيس سمجهو ۽ سلجهيل عورت جو ڏيک ڏيڻ لڳا.

هوءَ اچا به ڏرمو جو ڪمزو جسم ڏسي رهي هئي، جنهن کي ڪنگهه سان گڏ رت اچي رهيو هو سڀ کان وڌيڪ هن کي ڏرموءَ جي اکين جي اداسي اچي رهي هئي.

سندس پيءُ جي واتان هن اها ڳالهه ٻڌي هئي ته سندس هڪ ڀاءُ ٽي بيءَ وگهي مري ويو هو ۽ هن ٻار کي جيڪو سندس ئي ٿيو لڳي ٿو ته خاندان جي بيماري ورثي ۾ ملي.

خدا کي شايد اهو منظور نه هو جو اهڙي قسم جو خانداني ورثو جيڪو سندس ڀاءُ ۽ ڀائٽي کي نصيب ٿيو پر ڪيس نه ملي سگهيو. هنن ٻدران ته جيڪر ڪيس ٽي بي ٿئي ها، ڀائٽي ٻدران پاڻ مري وڃي ها.

ڪارنٿي پاڻ کي پوڙهو محسوس ڪرڻ لڳي، هوءَ پنهنجين شاگردياڻين سان ائين هلڻ لڳي جڻ اهي سندس ئي اولاد هجن. ۽ ان جو اظهار هوءَ وات ذريعي، اکين ذريعي ۽ ڇپن تي ايندڙ مسڪين مرڪ ذريعي ڪندي رهي.

اسڪول جون ڇوڪريون هاڻ ڪيس ڪاڪا (وڏي پيڙهي) ڇوڙ بدران وڏي عمر جي عورت وارو خطاب "امان" چئي مخاطب ٿيڻ لڳيون. پهرين هنن اهو سنگ سندس غير حاضريءَ ۾ استعمال ڪيو پوءِ آهستي آهستي جيتوڻيڪ ڪنهن کي به خبر نه پيئي ته ڪنهن شروع ڪيو ۽ ڪڏهن شروع ٿيو. ڪلاس ۾ به شروع ٿي ويو. ڪارنتي پهريون دفعو پنهنجي لاءِ اهو خطاب ٻڌي وائڙي ٿي ويئي. پهريون دفعو جيتوڻيڪ هن اهو لفظ سس پُس ۾ ٻڌو پر پوءِ ٻئي ۽ ٽئي دفعي هيڪاندو گهڻو زور سان ۽ چٽو پٽو.

ويجهڙائيءَ ۾ هوءَ هڪ پينٽر وٽ هلي ويئي. ڪارنتيءَ کي هن ڪجهه عرصو اڳ به چار دفعا چيو هو ته سندس منهن اٽليءَ جي آرٽسٽ ليانارڊو دا ونسيءَ جي مونا ليزا جهڙو ٿو لڳي، رافائيل جي مڊونا ڊيل گرانڊوچا جهڙو آهي.

پر اهي سڀ اڳ جون ڳالهيون هيون.

هاڻ هوءَ ان عمر کان گهڻو مٿي چڙهي آئي هئي.

صبر سان هاڻ هوءَ ٻڍاپي جو انتظار ڪرڻ لڳي آهي. جيڪو هر عورت ٽيهن سالن جي عمر ۾ پهچي محسوس ڪري ٿي، ڪارنتيءَ کي مستقبل سان هاڻ ڪا به اميد وابسته نه رهي آهي. هوءَ هاڻ روزمره جي ڪم ڪار ۾ مشغول ٿي ويئي آهي.

❊❊❊

آرميجن پاني (Armijn-Pane)

("سفيد گلاب" افساني جو هي انڊونيشي ليکڪ (آرميجن پاني) انڊونيشيا جي وڏي ٻيٽ سماترا ۾ 1908ع ۾ ڄائو هو. 1970ع ۾ مري ويو. پاڻ اسڪول ٽيچر ۽ اخبار نمائندو هو. لڙائيءَ کان اڳ 1933ع ۾ Pujangga Baru نالي ادبي رسالو ڪڍڻ واري شروعاتي اديبن مان هڪ هو. 1940ع ۾ سندس هڪ وڏو حقيقت تي مبني ناول Belenggu (ملئي ۽ انڊونيشي لفظ معنيٰ (زنجيرون) ڇپيو. ان کان علاوه 1953ع ۾ افسانن جو مجموعو Kisah Antara Manusia (انسانيت جا قصا) ڇپيو. ان کان علاوه پاڻ ڪجهه شاعري ۽ ڊراما نويسي پڻ ڪئي اٿس.)

ماسٽر هريام جو
بئنڪاڪ وڃڻ....

ماسٽر هريام ڳوٺ جي مڙني وڏن جي پسنديده شخصيت هو جيتوڻيڪ ننڍا نيتا مٿس چرچا گهڻا پڻ ڪندا هئا. پاڻ ڏکڻ ٿائيلينڊ جي ڀرارڙيءَ واري هڪ ڳوٺ ۾ رهندو هو.

ننڍي هوندي کان وٺي، جڏهن اجا هو ڳلن ڳاڙهن نوجوان هو ويندي قوهه جوانيءَ تائين، هن کي ڪڏهن به، پنهنجي اوسي پاسي جي پررونق علائقي ۾ قدم رکڻ جو موقعو نه مليو هو. وڌ ۾ وڌ واپاريا گهمڻ ڦرڻ لاءِ نڪرندو هو سو به پرپاسي واري ڳوٺڙي تائين، شهرن جي رنگينين کان ته هو ونءِ ويندو هو هن جو اهو ئي چوڻ هو ته اهڙين وڏين جاين تي رهندڙ ماڻهو جراثيم ڪٽي هلن ٿا ۽ اتي لاريون موٽرون ماڻهن کي ٽڪر هڻنديون وتن. ان ڪري انهن جڳهين ۽ شهرن کان پاسو ڪرڻ کپي.

پر پوءِ هڪ ڏينهن ٿائيلينڊ جي ماسترن جي ڪانفرنس اٽينڊ ڪرڻ لاءِ حڪومت طرفان ڪيس بئنڪاڪ وڃڻ جي دعوت ملي ته اسان وارو يار، ماسٽر هريام، خوشيءَ منجهان ڪپڙن ۾ نه پئي ماپيو هو پنهنجي منهن ڪيترائي دفعا چوڻ لڳو:

”آخرڪار مون کي بئنڪاڪ گهمڻ جو موقعو ملي ويو اعتبار ئي نٿو اچي.“

ان وقت پنجونجاهه سالن جو پوڙهو اچي ٿيو هو جيتوڻيڪ هو ان عمر کان گهڻو چڙهي چڪو هو جنهن ۾ ايندڙ ويندڙ ڇوڪريءَ کي هرويرو اک پيچڻ تي دل چوندي آهي، پر تڏهن به هو چا چوندا آهن ته ٻنهه نه کان دير سان وري به بهتر. سو ان فلسفي ۽ سوچ مطابق پنهنجو پاڻ کي ڏتاري هو بيحد گهڻو خوش ٿيو.

پنهنجي ان خوشيءَ جي اظهار کي لڪائڻ جي هن ڏاڍي ڪوشش ڪئي.

ان ڏينهن تي جڏهن هو بئنڪاڪ روانو ٿي رهيو هو ته هن ديسي پوشاڪ ڦهرڻ بدران ولائتي ڊريس، يعني سوٽ ڪوٽ پاتو جيڪو هن گهڻو اڳ ٺهرائي رکيو هو ته ڪڏهن ڪا ماڊرن شادي ٿي ته ان ۾ پائيندو. گهڻي وقت کان استعمال نه ٿيڻ ڪري ان تي پڪا سنڌا ڄمي ويا هئا. هن ان وسٽ تي ننڍين ٻانهن واري اڇي رنگ جي قميص پاتي، جيتوڻيڪ هن ڊگهين ٻانهن واري قميص پائي ان تي گلن واري ٽائي ٻڌڻ چاهي ٿي، جيڪا هن اهڙي موقعي تي ڳجهه ڳوهه ۾ خريد ڪري لڪائي رکي هئي. پر هن کي دل تي هُريو پيئي ته سندس ڳوٺ جا ڇورا اهڙا نياڳا آهن جو اڳ ۾ به جڏهن هن ٺٺ ٺانگر وارو ڪو ويڳو پاتو ٿي ته ڪيس چرچن ۾ ٽوڪن سان ورائي ويا ٿي، چي: "واهه سائين واهه! چاچا ماستر ٿورو خيال سان هلجو متان ڪو ڪتو پلجي ڪٽي دسانو."

سو اهو سوچي هن وڏيڪ شوبازي ڪرڻ جو ارادو لاهي ڇڏيو. اهي فيشن ڳوٺ کان پري بئنڪاڪ پهچي ڪري سگهيو ٿي. سندس غير موجودگيءَ ۾ سڄو ڳوٺ مٽس تبصرو ڪندو رهيو. ڳوٺ وارن کي اها ٿي هورا کورا هئي ته بئنڪاڪ جي جيتري تعريف ٻڌي ويئي آهي. اهو واقعي اوترو عجيب ۽ وڏو شهر آهي يا نه. ۽ آيا اهو شهر گهمي اچڻ بعد سندن ڪراڙي ماستر صاحب تي ڪو اثر ٿيندو يا نه.

هن تي اثر ضرور ٿيو.

هن جي واپسيءَ تي ماڻهن غور ڪيو ته بئنڪاڪ کان موٽڻ بعد ماستر صاحب جي هلڻي ئي ڦري ويئي آهي. سڌو ٿي هلڻ بدران هو ڪلهن ۽ ٽونٽين کي ٿورو اڳيان ڪري هليو ٿي.

گهر پهچندي پهچندي ڳوٺ جا ڪيترائي ماڻهو سندس چوڌاري اچي گڏ ٿيا، مرد، عورتون، ٻار ويندي ڪراتوئي (ڪدڙا) پڻ. وارن نالي هڪ نوجوان ڇوڪري، ننڍ وڏائيءَ جو خيال نه رکندي ٺهه پهه چئي ڏنس: "چاچا ماستر! اهو ونٽين کي اڳيان ڪري هلڻ سان بغلن کي هوا ٿا ڏيو ڇا؟"

۽ چاچي هريام شڪي ٿي، يڪدم ڪلها ڪٽي پنيان ڪيا ۽ دل ئي دل ۾ ئيندي وڏو ماڻهو ٿي اهڙين هلڻ جو ارادو ئي لاهي ڇڏيو. پوءِ ڳوٺ جي گڏ ٿيل ماڻهن کي چوڌاري وهڻ ۾ ٿوري دير ترسڻ لاءِ چيو.

ان بعد ڪمري ۾ وڃي، سوٽ لاهي ڪاري رنگ جو ڍلو ڍالو پجامي نموني جو ويڳو چاڙهي ان مٿان بافتي جي گنجيءَ جهڙي ٽائي نموني جي لنڊي قميص ۽

ڪلھن تي پوتڙو رکي ٻاھر آيو ۽ اڪيون ڦاڙي ھن کي غور ۽ تعريفي نگاھن سان ڏسندڙ ماڻھن جي ميڙ جي وچ ۾ ويھي، ھن ڏٺو تہ سندس زال جو منھن خوشيءَ مان ڪوھہ جي پڳھہ جيڏو وڏو ٿي پيو آھي، ھوءَ پنھنجي مڙس کي ايڏي گھڻي اھميت ملندي ڏسي فخر محسوس ڪري رھي ھئي. ميڙ مان ماڻھن ڳالھائڻ شروع ڪيو.

"اسان جي ماستر صاحب ڏي ڏسو ھو ساڳيو ٿي سادو لڳي رھيو آھي جھڙو ھتان ويو ھو پاڻ جيتوڻيڪ ٿائيلينڊ جي گاديءَ واري ھنڌ بئنڪاڪ مان موٽي آيو آھي، پر ھن ۾ تر جيتري بہ تبديلي نہ آئي آھي."

"ايڏيءَ پڪ سان بہ نہ چئہ. ھن کي پھرين ڳالھائڻ تہ ڏي، تي سگھي ٿو تہ ھن کي پنھنجو ڏاڪٽو لھجو ئي وسري ويو ھجي، ۽ ھاڻ ھو فقط اترادي (بئنڪاڪي) لھجي ۾ ڳالھائي."

"ھُن عورت وانگر جنھن ٽن ھفتن لاءِ بئنڪاڪ جي ھڪ پوليس واري سان شادي ڇا ڪئي، ڪانئس پنھنجو ڳوناٺو لھجو ئي وسري ويو ۽ اھا تہ اصل ھئي ڪير؟ ھڪ چالو عورت."

"جي ھا. ان عورت وانگر."

"سائين! بئنڪاڪ ۾ پيلا ڪا لسٽ ورتو؟" ھڪ پڇيو.

"سائين! اھو ٻڌايو تہ اتي توھان ڇا ڪيو ۽ ڇا ڏٺو." يڪدم ٻئي سوال ڪيو.

"۽ بئنڪاڪ جون ڇوڪريون ڪيئن آھن؟ مون ٻڌو آھي تہ ھو پنھنجي سونھن سوڀيا ڪان مشھور آھي." ھڪ ٽئي جٽي پڇيو.

ماستر صاحب پھرين ھڪ ٿڌو ساھہ کنيو ۽ پوءِ ھٿ مٿي ڪٽي ھڪ ٽي وقت ايترا سوال پڇڻ بدران ھڪ ھڪ ڪري پڇڻ لاءِ چيو ان بعد وڏي اعتماد ۽ لئہ سان ڳالھائڻ شروع ڪيو: "جيتوڻيڪ بئنڪاڪ ۾ رھي مون ڪافي ڪجھہ پرايو پر افسوس جو بئنڪاڪ شھر مان آئون ڪو خاص خوش نہ آھيان."

"اھو وري ڪيئن-؟" ويٺل ميڙ مان ھڪ چيو.

"ڇو چاچا ماستر؟" ٻئي پڇيو.

"بئنڪاڪ شھر تمام اڳتي وڌي ويو آھي، پئسي ڏوڪڙ ۽ مال ملڪيت جي لحاظ کان ھن ايڏي ترقي ڪئي آھي جو ماڻھو وائڙو ٿيو وڃي." ماستر ھريا ٻڌايو.

"غريب ويچارو بئنڪاڪ! ان ۾ پيلا ان جو ڪھڙو ڏوھہ." اڳيان ويٺل وار رماڪ ڏنو.

”بڪ بند ڪر، وان! نہ تہ مان ڪجھ بہ نہ ٻڌائيندوسانءِ.“ ماستر هريام وارن کي چنبڙ ڪيندي چيو ۽ ساڳي وقت ڪلهي تان پوتڙو لاهي ڪيس هنيو. هن کي اها ڳالھ بنھ نہ وڻي تہ جڏهن ٻيا سڀ ڪيس غور سان ٻڌي رهيا هجن تہ وچ ۾ هي ڇورو ڳالهائي سندس لئہ خراب ڪري.

”توهان کي بئنڪاڪ شهر ۾ خوشي هرگز نظر نہ ايندي. لارين موٽرن جي گوڙ سان ڇڻ ڪنن جون دهلڙيون ڦاٽن ٿيون. وڏين وڏين عمارتن ۾ گهر ۽ آفيسون آهن پر هر وقت در ۽ دريون بند رکڻ ڪري سج چنڊ جي روشنيءَ جو تہ گذر ئي نٿو ٿئي. بئنڪاڪ جو سڄو شهر ڇڻ پٿرن، سرن ۽ سيمنٽ جو ٻيلو آهي.“

اهو چئي ماستر هريام ٿوري ساهي کنئي ۽ چوڌاري ويٺل ماڻهن تي نظر وڌي تہ آيا انهن سندس نئون گهڙيل اصطلاح: ”پٿرن سرن ۽ سيمنٽ جو ٻيلو“ سمجهيو يا نہ. پر هن ڏٺو تہ اها ڳالھ ڪنهن بہ نہ سمجهي ۽ نہ ان جي سمجهڻ بنا ڪو حيران پريشان ٿيو.

”بئنڪاڪ ۾ ڪا بہ قدرتي سونهن ناهي جنهن کي توهان ڪٽي ڏسو جيڪڏهن لڏندڙ سارين جو فصل يا ننڍا ڪڙين نيٽن واريون ساهيڙيون. ڏڳيون مينهون ڏسڻ چاهيو ٿا تہ ان لاءِ توهان کي ٽئڪسيءَ جو ڳرو ڀاڙو ڏيئي شهر کان گهٽو گهٽو پري وڃڻو پوندو.“

”اتي جا ماڻهو پنهنجن ئي ڪمن ۽ خفن ۾ رڌل رهن ٿا. هنن کي توهان سان ملڻ يا دوستي رکڻ جي پرواهہ ئي ناهي. بس هر وقت پيچ پچان ۾ نظر ايندا. پاڻ وانگر ڪنهن هڪ هنڌ ويهي، ڪا قرباڻتي ڪچهري ڪرڻ جو تہ ڪين وقت ئي ناهي.“

”پر چاچا هريام ائين بہ نہ هوندو هنن وٽ ڪجھ نہ ڪجھ وقت ضرور هوندو.“ وارن جي پرسان ويٺل هڪ ٻئي ڇوڪر جوزف وچ ۾ ڳالهايو. ”مون کي پڪ آهي تہ هنن وٽ وندر جون گهڙيون گهارڻ لاءِ پاڻ کان وڌيڪ عياشيءَ جو سامان موجود آهي.“

تنهنجي اها ڳالھ بلڪل صحيح آهي، واندڪائيءَ جي وقت ۾ بئنڪاڪ جا ماڻهو مالش گهرن ۾ وڃن ٿا. آئون بہ هڪ ويو هوس، جنهن لاءِ مون کي سؤ يات ڏيڻا پيا هئا. مون کي تہ اجا سمجھ ۾ نٿو اچي تہ هتي ايتري مهانگائي ڇو آهي. پاڻ وٽ تہ ڪنهن کي مالش لاءِ چئہ تہ ڏھ يات ڪن مس وٺي ٿو. ها اهو ضروري آهي تہ اتي جون ڇوڪريون توهان کي وهنجارين بہ ٿيون. جيڪو پنهنجي ڳوٺ ۾ نٿو ٿئي. پر ان لاءِ توهان کي هنن اڳيان سڄو اگهاڙو ٿيڻو پوي ٿو. هڪ تہ پئسا

ڏجن هيو وري اگهاڙي ٿيڻ جي جٽ سهجي.“ هو ڪين اهو ٻڌائڻ کان نٽائي ويو ۽ پاڻ وٽ ڳوٺ ۾ ته مالش ڪرڻ واريون پوڙهيون پڪيون مرد نما عورتون آهن، پر بئنڪاڪ ۾ اهو ڪم ننڍيون نيٽيون ۽ ناز ڪڙيون ڪن ٿيون جن ڪي پسڻ سان اڪيون ٿي ٿريو پون.

”آئون ته ڪڏهن به ان جو جيڪر نه سوچيان ته ڪيترا پئسا پرٽا پون ٿا.“ وان خوابن جي دنيا مان ڳالهايو.

”سو انهن ڪمن مان آئون ان نتيجي تي پهتو آهيان ته بئنڪاڪ جي ماڻهن ۾ ڪو به شرم يا حياءُ نه رهيو آهي!“ استاد هريام منهن ڪي موڙو ڏينـدي ناپسنديدگيءَ جو اظهار ڪيو.

”چاچا ماستر! چوڪرين ۾ به؟“ هڪ سورهن سالن جي ڪنواري ڇوڪريءَ چيو.

”اتي جون ڇوڪريون ته سڀ کان ويل آهن پر انهن جي ذڪر تي پوءِ ٿو اچان. پهرين اهو ٻڌو ته بئنڪاڪ جا امير ماڻهو ڪيڏي حد تائين بيوقوف آهن. هو وڏن گهرن ۾ رهن ٿا پر ان جا در ۽ دريون بند ڪريو ڇڏين. نتيجي ۾ قدرتي تازي هوا کائڻ کان محروم رهن ٿا. ۽ پوءِ گهر کي ٿڌو ڪرڻ لاءِ پيٽ ۾ لڳل وڏي گوڙ گهمسان واريون مشينو هلائين ٿا. در دريون ته کولڻ ڪري گهر ۾ رڌ پچاءُ مهل ايڏي ڏپ ٿئي ٿي جو جڻ بيهوش ٿو ٿجي. توهان ٿي سوچيو ته جڏهن در دريون بند هونديون ته اها ڪيئن ٿي ٻاهر نڪري سگهي.“

”يلا هنن جون هوٽلون ڪيئن آهن؟“ هڪ ٻي ڇوڪريءَ سوال ڪيو ”چا بئنڪاڪ ۾ اسان جي ڳوٺ جي هوٽلن وانگر کاڌي جي ميزن تي ٻليون ويٺيون هونديون آهن يا نه؟“

”...۽ ميزن هيٺان ڪُتا ڪُتيون چم چٽ ڪري رهيا هوندا آهن.“ ميڙ مان هڪ ٻئي نينگر سُر ڪٽائيندي چيو.

”اتي ڪتا ته نه.“ چاچي ماستر وراڻيو ”پر البت ڪي ڪي جوڙا ڪتي ڪتي پيار ونديندي ضرور نظر آيا ٿي، اڳتي هلي ڇا حال ٿئين، ان بابت چئي نٿو سگهان. باقي في الحال اجڪلهه جون ڳائڻيون هڪ ته ڪپڙا تمام گهٽ بيهودا ٿيون پائين، ويندي ڪي ڪي ڇوڪريون ته اسڪرٽ بيحد اشتعال انگيز حد تائين ننڍا ننڍا ٿيون رکن، ۽ بيو ڊانس ڪرڻ وقت اهڙا شرمناڪ دعوتي اشارا ڪن جو ڪو سوچي به نٿو سگهي.“

”دعوتي اشارا! چاچا ماستر اهي ڪيئن؟“ يلا ڪهڙيءَ طرح؟“ هڪ ٽرڙي

ڇوڪري اتي بيهي چاچي پوڙهي کان پڇيو.

"ڇگو ڇگو هاڻ گهٽوئي ٿيو." ماستر هريام ڪيس ماٺ ڪرائيندي چيو "هاڻي مونکي وڏيڪ نہ ڪول."

ميڙ ۾ ويٺلن نوجوانن هڪ ٻئي ڏي ڏسي ٽهڪ ڏنا.

"بئنڪاڪ جي ماڻهن کي پنهنجي صفائي رکڻ جو تمام گهڻو اونو نظر اچي ٿو." ماستر صاحب وڌيڪ شروع ٿيو "جيئن ئي توهان ڪنهن هوٽل ۾ گهڙندؤ تہ ٻئرو توهان کي هڪ خوشبودار آلو ٽوال هٿ منهن صاف ڪرڻ لاءِ آڻي ڏيندو مون سان گڏ رهندڙ هڪ ماستر صاحب هڪ ڏينهن ان ٽوال کي چڱيءَ طرح استعمال ڪيو ٻئي ڏينهن هن جون اکيون سُڄي سنگترا ٿي پيون. ٽوال ۾ ڪي جراثيم هئا. پوءِ هن کي اکين جي علاج لاءِ ڪيتروئي ناڻو خرچ ڪرڻو پيو. ان تان مون کي ياد آيو تہ بئنڪاڪ جو ڊاڪٽر رڳو اکين جا ڪوپا متي ڪٽي منٺ ڏسڻ لاءِ ڏيڍ سؤ ڀات وٺي ٿو ان کان علاوه دوا تي ڌار خرچ. بئنڪاڪ ۾ وڃي رهڻ جو مٿان ڪڏهن سوچيو اٿاوَ."

"ماستر هريام! ڇا واقعي سچ ٿا چئو؟"

هريام ڪنڌ ڌوڻي هائوڪار ڪئي.

"بئنڪاڪ ۾ ايترا تہ اڻ ڳڻيا ماڻهو رهن ٿا جو ڪنهن جي بہ زندگيءَ جو ڪنهن کي ڪو قدر ناهي، ڪو مري تہ مري وڃي، ٻئي کي ان جي ذري بہ پرواهہ ناهي، هڪ ڏينهن تہ ڪار واري، سوڙهي گهٽيءَ مان ايندڙ ماڻهن کي اهڙو تہ زور سان ٽڪر هنيو جو واٽهڙو اتي رستي تي ئي مري ويو مون ڏٺو تہ ان تي ڪنهن کي بہ ڪهل نہ آئي، مون کان سواءِ ڪو بيو سندس ويجهو بہ نہ آيو پر آئون ڌاريون ماڻهو ڇا ٿي ڪري سگهيس. مون کي تہ اسپتال جي خبر نہ رستن جي چاڻ."

اهو ٻڌي سڀ ٽپرس ۾ پئجي ويا. ڪي دير ڪنهن لفظ بہ نہ ڪڇيو. آخرڪار وان جي پير ۾ ويٺل ٻئي نوجوان ڳالهہ جو موضوع بدلايو:

"چاچا ماستر! اسان کي بئنڪاڪ جي ڇوڪرين بابت ٻڌايو اهي ڪهڙا ڪپڙا پائين ٿيون؟ اهي ڪيئن هلن ٿيون؟"

"اهي ڪهڙا ڪپڙا پائين ٿيون! ڪي بنهہ ننڍڙا اسڪرٽ (پڙا) پائين ٿيون. ايتري قدر جو اڳيان جهڪڻ سان سندن ڪڇا نظر اچن ٿا. ڪي پيرن جي مرين تائين ڊگها تہ ڪي گوڏن تائين، بهرحال پڙا ڪٽي ڪنهن بہ ڊيگهہ جا پائين پر منجهان چالو قسم جون ڇوڪريون ڳولڻ ڪو ڏکيو ڪم ناهي. واٽ ويندڙ جو

ڏيان چڪائڻ لاءِ اڳيان پويان يا پاسي کان چاڪ ايترو ڏڳهو ڏُن تائين يا ڇاتيءَ تائين کولي هلن ٿيون جو ڏسڻ وارو پهرين ئي نظر سان هنن تي موهت ٿيو وڃي. پڌو پيون. منهنجي ڳوٺ جون ڇوڪريون. توهان کي انهن کان سبق سکڻ کپي ۽ ڪڏهن بہ هنن جيان هلڻ جي ڪوشش نہ ڪجو.“

نندن همراهن کي پوڙهي ماستر جي ڳالهہ نہ وڻي. خاص ڪري وان کي، جنهن ٺهہ پهہ وراڻيو ”پوڙهن جي اها عادت چڱي جو پنهنجو وقت لنگهہ ۾ گذاري هاڻ هين کي وينا نصيحتون ڪن تہ هينئن بہ نہ ڪريو هونءَ بہ نہ ڪريو اسان نوجوان ڇا ٿا چاهيون اهو ڪين هرگز خيال نٿوا ڇي.“

هريام هن جي ڳالهہ کي ڪن لاتار ڪري پنهنجي ڳالهہ جاري رکي: ”۽ هو هلن ڪيئن؟ ڪجهہ ڪجهہ توهان ڇوڪرين وانگر. پر وڏيڪ اُپو ٿي ۽ وڏيڪ نازڪ نخري سان. مون تہ توهان کي اهو شروع ۾ ئي پڌايو يا نہ. تہ بئنڪاڪ جي ماڻهن ۾ هاڻ ڪو بہ شرم حيا نہ رهيو آهي؟ ان جي ثابتي بئنڪاڪ جي ڇوڪرين جي چال مان ملي سگهي ٿي جن مان هر هڪ پنهنجو پاڻ کي ماڊل سمجهي ٿي، اڄڪلهہ هو ميوزڪ تي نانگ وانگر ور وڪڙ کائي پنهنجن شهوت انگيز ڪپڙن ۾ ڪچن جو نظارو ڪرائين ٿيون. توهان سان ڳالهائڻ وقت سينو تاڻي اُپو ٿي بيهن ٿيون تہ لڳي نٿو تہ کي هو عزت واريون آهن. بئنڪاڪ ۾ وڃي رهڻ جو تہ ڪڏهن بہ دل ۾ ڏيان نہ آڻجو نہ تہ توهان بہ انهن ئي جهڙيون بي حيا ٿي پونديون.“

ماستر هريام اهو چئي پنهنجن ڪلهن کي ٿورو لوڏيو ۽ هيٺين چپ کي چڪ هڻي پنهنجي نفرت جو اظهار ڪيو پر محفل ۾ ويٺل نوجوان ڇوڪرن جي اکين ۾ چڻ نشي کان خمار چڙهي رهيا هئا.

وان. ڇياپ ۽ بين هيڪاندن ڏنگن ڇوڪرن جو تہ وات پاڻي ٿي رهيو هو.

ماستر هريام پنهنجي مُنهن سوچڻ لڳو: ”هميشہ ڇوڪريون ئي آهن جيڪي پنهنجي واهيات نخرن ۽ جسماني اوگهڙ ذريعي مردن جي جنسي خواهشن کي اڀارين ٿيون. ۽ پوءِ جڏهن هو آپي مان نڪري هنن سان ڪجهہ ڪري ويهن ٿا تہ هنن کي ”جنسياتي وحشي“ جهڙا خطاب ڏيئي جيلن ۾ بند ڪيو وڃي ٿو يا چريو سمجهي نفسياتي علاج جي لائق سمجهيو وڃي ٿو ڊاڪٽر. نفسياتي ماهر. ڊاڪٽر جو چيد ڪرڻ وارا ملان مولوي. پروفيسر پنڊت ڪيتريون ئي ڳالهيون ڪن ٿا تہ انهن پاڳل ۽ وحشي ڪمن لاءِ جوابدار فقط مرد ئي آهن ۽ ان جو ڪارڻ گهٽو اوچو کاڌو راند روند ۽ ورزش کان پري ڀڄڻ. هڪ

گهر جو ٻئي گهر سان مليل هجڻ، ڳتيل آدمشماري، پيريءَ ۾ مرد کي شهوت ذري جو وري اچڻ چيو ويجي ٿو ڪو ٻه ان بابت عورت ذات کي ڏوهاري نٿو سمجهي، ڪو ٻه ان گوڙ گهمسان جو سبب عورت کي قرار نٿو ڏئي!"

ٻئي ڏينهن تي هريام جي زال کي هڪ چاتل سچاتل هٽ لڪٽيءَ ۾ هڪ نياپو مليو.

"منهنجي ڳولا ڪرڻ اجائي آهي، آئون هميشه لاءِ بئنڪاڪ رهڻ لاءِ وڃان پيو هريام."

***

پينسري ڪائين سري (Pensri Kiengsiri)

(هن ٿائي افساني، "ماستر هريام جو بئنڪاڪ وڃڻ" جي ليکڪا پينسري ڊاڪٽر (فزيوٿيراپسٽ) آهي، جنهن آسٽريليا مان تعليم حاصل ڪئي. اڄڪلهه پاڻ ٻي ڪا نوڪري ڪرڻ بدران سڄو وقت لکڻ پڙهڻ کي ڏئي ٿي، سندس افسانن جا ٽي مجموعا ڇپجي چڪا آهن. ان کان علاوه پاڻ ڪيترائي ناول پڻ لکيا اٿس جن مان پنجن تي فلمون ۽ هڪ تي وي سيريز ڊرامو ٺهي چڪو آهي. پاڻ ٿائيلينڊ جي انگريزي اخبار "Bangkok_Post" لاءِ ڪالم پڻ لکي ٿي.)

آخري ڪلڪو

بابو اسان کي هميشه اهو ٻڌائيندو هو ته هن کيئن، جڏهن هو پنجويهن سالن جو هو ته فقط ٽن شين جو قدر ڪيو ٿي، هڪ ته دشمن کان بچڻ لاءِ گوتم ٻڌ جو ننڍڙو پتلو- جيڪو هر وقت سندس ڳچيءَ ۾ لڙڪندو رهيو ٿي، ٻيو چيلهه ۾ ٻڌل تعويذ- جيڪو سندس عقيدي موجب، ٻڌندڙ کي همت ڏئي ٿو ۽ ٽين پوليس جي سليٽي وردي- جيڪا هو بنگلين ضلعي پوليس جو ڊپٽي سپرنٽينڊنٽ هجڻ ڪري ڊيوٽيءَ مهل پائيندو هو.

بابي امان سان ٿائيلينڊ جي هن شهر بنگلين ۾ ئي شادي ڪئي هئي. سندس پياءُ هن علائقي جي بدمعاشن جي ٽولي جو اهو خطرناڪ سردار هو جنهن جي نالي کان پري پري جي علائقن جا ماڻهو ڇرڪيا ٿي، بنگلين ضلعي ۾ هن جو پنهنجو ڪسينو هو جتي شراب ڪواب ۽ جوا جو ڌنڌو زور شور سان هليو ٿي. اهو اڏو بابي جي ئي حد ۾ آيو ٿي، پر بابا اسان کي ڪڏهن به اهو نه ٻڌايو ته هن مامي جهڙي هڪ گئنگسٽر جي ڌيءُ سان ڪيئن شادي ڪئي.

بابا ۽ ماما بلڪل ائين مختلف هئا جيئن ڏينهن ۽ رات. اسان وارو مامو جاني واڪر وسڪيءَ کان گهٽ شئي ته پيئندو ئي نه هو دادا گيرن وانگر آرام ڪرسيءَ تي ويهي سڄو وقت ڪڪڙ جو ٻوڙ کائيندو ۽ شراب پيئندو هو. واري وٽنءَ تي سندن ڏهن زالن مان به ڇهون هن جي خدمت چاڪريءَ ۾ پيون مشغول هونديون هيون. هڪ مالش ڪندي هيس ته ٻي وڃڻيءَ سان هوا هڻندي هيس، رکي رکي جڏهن مامو گهر جي ماحول مان تنگ ٿيندو هو ته پنهنجي سڄي گئنگ کي ساڻ ڪري تبديليءَ ڪارڻ بئنڪاڪ هليو ويندو هو. اتي پهچي هو پريل طباق- تريل ڪڪڙين ۽ بدڪن جا گهرائي پنهنجن ساٿين سان گڏ کائيندو هو ان بعد مختلف دڪانن مان بهترين چيني سلڪ جا ڪپڙا سبيني کي وٺي ڏيندو هو تنهن بعد آخر ۾ شهر ۾ هلندڙ سڀ کان سٺو ناچ گاني يا ڊرامي جو شو

سيني کي ڏيکاري فيريءَ ذريعي پنهنجي علائقي ۾ پهچي ويندو هو. ايندي ويندي مجال آهي جو ڪو ڪائنس فيريءَ جي ڀاڙي جي ڳُهر ڪري، سندس سچو ٽولو هميشہ بنا ٽڪيٽ جي ئي سفر ڪندو هو.

هوڏانهن بابو فقط پٽ ڪائيندو هو هر وقت کيس سرڪاري ڊيوٽي چڱيءَ طرح ڏيڻ جو فڪر هوندو هو. نديءَ جي ڪناري تي سندس صاحب سپرنٽينڊنٽ جي آفيس آئي ۽ وڏي ڌاٽي سامهون ٻئي ڪپر تي ئي مامي جي جوا جو وڏو ڪيسنو (اڏو) هو. پر مامي تي ڇاپڻ هڻڻ ناممڪن ڪم هو ڇو جو ماما هڪ خاص چوڪيدار رکي ڇڏيو هو جنهن جو ٻيو ڪو بہ ڪم نہ هو سواءِ ان جي تہ هر وقت ايس. پي جي آفيس تي نظر رکي. جيئن ئي هن کي ڄاڻ پوندي هئي تہ غير معمولي چرپر يا ڇاپي لاءِ پوليس تيار ٿي رهي آهي هو هٽ لوڏي ڪسينو واري کي اشارو ڪندو هو ۽ سڀ ڪو ائين ٽڙي پکڙي ويندو هو جڏهن پوليس وارا لانچ ۾ چڙهي اڏي تي پهچندا هئا تہ کين تاس جو ٽلهو هڪڙو پتو بہ نظر نہ ايندو هو. ۽ اهو سڀ ڪجھ سيني سمجهيو ٿي، ڇو جو پوليس جي مرزيل لانچن کان هنن ڏاڙيلن جا گهوڙا وڌيڪ تکا ۽ ڦڙت هئا.

پر پوءِ آهستي آهستي ماڻهن اهو ٻهتان مڙهڻ شروع ڪيو تہ پوليس ماما جو نالو وٺي نٽي سگهي ڇو جو هو پوليس جي ڊي. ايس. پي صاحب جو سالو آهي جيڪو هن کي ڳجھ ڳوھہ ذريعي اطلاع ڪريو ڇڏي.

انهن افواهن جو اهو نتيجو نڪتو جو ايس. پي صاحب منهنجي پيءُ کي گهرائي اهو ڪم سونپيو يعني مامي کي ساٿين سوڌو واردات واري جاءِ تان جهلي اچ. ان بعد خبر پئجي ويندي هئي تہ مامي کي ڪير ٿو اطلاع ڪري ۽ ساڳي وقت بابا جهڙي ايماندار پوليس آفيسر جي تہ خبر پئجي ويندي تہ آيا هو چڱيءَ طرح ڊيوٽي ڏئي ٿو يا نہ.

درياھہ ٽپڻ مهل ٻيڙيءَ ۾ بابا اڪيلو ئي اڪيلو نڪتو سندس ڳچيءَ ۾ فقط گوتم ٻڌ جو پتلو هو. بندوق بہ هو گهر ڇڏي هليو.

جوا جي اڏي تي بيٺل پهريدار جي جيئن ئي متس نظر پيئي تہ هن اسان جي مامي کي خبردار ڪيو تہ پوليس ڇاپي لاءِ اچي پيئي، پر سڄي پلٽون بدران فقط هڪ ڄڻو ڏسي هنن کي تعجب ضرور لڳو.

”هڪ ماڻهو هيڏانهن اچي اسان جو ڪهڙو آڱوٺو پٽي سگهي ٿو.“ مامي رڙ ڪري پنهنجن همراهن کي چيو ”اڙي جوا جاري رکو ڀڄڻ جي ڪا ضرورت ناهي.“

درياهہ جي ہي ڪپر تي پهچي بابي ٻيڙيءَ ڪي اتي ئي ڇڏيو ۽ جوا جي اڏي ڏي پيدل روانو ٿيو جوا جي اڏي ۾ گهڙڻ کان اڳ هڪ سوڙهي گهٽي آئي ٿي جيڪا مامي خاص طرح ٺهرائي هئي، جيئن ڪسينو ۾ گهڙڻ وقت ماڻهو هڪ هڪ ٿي قطار ۾ اچي سگهن. ۽ ان وقت جيڪڏهن اها گهٽي ٻنهي ڪنڌن کان بند ڪئي وڃي تہ وچ ۾ ماڻهو ائين ڦاسي وڃي جيئن ڪوئي مار ۾ ڪوئو. بابا جيئن ئي اڏي تي پهتو تہ در وٽ بيٺل دربان ڪي جهلڻ بدران جهڪي سلام ڪيو. سوڙهي گهٽي اُڪرڻ بعد ٻي ڪنڌ تي بيٺل دربان بہ ڪيس سلام ڪيو ۽ مامي جي ڪمري جو دروازو کولي ڪيس اندر وڃڻ لاءِ آڏرياءُ ڪيو.

جڏهن بابا اندر قدم رکيو تہ ڪيس سامهون ئي مامو نظر آيو جيڪو هميشه وانگر آرام ڪرسيءَ تي ويهي شراب پي رهيو هو. غير قانوني طرح هلندڙ جوا، چوڏاري متل هئي، بابي جي گهڙڻ تي مامي آيل مهمانن جي ڪيڪار خاطر چيو: ”ڀلي ڪري آيائو ڪريو خبر. اڄ اسان جو ڊي ايس. پي صاحب اسان وٽ ڪيئن اچي نڪتو آهي؟؟“

بابا ماميءَ کي سلام جو جواب ڏيندي ڌيرج سان چيو: ”اميد تہ تون خوش هوندين.“

ڊرامي جا ٻئي اهم ائڪٽر- يعني بابا ۽ ماما جتي آرام ۽ تحمل سان گفتگو ڪرڻ لڳا اتي ٻين ويٺل جوارين جو ساهہ سڪي ويو ۽ وس پڄندي ها تہ پتيون ڦاڙي ٻاهر ڀڄي وڃن ها.

پر مامي جو هي اڏو اهڙو ٺهيل هو جتي توهان اندر تہ سولائيءَ سان گهڙي سگهيائو ٿي پر ٻاهر نڪرڻ ايترو آسان ڪم نہ هو. سندس پتيون مضبوط ۽ ور وڪڙن واريون هيون. ۽ پوءِ جوارين ٽيبل تان پنهنجا پئسا ميڙڻ شروع ڪيا. ان گوڙ گهمسان ۾ فقط ٻہ آواز نمايان هئا. هڪ مامي جو جيڪو چئي رهيو هو: ”مڙيئي خير آهي. ڀڄڻ جي ڪا ڳالهہ ناهي، ڪيڏڻ ۾ ئي مشغول رهو.“ ۽ ٻيو آواز منهنجي پيءُ جو هو جيڪو سرڪاري لهجي ۾ ڪين حڪم ڪري رهيو هو: ”خبردار جو چُريا پُريا آهيو يا ڪنهن ڀڄڻ جي ڪوشش ڪئي آهي.“ اهو ٻيو آواز جنهن ۾ رعب ۽ دٻدٻو هو جنهن پٺيان سرڪاري طاقت هئي جنهن ڪري هڪ عام پوليس وارو بہ همٿ وارو ٿيو پوي، سڀ جتي هئا اتي ڄمي ويا.

مامي رڙ ڪري پڇيو: ”سو تنهنجو هتي ڪيئن اچڻ ٿيو آهي؟“

”آئون هتي ان لاءِ آيو آهيان تہ توکي ٽاٽي تي وٺي هلان.“ بابا چيو ماما ان تي ايڏو ٺهڪ ڏنو جوان جو آواز سڄي هال ۾ گونجي ويو. ان بعد وسڪيءَ جو

ڏک پري بابي کي چيو: ”تون ڇا ٿو سمجهين تہ آئون ائين چپ ڪري ويٺو رهندس ۽ تون هتان بچي نڪرندين؟“

”تون جيڪي ڪرڻ چاهين ٿو اهو تنهنجو پنهنجو مسئلو آهي.“ بابا وراڻيو ”باقي هي جيڪي ڪجهہ آهي اهو مون کي ڪرڻو آهي.“

”۽ جيڪڏهن ڪو همت ڪري توهان کان اهو پڇي تہ توهان ڇا ڇا چاهيو ٿا؟“ منهنجي مامي ادب سان پڇيو.

”جيڪي جيڪي ماڻهو هتي موجود آهن انهن کي آئون ٽاٽي تي وٺي هلڻ چاهيان ٿو.“ بابي وراڻيو.

”سڄي ڄمار ۾“ ماما وراڻيو ”مون ڪڏهن تنهنجي ٽاٽي تي قدم نہ رکيو آهي ۽ نہ ڪنهن کي همت ٿي آهي جو مون کي جهلي ٽاٽي تي وٺي هلي.“

”ان ڪري ٽاٽي جو نمائندو پاڻ تو وٽ هلي آيو آهي، بنا هٿيارن جي ۽ توکي ٽاٽي تي هلڻ لاءِ خاص عرض ڪري ٿو.“ بابا چيو.

”خاص عرض، ائين نہ؟ بنا بندوق پستول جي تون مونکي ٽاٽي تي وٺي هلڻ جو سوچي رهيو آهين، ڊي ايس. پي هوندين تہ پنهنجي لاءِ. آئون توکي هڪ ڪتي وانگر ماري ڇڏيندس.“

”تہ پوءِ مار.“ بابا جواب ڏنس.

”۽ پنهنجي پيڻ ۽ ٻارن کي يتيم ڪري ڇڏيان؟“ مامي چيو.

”مائٽي مٿيءَ وارا ناتا هڪ پاسي ٿي رکيا وڃن تہ بهتر آهي، آئون هتي سرڪاري ڊيوٽيءَ تي آيو آهيان ۽ نہ مائٽي واري ڪاچ جي نينڊ ٿي.“ بابا چيو ۽ پوءِ جوا کيڏندڙن ڏي منهن ڪري چيو ”توهان مڙيئي ڀڏو پيا، توهان مان هڪ هڪ ٿي هيٺ پيڙيءَ ۾ هلي وهي.“

”تون ائين اهو سمجهين پيو تہ هڪ ماڻهو- سو بہ بنا هٿيارن جي هيترن مڙني ماڻهن تي حڪم هلائي سگهندو؟“ ماما بابا کي ٽوڪيندي چيو: ”تون ڪنهن کي جهلڻ جي ڪرين ان کان اڳ هو هوا وانگر چئني طرف ٽڙي پکڙي غائب ٿي ويندا.“

”پر جيڪڏهن تون هنن کي ان ڳالهہ کان منع ڪندين تہ هو ڪيڏانهن بہ وڃي نہ سگهندا.“ بابا چيو ”ساڳي وقت آئون فقط تو تي نظر رکندس.“

”هي ڇريائيءَ جون کهڙيون ڳالهيون پيو ڪرين؟“ ماما کاوڙ مان رڙ ڪري چيو ”اڙي مون کي اها بندوق ڏجو هاڻ بلڪل بي صبرو ٿي هٿن مان پيو وڃان.“ سندس هڪ ساٿيءَ ڪيس بندوق وڌائي هٿن ۾ ڏني، هن ڪرسيءَ تي

ويٺي بندوق کي اٿلائي پٿلائي ڪجھ سوچيو.

"ڇا تون اڃان سمجھين ٿو تہ مونکي جھلي سگھندين؟" ماما ڇپيو پر بابا ڪيس جواب نہ ڏنو ۽ نہ پنھنجي جاءِ تان رڙھيو مامي ڪاوڙمان پنھنجو ڪنڌ ڏوڻيو "ڀلا اھو ٻڌاءِ تہ ڇو تون؟ ھيڏي پوليس جي عملي مان ڇو تون آيو آھين؟ ڪو ٻيو ڇو نہ؟ ڇا ھو چاھين ٿا تہ آئون ھرويرو پنھنجي پيٽ جي مڙس جو خون ڪريان؟"

"اھا ڳالھہ تون بہ سمجھين ٿو تہ آئون بہ." بابا چيو "توکي خبر آھي تہ سچي تر ۾ ڇا ڳالھہ ھلي ويئي آھي، ماڻھو اھو ٿي چون ٿا تہ جيسين تنھنجو پيٽيوو ھن تر جو ڊي.ايس.پي رھندو تون غير قانوني ڪم ڪندو رھندين. مونکي اھو غلط ثابت ڪري ڏيکارڻو آھي، سو جيڪڏھن تون مون کي گولي ھڻي مارينديئن تہ اھو تہ سڀ ڪان بھتر ٿيندو نہ فقط بدناميءَ ڪان پر ھن دنيا جي سورن ڪان بہ ڇٽي پوندس، ۽ افواھہ پکيڙڻ وارن کي اھو تہ محسوس ٿيندو تہ گھٽ ۾ گھٽ ڪو بہ پوليس آفيسر آھي جيڪو قانون ۽ ڊيوٽيءَ کي مائٽيءَ مٽيءَ جي ناتن ٻنڌڻن ڪان بہ مٿي سمجھي ٿو تون ڪٽي منھنجو پيٽيوو آھين پر قانون جي پڪڙي ڪرڻ ڪري منھنجين نظرن ۾ تون بہ ھڪ ڏوھاري آھين!

"تاس جا ڪجھ پتا رکي انھن سان کيڏڻ ۾ آخر خرابي ئي ڇا آھي؟" مامي جي ڪاوڙ جو پارو ھاڻ چوٽ چڙھي رھيو ھو.

"قانون جوا کيڏڻ ڪان منع ڪري ٿو "بابي سخت لھجي ۾ وراڻيو "۽ ھر اھو ڪم جيڪو قانون جي خلاف آھي اھو ڏوھہ آھي، جرم آھي."

بنا ڪنھن ڇتاءِ جي مامي يڪدم بندوق جو نشانو بابا تي ڇٽيو. ھر ڪو ڏجي پاسيرو ٿي بيٺو پر بابا ائين جبل وانگر ھڪ ھنڌ بيٺو رھيو.

"قانون جي پڪڙي ڪرڻ مون پنھنجي زندگيءَ جو اصول ناھي ڇڏيو آھي." ماما چوڻ لڳو "مثال طور ماڻھن کي مارڻ قانون جي خلاف آھي، پر مون ھميشہ ائين ئي ڪيو آھي، ۽ ھن عمر تي پھچي ھاڻ پنھنجون عادتون بدلائڻ نٿو چاھيان، ۽ ھينئر ھڪ ٻئي ڄڻي جو خون مون لاءِ ڪو بہ خاص فرق پيدا نٿو ڪري."

بابي ھڪ قدم بہ پٺتي نہ چرندي وراڻيو "آئون قانون جي حفاظت ڪرڻ لاءِ ملڪ جي بادشاھہ طرفان مقرر ٿيل نمائندو آھيان جيڪو مون کي اھنج رسائيندو اھو ڄڻ اھو حاڪم جي بيعزتي ڪندو."

ان جملي تي مامي يڪدم بندوق کي ڪٽي ھيٺ ڪيو ڄڻ اھا اوچتو ئي

اوچتو ڳري تي پيئي هجي، هو ڪجهه سوچڻ لڳو ڪنهن زماني ۾ هن پاڻ به شاهي خاندان وٽ نوڪري ڪئي هئي. ان جو نمڪ کاڌو هو ۽ هن جي دل ۾ بادشاهه سلامت لاءِ پنهنجي قسم جي وفاداري هئي.

"ڇڱو سائين ڇڱو اهي سڀ ڳالهيون ڇڏيو ۽ اچو ته ڪو پاڻ ۾ معاهدو يا ڏيتي ليتي ڪريون."

"ڪو به معاهدو يا ڏيتي ليتي مون کي قبول ناهي." بابي وراڻيو "آئون هتي تو تائين خالي هٿين آيو آهيان ۽ تيسين هتان نه چرندس جيسين مون کي ڏيکارڻ لاءِ ڪجهه ملي."

مامي پنهنجي بندوق پاسي تي اڇلائيندي چيو "مون کي سچ پچ ته تنهنجي هتان بدلي ڪرائڻ جو بندوبست ڪرڻو پوندو."

"اهو ته تمام سٺو." بابا چيو "جيئين وڻنئي تيئن ڪر. مون کي به هتي رهڻ جو ڪو شوق ناهي، ڇو جو هتي هوندس ته توکي هر هر جهلڻ لاءِ ايندو رهندس، ان لاءِ جو سونپيل ڊيوٽيءَ کي پورو ڪرڻ آئون پنهنجو پهريون فرض سمجهان ٿو."

"آئون تنهنجي بدلي ڪرائي وٺندس." ماما آزادي سان چيو "ڇڱو هاڻ هل، تون پهريون خوشنصيب آهين جو هتان جيئرو واپس موٽين ٿو."

"اهو آئون به سمجهان ٿو" بابا چيو "ڇو جو هن علائقي ۾ جي آئون گهڻو وقت رهيس ته هڪ ڏينهن نوڪري وڃائي ويهندس، ۽ پيٽ پالڻ لاءِ مون لاءِ نوڪري ڪرڻ تمام ضروري آهي."

ماما خاموشيءَ سان ڪجهه گهڙين لاءِ بابي جو ايماندار چهرو چتائي ڏٺو سندس اکين ۾ پنهنجي ضد تان پٺتي هٽڻ جو ڪو نالو نشان نه هو. آخرڪار ماموپيرن تي اُٿي اپو ٿيو ۽ ڪمري ۾ آهستي آهستي پسار ڪندي سوچڻ لڳو ۽ پوءِ بابا جي سامهون بيهي چيو:

"ڇڱو سرڪار! تو ڪٿيو جيئن توکي وڻي پلي ائين ڪر، هتان اسين وڏي ٿاٽي تي هلون، ائين ئي تون چاهين ٿو نه؟ جيتوڻيڪ ڳالهه ۾ ڪجهه به ناهي، ماڻهن اجايو وٺي ڪنيو آهي ۽ مونکي بدنام ڪيو آهي."

"توهان مڙني پڌو ته هن ڇا چيو "بابا رڙڪري ماما جي ساٿين ۽ آيل جوارين کي چيو "هڪ هڪ تي هيٺ پوليس لانچ ۾ هلي ويهي!"

پر اتي وري مامي ڪٽ هنئي. "ائين ڪڏهن به نه ٿيو آهي جو آئون ڪنهن پوليس واري سان گڏ ٿاٽي تي هلان، اهو وهم دل مان ڪڍي ڇڏ ته ڪو تون مون

جهڙي بدمعاش کي گرفتار ڪري سگهندين.“
”پر ٿوري دير اڳ تو چيو...“ بابا چيو... ”تو واعدو ڪيو...تو چيو تہ تون پنهنجو پاڻ کي قانون اڳيان پيش ڪندين.“
”اهو مون برابر ڪيو آهي.“ مامي چيو: ”۽ اهو مان پورو ڪندس، پر آئون اهڙي تهڙي چور ٺڳ وانگر هٿ ڪڙيون پائي ائين هرگز نہ هلندس، آئون پنهنجي ئي مرضيءَ سان ٿاڻي تي پهچندس ۽ پنهنجي ئي وقت تي ايندس. مون توکي ان لاءِ زبان ڏني آهي اها ضرور پاڙيندس. تون هينئر گهر هليو وڃ، سڀاڻي ننڍ مان اُٿڻ کان اڳ آئون هنن سيني همراهن سميت ٿاڻي تي پهتل هوندس، ۽ تنهنجي ئي ڪاتي ۾ اچي صحيح ڪندس تہ تو اسان کي گرفتار ڪيو آهي، بس؟“
بابا ان بابت بہ منٽ سوچيو ۽ پني پور ۽ پينسل جي گهر ڪئي جيئن سيني همراهن جا نالا لکي وٺي، ”آئون هيءَ لسٽ پاڻ سان کڻي هلان ٿو.“ هن چيو ”پوءِ جيئن تون هنن کي وٺي ٿاڻي تي حاضر ٿيندين تہ نالا جانچي ڏسندس.“
”اهو تون پلي ڪري سگهين ٿو.“ ماما وڏي شان سان وراڻيو.
بابا اڪيلو ئي اڪيلو لانچ ۾ موٽيو. سندس هٿن ۾ فقط واردات تي موجود همراهن جي لسٽ هئي، جڏهن ٿاڻي ۾ گهڙيو تہ سڀ ڪيس شڪي ۽ ذليل نگاهن سان ڏسڻ لڳا، ڪنهن تہ ايتري قدر چئي ڏنو تہ ماما کي ڇڏڻ لاءِ هن تمام ڳري رشوت ورتي هوندي، بابا ڪجهہ بہ جواب نہ ڏنو پر ان رات، امڙ کي ڏينهن واري روئداد ٻڌائڻ مهل ڏڪندڙ آواز ۾ چيو: ”اڄ مونکي تنهنجي پاءُ کي جهلڻ لاءِ موڪليو ويو هو.“
”تعجب جوڳي ڳالهہ آهي جو هن توکي ماريو نہ آهي.“ امان رئندي چيو.
”هو ان لاءِ ذري گهٽ تيار ٿي ويو هو.“ بابا ٻڌايو.
پوءِ هن سڄي ڳالهہ امان کي ڪري ٻڌائي، ۽ پوءِ رات جو دير دير تائين امان جي سڏڪن جو آواز ٻڌندا رهياسين، بابا بہ سڄي رات سمهي نہ سگهيو.
ٻئي ڏينهن صبح ساڻ پنهنجي گرفتاري پيش ڪرڻ لاءِ، ماما پنهنجن ساٿين ۽ جوا تي ايندڙ همراهن سميت وڏي ٿاڻي تي پهچي ويو. اهي سڀ مامي جي لانچ ۾ سٽجي آيا هئا. مامو بهترين ۽ مهنگن سلڪ جي ڪپڙن ۾ هو ڪارروائيءَ دوران هو سوپاريون چباڙيندو هو.
وڏي بحث مباحثي بعد، قانون جي پيچڪڙي ڪندڙ جي ضمانت لاءِ وڏو

ملهہ مقرر ڪيو ويو. جيڪو ناٽو مامي سچي سنگت پاران ڏنڊ طور ڏنو. ان جو ڪجهہ حصو انعام طور بابا کي ڏنو ويو جنهن ھھڙن وڏن ڏوهارين کي جهلائڻ ۾ مدد ڪئي هئي، ان بعد ماما پنهنجن همراهن کي ان ئي وقت ساڻ وٺي ساڳي لانچ ذريعي روانو ٿي ويو هن پنيان ڪنهن ڏي مڙي بہ نہ نهاريو ايتري قدر جو امان وٽ بہ ڪجهہ گهڙين لاءِ نہ آيو.

رات جو بابا انعام ۾ مليل پئسا کڻي گهر امان وٽ آيو ۽ سچي ڳالهہ ڪري ٻڌائي.

"مون کي هن انعام جو هڪ پئسو بہ نہ کپي." هن چيو "۽ آئون اهي هينئر تنهنجي پاءُ کي موٽائي ڏئي ٿو اچان."

امان جو منهن ڊپ ۽ هراس کان هيڊو ٿي ويو "هن پيري" هن چپن ۾ بابا کي چيو "هن پيري هو توکي ضرور ماري ڇڏيندو." ۽ پوءِ هوءَ بيهوش ٿي وئي.

٭٭٭

ارچن پنجافن (Archin Panjaphan)

(آخري کلڪو "افساني جو ليکڪ ارچن پنجافن ٿائيلينڊ جو رهاڪو آهي. پاڻ ٿائيءَ ٻوليءَ ۾ ڪيترائي افسانا لکيا اٿس، جن مان بہ مجموعا 1964ع ۽ 1975ع ۾ ڇپجي چڪا آهن.)

ضدي

ملايا (ملائيشيا) مان جپانين جي موٽ واري عمل عثمان لاءِ پڻ ڪجهه آزادي مهيا ڪئي. هن جي چڙواڳ زندگي ڪاري ڀاٽ اونداهيءَ مان ٽپي روشنيءَ جي محدود دائري ۾ داخل ٿي.

اها روشني ڪٽي گهٽي نه هئي پر ايتري هئي جو هو نئين زندگيءَ ڏي قدم وڌائي سگهي.

پاڻ جسم جو سنهڙو هو ۽ مٿو سڄو ڪوڙائي هلندو هو. اها ڳالهه اهڙي هئي جيڪا هن هميشه لاءِ قائم رکڻ نٿي چاهي. سندن نوان وار ائين ڇهنبون ڪري ٻاهر نڪري رهيا هئا جيئن هڏائين ۾ ڏٻري ٻليءَ جي ٽلهي کل ٿي هوندا آهن. وهنجڻ مهل هي وار هڪ ٻئي سان ملي ائين مُڇا ٿاهي بيهندا هئا جيئن ڪوريا جي ماڻهن جا هوندا آهن. عثمان کي پنهنجن وارن تي فخر هو جن هن جي ضدي هجڻ جو ثبوت ڏنو ٿي.

هن جي ضدي پڻي جو اندازو ان مان به لڳائي سگهجي ٿو ته جپاني مليٽري پوليس کيس ٽي دفعا جيل ۾ وڌو هو. ذهني طرح ٽي دفعا مرڻ بعد، سندس روح جو هاڻ ڪجهه به حصو بچيو نه هو جيستائين هن جا وار وڌي وڏا ٿين تيستائين هن شهر ۾ وڃڻ نٿي چاهيو هن ٻهراڙيءَ ۾ رهي، ڪو نه ڪو ڌنڌو ڪري وقت گذارڻ چاهيو ٿي.

عثمان جي پيءُ خميسان ڪڪڙيون پاليون هيون جن مان ڪي ته ڪي هر وقت آنا ڏيندڙيون رهيون ٿي جيڪي عثمان ۽ سندس پيءُ وڪيا ٿي، خميسان عثمان کي بيضا ڏيندي هئي ۽ هو پنجانگ ڳوٺ جي هڪ چيني ڪيدائي (دڪان) واري کي وڪڻي ڏيندو هو.

موڪلن بعد خميسان جو اسڪول کليو هڪ ڏينهن هن سڀ بيضا اسڪول ۾ وڃي وڪيا، جڏهن واپس گهر پهتي ته ٻنهي جو پاڻ ۾ جهيڙو ٿي پيو.

”تون مون سان دغا ڪئي.“ عثمان هن کي چيو.
”تو مون سان اٽڪل بازي ڪئي.“ پيٽس ورائيو.
”گهٽو گوڙ نه ڪر.“ عثمان رڙ ڪئي، ”مون توکي هر بيضي لاءِ اٺ سينٽ ڏنا تي.“

ٻئي ڏينهن کان پائيواري ختم ٿي ويئي. خميسان پنهنجا بيضا پاڻ کٽي اسڪول جي پر ۾ وينل چيني دڪاندار کي في بيضو ٻارهين سينٽ جي حساب سان ڏيڻ لڳي.

ڪجهه ڏينهن بعد عثمان جو دڪاندار سان ڦڏو ٿي پيو:
”تو مون کي ڦريو.“ عثمان چيو.
”مون هرگز نه ڦريو آهي.“ دڪاندار ورائيو ”مون کي جيترن بيضن جي ضرورت پوندي اوترا خريد ڪندس، منهنجي لاءِ ڪو فرق نٿو پوي، جهڙو تون مون کي ٻارهين سينٽين بيضو وڪڻي ڏين تو اهڙو تنهنجي پيڻ.“

ڪيترن ڏينهن لاءِ عثمان بي روزگار گهمندو رهيو هن جا وار هاڻ ايڏا ڏگها ٿي ويا جو انهن لاءِ هن کي هر پندرهين ڏينهن برل ڪريم جي شيشي وٺڻي پيئي تي.

هڪ رات هن دڪاندار وٽ يڪا ٻه سؤ بيضا وڪيا، ڳوٺ جي ماڻهن ٻئي ڏينهن ڏٺو ته سندن سڀ بيضا غائب هئا، انهن سان گڏ عثمان به ڳوٺ کان غائب هو. ڳوٺ جي وڏيري عثمان جي پيءُ تي چوويهه ڊالر ڏنڊ وڌو انهن مان چوراسي سينٽ سندس ڏيءُ خميسان کي به مليا جنهن جا پڻ ست بيضا گم ٿي ويا هئا.

ملائيشيا جي هڪ ڏورانهين رياست ـ ڪيلنتان ۾ پهچي، عثمان پنهنجي رهڻي ڪهڻيءَ جا نمونا ئي بدلائي ڇڏيا، اتي جي هڪ شهر جي خٽاب ۾ داخلا وٺي هو مذهبي تعليم وٺڻ لڳو. وار وار ڪترائي ننڍا ڪرائي ڇڏيائين ۽ مٿي تي عالمن، حاجين ۽ مولوين واري اڇي رنگ جي آر واري ٽوپي پائڻ لڳو. خٽابي ٿي رهڻ واري ڳالهه ڪيس ڏاڍي وڻي. لڙائيءَ کان اڳ وارن ڏينهن ۾ به هن ڇهه مهينا ڪيس پنهنجي ڳوٺ جي مدرسي ۾ ڪتاب ۽ سنت جي تعليم. ٻانگون ڏيڻ ۽ سر سان مولود پڙهڻ سکيا هئا. هن کي ٻين ۽ پنهنجي پيٽ جي بيضن چورائن واري ڳالهه جو ڏاڍو ڏک ٿيو هن هاڻ سچار ٿي نيڪ زندگي گذارڻ ٿي چاهي.

شروع شروع جي ڏينهن ۾ هن کي ايمانداريءَ واري زندگي گذارڻ وارو ڪم ڏاڍو ڏکيو لڳو پر هو صبر وارو هو هن ڏٺو ته ڪيترائي مولوي ۽ عالم سني زندگي پڻ گذاري رهيا هئا. جو هنن جي ڳوٺ وارن مدد ڪئي ٿي پر عثمان کي سندس

ڳوٺ وارن کان ڪجهه حاصل ڪرڻ لاءِ سندن فصل جي لاباري ۾ مدد ڪرڻي پيئي ٿي. عثمان تي استاد بيحد مهربان هو جو عثمان ايماندار هو نيڪ اخلاق هو ۽ سندس آواز تمام منو چٽو ۽ سريلو هو.

آهستي آهستي هن لاءِ ڏهاڙيءَ جي زندگي آسان ٿيندي ويئي سڀ ڳوٺاڻا کيس سڃاڻڻ لڳا. هاڻ هو اڇي رنگ جي اوچي ململ جو ڪڙتو پائڻ لڳو ۽ هيٺ تي هڪ فرسٽ ڪلاس سرونگ (گوڏ). جيڪا ڊريس اهي ختابي پائيندا هئا جيڪي جمعي نماز ۾ خطبو پڙهندا هئا ۽ اڪثر پيش امام ٿيندا هئا يا وري غمي خوشيءَ جي ڪاڄن تي ڏکيا ڏکيا واعظ ۽ مولود پڙهندا هئا.

اهڙا پراڻا ختابي نون آيل شاگردن کي پڻ پڙهائيندا هئا ۽ ڪتي موتي فوتي جو ختمو درود ٿيندو هو ته مانيءَ تي پڻ ويندا هئا. اهڙين ختابين کي ڳوٺ جا سنا ۽ عزت وارا گهر پنهنجين ڌيئن جو سنگ پڻ خوشيءَ سان ڏيندا هئا. هو جيترو گهڻو مشهور ٿيندا هئا اوتروئي کين سٺي گهر جو سنگ ملي سگهندو هو ۽ چٽن زالن وارو همراهه ته هون به وڏو استاد عالم ليکيو ويندو هو.

عثمان هن نئين زندگي جي سٺائين تي غور سان ويچار شروع ڪيو. هو قيمتي سرونگ ۽ ڪڙتو اوڍڻ لڳو وار بنهه ننڍا ڪرائي ڇڏيائين. جيئن هن جي شخصيت بااثر لڳي، ۽ ائين نه فقط عثمان پر ٻين ختابين به ڪيو ٿي. جنهن ڳالهه جي اجازت جيتوڻيڪ سندن استاد ڪليءَ دل سان هرگز نٿي ڏني.

هن کي پوءِ جلدي ئي محسوس ٿيو ته هڪ نوجوان سهڻي ڇوڪريءَ جو ساڻس عشق ٿي ويو آهي. هوءَ ساڳي رياست ڪيلنتان جي هڪ وڏي شهر ڪوٽا باروءَ ۾ رهي ٿي.

شاديءَ جي خرچ خاطر پئسا گڏ ڪرڻ لاءِ عثمان هڪ دفعو وري بيضا وڪڻڻ شروع ڪيا. هن دفعي ته بيضا پر ڇانور پڻ. اهو ڪم هيئن ٿيو جو سندس محبوبا سلماح جي وڏي ڀيڻ ميڪياح جو مڙس سان روسامو ٿي پيو ۽ هوءَ پاڻ مرادو ڪوٽا بارو شهر ۾ ڇانور وڪڻڻ لڳي. عثمان پنهنجي ختابي ساٿين کان پئسن جي ڪجهه مدد وٺي پندرهن مڻ کن ڇانور ۽ پنجٽيهه بيضن سان شروعات ڪئي ۽ پوءِ آهستي آهستي اڳتي هلي ميڪياح جي نمائندي طور مارڪيٽ ۾ ورڪرو ڪرڻ لڳو. هي هاڻ هڪ ماڊرن عالم سڏجڻ لڳو جنهن کي نماز پڙهائڻ، ٻانگ ڏيڻ، واعظ ڪرڻ ۽ مولود پڙهڻ سڀ ڪجهه آيو ٿي.

هن جي شاديءَ لاءِ هاڻ پوري عمر ۽ وقت هو. ڳچهه ڳوهه ۾ هن پنهنجي مالڪڻ جي ڀيڻ سلماح جي سنگ گهرڻ جي تاريخ پڻ پڪي ڪئي.

ميڪياح جيڪي ڪجھ شرط شروط پنھنجي ننڍي ڀيڻ جي شاديءَ لاءِ رکڻ چاھيا ٿي اھي مڙيئي پورا ڪرڻ لاءِ ھو بلڪل تيار ھو. ھڪ رات ھن عثمان کي ڪوٽا باروءَ ۾ رھڻ لاءِ گھرايو. ھو اھا اميد رکي روانو ٿيو تہ اتي پھچي سلماح سان بہ اڪيلي بہ ملاقات ٿي ويندي. پر سندس اھا اميد پوري ٿي نہ سگھي.

ھوءَ عثمان کي پھرين سلطانا سئنيما ھال ۾ فلم ڏسڻ لاءِ وٺي ھلي. ان بعد يوٽ ريسٽورينٽ ۾ ماني کائڻ ۽ آخر ڪجھ وقت ھڪ پارڪ ۾ گذاريائون. سلطانا سئينما ۽ پارڪ ۾ عثمان جي ڀين اسڪولن ۽ مدرسن کان آيل مولوين ۽ ختابين ساڻ پٽ ڏيٽ ويٽ ٿي، ھنن جي موجودگيءَ ۾ ھو ڪجھ ڪجھ شڪي ۽ لچارو ٿي رھيو ھو. پنھنجي ختاب ۾ رات جوئي موٽڻ بدران ھو پنھنجي محبوبا جي گھر ٽڪي پيو. پر جيئن تہ ھو ھر وقت سندس وڏي ڀيڻ ۽ پنھنجي مالڪڻ جي پھريدار اکين ھيٺان ھو ان ڪري ھو پنھنجي محبوبا يا سلماح سان ملي نہ سگھيو. ويندي ھڪ لفظ ڳالھائڻ جو بہ ڪيس موقعو نہ مليو.

ھئي ڏينھن ختاب مان موٽڻ وقت ھو تمام گھڻو مايوس ھو جو سڄو ڏينھن رات ڪوٽا باروءَ ۾ رھڻ جي باوجود ھو سلماح کي ڏسي بہ نہ سگھيو پر اھو ضرور ٿيو تہ ھن جي ڀيڻ ۽ پنھنجي مالڪڻ جي ويجھو رھي ھن ڪافي تجربو ۽ مزو حاصل ڪيو. ھن جي اڳيان نوان پيچرا ۽ راھون کلي پيون.

ھڪ ڀيري عثمان پنھنجي محبوبا جي ڀيڻ سان ڪوٽا باروءَ ۾ فلم ڏسي، ھوٽل ۾ ماني کائي ۽ پارڪ ۾ ٿھلڻ بعد راتوواھہ ئي موٽيو پئي، ھي پھريون ڀيرو ھو جو ڪيس رات ٽڪڻ لاءِ نہ چيو ويو ۽ نہ وري ان لاءِ پاڻ ئي پڇيائين. ھو اڃا تائين پنھنجي محبوبا سلماح سان اڪيلي ملي ڳالھہ ٻولھہ ڪرڻ ۾ ڪامياب نہ ٿيو ھو. ھن کي سندس وڏي ڀيڻ ڪا خاص وڻي نٿي، جيتوڻيڪ ھوءَ مٿس ايترو گھڻو مھربان ھئي جو شايد ئي ڪو ٻيو مالڪ پنھنجي ڪم واري تي ھجي.

رستي تي رات جي اونداھيءَ ۾ ڪو ھمراھہ ھن تي اوچتو حملي ڪري مٿي ۽ نرڙ تي مڪن ۽ ٺونشن جا وسڪارا ڪري ھليو ويو. عثمان ھن کي سڃاڻي نہ سگھيو ڪيس ھن کان اڳ بہ ڪيترائي دفعا ڌڪ لڳا ھوندا، زخم رسيا ھوندا، پر ايڏا گھڻا نہ. جيڏا ھن اوچتي حملي ۾ جنھن مان نڪرندڙ رت سندس اڇھو پھراڻ ڀري ڇڏيو.

ڪيترن ئي ڏينھن تائين ھو ختاب کان ئي ٻاھر نٿي نڪتو ۽ پوءِ زخم ڇٽڻ بعد ھڪ اونھي ڌڪ جو سنڌو سندس نرڙ جي ساڄي پاسي ٻيھي رھيو.

ان قسم جي مار موچڙي بعد ڪيلنتان ۾ ڪو بہ پرديسي وڏيڪ نہ ٽڪندو

هو هو سمجهي ويندو هو تہ اتي جي گئنگ سندس معاشقي يا اچ وڃ کي برداشت نٿي ڪري. پر عثمان سخت ضدي هو هن پنهنجو رقيب معلوم ڪرڻ چاهيو ٿي. سو هن پنهنجي شرم سان پرچاءُ ڪري ڏکن جي نشان کي ٽوپيءَ اندر لڪائي ڇڏيو. جيتوڻيڪ هر هڪ سمجهيو ٿي تہ هن نشان کي لڪائي ڇڏيو آهي.

هن جي پڪي ارادي کي ڏسي مالڪڻ جي دل ۾ هن لاءِ اجان بہ گهڻو پيار پيدا ٿيو ۽ هن کي باقاعدي فلم ڏسڻ، هوٽل ۾ ماني کائڻ ۽ پارڪ ۾ گهمڻ ۽ سندس گهر ۾ هن سان رات گذارڻ لاءِ گهرائڻ لڳي.

ختاب توڙي پنهنجي مسجد جي جماعتين منجهہ عثمان جي هاڻ گلا ۽ بدنامي ٿيڻ لڳي، سندس مولوين واري ٽوپي، مذهبي عالمن وارو ململ جو ڪرتو ۽ اتم اتاهين هجڻ جو ڏيک ڏيڻ واري مهنگي گوڏ (سرونگ) بہ هاڻ ڪنهن جو ڌيان ڇڪائي نٿي سگهي، جيتوڻيڪ سندس آواز ۾ اجا ميٺاج هو.

عثمان پاڻ بہ هاڻ ڪنهن جي موتي فوتي يا ختمي درود جي دعوت تي وڃڻ ڇڏي ڏنو. پنهنجي محبوبا ڪارڻ سندس پيڻ جي سڏ تي ڪوتا بارو ضرور ويندو هو پر صبح تائين تڪڻ بدران رات جي اونداهيءَ ۾ ئي واپس ورندو هو. جيئن دشمن سان مهاڏو ٿي وڃي ۽ ڪائنن پهرين مار جو بدلو وٺي سگهي.

پر هو ان ۾ ڪامياب نہ ٿي سگهيو. هڪ دفعو وري مٿس حملو ٿيو ۽ هن دفعي ڪيس ايترو تہ ماريو ويو جو ڏکن جا نشان نرڙ تي اڳيان ئي اڳيان ظاهر ٿي پيس.

شڪست جو احساس دل ۾ دفن ڪري، هڪ ڏينهن هو ماٺ منوڙي ۾ ختاب ۽ ڪيلنتان رياست کي هميشہ لاءِ الوداع چئي ہي جاءِ ۽ ہي ديس ڏانهن نڪري پيو. هن سلماح سان بہ نہ ڳالهايو.

ڪيلنتان رياست ۾ رهڻ دوران هن سان پيش آيل تجربن هن جي ذهن تي تمام اونهو اثر ڇڏيو.

وات تي ڪئالا ترنگانو شهر ۾ هن ڪجهہ زالن کي چانور وڪڻندو ڏٺو ڪجهہ گهڙين لاءِ هن جو ڌيان پنهنجي مالڪڻ ڏي هليو ويو ۽ ان مزي ڏي جيڪو ڪيس سندس سنگت ۽ صحبت مان مليو ۽ انهن نشانن ۽ مار ڏي جيڪا هن کي ملي.

هن اهو ئي فيصلو ڪيو تہ ڇا بہ ٿي پوي تہ هو صاف سٿري ۽ سچائيءَ واري زندگي بسر ڪندو. هو پنهنجي ڳوٺ وڃڻ جو شوق پورو ڪري نٿي سگهيو جو

ان لاءِ هن کي اڃا بہ انتظار ڪرڻ ضروري هو جيسين ماٺھو سندس ڪيل چورين ۽ ڏوهہ وساري ڇڏين ۽ ساڳي وقت سندس دل مان پڻ ان جو احساس جرم هميشه هميشه لاءِ نڪري وڃي.

هن جو اهو بہ خيال هو تہ سنگاپور وڃي مزوري ڪمائجي، پر ڪن سببن ڪري سندس اهو ارادو بہ پورو ٿي نہ سگھيو.

ملائيشيا جي اوڀر ڪناري وارن شهرن ۽ ڳوٺن مان لنگھندي هن ڪڏهن ڪٿي رات ٿي گذاري تہ ڪڏهن ڪٿي، هڪ رات جو هو هڪ مسجد ۾ ٽڪي پيو جيئن صبح جو ان ڳوٺ مان نڪري پنهنجي منزل ڏي روانو ٿي وڃي، جنهن جي هن کي خبر هئي نہ سوچ.

ٻئي ڏينهن صبح جو فجر نماز تي ڳوٺ جا ڪيترائي ماڻهو سندس مٺي آواز ۾ ڏنل ٻانگ ٻڌي اچي مسجد ۾ گڏ ٿيا.

هنن سيني کيس ڳوٺ ڇڏڻ کان جهليو ۽ منٿون ڪيون تہ هو ان مسجد جو پيش امام ۽ استاد ٿي سندن ئي ڳوٺ ۾ ٽڪي پوي جيئن ڳوٺ جا ٻار هن وٽ قرآن ۽ ديني تعليم حاصل ڪري سگھن.

ٻين وانگر زندگي هڪ دفعو وري هن لاءِ ڏکي ۽ سخت ٿي پيئي. قرآن پڙهائڻ جي عيوض جيڪو کيس اجورو مليو ٿي سو ٻنهہ تورو هو ۽ هن ڇڪي تاڻي گذارو ڪيو ٿي. اهو سو ضرور هو تہ ڳوٺ جي وڏيري کيس ٻيلي جي پر ۾ ڪجھ زمين پور ڏيئي ڇڏيو هو. جنهن جي هڪ حصي ۾ هن ختاب هلايو ٿي ۽ باقيءَ ۾ ڪائڻ لاءِ ڪٽا پوکيا هئائين.

ڳوٺ جي مائيٽي ماحول سندس دل ۾ اڪيلائيءَ جو احساس هيڪاندو وڌائي ڇڏيو هن کي جيتوڻيڪ سلماح يا سندس پيڻ جهڙي ڪا سهڻي ڇوڪري نظر نٿي آئي، پر تڏهن بہ هو ڪنهن جي ساٿ جي ضرورت سخت محسوس ڪئي ۽ نہ فقط جسماني ساٿ ڪارڻ پر روح جي غذا خاطر پڻ. جنهن سان ڳالهائي ٻولهائي سگھي. جنهن سان پاڻ کي وابستہ ڪري سگھي. کيس سندس زندگي هڪ وڏي غار لڳي ٿي جيڪا ڇوڏاري خالي خولي هجي.

هن ان خالي، اڪيلي ۽ اونداهي غار ۾ ڪنهن عورت جو آواز ٻڌڻ چاهيو ٿي، ڪنهن بہ عورت جو ضروري نہ هو تہ اهو آواز ڪنهن هيڪاندي سهڻي عورت جو هجي، يا ڪنهن امير گهراڻي جي عورت جو هجي، هن کي اڪيلائيءَ ۽ خاموشيءَ هاڻ بي وس ڪري رکيو.

ختاب ۾ ايندڙ ٻارن کي پڙهائڻ ۾ جيتوڻيڪ هاڻ سندس ڇڱيءَ طرح دل

لڳي ويئي ۽ هو اهو ئي چاهڻ لڳو تہ ماٺ کان تہ انهن ٻارن جي پڙهڻ جا آواز هر وقت ايندا رهن.

جنهن وقت بہ هن شاديءَ جو سوچيو ٿي تہ سندس اندر جي غار وڌيڪ اونداهي ٿي ٿي ويئي، هو تمام غريب هو شاديءَ لاءِ ڪجهہ پئسي ڏوڪڙ جو هجڻ ضروري هو.

ٽوري ٻنيءَ پور ۽ جهوپڙيءَ کان سواءِ هن وٽ هڪ مينهن پڻ هئي، سندس شاديءَ جي خرچ پکي کي منهن ڏيڻ لاءِ هڪ وهٽ ڪافي هو مينهن پٺاري ڍڪيل هئي، جيڪڏهن هن کي وڃ جائي تہ مينهن کي وڪڻي پئسو شاديءَ جي خرچ تي لڳائيندو.

هن جنهن وقت بہ هاڻ مينهن کي ڏٺو ٿي تہ کيس پنهنجي نرڙ تي مار جا نشان ياد آيا ٿي، انهن نشانن جي سيني کي خبر پئجي چڪي هئي، اهي نشان سندس خوشي لاءِ وڏي رنڊڪ هئا. هر هڪ کي سندس ڪيلنتان واري پراڻي عشق ۽ رقابت جي چاڻ پئجي چڪي هئي، هن گهڻو ئي ڪوشش ڪئي تہ ماڻهو يقين ڪن تہ هو اهي سڀ ڳالهيون ڇڏي هڪ نئون ماڻهو ٿي پيو آهي، سندس اهي ڳالهيون ڳوٺ ۾ هلائڻ ۾ هڪ نوجوان عالم جو هٿ هو جيڪو ڪيلنتان ۾ رهيو ٿي، هو ڳوٺ جي مُلين جو پٽ هو.

عثمان هاڻ مڱڻي جي تيارين ۾ هو تہ اهو نوجوان عالم رمضان جي روزن ڪري ڳوٺ پهچي ويو. هن کي عثمان جي ارادن جي چاڻ پئجي ويئي.

ٻن ڏينهن کان پوءِ عثمان جي مينهن جي پوين ٽنگن واريون نسون ڪو ڪاتي سان ڪپي ويو. بي زبان جانور جي ٽنگن ۾ اهو ست نہ رهيو جو ڪٺي بيهي سگهي، ڪيترن ڏينهن جي سخت سور بعد نيٺ مينهن مري ويئي، ڦر بہ سندس پيٽ ۾ ئي ڦٿڪي مري ويو.

ڦر جو موت معنيٰ عثمان جي اميدن جو موت ٿي ويو عثمان کي جيئن ئي خبر پيئي تہ ساڻس اها جٽ ٿي نہ پر ان نوجوان عالم ڪئي آهي تہ سندس حالت ئي ٻي ٿي ويئي.

جمعي نماز دوران عثمان ڳوٺ جي ملين جي پٽ – نوجوان عالم تي حملو ڪيو هو اڇي رنگ جي ڪڙتي ۽ اوڇي گوڏ (سرونگ) ۾ ملبوس هو عثمان ڪاتيءَ سان سندس ڌڙ ڌار ڪري ڇڏيو.

عثمان ڪڏهن سوچيو بہ نہ هو تہ مسجد اڳيان هيترن جماعتين جي ميڙ ۾ هڪ عالم ٻئي عالم جو خون ڪندو.

ان بعد مائٹهن جي واتئون ڪيتريون ئي ڳالهيون ٻڌيون ويون. ڪن اهو بہ چيو تہ ٻنهي جو جهيڙو هڪ ڇوڪريءَ تي هو پر حقيقت اها هئي تہ عثمان پنهنجي رقيب کي ان ڪري ماريو جو مينهن جي مرڻ ڪري سندس اميدن جو قتل ٿي ويو هو. مينهن هن جو ڪهڙو ڏوهہ ڪيو جو مينهن کي ماريو.

عثمان جي مستقبل جو سڄو دارومدار مينهن ۾ سندس قر تي هو هن لاءِ اهو ذرو بہ اهم نہ هو تہ آيا نوجوان عالم ان ساڳي ڇوڪريءَ تي عاشق هو يا نہ. هن جي مينهن جيڪڏهن نہ مري ها تہ هو تہ ڪنهن ٻي ڇوڪريءَ سان شادي ڪرڻ لاءِ بہ تيار هو.

دل شڪستو ٿي، عثمان ان سڄي ڳالهہ جو الزام سماج تي هنيو جنهن هن کي ڪڏهن بہ سٺو نٿي. هن هڪ دفعو پنهنجو پاڻ ۾ مستقبل پوليس جي حوالي ڪري ڇڏيو.

هنن کي جيڪا سزا ڏيڻي هجي پلي ڏين.هن معافيءَ لاءِ هڪ اکر بہ نہ ڪُڇيو هن جج کي اهو هرگز نٿي ٻڌائڻ چاهيو تہ هي ان ڪري تباهہ ٿي ويو جو ڪنهن بہ هن جي نيڪ نيتي تي اعتبار نٿي ڪيو.

❊❊❊

ڪيرس ماس (Keris Mas)

(هن ملئي افساني- "ضدي" جو ليکڪ ڪيرس ماس آهي، اهو سندس قلمي نالو آهي. اصلي نالو ڪمال الدين محمد آهي، پاڻ 1922ع ۾ ملائيشيا جي رياست بهانگ ۾ ڄائو. پاڻ صحافي ۽ سرڪاري پبلشنگ هائوس Dewan Bahasa Da Patsaka ڪوالالمپور جو ايڊيٽر پڻ آهي.)

نوٽ

منهنجي نئين ڪتاب Proverbs of Far_East جو پيش لفظ محترمہ بينظير ڀٽو کان علاوه ڪيرس ماس پڻ لکيو آهي، پاڻ ويجهڙائيءَ ۾ ڪوالالمپور ۾ گذاري ويو.

الطاف شيخ (مترجم)

شادي

هي جيڪو محفلن ۾ ماڻهن ۾ ڏيک ڏنو ٿي ان کان گھر وارو يا سندس پرائيويٽ زندگيءَ وارو ڏيک بلڪل نرالو ۽ تعجب خيز هو. ٻاهر آفيس يا دعوتن ۾ هو عاليشان ڪوٽ سوٽ ۾ تمام شان شوڪت وارو رعبدار ۽ عزت ماب لڳو ٿي، وارن کي سڌي ڦٽي ڏيئي پٺيان سڌا ۽ لسا ڪري هليو ٿي، سندس وڏي عمر واري منهن مان ڏيا ۽ گهاٽن ٿلهن ڀرن مان مشرقي عقل ظاهر ٿيو ٿي. ههڙي حال ۾ ڏسي هن جي زال کي مٿس پيار ضرور اچڻ کپي پر هيلن کي سندس هي پوڙهو مڙس فقط ان وقت وڻندو هو جڏهن هو سليٽي رنگ جي مرسيڊيز 600 ڪار ۾ اچي ويهندو هو جنهن جهڙيون ڪارون سڄيءَ سنگاپور ۾ ڪي آڱرين تي ڳڻڻ جيتريون مس هيون.

پر گهر ۾ چا ڳالهه ڪجي، گهر ۾ هو جڻ ناقابل برداشت هو جنهن جو سوچي هيلن جا چپ ڏڪي ويا ٿي، گهر ۾ اچي جڏهن هو نقلي ڏندن جو جُٽ وات مان ٻاهر ڪڍندو هو ته سندس وات جي ٻاهران واري لسائي گهٻ ٿاهي اندر هلي ويندي هئي ۽ چپن جي چوڌاري گهنج گهنج نظر ايندا هئا. پنهنجي عمر، پنجهٺ سالن کان ٻه پوڙهو لڳندو هو. سوٽي ڍرو ڪڇو ۽ گنجي پائي، پلنگ تي هيلن جو انتظار ڪندو هو. ٽنگن ۽ ٻانهن جون لڙڪندڙ مشڪون ۽ نظر ايندڙ سائي رنگ جون نسون شريانيون ڪيس ويتر ڊپ جهڙو ڪنديون هيون ۽ سندس ڀرسان وڃي سمهڻ مهل هيلن کي چڱو همت کان ڪم وٺڻو پوندو هو ۽ پوءِ هن جي دل خواهش موجب ڪيس پيار ڀريل نالن سان سڏڻ ۽ بدن تي ٽڏڙا ڪيڻ، جيسين ننڊ اچيس، هيلن جي اهم ڊيوٽين مان هو. پوءِ اک لڳڻ سان سندس کونگهرا ٻڌڻ سان ئي هيلن پنهنجي جسم جي لسي، صاف ۽ جوان گوري چمڙي، جنهن لاءِ تازو هلٽن هوٽل ۾ سندس اسڪولي ڏينهن جي ڪلاس ميٽ ڪوانگ ليءَ تعريف جا ڍڪ ڀريا هئا، سندس مڙس جي پوڙهي لڙڪيل ۽ گهنجيل کل سان ڀيٽي، ڏاڍو

ڏک ٿيندو هوس. هڪ دفعو ته ان بابت سوچي سندس اکين ۾ ڳوڙها تري آيا پر پوءِ هن جلدي انهن کي اگهي ورتو جو اهي مڙسس متان ڪرن ها ته ننڊ مان سجاڳ ٿي ڏهه سوال ڪريس ها. اهو ڪير سوچي به نٿو سگهي ته هو ڪيتري ننڍي دماغ جو آهي. هڪ دفعي هو پارٽيءَ ۾ ويا جتي هيلن پنهنجي منهن چڱو خوش خوش گذاريو. واپسيءَ تي گهر پهچي جنهن وقت هو سمهڻ لاءِ ڪپڙا بدلائي رهيا هئا ته مڙسس کانئس پڇيو ته آيا هوءَ ساڻس شادي ڪري پڇتائي ته نه رهي آهي جو هوءَ هڪ جوان ۽ سهڻي عورت آهي ۽ پاڻ ذري گهٽ ستر سالن کي پهچڻ وارو هڪ پوڙهو مڙس؟ ڇا هن کي ان جو افسوس ته نه آهي ته هوءَ جيڪر پاڻ جهڙي نوجوان سان شادي ڪري ها. اهڙي ڪنهن سهڻي جوان سان جنهن جهڙي ڳيرو جوان سان اڄ پارٽيءَ ۾ ذري ذري کلي ڳالهائي رهي هئي، جيڪو واقعو سهڻو ۽ جوانيءَ جي جوش سان پريل لڳو ٿي، جنهن جي مقابلي ۾ پاڻ پيريءَ جي ڪمزوريءَ ۽ نستائي ڪري ڪجهه ڪمن کان مٿي چڙهي چڪو آهي.

نه. نه. نه هيلن هن کي خاطري ڏني جو سندس جسم ۾ جڻ ڏپ جي لهر ڊوڙي ويئي نه. هوءَ فقط هن کي ئي چاهي ٿي، ڇا ٿي پيو جي هو پوڙهو آهي؟ هن کي پاڻ ئي ته قبول ڪيو اٿس. ڪنهن به ٻئي مٿس زوري مڙهيو ناهي. هن کيس چاهيو ٿي ۽ هميشه چاهيندي.

ٿلهين پڙن وارين اکين کي ڪجهه گهڙين لاءِ ڇتائي ڏٺو.

”ڏهه لک. مون توکي پنهنجي شاديءَ لاءِ ڏهه لک ڏنا ۽ ٿي لک تنهنجي ماءُ پيءُ کي، “ اهي اکيون جڻ کيس اهو ياد ڏيارينديون هيون. ۽ هوءَ ڏکي ويندي هئي، سنهي نائٽي پائي اچي هن جي پرسان ستي نه چاهيندي به سندس اگهاڙي پٺيءَ تي پنهنجين آڱرين سان ٿڌڙا ڪيڻ لڳي، رکي رکي سندس دل ڪچي ٿيڻ ڪري جڻ اٻڙاڪ ٿي آيا. سندس دل. ماٺ ئي ماٺ ۾ دانهون ڪندي رهي.

پوءِ جلدئي مڙسس کي ننڊ ڪٽي ويئي، ۽ هيلن ان وقت کان پوءِ دعوت پارٽين ۾ بيحد خبردار ٿي هلڻ لڳي، خاص ڪري جڏهن ڪوانگ يا ڪو ٻيو نوجوان اهڙين دعوتن ۾ موجود هوندو هو ڪوانگ کان ته هوءَ هيڪاندو پاسيرو ٿيڻ لڳي. پر جتي به هو موجود هوندو هو ته هيلن کي هڪدم محسوس ٿي ويندو هو ته ڪوانگ هميشه کيس غور سان ڏسي رهيو آهي. هيلن جڏهن به مڙس سان اڪيلي، ڪمري ۾ هوندي هئي ته ڇاٽي ٻجهي ڪوانگ کي گهٽ وڌ ڳالهائيندي هئي، پاڻ کي سمجهي ڇا ٿو؟ مٿي ۾ ڪا هوا پريل اٿس. ڪڏهن به ڪنهن اهڙو

گڏهه نہ ڏٺو هوندو هن کي گارين ڏيڻ تي سندس مڙس کي جا خوشي رسندي هئي سا ڏسڻ وٽان هوندي هئي ۽ هوءَ پاڻ ان مان لطف وٺندي هئي ۽ رکي رکي ڪوانگ کي شدمد سان گاريون ڏيندي هئي ۽ سندس مڙس ٿورائتين نگاهن سان هن کي ڏسندو هو.

پنهنجو پاڻ کي دوکي ۾ رکڻ جو بار هيلن لاءِ تمام ڳرو هو چپن تي مرڪ هن کي هر وقت رکڻي پئي ٿي، هيلن لاءِ اهو بہ ضروري هو تہ سندس پوڙهو مڙس جڏهن ڊائريڪٽر جي ميٽنگ لاءِ وڃي تہ ڪارمان مرڪي ڪانئس موڪلائي، جڏهن واپس گهر اچي تہ مرڪي سندس آدرياءَ ڪري، ڇاڪاڻ جو انهن ڳالهين هن کي خوش رکيو ٿي، ٿورو بہ چهرو غمگين ڪرڻ تي هن کي سوبن شڪ ۽ وسوسا پيدا ٿي سگهيا ٿي، ۽ پوءِ اجاين سجاين سوالن جا سلسلا هوندا هئا جن جو خاتمو نٿي ٿيو هيلن کي انهن ڳالهين سخت منجهايو ۽ پريشان ڪيو ٿي، ڇا هوءَ خوش ناهي؟ ڇا هوءَ سدائين شادي ڪري پڇتائي رهي آهي؟ ڇا...وغيره وغيره.

مون لاءِ دلي سڪون ضروري آهي. مون کي کپي تہ آئون پنهنجي مڙس کي خوش رکان، هر وقت آٿت ڏيان، اسان جي هن شاديءَ کي ڪنهن بہ صورت ۾ ڇهيو رسڻ نہ کپي. هن کي اندر ۾ وٺ پوڻ لڳا، هن شاديءَ ۾ ڪنهن بہ قسم جو رخنو پوڻ نہ کپي. نہ تہ سندس ماءُ پيءُ چوندا: "ڏٺئي هيلن، اسان تہ اڳهين چيو ٿي، تہ تون يونيورسٽي جي گريجوئيٽ آهين، ننڍي آهين، سهڻي آهين، هن پوڙهي کڳي سان شادي ڪرڻ جي ڪا ضرورت ناهي." هن جا پهرين زال وارا پٽ ۽ ڌيئون خوش ٿيندين ۽ کيس زهر پريا جملا چونديون. "اسان تہ اُهين چيو پئي تہ هوءَ توهان سان پئسي خاطر شادي ڪري ٿي." اخبار وارا بہ ان خبر کي چڳيءَ طرح رنگ روغن هڻي پهرين صفحي تي ڏيندا تہ سنگاپور جي امير ترين شخص جي شادي جيڪا هڪ سهڻي ۽ ننڍي عمر واري ڇوڪريءَ سان ٿي هئي. جنهن جا فوٽو هر مهيني بہ ٽي دفعا اخبارن ۾ ايندا رهن ٿا. ڪڏهن ٻارن کي انعام ڏيندي، ڪڏهن پوڙهن ماڻهن جي سوسائٽيءَ جو افتتاح ڪندي، ڪڏهن عمارتن جو بنيادي پٿر رکندي، جو مڙس سان ڦڏو ٿي پيو آهي ۽ طلاق جي گهر ڪئي اٿس.

نہ نہ هن شادي کي ڪجهہ بہ نقصان رسڻ نہ کپي، ۽ جيڪڏهن سندن تعلقات ۾ ڪجهہ فرق اچڻ جي ماڻهن کي خبر پئي تہ سندس اسڪولي ڏينهن وارو يا ڪوانگ سڀ کان گهڻو کلندو. "مون کي تہ هر وقت ان جي ڄاڻ هئي ۽

پڪ هئي تہ هڪ ڏينهن اهوئي انجام ٿيندو.“ هو غور سان پنهنجين ڪارين اکين سان ڏسي چوندو.

هن ڪان ڪڏهن بہ اهو برداشت نٿي ٿيو تہ ڪوانگ ڪو متس چٽرون ڪري، چاهي هن ۾ لفظن سان ڪجهہ ڪچڻ جي عادت نہ هئي پر سندس شڪي شڪي نهارءِ چپن ۾ پڪوڙيل مرڪ جو سچو مطلب هر هڪ چڱيءَ طرح سمجهي سگهيو ٿي، هڪ دفعي هي سڀ هڪ اهڙي دعوت ۾ مليا هئا جيڪي شهر جي اهم ماڻهن طرفان هڪ شاندار عمارت ۾ ڪئي ويئي هئي. جنهن جي نهڻ لاءِ سندس مڙس لکين ڊالر امداد طور ڏنا هئا. آخر ۾ مڙسس کي تقرير لاءِ عرض ڪيو ويو سندس مڙس انگريزي تقريرن کان هميشہ نٽائيندو هو. ڇو جو انگريزيءَ جا ڪيترائي لفظ اچارڻ ۾ هن کي ڏکيائي ٿي ٿي، لکيل تقرير پڑهڻ ۾ بہ هبڪيو ٿي ۽ اهڙيون تہ چڪون ڪري ويو ٿي، جو هن کي خود بہ شرم آيو ٿي، هونءَ انگريزي سکڻ لاءِ انگليند مان هن هڪ خاص ماستر هوائي جهاز رستي گهرائي پاڻ وٽ ڪجهہ عرصي لاءِ رکيو هو پر هن جا پڑهايل سبق ڪي خاص مددگار ثابت نہ ٿيا. تاڙين جي آڌرياءَ تي هو تقرير ڪرڻ لاءِ اٿيو هيلن سندس پر ۾ ويٺي ويٺي، تقرير دوران ماڻهن جي منهن تي لهندڙ چڙهندڙ تاثر پڑهڻ لڳي، سندس پوڙهي مڙس انگريزي تقرير جا ڪيترائي لفظ اهڙا تہ غلط سلط اچاريا جو هوءَ اڪيلي هجي ها تہ شرم کان ونجي سنجي وڃي ها پر هينئر شهر جي اعليٰ عملدارن ۽ معزز مهمانن جي سامهون شان سان سڌي ٿي ويٺي رهي. انهيءَ وچ ۾ هڪ دفعو سندس اکيون ڪوانگ جي اکين سان مليون. ان ئي وقت ڪوانگ ٿوريءَ گهڙيءَ لاءِ نموني سان پنهنجين اکين کي چيڪو ڏيئي، چپن کي پڪوڙي، مرڪيو ۽ پوءِ وري سڌو ٿي ہين وانگر نهنائيءَ سان ڏسڻ لڳو جڻ ڪا ڳالهہ ٿي نہ ٿي هجي، ان وقت هيلن کي متس سخت چڙ آئي پر پوءِ ان عمارت مان نڪرڻ وقت، پنهنجي مڙس جي ٻانهن سان جواب ڏنو. جيئن هر هڪ کي خبر پوي تہ هوءَ هن پوڙهي مڙس سان خوش آهي، ماٺ متوڙي ۾ غمگين رهي هن ڪوانگ کي اهو احساس ڏيئي هرگز سوپارو بنائڻ نٿي چاهيو تہ هوءَ هن زندگيءَ ۽ پوڙهي مڙس مان ناخوش آهي، آئون بلڪل خوش آهيان. هن پنهنجي مُرڪ سان هٽ لوڏي ان ڳالهہ جو ڏيک ڏنو آئون پنهنجي مڙس سان خوش آهيان ۽ مون کي هن لاءِ پيار آهي.

ڪوانگ هيلن کي چاهيو هو ۽ اڄ بہ هو ضرور هن کي چاهي ٿو نہ تہ ائين ڇو هلي، هو ٻئي لنڊن ۾ ساڳي يونيورسٽي ۾ پڙهندا هئا. پر هيلن ان وقت

ڪوانگ کي ايترو گهٽو سچٽندي نہ هئي، جو مختلف ٽولن ۾ هجڻ ڪري الڳ الڳ گهمڻ ڦرڻ لاءِ ويندا هئا. لنڊن مان موٽڻ تي هيلن هڪدم اچي شادي ڪئي ۽ پوءِ جڏهن هڪ فنڪشن ۾ هيلن ڪوانگ کي پنهنجي مڙس سان ملايو تہ هن کي ياد آيو تہ ڪوانگ جي چهري تي ڪجهہ گهڙين لاءِ تعجب ۽ تنقيد جا تاثر تري آيا هئا، پر هيلن ان کي نظرانداز ڪري ڇڏيو ان بعد ڪيتري وقت تائين هيلن کي ڪوانگ نظر نہ آيو ۽ پوءِ هنن جي وري هڪ دعوت ۾ گڏجاڻي ٿي، سندس مڙس ان دعوت ۾ ڪو نہ هو ۽ ڪوانگ هن جي پر ۾ ويهي ڳالهيون ڪرڻ لڳي، هو سڄو وقت سندس سونهن سوپيا جي تعريف ڪندو رهيو ۽ هيلن کي پڻ احساس هو تہ سندس پڙڪندڙ جواني، ٽهڪندڙ ڪپڙا ۽ چمڪندڙ هيرا ڪوانگ کي پڪ موهيندا هوندا. ڪوانگ ڪجهہ گهٽو پيئڻ ڪري نشي ۾ تہ ڪٽي نہ هو پر سور ۾ ضرور هو تڏهن تہ هو پنهنجي عادت جي خلاف، هيڏانهن هوڏانهن ڏيان ڏيڻ بدران اها سڄي شام هن جي سونهن جي تعريف ڪندو رهيو پنهنجي تعريف ٻڌي، سچي ڳالهہ تہ اها هئي تہ هيلن کي مزو بہ اچي رهيو هو ۽ هيلن کي ڪڏهن بہ پهرين اهڙو لطف نہ آيو هو پر گهر موٽڻ تي جڏهن پوڙهي مڙس دعوت بابت پڇيس تہ دعوت ڪيئن لڳي تہ جواب ۾ اباسي ڏيئي، ڳچيءَ مان هار لاهيندي ڇپن ۾ پٽڪيو "جاني، بس، اجهو هميشه وانگر سخت بور هئي، ڪاش تون بہ هجين ها. ڊارلنگ، پر منهنجي خيال ۾ تہ تو جهڙي امير ۽ اهم ماڻهو- مسٽر لنگ، او ساڪ جي زال هجڻ ڪري، شهر جي اهڙين وڏين پارٽين، دعوتن ۽ بي ان قسم جي ڊوڙ ڇاهيءَ کي منهن ڏيڻو ئي پوندو."

هيلن کي خبر هئي تہ سندس پوڙهو مڙس ان قسم جي ڳالهہ ٻڌي دل ئي دل ۾ ٺڙي پوندو هو سو هوءَ اهڙي انداز ۾ ڳالهائيندي رهي. هيلن کي خبر هئي تہ هو ان وقت بہ خوش ٿيندو آهي جڏهن هوءَ ڪيس پنهنجي چولي جي پٺين زپ مٿي ڪرڻ لاءِ چوندي آهي يا رات جو نائيٽي پائڻ وقت ان جي چونڊ ڪائنس ڪرائيندي آهي، پر هن کي اها خبر ئي نہ پوندي هوندي تہ هن جي پوڙهي ۽ کهري هٿ جي ڇهاءَ سان هوءَ ڪيڏو چرڪيو وڃي ٿي. پر اها اٽل پُتل، اها ولوڙ اهو سڀ ڪجهہ هن جي اندر ۾ ٿيو ٿي جنهن جي ڪل هن ڪنهن ريت بہ پنهنجي مڙس کي ڏيڻ نٿي چاهي، اندر ۾ بي چيني پر ٻاهران مرڪ ۽ کل کلڪي جو جڙڻ ماسڪ پائي هلي ٿي.

هن پنهنجو پاڻ کي چيو: آئون هن ريت ڪيترو وقت هلي سگهان ٿي، مون کي ڇا ڪرڻ کپي؟ انهن ڏينهن ۾ ڪوانگ وٽان هڪ خط آيو هن يڪدم ونيو،

ان کي کولي وڏي آتولپڻ مان پڙهيو ڇا تہ ديده دليري ڇنبي، جو هن کيس ويهي خط لکيو آهي، هڪ شادي شده عورت کي، جيڪا سنگاپور جي هڪ امير ۽ بااثر چينيءَ جي زال آهي، ڇا هن اهو بہ نہ سوچيو تہ اهو خط پنهنجي مڙس کي بہ ڏيکاري سگهي ٿي، جنهن جي فقط فون ڪڻ سان ٻئي ڏينهن کان ڪوانگ نوڪريءَ کان هٿ ڌوئي سگهيو ٿي.

هن ڏڪندي خط پڙهيو ۽ پوءِ هوءَ ڇهہ دفعا ان خط کي پڙهي ويئي، جيسين هڪ هڪ لفظ کيس زباني ياد ٿي ويو خط ڏينهن جي روشنيءَ وانگر صاف ۽ چٽو هو تہ ڪوانگ هن کي چاهيو ٿي ۽ پيار ڪيو ٿي! هن جي دليري ۽ ان جي سوچ تي ايندڙ غصو في الحال هن کان وسري ويو. ان بدران سڪون ۽ خوشيءَ جو چمڪاٽ سندس اندر ۾ محسوس ٿيو هو هن کي چاهي ٿو ۽ هوءَ بہ ان سوچ ۾ هئي تہ هو کيس ضرور چاهي ٿو هوءَ ضرور پيار جوڳي آهي ۽ هو هن کي ضرور چاهيندو هوندو هن لاءِ اهو ڪافي هو تہ ڪو هن لاءِ تانگهي ٿو ياد ڪري ٿو پيار ڪري ٿو پري پري کان ئي سهي، آخرڪار زندگي برداشت ۽ سهپ جو نالو آهي، ۽ هيلن هيڏانهن هوڏانهن سماجي محفلون، دعوتون ۽ فنڪشن اٽينڊ ڪندي رهي، پر هن ڪڏهن بہ خوشي محسوس نہ ڪئي، سندس چاهيندڙ ڪو انگ يا خط جي جواب جي اميد رکي ٿي؟ هوءَ جواب ۾ هن کي ڪجهہ بہ ڏيندي، هيلن لاءِ ايترو ڪافي هو تہ هڪ نوجوان کيس گهريو ٿي، کيس پيار ڪيو ٿي.

ان بعد هيلن ڪيترائي دفعا ڪوانگ سان گڏ عورت کي ڏٺو هڪ دفعو جڏهن هوءَ منڊارن بيوٽي پارلر تان وارَ ٺهرائي موٽي رهي هئي، بہ دفعا هڪ فنڪشن ۾، عورت قد ۾ ننڍي پر بيحد پرڪشش هئي، هيلن اک جي ڪنڊن تان هنن ٻنهي کي غور سان ڏٺو ڪوانگ هن کي ساڙڻ جي ڪوشش ۾ هو هو خط جو جواب نہ ملڻ جي ڪاوڙان ريت ڪيدي رهيو هو، ڪوانگ جي اڌ ڪار ۽ هاڻ اهميت نہ ڏيڻ واري احساس هيلن جي اکين ۾ ڳوڙها آڻي ڇڏيا، هوءَ بہ هن کي ڪري ڏيکاريندي، ۽ هاڻ هن بابت سوچيندي بہ نہ. ڊائنسٽي هوٽل ۾ ڊنر تي، هيلن سچ پچ هنن ڏي وڏي وچي نرمائيءَ سان ڳالهايو اهو سڄو وقت مرڪندي، خوش مزاجيءَ جو اظهار ڪندي رهي. ڪوانگ ٻڌايس تہ هوءَ سندس مڱيندي آهي ۽ ٻئي مهيني سندس شادي ٿي رهي آهي، هيلن کين وڏي دل سان مبارڪباد ڏني، کيس خبر پيئي پئي تہ ڪوانگ اک ٽيٽ سان سندس اندر جو حال معلوم ڪرڻ جي ڪوشش ڪري پيو. وقت ويجهو اچڻ تي هيلن هن کي شاديءَ جو تحفو موڪلي ڏنو. جيڪو هن پنهنجي مڙس کي ڏيکاري ٻڌايو تہ اهو سندس

يونيورسٽي جي ڪلاس ميٽ نوجوان ڪوانگ لاءِ آهي جنهن سان پهريون دفعو ڳالهائيندو ڏسي، هن کي ياد هوندو ته هن کي ڏاڍو ساڙ ٿيو هو ٿيو جو نه؟ اهو چئي کلڻ لڳا.

هيلن کي مڙس ياد ڏياريو ته سندن شاديءَ جو چوٿون سال جاڻ ته شروع ٿيو. ڇا کيس خبر آهي ته اهو ڏينهن ڪيئن ملهائڻ جو سوچي رهيو آهي؟ اميد ته گذريل سال وانگر گوڙ گهمسان واري دعوت نه ڪندين. هيلن چيس، مون کان جي پڇين ته آئون اهو چاهينديس ته اهو ڏينهن جيتري قدر ٿي سگهي ته ماٺ منوڙي ۾ گذارڻ کپي. فقط پاڻ ٻه هجون پنهنجو پاڻ ۾. اهو ٻڌي هو خوش ٿيو ۽ چيو: "جي اها ڳالهه آهي، ته جيڪي مون دل ۾ سوچيو آهي اهو بلڪل توکي پسند ايندو. جهاز جي سير سپاٽي بابت ڇا خيال آهي؟ هن دنيا جي چڪر تي، سنگاپور کان هوائي، هوائي کان لاس ائنجلس ۽ ائٽلانٽڪ سمنڊ کان ڦري واپس سنگاپور بس پاڻ ٻه ئي هونداسين. سڄو ڏينهن تون منهنجي حوالي هوندينءَ. ٽڪائڻ واريون ته بورڊ آف ڊائريڪٽرس جون ميٽنگون هونديون ۽ نه ڪي فنڪشن جلسا. پاڻ سڄو ڏينهن بستري ۾ هونداسين يا جهاز جي ڊيڪ تي، ۽ توکي پنهنجي پوڙهي ۽ ٽڪل مڙس جو خيال رکڻ جو سٺو موقعو ملي ويندو جنهن ۾ تون هاڻ بيحد هوشيار ٿي ويئي آهين."

"بلڪل، منهنجا جاني ان کان وڌيڪ مون کي ٻي ڪا به شيءِ بهتر نٿي لڳي." هيلن وراڻيو.

❊❊❊

(ڪنڙين لم جي هڪ ٻي ڪهاڻي "ٽئڪسي ڊرائيور جي ڪهاڻي" پڻ هتي ڏجي ٿي.)

ٽئڪسي ڊرائيورجي ڪهاڻي

مهرباني، محترما، توهان بلڪل بي فڪر رهو. توهان کي ميٽنگ جي ٽائيم کان اڳ اتي پهچائيندس، هن پاسي کان هلڻ بهتر ٿيندو جو ٿوري ٽريفڪ آهي، ۽ ڪار ڦاسڻ جو امڪان پڻ گهٽ آهي، منهنجي خيال ۾ اڌ ڪلاڪ اندر پهچي ويندا سين سو پريشان ٿيڻ اجايو آهي.

ڇا چيو توهان بيگم صاحبہ؟ هائو هائو مون کي ٽئڪسي هلائيندي واقعي وڏو عرصو ٿي ويو آهي، اٽڪل ويهن سالن کان هلائيندو اچان، گهڻو اڳ سنگاپور هيئن نہ هو جيئن اڄڪلهہ سخت مشغول ۽ ماڻهن جي گپا گيهہ سان ڀريل آهي، گذريل وقت ۾ سنگاپور سانتيڪو هو نہ ايتريون گهڻيون لاريون ۽ موٽريون هيون ۽ نہ ايترا ٽئڪسي ڊرائيور.

ها محترما، چار ڏوڪڙ ٿيو وڃن، بس مڙيئي پيٽ گذر لاءِ ڪافي آهي، ڇا ڪجي، سنگاپور جهڙي شهر ۾ رهڻ لاءِ محنت ڪرڻ تمام ضروري آهي، اسان جهڙن ماڻهن کي، جن وٽ نہ تعليم آهي ۽ نہ واپار وڙي لاءِ پئسو ڏوڪڙ، پڳهر جو ئي پورهيو ڪري زال ۽ ٻارن لاءِ پئسو ڪمائي سگهون ٿا.

هائو بيگم صاحبا، ڇڳو وڏو عيال اٿم، اٺ ٻار ڇهہ پٽ، ٻہ ڌيئون. وڏو ئي ڪٽنب ٿيو ها! ها! صحيح ناهي، انهن ڏينهن ۾ سنگاپور ۾ ڪٿي هئي فئملي پلاننگ! ماڻهن ڪيترائي ٻار ڄڻيا ٿا، هر سال، هڪ ٻار بلڪل صحيح ناهي، اڄڪلهہ گهڻو بهتر آهي، ٻہ ٻار ٽي ٻار ڪافي ٿيا. بس حڪومت بہ ان تي ئي زور ڏئي پيئي تہ ٻن جي انگ تائين ٻار ڪافي آهن يا وڌ ۾ وڌ ٽي بس. وري بہ آئون ڀاڳن وارو آهيان، منهنجا سڀ ٻار وڏا ٿي چڪا آهن، چار پٽ روزگار کي لڳل آهن، هڪ واپاري آهي، ٻہ ڪلارڪ، هڪ پرائمري اسڪول ۾ ماستر، هڪ نئشنل سروس ۾، هڪ اجا ٻئي درجي ۾ پڙهي پيئو منهنجي وڏي ڌيءَ ويهن سالن جي ٿي ويئي آهي، گهر ۾ ئي رهي ٿي، ماءُ جي مدد ڪري ٿي، نہ اجا شادي نہ

تي اٿس، تمام گهڻي شرم واري آهي، ڪجهه ڪجهه بيمار به رهي ٿي، پر طبيعت جي سٺي آهي، تمام چئيوان ڇوڪري آهي، منهنجي ٻي ڇوڪري اوهه! بيگم صاحبا! پيءُ لاءِ عذاب ٿيون پون، اهڙيون ڇوڪريون جيڪي شريف ٿي نٿيون هلن ۽ ماءُ پيءُ جي چئي ۾ نه آهن. تمام افسوس اٿم، بس قدرت طرفان سزا ٿي، اڄڪلهه نوجوان اسان وانگر نه آهن. جڏهن اسان ننڍا هئاسين ته اسان وڏن جو چيو هميشه مڃيو ٿي. اسان جي مائٽن جيڪڏهن ڪنهن شئي لاءِ جهليو ٿي ته اسان اها هرگز نٿي ڪئي، نه ته ڏنڊي سان ئي علاج ٿيندو هو. منهنجو پيءُ تمام سخت طبيعت جو هو. مائٽن لاءِ اهو سٺو آهي ته هو ٻارن سان سخت ٿي هلن. ٻيءَ صورت ۾ نوجوان ڇوڪرا ۽ ڇوڪريون بيڪار ٿيون وڃن. پوءِ پڙهڻ کان آڳوڻو هر وقت گسائڻ تي زور، نائيٽ ڪلبن ۾ ويندا ۽ پوءِ اتي نشي پتي کان علاوه محبت جهڙا ڏنڊا ڪندا. محترما، توهان منهنجي ڳالهه مڃيون ٿيون يا نه؟؟ اڄ جا نوجوان ٻار مائٽن لاءِ مٽي جو سور آهن. بيگم صاحبا، هن ”ڪافي هائوس“ جي ٻاهران اهي نوجوان ڏسين پئي؟؟ مهنجي ڳالهه تي يقين ڪرين ته اهي اسڪول جا ڇوڪرا ۽ ڇوڪريون اٿئي پر نمونو اهڙو رکن پيا ڄڻ ڪن وڏن ماڻهن جا ٻار هجن، ڇا ته پئسو خرچ ڪن ٿا، ڇا سگريٽ ڇڪين ٿا، ڇا گندي ڪپڙي جو فئشن ڪن ٿا ۽ عشق معاشقا ڪن ٿا. هڪ ٽئڪسي ڊرائيور جي حيثيت ۾ آئون ڪانئن ۽ سندن افعالن کان چڱيءَ طرح واقف آهيان، محترما، توهان ائين ٻڌايو نه ته ماسترياڻي آهيو؟ خبر ناهي توهان کي اها ڄاڻ آهي يا نه ته هي اسڪول جون ڇوڪريون، پندرهن سورهن سالن جي ڄمار جون، صبح جو گهران ته يونيفارم پائي اسڪول وڃن ٿيون ۽ پوءِ اسڪول کان بعد، واپس گهر نٿيون اچن، هو پاڻ سان ڪتابن جي ٿيلهن ۾ گهمڻ لاءِ ڪپڙا کڻيون نڪرن ٿيون ۽ پوءِ ڪنهن عوامي ٽئاليٽ ۾ يا هوٽل ۾ يونيفارم لاهي اهي ڪپڙا پائين ٿيون ۽ منهن تي ڏاڍي ميڪ اپ، شيڪ اپ ڪن ٿيون، هنن جا مائٽ سوچي به نٿا سگهن. اهي پنهنجي مائرن کي اهو ئي ٻڌائي نڪرن ٿيون ته اڄ اسڪول ۾ ميٽنگ آهي، جلسو آهي، راندين جي پريڪٽس آهي، هي اهي،هو آهي، پر حقيقت ۾ هو ڪين فقط بيوقوف بنائين ٿيون اوهه! مئڊم، توهان کي منهنجي ڳالهه تي تعجب ٿو لڳي، پر مون کي خبر آهي، آئون ڪين هتان هتان ڪٽندو رهان ٿو هو گهڻو ڪري ڪافي هائوس ۽ هوٽل ٻاهران واڪ ڪن ۽ پوءِ لانگهائون آمريڪي يا يورپين ٽوئرسٽ سان دوستي ڪري پئسو به حاصل ڪن ٿيون ته لست مزو به. مئڊم، جي آءٌ توهان کي ٻڌايان ته هنن وٽ ڪيترو پئسو آهي ته شايد توهان کي يقين ئي نه

اچي، مان توهان کي ڇا ٻڌايان! گذريل رات هڪ نوجوان ڇوڪري شڪل ۾ تمام سهڻي، عاليشان ميڪ اپ ٿيل ۽ سيڪسي ڪپڙا پهريل، جيڪا سنگاپور ۾ انهن ڳالهين کان مشهور آهي، خاص ڪري ان بلڊنگ جي چوٽيءَ ماڙ جا فليٽ ان ڪم لاءِ استعمال ٿين ٿا. لهڻ وقت ڀاڙي لاءِ هن جهڙو پرس کوليو ته مان توهان کي ڇا ٻڌايان! رڳو آمريڪن ڊالر ئي ڊالر هئا. سي به ڏهين ڏهين وارا نوٽ انهن مان هڪ نوٽ ڪڍي مون کي ڏيندي چيو ته باقي پئسا موٽائڻ جي ضرورت ناهي جو هن کي ايتري دير ترسڻ جو به وقت ناهي. مئڊم، اهو توهان کي ٻڌايان ته هر مهيني هنن ڇوڪرين ۽ سندن آمريڪن بواءِ فرينڊس مان، جيڪي منهنجي ٽئڪسيءَ ۾ ويهن ٿا. مون کي جيترو ڀاڙو ملي ٿو اوترو باقي عام ماڻهن کي نٿو ملي. جيڪي هر وقت ڀاڙو گهٽائڻ لاءِ ڪرڪندا رهن ٿا. ۽ ڏهه سينٽن جي ريجي واپس وٺڻ لاءِ به هٿ ٽنگيو بيٺا هوندا آهن. اهڙا ڪي ڪي پئسينجر اصل ڇريو ڪريو رکن. پر هي نوجوان ڇوڪريون ۽ ڇوڪرا ڀاڙي جي معاملي ۾ گهوڙي هرگز نٿا ڪن. بس انهن کان جيڪي گهر ته ڏيو ڇڏين. ٽئڪسي بس هلندي رهي، پوءِ ڀاڙو ڪٽي ميٽر جي حساب سان وٺين. آئون توهان کي ڇا ٻڌايان ته ڪي ڪي ٽئڪسيءَ جي پٺيان ايڏو خرچ ڪن ٿا جو بس، اهو اجهو هيئن، سنگاپور ۾ رات جو هڪ بجي کان پوءِ ٽئڪسيءَ جو ڀاڙو ڀيڻو ٿئي ٿو ۽ آئون ان ڪري ان وقت ٽئڪسي هلائڻ پسند ڪريان ٿو جو ظاهر آهي ته گهڻو ڀاڙو ملي ٿو روز رات جو آئون الروئا هوٽل يا ٽنگ ڪورٽ يا آچرڊ مئنشن جي ٻاهران وڃي بيهندو آهيان ۽ پوري پڪ سان منهنجو چڱو ڏنڊو ٿيو وڃي. گذريل ڇنڇر تي، بيگم صاحبا، آئون ڇرچو نه پيو ڪريان، ته فقط هڪ رات ۾ مون ڏيڍ سؤ ڊالر ڪمايا هئا! ڪجهه ميٽر تي ڪجهه ائين خرچين طور مليم. ڌارين ملڪن کان آيل ڪجهه سياحن کي اها خبر ناهي ته ڇوڪريون ڪٿان هٿ ڪجن. سو انهن کي آئون ڇوڪرين جا ڏس پتا ڏيندو آهيان ۽ انهن وٽ وٺي به ايندو آهيان، انهن جي بدلي ۾ هو هميشه منهنجو کيسو گرم رکن ٿا. بيگم صاحبا توهان کي ڇا ٻڌايان جيڪڏهن سڀ ڪجهه ٻڌائڻ شروع ڪريان ته منهنجي ڪهاڻي ڪڏهن به کٽي نه سگهي. پر توهان کي آئون ايترو ضرور ٻڌائيندس ته محترما، جيڪڏهن توهان کي ڪا جوان ڌيءَ آهي ۽ هوءَ چوي ته امان منهنجي اسڪول ۾ ڪا ميٽنگ يا جلسو آهي ۽ رات جو دير سان موٽنديس، ته توهان ڪڏهن به ائين نه سمجهو ته هائو هائو ڀلي، پر توهان هن کان ڇپا ڪندا ڪريو ته اهو ڇو آهي: ڪٿي آهي ۽ ڪيئن آهي، ۽ پنهنجو پاڻ به وڃي ان جو پتو ڪريو اڄ جي ٻارن

تي بلڪل اعتبار نہ ڪجو جيئن اڳ جي ٻارن تي ڪبو هو بيگم صاحبا. آئون توهان کي اهو سڀ ڪجهہ ان ڪري ٻڌايان ٿو جو مونکي پاڻ بہ جوان ڏيءُ آهي، جنهن کي آئون گهڻو ئي چاهيان ٿو پڙهڻ ۾ بہ هوشيار آهي، آئون پاڻ هن جي اسڪول جا رپورٽ ڪارڊ ڏسندو آهيان، جنهن ۾ سنڌس ماسترياڻيون "ويري گڊ" ۽ "ائڪسيلينٽ" وغيره لکنديون آهن. هيءَ منهنجي هوشيار ڏيءُ منهنجو دلپسند ٻار آهي، ڪانئس پڇندو آهيان تہ پڙهائيءَ بعد ڇا ڪنديئن تہ جواب ڏيندي آهي تہ يونيورسٽيءَ ويندس، منهنجو پيو ڪو بہ ٻار يونيورسٽيءَ تائين پڙهي نہ سگهيو پر هيءَ جيڪا بيحد هوشيار ۽ سمارٽ آهي ڪو وڏاءُ نہ پيو ڪريان، هن جون ماسترياڻيون واقعي هن جي رپورٽ ڪارڊ تي ويري گڊ ۽ ائڪسيلينٽ لکنديون آهن، هو گهر ۾ بہ پڙهندي آهي پنهنجي ماءُ کي بہ مدد ڪرائيندي آهي، پر ڪڏهن ڪڏهن ٿوري سست پئي رهي ٿي، ان. هڪ ڏينهن چيو تہ سنڌس ماسترياڻيءَ ڪيس اسڪول ۾ دير تائين ترسي ڪجهہ وڌيڪ پڙهڻ لاءِ چيو آهي، هن کي ڪجهہ وڌيڪ پڙهائڻو آهي جو هوءَ حسابن واري سبجيڪٽ ۾ ڪمزور آهي، سو مون چيومانس تہ ڀلي، پر پوءِ هوءَ ڏينهن پٺيان ڏينهن اهو ئي چوندي رهي ۽ شام جو دير سان موٽڻ لڳي، ان بعد مليل هوم ورڪ ڪري سمهي رهي ٿي، هڪ ڏينهن، اوه! محترما! اڄ بہ اها ڳالهہ سوچي مون کي باهہ تي لڳي وڃي، هڪ ڏينهن، آئون پنهنجي ٽئڪسيءَ ۾ وڃي رهيو هوس تہ اوچتو ڇا ٿو ڏسان! ڏسان تہ هڪ ڇوڪري بلڪل منهنجي ڏيءَ لي چوءَ جهڙي، ٻين چيني ڇوڪرين سان گڏ، يورپي مردن سان هڪ ڪافي هائوس جي ٻاهران بيٺل آهي. مون کي يقين ئي نٿي آيو تہ ڪيئن لي چوءَ ٿي سگهي ٿي، منهنجي ڏيءَ تہ اسڪول ويل آهي، پر هيءَ ڇوڪري تہ يونيفارم بدران، عام ڪپڙن ۽ ميڪ اپ ۾ آهي، ۽ هلڻ چلڻ ۽ ڳالهائڻ ٻولهائڻ ۾ بي ڊپي پيئي لڳي، اها منهنجي ڏيءَ تي نٿي سگهي، پوءِ هي سڀ اندر ڪافي هائوس ۾ گهڙي ويا ۽ منهنجي دل چرڻ ٻڏي ويئي، ڇا چوندا آهن ملئي زبان ۾، بيگم صاحب! منهنجي دل “Susah Hati” تي ويئي ۽ مون پنهنجو پاڻ کي چيو آئون ان لي چوءَ ۽ سنڌس پولٽزير وارين حرڪتن کي ڏسي رهندس، وري ٻئي ڏينهن ساڳي ڪار! هوءَ ساڳي هنـ تي نظر آئي، منهنجو تہ اندر ئي سڙي ويو ٽئڪسيءَ پاسي تي بيهاري، آئون هـ بي حيا ڏيءَ ڏي ڊوڙيس، ڳچي ۾ هٿ وجهي بہ چار ٿڦڙون واهي ڪيومانس هـ رڙيون ڪندي رهي پر مون ڪا بہ پرواهہ نہ ڪئي، ڇڪي آڻي ٽئڪسيءَ ويهاريومانس ۽ گهر لاهي وري اچي موچڙا هنيامانس، منهنجي زال ۽ ڪجهہ پاڙ

وارن مون کي چڪي پري ڪيو اهي جي وچ ۾ نہ پون ها تہ شايد ماري ء اري ساهہ ڪيان ها. ڪيس تن ڏينهن کان سندس ڪمري ۾ بند ڪري ڇڏيم. سندس اسڪول وارن کي سچ ٻڌائيندي شرمندو ٿي ٿيس. سولي ڇوڪري لاءِ ٻڌايومان تہ بيمار آهي ان ڪري اسڪول اچي نٿي سگهي. بيگم صاحبا منهنجي جاءِ تي توهان هجو ها تہ ڇا سوچيو ها؟ هن کي ايترو ذليل ٿيڻ جي ڪهڙي ضرورت پيئي هئي جڏهن سندس پيءُ ڏينهن رات پورهيو ڪري نہ فقط سندس هر گهرج پوري ڪريو ويٺو هو پر سندس يونيورسٽيءَ جي پڙهائي واري خرچ لاءِ پڻ پئسو گڏ ڪري رهيو هو.

بيگم صاحبا، هائو هينئر سڀ نيڪ ٿي ويو مهرباني، هوءَ هاڻ سواءِ اسڪول جي ڪيڏانهن بہ وڃي نٿي سگهي. ۽ آئون هن جي ماءُ کي بہ اها تنبيهہ ڪندو رهان ٿو تہ هن تي هر وقت نظر رکي. جيڪي ڪجهہ ڪري ٿي اهو ڏسندي رهي. ۽ هن جي ساهيڙين کي بہ اک ۾ رکي، تہ اهي ڪهڙي قسم جون ڇوڪريون آهن. آهہ! محترما اڄڪلهہ جا ٻار ڪيڏو مسئلو آهن پنهنجي مائٽن لاءِ... ڇا. بيگم صاحبا؟" اوهہ. معاف ڪجو محترما. افسوس جو توهان جي ميٽنگ ختم ٿيڻ تائين ترسي نہ سگهندس. منهنجي لاءِ وڃڻ ضروري آهي. مهرباني ڪري دل ۾ نہ ڪجو. آئون جلديءَ ۾ آهيان سگهوئي وڃي هوٽل الرواءِ يا آرچرڊ مئنشن پهچان. اتي ڪيترائي نوجوان ٽئڪسيءَ جي انتظار ۾ هوندا. سو توهان کان موڪلائڻ چاهيان ٿو توهان جي وڏي مهرباني.

❋❋❋

ڪئٿرين لم (Catherine-Lim)

("شادي" ۽ "ٽئڪسيءَ واري جي ڪهاڻي" افسانن جي ليکڪا ڪئٿرين آهي. ڪئٿرين لم سنگاپور جي چيناڻ آهي. پاڻ 1904ع ۾ ملايا يونيورسٽيءَ مان گريجوئيشن ڪيائين. هن وقت "ڪئٿولڪ جونيئر ڪاليج سنگاپور " ۾ انگريزي زبان ۽ انگريزي ادب پڙهائي ٿي. پاڻ شادي شده آهي ۽ بہ ٻار اٿس.)

ماتا ڪچنگ

اهو منجهند جو وقت هو. خط استوا جو گرم سج پوري چوٽ تي چڙهيل هو جنهن ڪري چوڌاري سخت گرميءَ کان ماڻهن توڙي وهٽن جو جسم ٽي سڙيو پاهر پڪي رستي تي ماٺ ٿي ماٺ هئي. رکي رکي ڪو ماڻهو لنگهيو ٿي، دڪاندارن اُس کان بچڻ لاءِ دڪانن اڳيان ڇپريون ڏيئي ڇڏيون هيون ۽ سيني ايڏو ٿڪل ۽ ننڊاکڙو محسوس پئي ڪيو جو ڪو رهيل کهيل خريدار اچي نڪتو ٿي ته هن کي اٿي گهربل شئي ڏيڻ تي به هنن جي دل نٿي چاهيو.

رستي جي بوچڙ تي هڪ پٿر ۽ سيمينٽ جي وڏي ماڙ ٺهيل هئي. اها انصاف جي ڪورٽ هئي، جتي ماڻهن جا قانوني مسئلا سرچايا ويا ٿئي.

ان ٽاڻي ڪورٽ به خالي ٿي چڪي هئي، ٿوري دير اڳ هڪ وراثت جو ڪيس ٻڌڻ بعد جج، وڪيل ۽ منشي ماڻهو ماني کائڻ لاءِ گهرن ڏي روانا ٿي چڪا هئا. ڪورٽ جو لوهي شيخن وارو ٻاهريون دروازو بند هو. ان دروازي جي ٻاهران هڪ ملئي همراهه ڪاٻي ٽنگ کان منڊو دروازي جي شيخن ۾ هٿ وجهي ڪورٽ ڏي نهاري پنهنجو پاڻ ڇپن ۾ ڪجهه پڙڪي رهيو هو. رکي رکي پنهنجي قميص جي ٻانهن سان منهن جو پگهر اگهيائين ٿي. سنڌس قميص ڪنهن زماني ۾ اڇي رنگ جي هوندي پر هاڻ هيڊائين ٿي ويئي هئي. سنڌس پراڻي خاڪي پتلون ۾ ايترا ته ٽُنگ ٿي ويا هئا جو اها پتلون بدران مڇين ڦاسائڻ جي ڄاري ٿي لڳي، ڪن وڏن ٽنگن مان سنڌس جسم پڻ ظاهر ٿيو پئي، آيو ويو هن غريب تان چٿرون ۽ چرچا ڪري لنگهي ويو ٿي. سنڌس نالو ڪجهه ٻيو هو پر هر ڪنهن کيس ماتا ڪچنگ (Mata_Kucing) سڏيو ٿي.

ڪجهه دير ڪورٽ جي در وٽ بيهي پوءِ هو پيرين پنڌ اُس ئي اُس ۾ پگهر ۾ شل ٿيندو گرجا گهر ڏي روانو ٿي ويو. رستي تان ساڳيءَ ريت پڙڪندو ويو جڻ ڪنهن سان ڳالهائي رهيو هجي. سنڌس پرسان لنگهڻ تي چٽوئي چٽر ٻڌڻ ۾

آيو تي تہ هو هيٺيان جملا ورجائي پيو:

”پروردگار منهنجا پروردگار جن منهنجا پئسا چورايا آهن انهن چورن کي ڳولي، انهن کي سندن ڪئي جي سزا ڏي.“

”ماتا ڪچنگ، لڳي ٿو تہ اجا الله تنهنجي ٻڌي ئي نٿو؟“ ڪنهن لنگهندڙ مٿس چرچو ڪيو.

پوڙهوءَ ڏيرو ماتا ڪچنگ، جواب ڏيڻ بدران ان ماڻهوءَ ڏي فقط گهوري ڏسڻ لڳو.

هر هڪ دڪاندار کي اهو معلوم هو تہ ماتا ڪچنگ هر روز صبح جو ڪورٽ ۾ اچي ٿو. ۽ منجهند جو گهر جا گهر ۾ هو. ان ڪم ۾ اهڙو تہ پابند آهي جيئن ڪو ڇوڪرو وقت تي اسڪول اچي وڃي.

ماتا ڪچنگ جي هن حال تي پڇڻ جي ڪهاڻي ڳوٺ جا ماڻهو اڪثر ٻڌائيندا آهن.

ماتا ڪچنگ جي ڪهاڻي ٻي وڏي لڙائي ختم ٿيڻ واري سال کان شروع ٿئي ٿي، ان کي جيتوڻيڪ وڏي عرصو ٿي چڪو آهي، پر ماڻهن کي اجا تائين چٽيءَ طرح ياد آهي، هي اهو وقت اهو جڏهن جپانين انگريزن کي ڀڄائي سنگاپور ۾ ملائيشيا تي قبضو ڪري ورتو هو. هڪ ڏينهن جپانين جو وڏو مسافر جهاز بندرگاهہ ۾ پهتو. منجهس چار سؤ کن جپاني سولجر هئا ۽ اٺ يا نو سؤ جاوا (انڊونيشيا) مان آندن جاواني پورهيت هئا. لڳو ٿي تہ رستي تي پورهيتن کي پيٽ ڀري کائڻ لاءِ ڪو ويلو اڌ بہ نہ ڏنو ويو آهي جو هو مرندڙ پولڙن وانگر بکايل هئا. هنن کي جپانين جي مختلف ڪئمپن ۾ پورهئي لاءِ جاوا کان گهرايو ويو هو. جهاز مان لهڻ بعد سڄو ڏينهن ڏڪي تي ئي ترسايو ويو. هو سڄو ڏينهن کليل آسمان هيٺيان سخت اُس ۾ ويٺا رهيا. شام جو ڏهہ کن ملٽري ٽرڪون آيون جيڪي هنن کي ٽولن ۾ شهر کان چوڏهن ميل پري ڪئمپن ۾ وٺي ويون. جتي کين ڪم ڪرڻو هو. ٻئي ڏينهن کان کين آمدرفت لاءِ پڪا رستا ۽ هوائي جهاز جي لهڻ لاءِ هوائي پٽو ٺاهڻ جي ڪم تي لڳايو ويو.

جپانين وٽ ڪيترائي انگريز بہ قيدي هئا، هنن جاوانين کي بہ انهن انگريز قيدين وانگر خراب ترين حال ۾ رکيو ويو هو. سڄو ڏينهن کين پورهئي لاءِ پيڙيو ويو ٿي. سخت پورهئي، اڻ پوري کاڌي، بيماري، اُس ۽ گرميءَ وگهي سوين مري ويا. ماتا ڪچنگ انهن چند خوش نصيبن مان هو جنهن کي رڌ پچاءَ جي ڪم ۾ لڳايو ويو جو هڪ تہ هڪ قد ۾ ننڍو هوءَ ٻيو تہ هڪ ٽنگ کان منڊو هو. پر رڌڻي جو پورهيو بہ ڪو خاص سولو نہ هو. اتي پڻ هن ڪٺي واري زندگي گذاري ٿي.

انهن ڏينهن ۾ جيڪو موت کان بچيو ٿي اهو خوش نصيب سمجهيو ويو ٿي. ماتا ڪچنگ ڪڏهن ڪڏهن بيمار ٿيندو رهيو پر مئو ڪو نه. اها اهڙي ڳالهه هئي جو هن کي پاڻ به سمجهه ۾ نٿي آئي ته اهڙين تڪليفن ۽ ڪشالن ۾ هو ڪيئن جيئرو رهي سگهيو بس ڏاڪڙا ۽ سختيون سهندي سهندي نيٺ اهو ڏينهن اچي ويو جڏهن جپانين جي هار ٿي، انگريز وري آيو ۽ جپانين جي قيد ۽ ڪئمپن ۾ بند ٿيل ماڻهن کي آزادي ملي. جپانني وٽ سال به پورهئي بعد ماتا ڪچنگ جي سوين ساٿين مان فقط ڪي ڊزن به جيئرا وڃي بچيا. بهرحال آزاديءَ وقت ماتا ڪچنگ سخت بيمار هو ۽ انگريزن جي هڪ ننڍڙي عارضي اسپتال ۾ پهنجي هڪ دوست جي معرفت علاج لاءِ ترسايو ويو. اسپتال جو ڊاڪٽر آسٽريليا جو هو جيڪو نهايت نيڪ ۽ محنتي هو. هن مريض جو تمام گهڻو خيال رکيو ٿي ۽ ڇهن هفتن اندر ماتا ڪچنگ کي ڊسچارج ڪيو ويو.

ماتا ڪچنگ يا سندس ساٿين کي واپس وطن جاوا وڃڻ جو ڪو به آسرو اميد نه هو. جو هنن وٽ سواءِ هڪ وڳي جي جيڪو جسم تي هون ٻيو ڪجهه به پائي پئسو نه هو پر جنهن ڊاڪٽر ماتا ڪچنگ جو علاج ڪيو ٿي اهو سٺي سياءَ جو هو جنهن ڊسچارج ٿيڻ مهل ماتا ڪچنگ کي پنهنجي پراڻي وردي، سپاتو سليپر ۽ ڪجهه ٻيون شيون ڏنيون، ۽ جڏهن هن کي خبر پيئي ته ماتا ڪچنگ تمام سٺو بورچي آهي ۽ ڪيس ڪيترا يورپي ڊش اچن ٿا ته هن ڪيس پنهنجي گهر ۾ ئي بورچي ڪري رکيو اهڙيءَ طرح ماتا ڪچنگ کي روزگار لاءِ ڏنڊو ملي ويو. هن کي هاڻ اها ئي اميد هئي ته هڪ ڏينهن سخت محنت ڪري هو ايترو پئسو ڪمائي وٺندو جو پنهنجي وطن جاوا پهچڻ لاءِ ڀاڙي طور ادا ڪري سگهندو. هن جي زندگيءَ جو سچو مقصد اهو هو ته هڪ ڏينهن پنهنجن مائٽن مٽن سان جاوا وڃي ملندو.

ڊاڪٽر عيسائي هو. هن ماتا ڪچنگ کي چيو: ”ڏس! تون جپانين جي هٿن ۾ مرڻ بدران بچي ويو آهين، اهو اسان جي پروردگار ڪيو. هاڻ پنهنجي پالڻهار کان دعا گهرندو رهه. ان ۾ يقين رک ته تون هر وقت خوش گذاريندين.“

ڊاڪٽر هن کي هر وقت نصيحتون ۽ ان قسم جا واعظ ٻڌائيندو رهندو هو ۽ آخرڪار ماتا ڪچنگ عيسائي ٿي ويو. هن عيسائي نموني جي عبادت سکي ورتي ۽ گرجا گهر ۾ وڃڻ سندس ڏهاڙي جو معمول ٿي ويو. هن جي ٻين ساٿين کي جيتوڻيڪ اها ڳالهه صحيح نه لڳي ۽ مٿس ٽنوليون ڪندا رهيا پر هن ڪنهن جي به پرواهه نه ڪئي جو ڊاڪٽر کيس اهو پڻ ٻڌايو هو ته مذهب ۽ ايمان هر هڪ جو ذاتي معاملو آهي ۽ ڪنهن به ٻئي کي ان ۾ دخل اندازي ڪرڻ جو حق

ناهي. ڪو بہ ڪنهن کي زوريءَ ڪا ڳالهہ مڃائي نٿو سگهي ۽ جنهن جو جنهن ۾ عقيدو آهي هن کي ان کان جهلي بہ نٿو سگهجي ان ڪري، هو هميشہ پنهنجن ساٿين کي اهو جواب ڏيندو هو: ”هر هڪ ماڻهوءَ آزاد آهي تہ جنهن کي هن کي وٽي ان تي يقين رکي، ٻئي جو ڇا وڃي منهنجي ذاتي ڳالهين ۾.“

هن جا دوست آخرڪار سمجهي ويا هن کي بدلائڻ جي ڪوشش ڪرڻ اجائي ڳالهہ ٿيندي، ان ڪري هن کي پوءِ چئہ چئہ ڪرڻ ڇڏي ڏنائون.

هڪ سال بعد، ملٽري نظام ختم ڪري شهري حڪومت قائم ڪئي ويئي. ڊاڪٽر کي پنهنجي ملڪ سڏايو ويو ان ڪري ماتا ڪچنگ کي هاڻ نئين نوڪري ڳولڻي پئي، وڃڻ وقت ڊاڪٽر ڪيس پنهنجو سڀ فرنيچر ڏيئي ڇڏيو ۽ ان کان علاه ڪيس سئو ڊالر روڪ پڻ ڏنا. انهن پئسن مان پاڙو ڪري، هي هاڻ پنهنجي وطن جاوا وڃڻ وارو هو تہ انهيءَ دوران هن جو هڪ ملئي ڇوڪريءَ سان عشق ٿي ويو هوءَ ٽيهن سالن جي ڇمارجي رن زال هئي. سندس مڙس آمريڪن جي هوائي حملي ۾ مارجي ويو هو هوءَ پاڻ بہ ملٽري اسپتال ۾ صفائي ۽ ڏوپ جو ڪم ڪري رهي هئي. جوان جماڻ بيواه ۽ چاليهہ سالن جي ڪنواري ماتا ڪچنگ جو ڏهاڙي ملڻ ڪري هڪ ٻئي سان عشق تہ ٿيڻو ئي هو ۽ پوءِ هنن ڏٺو تہ هنن لاءِ ڏار رهڻ ڏکيو ڪم ٿي پيو آهي. سو جڏهن ڊاڪٽر هليو ويو تہ هنن ٻنهي اسپتال ڇڏي، ٻاهر هڪ ننڍڙو گهر مسواڙ تي اچي ورتو جنهن ۾ هو شادي شده زندگي گذارڻ لڳا.

عورت جو نالو (Satay) هو جيڪو دراصل مٽس ماڻهن رکيو هو. ملئي زبان ۾ساتي ٻوٽي ڪواب کي سڏجي ٿو. جيڪو بيحد سوادي ٿئي ٿو ۽ ماڻهو تمام گهڻو پسند ڪن ٿا، سو هيءَ ماتا ڪچنگ جي زال ساتي پڻ خوبصورت، وڻندڙ ۽ حقيقت ۾ پرڪشش هئي.

پر ماتا ڪچنگ جا سڀ دوست ان خيال جا هئا تہ هيڪاندي سهڻي عورت ان گهوڙي وانگر ٿي جنهن کي پالڻ ڏکيو هجي، ۽ اهڙي عورت کي منهن ڏيڻ ڏکيو ڪم آهي.

ماتا ڪچنگ پوءِ سگهوئي هڪ ڪاٺ جي ڪارخاني ۾ نوڪري ڳولي ورتي. اها هڪ تمام وڏي فئڪٽري هئي جنهن ۾ ماتا ڪچنگ پٽيوالي جو ڪم ڪيو ٿي. هن جو پگهار ڪو گهڻو نہ هو پر ٻن ڄڻن لاءِ پورو هو. ماتا ڪچنگ سيٺي پورهيتن ۾ گهڻو خوش هو جو هن کي نوڪري ۽ خوبصورت زال هئي، ايتري قدر جو ان فئڪٽريءَ جي ڪيترن ئي مزورن ۽ پورهيتن ماتا ڪچنگ تي ريس ڪئي ٿي ۽ ڇهن مهينن اندر ساتي جو نالو هر هڪ جي زبان تي اچي ويو.

هو اڪثر ماتا ڪچنگ سان چرچا ڪندا هئا تہ جيئن تہ هنن دلپسند ڪاڏو ساتي آهي سو هو معلوم ڪرڻ چاهين ٿا تہ واقعي سندس زال ساتي بہ ايتري مزيدار آهي يا نہ.

هر اهو جيڪو ساتي سان مليو ٿي تنهن اهو قبول ڪيو ٿي تہ ساتي واقعي ساتي آهي، پر ان ۾ ٿي تہ خطرو سمايل هو پوءِ جلد ماتا ڪچنگ ايندڙ مصيبتن کي منهن ڏيڻو پيو جنهن ۾ هن نہ فقط هڪ اک پر زال پڻ وڃائي ڇڏي ۽ ماڻهن سندس نالو ماتا ڪچنگ ڪٽي رکيو. (ماتا ڪچنگ ملئي زبان جو لفظ آهي، جنهن جي معنيٰ ٻلي ءَ جي اک آهي.)

ماتا ڪچنگ هن جو ڪو اصلي نالو نہ هو. سندس اصلي نالو ”ڪالي“ هو جنهن حادثي ۾ سندس نالو ڪالي مان ڦري ماتا ڪچنگ ٿيو انٰ لاءِ سندس زال ئي جوابدار هئي.

شاديءَ بعد هو مڙيئي هن جي گهٽ پگهار مان خوش نہ ٿي يا شايد سندس سادي ۽ اڻ ڊولي شڪل ڪري کيس ڏڪارڻ لڳي هئي، يا ٿي سگهي ٿو ٿورو ٿورو ٻنهي ڳالهين جو اثر هجي. بهرحال فئڪٽري ۾ هڪ سريلنڪا جو سنهالي فورمين هو ان سان ساتي جو چڪر هلي ويو هو ۽ هو ساٿس ايترو فري ٿيندو ويو جو ماتا ڪچنگ جي غير حاضريءَ ۾ ساتي سان هٿ چراند بہ ڪري وٺندو هو. سنهالي تمام گهڻو سمارٽ ۽ سهڻي قسم جو هو. ساتي کي پنهنجو ڪرڻ لاءِ هن پهرين پهرين کيس ننڍا ننڍا تحفا موڪلڻ شروع ڪيا، جهڙوڪ: رومال، صابڻ چڪي، سينٽ عطر، خوشبوءِ وارو تيل، ڪجهہ ڪپڙو وغيره ويندي روڪ پئسا بہ موڪلڻ لڳس ۽ ڏسندي ئي ڏسندي ساتي هن سان ٺهي وئي ۽ پوءِ جتي ڪٿي ان عشق جا هلندڙ افواهہ ڪاليءَ جي ڪن تي بہ پيا. پر هن کي پنهنجي زال ساتي سان ايترو تہ پيار هو جو هن انهن ڳالهين تي يقين ئي نہ ڪيو ۽ دل ئي دل ۾ چوڻ لڳو تہ ماڻهو مٿس سڙن ٿا سو ان ڪري انهن اهي ڳالهيون ٺاهيون آهن.

پر پوءِ وقت گذرڻ تي جڏهن هو هڪ ٻئي پويان ڳالهيون ٻڌندو رهيو تہ هن جي دل ۾ شڪ جاڳيو. پر گهر ۾ هو هميشه سٺي نموني سان هلندو رهيو. پاڻ وڏيڪ خيال ڪرڻ لڳو جيئن سندس زال کي پڻ هن لاءِ پيار رهي. پر سائين ان سان ڪو بہ ڪڙ تيل نہ نڪتو. ساتي جي دل هن سريلنڪا جي سنهالي فورمين سان اهڙي تہ سنهي سٽيءَ سان سبجي وئي جو ڏار ٿيڻ ناممڪن ڳالهہ ٿي پيئي. ساتي کي پنهنجي مڙس لاءِ بلڪل وقت نہ هو هر وقت اهو سوچيندي رهي ٿي تہ ان سنهالي فورمين سان شادي ڪرڻ بعد هوءَ ڪيترو تہ خوش گذاري سگهندي، ۽ پوءِ ان سنهاليءَ سان هٿ هٿ ۾ ڏيئي گڏ هلڻ لڳي، هڪ رات ساتي پنهنجي يار

سان گڏ، هڪ اونداهي رستي تان، ائين هٽ هٽ سان ملائي هلي رهي هئي تہ اوچتو ڪالي اچي سامهون ڪڙڪين، ٻنهي جي وچ ۾ فلمن واري ويڙهہ هلي ۽ ڪجهہ منٽن بعد بدنصيب مڙس جي ساڄي اک تمام گهڻو زخمي ٿي پيئي ايترو گهڻو جو کيس اسپتال ۾ داخل ڪيو ويو ۽ سندس دشمن هڪ گٽر ۾ اهڙو تہ ڪري پيو جو مرندي مرندي بچيو.

ٽن مهينن بعد ڪالي اسپتال مان نڪتو هن جي ساڄي اک بلڪل ختم ٿي ويئي. ان جاءِ تي بلور واري نقلي اک وڌي ويئي، پهرين نظر ۾ اها ڏارئين نٿي لڳي پر پوءِ غور سان ڏسڻ سان هڪ گدلو ڇيهڪ هن جي اک وٽ نظر آيو ٿي: جنهن هر وقت ان حادثي جي ياد تازي ڪرائي ٿي.

پر اک جو اهو زخم سندس دل جي زخم جي مقابلي ۾ ڪجهہ بہ نہ هو جيڪو هن کي اهو معلوم ڪري رسيو تہ سندس پياري زال ساتي گهر جو سڀ سامان کڻي ان سنهالي فورمين سان ڀڄي ويئي. هاڻ هن جي هٿن مان هر شئي ويئي هلي، ويندي نوڪري بہ. هن بدلي وٺڻ جو قسم کنيو. پر سنهالي فورمين سندس زال ساتي سان گڏ ڪنهن ٻئي شهر ڏي غائب ٿي ويو.

اهڙيءَ طرح ڪالي "ماتا ڪچنگ" جي نالي سان سڏجڻ لڳو. ڇو جو ماڻهن جو چوڻ هو تہ هن جي نقلي اک ٻليءَ جي اک هئي، ۽ هنن اهو نالو ڪجهہ نفرت، ڪجهہ همدردي ۽ ڪجهہ بي عزتي ڪرڻ جي خيال کان ورتو ٿي، ان بعد ماتا ڪچنگ وري ڪنهن سان ٽڪر نہ کاڌو. ڪو ساڻس بحث ڪندو هو تہ کلي ڳالهہ ٽاري ڇڏيندو هو پر جي سني موڊ ۾ نہ هوندو هو تہ ماٺ ڪري محفل مان اُٿي ويندو هو. پاڻ پنجاهہ سالن جو اچي ٿيو هو يعني اڌ کان مٿي واري زندگي تہ هلي ويئي. هن بدبختيءَ کان پوءِ هو بيحد اڪيلو زندگيءَ مان بيزار ۽ غمگين رهڻ لڳو. واپس جاوا وڃڻ جي تہ اميد هاڻ هن دل مان بلڪل ڪڍي ڇڏي. واپس وطن وڃڻ هاڻ هڪ وسريل خواب برابر هو ۽ هن کي خبر هئي تہ ان جي هاڻ ساڀيان ٿيڻ ناممڪن ڳالهہ سمجهڻ کپي. هاڻ هن جي فقط اها اميد هئي تہ ڪو ڏنڊو نوڪري ڳولجي، جنهن مان ايتري ڪمائي ٿئي جو کائڻ لاءِ پيٽ جو وٽو ملي وڃي ۽ بہ چار ڏوڪڙ پيريءَ لاءِ بہ بچائي وٺجن.

ڪاٺ جي ڪارخاني وارن کيس وري نہ رکيو جو هن لاءِ چوڻ لڳا تہ ڦڏي باز آهي، مڙني شين ۾ هن سوچيو تہ هن کي ڦڏي باز ڇيو ٿو وڃي، ان ڪري جو سندس زال ڪنهن ٻئي سان ڀڄي ويئي.

هن کي ڏاڍو ڏک ٿيو ۽ صدمو رسيو ڪنهن طرح سڪون حاصل ڪرڻ لاءِ مذهب ڏي لاڙو رکيو. گرجا گهر وڃي عبادت ڪرڻ مهل هن کي قلبي سڪون تہ

رسيو ٿي پر ٻاهر جي دنيا ۾ هن کي فقط اذيتون ٿي محسوس ٿيون ٿي.

آخرڪار هن ڊاڪيارڊ ۾ چوڪيدار ٽيڻ جي نوڪري ڳولي ورتي. پگهار جيتوٽيڪ گهٽ هو. ان پگهار مان گهر هلائڻ ته ڏکيو ڪم هو چاهي ان گهر ۾ فقط زال مڙس ٻه ڀاتي هجن. پر اڪيلي جٽي لاءِ گذارو ڪرڻ سولو نه هو. هن ڏينهن جو ڪم تي ڪيو جتي بڪ لڳندي هيس مانيءَ پور ڪائي چڏيندو هو. رات جا چار پهر ڊاڪيارڊ جي هڪ ڪوٺيءَ ۾ ئي گذاري ونندو هو. هن اهو ئي سوچيو ته ان نوڪريءَ مان هو گهٽ ۾ گهٽ ٽي سال ڪڏي ونندو. هن کي جيتوٽيڪ تمام گهٽ پگهار مليو ٿي، هو هر وقت سخت محنت ڪرڻ لاءِ تيار هو ۽ هونءَ به ان نوڪريءَ لاءِ به ڪيترائي آتا ۽ سفارشي هئا. ۽ پوءِ ٿيو به ائين ئي، هن اها نوڪري ڪي ڇهه مهينا ڪن به ڪا مس ڪئي هوندي ته هن کي ان نوڪريءَ مان ڪڍي هن جي جاءِ تي هڪ نوجوان رکيو ويو جيڪو ساڳيو ڪم ان کان به گهٽ پگهار تي ڪرڻ لاءِ راضي هو.

ان کان پوءِ هن کي ڪٿي به ڪا پڪي نوڪري ملي نه سگهي ۽ هيڏانهن هوڏانهن پورهئي مزوريءَ لاءِ واجهائيندو رهيو. پوءِ ڪڏهن ڪٿان چار پئسا ملي ويندا هئس ۽ پيٽ گذر ٿي ويندو هوس ته ڪڏهن سڄو ڏينهن هڪ پائي به حاصل ڪري نه سگهندو هو ڪڏهن ته وري مهينو ٻه يڪو ڪو اهڙو پورهيو ملي ويندو هوس جنهن مان ايترو بچائي ونندو هو جو ٿي چار مهينا بنا ڪم هجڻ جي به گذاري ڪري سگهي، ائين چوڻ صحيح نه هو ته هن وٽ پئسو بلڪل نه هو. جو جو محنت پورهئي ڪرڻ ۾ ته هي مڙس ماٺهو هو ۽ سندرو پڌي اهڙو لڳندو هو جو پئسو ڪمائي ونندو هو. هن جيتوٽيڪ پنهنجي وطن جاوا وڃڻ جو آسرو بلڪل لاهي ڇڏيو هو ته به پيٽ لاءِ هن کي پئسو ڪمائڻو پيو ٿي.

سڄي تر ۾ هي ڇاتل سڃاتل شخصيت سمجهيو ويو ٿي پر ڪنهن سان به سندس ڪا خاص دوستي نه هئي. ماڻهو سندس ماضي وساري چڪا هئا پر سندس دل جي ولوڙ فقط ساڻي جو نالو ڪڻڻ سان ائين اُڀري ٿي جيئن ڍنڍ جي بيٺل پاڻيءَ ۾ پٿر هڻڻ سان لهرون اُڀرن.

ماتا ڪچنگ زندگي گذر ڪئي ٿي. تڏهن، رولاڪن واري.

وقت جو ڦيٿو تمام تکو ڊوڙي ٿو جنهن جا نشان ماتا ڪچنگ جي چهري تي صاف نظر آيا ٿي، هاڻ هو چوونجاهه يا پنجونجاهه سالن جو هو شايد سندس عمر جي ڪنهن کي به خبر نه هئي ۽ نه هن ڪڏهن پنهنجي عمر جي پرواهه ڪئي ٿي. وقت جي سفر هن لاءِ ڪا به اهميت نٿي رکي، ڏينهن، هفتو مهينو هن لاءِ سڀ هڪ هئا، جو هن لاءِ هر روز ساڳي هڪجهڙي زندگي هئي جنهن ۾ ڪا به

نواڻ يا ڪو بہ واقعو ٿيڻ وارو نہ هو. پر تنهن هوندي بہ هن کي جيئڻو پيو ٿي.

ڪجھ سالن بعد هن هٽي هٽي مڙيئي چار يا پنج سؤ ڊالر ڪن بچائي ورتا جيڪي هن سخت پورهيا ۾ ڪشالا ڪري پائي پائي بچائي گڏ ڪيا. جڏهن بہ هن وٽ پنجاھ يا سؤ ڊالر ڪن ٿيندا هئا, هڪ هڪ جا نوٽ ۾ ريجو مٽائي وڏا نوٽ وٺندو هو جن کي ٻيڻو چئوڻو ڪري هڪ پرس اندر لڪائي رکندو هو. هاڻ هن وٽ چار سؤ سؤڊالرن وارا نوٽ ٿي چڪا هئا, هڪ پنجاھ ڊالرن جو نوٽ ۾ ڪجھ پيو ريجو ان پئسي جي هجڻ ڪري هن پنهنجو پاڻ کي بهتر محسوس ڪيو ٿي, پاڻ بابت وڏيڪ خاطري ٿيس ٿي, هن پئسي جي حفاظت پنهنجي جان وانگر ڪئي ٿي, پرس کي بيلٽ سان گڏ ٻڌي ڇڏيو هئائين, جيڪو پنهنجي چيلھ تان ڪڏهن نہ لاهيندو هو چاهي ڏينهن هجي يا رات, ڇو جو هن جو ڪنهن تي بہ ڀروسو نہ رهيو هو ساتي وارو ڏک ۾ دوکو سندس دل تي هميشه تازو هو.

هو ڪڏهن ڪڏهن, رات جي پوئين پهر ۾, جڏهن اڪيلو هوندو هو تہ نوٽ ڪڍي, هڪ هڪ ڪري ڳڻيندو هو هڪ هڪ کي پنهنجين آڱرين سان ڇهي انهن تي ڇپيل شڪلين ۾ رنگ غور سان ڏسندو هو ايترا سارا نوٽ ڏسي هو ڏاڍو خوش ٿيندو هو پر پوءِ ساتي جي ياد ايندي ئي ڏکيارو ٿي ويندو هو ۾ ان پويان پئسن ۾ گهر جي سامان جو کڄي وڃڻ, فورمين سان سندس لڙائي, اڪ جو وڃڻ, اصلي نالي بدران سندس نالو ماتا ڪچنگ ٿيڻ زنده رهڻ لاءِ هن ڪيڏا حيلا ڪيڏا وس, ڪيڏيون تڪليفون, ڪيڏا ڪشالا ڪڍيا آهن, اهو سوچي سوچي هن جي هٿ ۾ جهليل نوٽ ڳاڙها ٿيندي نظر آيا هئا, اهڙا ڳاڙها جو رت, ان وقت اکين مان ڳوڙها نڪري ڳلن رستي هيٺ اچي ڪرندا هئا ۾ هو پئسا ويڙهي, واپس ٻٽوڻ ۾ رکي, هڪ ٽڏو ساھ کڻي سمهي رهندو هو. ڪنهن ڪنهن رات سمهڻ کان اڳ دعا گهرڻ وسري ويندي هيس ۾ ائين ئي سمهي رهندو هو. پر پوءِ ننڊ مان اٿي دعا گهرندو هو ۾ رهيل عبادت پوري ڪندو هو. وقت بوقت ڏک دور ڪرڻ لاءِ پنهنجي ٻٽوڻ کي هٿ سان ڇهي محسوس ڪندو هو. ۾ پوءِ مطمئن ٿي مرڪي, سمهي رهندو هو.

ڊاڪيارڊ واري نوڪري وڃڻ بعد هن ڪيترن ئي هنڌن تي پورهيا ڪيا. ويندي ٻهراڙيءَ ۾ رليو پنيو پر پوءِ نيٺ شهر ڏي واپس آيو جتي هن جي بدبختي شروع ٿي هئي. اتي اچي هن کي هڪ چيني بورچيءَ جو مددگار ٿي ڪم ڪرڻ جي نوڪري ملي. سندس مالڪ نيوزيلينڊ جو هڪ وڪيل هو. ماتا ڪچنگ کي ان ڳالھ جو ذرو بہ فڪر نہ هو تہ هن کي ڪنهن جو انچارج ٿي ڪم ڪرڻو پوي ٿو. هو هاڻ پوڙهو ٿي چڪو هو ۾ سندس دل ۾ زندگيءَ وڙڻ وبجهڻ جي هاڻ

ڪا بہ چاهت يا موهہ نہ رهيو هو.

هن اهو ئي چاهيو ٿي تہ سڪون واري زندگي هجي، پڪي نوڪري هجي ۽ جتي لڳو پيو هجي اتي ئي لڳو رهي. در در جا ڌڪا کائڻ هاڻ هن کي ڏکيا لڳا ٿي. هن جو هاڻ ڪو مٽ مائٽ يا ساٿي سڄڻ نہ رهيو هو ۽ نہ ڪا زال ٻار جنهن جو کيس فڪر رهي. هن جي ٻٽوڻ ۾ سوين ڊالر هئا. جنهن ڪري هن پاڻ کي سکيو ۽ پُرسڪون محسوس ڪيو ٿي. هاڻ هن کي گهٽي محنت ڪري وڏيڪ ڪمائڻ جي بہ چوس نہ هُئي، هن فقط ايماندار پورهئي واري نوڪري ڪرڻ چاهي ٿي.

هيءَ نئين نوڪري ڪا خراب نہ هئي، وڪيل ۽ سندس زال تمام همدرد ۽ رحمدل هئا ۽ چيني بورچي بيحد نهٺو هو ماتا ڪچنگ وڏي جوش ۽ جذبي سان ڪم ڪندو رهيو.

وڪيل ۽ سندس زال هڪ ننڍڙي گهر ۾ مٿي ماڙيءَ تي رهندا هئا ۽ هيٺ ٿهيل ڪمري ۾ سندن نوڪرياڻي رهي ٿي، گهر جي پويان ڇٽ سان ورانڊو هو جيڪو اوطاق تائين هليو ويو ٿي جنهن ۾ چار ڪمرا هئا، هڪ رڌڻي طور استعمال ٿيو ٿي، هڪ اسٽور روم هو ۽ باقي هڪ هڪ ۾ هي بورچي رهيا ٿي چيني بورچي ۽ ماتا ڪچنگ. چوڌاري ڪمپائونڊ ۾ ڪيترائي گل ۽ وڻ پوکيل هئا ۽ ماٺ ۽ سڪون جو عالم ڇانيل هو.

رات جي وقت چوڌاري باغ ۾، جنهن جي ٻاهران بچاءِ لاءِ ڪو لوڙهو يا پٽ بہ ڏنل نہ هئي، ڪاري ٻاٽ اونداهہ ڇانئجي ويندي هئي، سواءِ چند ٽڪرن جي جتي وڪيل جي ڪمري ۾ ٻرندڙ بتيءَ جي روشني دريان مان ڪرندي هئي. گهر مين روڊ تي نہ هو ان ڪري لنگهندڙ لارين موٽرن جو آواز ۽ گوڙ گهمسان نٿي ٿيو. وڪيل جي زال کي رات جي مانيءَ بعد پيانو وڄائڻ جو شوق هوندو هو ۽ جڏهن هوءَ وڄائيندي هئي تہ ان جو سريلو آواز دل کي راحت ڏيندو هو.

ماتا ڪچنگ پنهنجي مالڪ کي ڪيترا دفعا صلاح ڏني تہ چورن چڪارين کان بچڻ لاءِ شڪاري ڪتا رکيا وڃن. پر سندس مالڪ کي هڪ تہ ڪتي جهڙو جانور پسند نہ هو بيو تہ انهن جي ڀونڪڻ ڪري سندس پڙهائي ۽ آرام ۾ رخني پوڻ جو انديشو هو.

هونءَ حقيقت اها بہ هئي تہ سڄي شهر ۾ ڪو ايڪڙ ٻيڪڙ چور هو. باقي ڪنهن جو ڏاڙو يا ڪاٽ هٽي گهر ۾ گهڙڻ جي واردات تہ سال گذري ويا هئا جو نہ ٻڌي هئي، هر هڪ پنهنجو پاڻ کي گهر ۾ باحفاظت سمجهيو ٿي. اخبارن ۾ اڪثر هن شهر لاءِ چيو ويندو هو تہ هي شهر اها جنت آهي جتي ماڻهن کي رات جو گهرن جا در بند ڪرڻ جي بہ ضرورت ناهي، ۽ اينڊز ٽوئرسٽن پڻ تعريف

ڪئي ٿي تہ ھي شھر دنيا جي انھن چند شھرن مان آھي جتي ڏوھہ نہ ھئڻ برابر ٿين ٿا.

پر، تنھن ھوندي بہ، ھتي ھُتي ڪڏھن ڪڏھن ڪو ھلڪو ڦلڪو واقعو ٿيندو رھيو ٿي، ھڪ ڏينھن ڪنھن پوليس اسٽيشن تي رپورٽ اچي لکائي تہ ھن جي گھران ڪو روڪ ۽ ڳھہ ڳٺا چورائي کڻي ويو آھي ۽ پوءِ ٻن ھفتن اندر اھڙا ڏھہ ٻارھن ٻيا ڌاڙي جا ڪيس ٻڌا ويا ۽ اخبارن ۾ اھم خبر طور شايع ڪيا ويا.

ماتا ڪچنگ کي انھن ڳالھين ڏاڍو پريشان ڪيو. رات جي وقت ھو پئسا ڳڻيندو ھو تہ سندس اکين اڳيان ڌاڙيل ڦرڻ لڳندا ھئا ۽ ھو اھو سوچي بي چين ٿي ويندو ھو. ھڪ دفعو وري ھن پنھنجي مالڪ کي شڪاري ڪتو رکڻ جي صلاح ڏني.

”ھا ڳالھہ ٻڌ! ماتا ڪچنگ!“ وڪيل چيس، ”مون توکي پھرين بہ چيو آھي تہ مون کي ڪتا نٿا وڻن. توکي آخر فڪر ڪھڙي ڳالھہ جو ٿئي ٿو؟ ڇا توکي ڊپ آھي تہ چور تنھنجي نئين پتلون چورائي ويندا يا تنھنجا ڪن ڪپي ويندا؟“ اھو ٻڌي ماتا ڪچنگ کي شرم اچي ويو جو ھن تازو ھڪ نئين پتلون ورتي ھئي.

”نہ سائين.“ ھن ھٻڪندي چيو ”چور ڪنھن بہ ڳالھہ جي پرواھہ نٿا ڪن، ھنن کي جيڪا شئي ملندي کڻي ويندا. آئون ان ڪري چوان ٿو جو توھان جي گھر ۾ ڪيتريون ئي شيون آھن، ان ڪري خبردار رھڻ کپي.“

”جيڪڏھن ھنن مون وٽ اچڻ جي ھمت ڪئي تہ کين بہ چار گوليون ھڻي ڪيڏيندس.“ وڪيل چيو ھر ھڪ کي خبر ھئي تہ وڪيل وٽ پنھنجي بچاءُ لاءِ ھڪ بندوق آھي، ماتا ڪچنگ ھاڻ لاجواب ٿي ويو. وڌيڪ چوڻ لاءِ ھن وٽ ڪجھہ بہ نہ ھو.

ٽن ڏينھن بعد وڪيل وٽ نيوزيلينڊ مان تار آئي تہ جنھن ۾ ھن کي اطلاع ڪيو ويو تہ سندس پيءُ سخت بيمار آھي ۽ ھو واپس ھليو اچي. ھن جلدي جلدي چوويھن ڪلاڪن اندر سامان ٻڌو ۽ پنھنجي زال سان گڏ نيوزيلينڊ روانو ٿي ويو.

وڪيل جي رواني ٿي وڃڻ بعد ماتا ڪچنگ ۽ چيني بورچيءَ کي ان گھر ۾ وڌيڪ بہ مھينا رھڻ جي موڪل ڏني ھئائين، جيسين مسواڙ ختم ٿئي. ھن کين اھو بہ چيو تہ جيڪڏھن حالتون سازگار رھيون تہ ٿي سگھي ٿو تہ ھڪ ڏينھن ھو وري نيوزيلينڊ کان موٽي اچي ۽ کين وري پاڻ وٽ بورچيءَ طور رکي. ھڪ رات، چيني بورچي ۽ ماتا ڪچنگ رات جو دير تائين وڪيل ۽ سندس زال بابت ڳالھيون ڪندا رھيا پوءِ آخرڪار جڏھن ستا تہ کين گھاٽي ننڊ ورائي ويئي.

ماتا ڪچنگ کي خبر ئي نہ پيئي تہ ھو ڪيڏي دير تائين ستو رھيو. جڏھن

ننڍ مان سجاڳ ٿيو ته ڪيس ڪا ٿڌي شئي مٿي تي محسوس ٿي. اڪيون ڪولڻ سان ڏٺائين ته هن جي مٿان منهن ڍڪيل ٽي ماڻهو ڪهاڙيون جهلي بيٺا آهن. هنن ڪيس ۽ چيني بورچيءَ کي رسن سان ٻڌي منهن تي چنبڙندڙ ٽيپ هڻي ڇڏيو. هنن سڄو گهر اٿلايو پٿلايو ۽ صبح ٿيڻ کان اڳ سڀ الله تلهه ڪٽي ويا.

هنن ٻنهي غريبن کي ٻئي ڏينهن پاڙي وارن اچي کولي آزاد ڪيو ان لاءِ پوليس به اچي نڪتي جيڪا پڇا ڳاڇا ڪري رواني ٿي ويئي. چورن کي جهلڻ لاءِ انعام جو پڻ اعلان ڪيو ويو. ماتا ڪچنگ ۽ سندس ساٿي- چيني بورچيءَ جي تصوير ۽ زندگيءَ جو احوال پڻ اخبار ۾ ڇپيو ويو.

ماتا ڪچنگ پنهنجي هيڏي ساري نقصان جو ڪجهه به نٿي ڪري سگهيو. هن جو هٿون ۽ ان اندر موجود پئسا چوري ٿي چڪا هئا. انهن سان گڏ هاڻ هو به جڻ ختم ٿي ويو. هن وٽ ڪجهه به نه رهيو هو. پئسن سان گڏ سندس اميدون، آسرا ۽ خواب به ختم ٿي ويا. هي چند ڪمايل پئسا سندس پيري ۽ ڏکئي وقت جي زندگيءَ جو توشو هئا، جيڪي سڀ هليا ويا. هن هڪ هڪ پئسو ڪري ڪيترن سالن ۾ اها رقم گڏ ڪئي هئي جيڪا هڪ پل ۾ هلي ويئي. هاڻ هو نه جوان هو ۽ نه سندس جسم ۾ ايتري سگهه هئي جو محنت ڪري وري ڪٽي ڪمائي ۽ زندگيءَ جي ٻيهر شروعات ڪري.

ان کان پوءِ ماتا ڪچنگ ۾ وڏو ڦيرو اچي ويو. هو رڪي وڪلڻ لڳو ۽ ٿوري ئي عرصي ۾ هن پاڻ سان اهڙي حالت ڪري ڇڏي، جو فقط ڪي ٿورا ڪيس سڃاڻي سگهيا ٿي. مٿي جا وار ۽ ڏاڙهي وڌي ويس. وارن ۾ سينڌ نه اڪين ۾ سرمو هڪڙو ئي وڳو جسم تي ڇهتيو رهيس جيڪو ڌرتيءَ جهڙو ميرو ٿي ويو هو ماڻهن چيو ته دماغ توائي ٿي ويو اٿس. پر جنهن وقت به ڪورٽ هلندي هئي ته هو اچي اتي حاضر ٿيندو هو ۽ اڳئين قطار ۾ ويهي ڪورٽ جي ڪارروائي غور سان ٻڌندو هو اخبارن جو هڪڙو بنڊل هميشه پاڻ ڪٽي هلندو هو اها سندس سڃاڻپ ٿي وئي هئي.

ماتا ڪچنگ هر هڪ ڪيس جي ڪارروائي اهڙي ته غور سان ويهي ٻڌندو هو جڻ پاڻ ڏوهاري هجي يا ڪو وڪيل يا جج هجي، بلڪ انهن کان به وڌيڪ سنجيدو نظر ايندو هو. ڪورٽ ختم ٿيڻ تي ماڻهن سان گڏ ٻاهر نڪرندو هو. در وٽ ويهي اخبارن جي بنڊل کي کولي ڏسندو هو ۽ پوءِ ٿوري دير در وٽ ترسي سامهون واري ٽڪريءَ تي ٺهيل گرجا گهر ۾ عبادت لاءِ هليو ويندو هو. آچر جي ڏينهن موڪل ڪري ڪورٽ بند هوندي هئي ته پوءِ ان جي ٻاهرين در جي شيخن وٽ ڪادير ويهي ڪورٽ ڏي نهاريندو هو پوءِ گرجا گهر ۾ هليو ويندو هو

شروع شروع ۾، ڪنهن کي به سمجهه ۾ نٿي آيو ته هي ائين ڇو ٿو ڪري پر پوءِ سيني کي خبر پئجي ويئي.

"آئون ڪيڏو نه بدبخت آهيان." هن پنهنجي هڪ سڃاڻوءَ کي اخبار ڏي اشارو ڪندي ٻڌايو "منهنجي زندگيءَ جي سڄي موڙي، ڪيترا سؤ ڊالر، هڪ گهڙيءَ ۾ غائب ٿي ويا. قسم سان آئون انهن دل جي پليت چورن کي ڳولي لهندس. ڏس! هن اخبار ۾ ڏس آهي نه منهنجي سڄي ڪهاڻيءَ جي خبر؟"

اهي پراڻيون اخبارون هيون جن ۾ چوريءَ ۽ سندس زندگيءَ جو احوال لکيل هو.

"مون هي اخبارون ان ڪري رکيون آهن ته جيئن ثبوت طور پيش ڪري سگهان ته منهنجا پئسا ڌاڙيل ڪٽي ويا آهن. خدا هنن کي سزا ڏيڻ بنا ڪڏهن به نه ڇڏيندو. مون کي يقين آهي ته هڪ ڏينهن انصاف ضرور ٿيندو ۽ ڌاڙيلن کي سندن ڪئي جي سزا ضرور ملندي. انهيءَ ڪري آئون ڪورٽ ۾ روز اچان ٿو. هڪ ڏينهن خدا کين ضرور سزا ڏيندو. قانون جي هيءَ ڪورٽ ضرور انصاف ڪندي ۽ کين سزا ڏيندي.."

هن جي دوستن پهرين ڏينهن ته هن جون اهي ڳالهيون ڌيان سان ٻڌيون، پر پوءِ ساڳيون ساڳيون ڳالهيون ٻڌي آخر ٿڪجي پيا ۽ مٿس کلڻ ۽ چٽرون ڪرڻ لڳا.

اهڙيءَ طرح ماتا ڪچنگ کي هر ڪو چريو ۽ مست سمجهي مٿس کلڪو ڪندو رهي ٿو.

❊❊❊

چان چييان (Chan Chiuan)

(هن افساني "ماتا ڪچنگ" جو ليکڪ چان سنگاپور ۾ رهي ٿو. سندس وڏا چين کان لڏي ملايا ۾ اچي رهيا هئا، ان بعد سنگاپور ۾.)

پيار جو آکيرو

منهنجي گهر جي مالڪڻ، مسز وانگ جي طبيعت، ملايا جي موسم وانگر اهڙي هئي جو ڪو بہ اڳوات اندازو لڳائي نٿي سگهيو. ان ڏينهن آفيس کان جهڙو گهر پهتس تہ هڪ دفعو وري تعجب خيز ڳالهہ ڏسي وائڙو ٿي ويس: جنهن ڪمري ۾ مسز وانگ رهي ٿي ان جي پر واري ڪمري ۾ ڊرائينگ روم کي خالي ڪري ان جو فرنيچر ٻاهر ڪڍيو ويو هو ۽ ڪم واري ڇوڪري آلو ڪپڙو ڪٽي فرش کي پوچا ڏيئي رهي هئي. مسز وانگ منهنجي منهن تي عجب جا تاثر ڏسي مون کي ان تبديليءَ جو سبب ٻڌائڻ لاءِ شروع ٿي ويئي.

”مون هي بہ ڪمرا پڻ مسواڙ تي ڏيئي ڇڏيا آهن، نوان مسواڙي سڀاڻي ئي اچي ويندا.“

اهو تہ سمجهہ ۾ اچي ويو. پر جيڪا شئي منهنجي سمجهہ کان ٻاهر هئي سا اها تہ مسز وانگ مون کي تہ هر وقت اهو ئي ذهن نشين ڪرائيندي رهي ٿي تہ هن پئسن جي ضرورت ڪري مون کي مسواڙ تي ڪمرو نہ ڏنو آهي. پر هاڻي وري هوءَ پنهنجو پاڻ کي سوڙهہ ۾ رکي نوان مهمان گهر ۾ ٽڪائي رهي هئي.

حقيقت ۾ سڄي گهر کي فقط ٽي ڪمرا هئا ۽ هڪ ڊرائينگ روم ۽ هڪ ماني کائڻ لاءِ ڊائيننگ روم، ڇهہ مهينا اڳ، مون کائنس اڳيون ڪمرو مسواڙ تي ورتو ۽ جنهن وقت سامان کڻي اندر گهڙيس تہ مسز وانگ ٻڌايو: ”اسان پنهنجي گهر جو ڪو بہ ڪمرو مسواڙ تي ڏيڻ نٿي چاهيو اسان کي پئسي جي ڪا گهرج ناهي، پر منهنجي مڙس کي اڪثر انڊونيشيا وڃڻو پوي ٿو ۽ گهر ۾ مون کي ٻار ۽ نوڪرياڻيءَ سان گڏ اڪيلو رهڻو پوي ٿو. مڙس جي ٻاهر هجڻ دوران جيئن تہ اسان جي گهر ۾ ڪو بيو مرد ماڻهو ناهي، ان ڪري اسان توکي هڪ دوست جي حيثيت ۾ گهر ۾ رهڻ ڏيون پيا.“

اها واقعي سندن وڏي مهرباني هئي جو هنن مون کي رهڻ لاءِ ڪمرو ڏنو ڇو

جو انهن ڏينهن ۾ سنگاپور ۾ رهائش لاءِ ڪا به جاءِ هٿ ڪرڻ وڏو مسئلو هو، خاص ڪري اڪيلي مرد لاءِ. جڏهن آئون سنگاپور آيو هوس ته منهنجا ڪي ٿورا ڇاٽو سڃاٽو هئا ۽ مونکي مجبور ٿي هڪ دوست جي فئڪٽري ۾ رهڻو پيو جتي جي ورڪشاپ واري آفيس ۾ ويڙهڻ وارو هنڌ" وڇائي سمهڻو پوندو هو گهڻي عرصي تائين ائين رهڻ تمام ڏکيو هو سو اهو ورڪشاپ ڇڏي پوءِ ٻڌن جي مندر ۾ اچي رهيس. پر اهو مندر وري آفيس کان ڇگو پري هو. ان کان پوءِ سڄو سال آئون رهائش لاءِ ڪمري جي ڳولا ۾ رهيس پر ڪامياب نه ٿيس ڇو جو ائين اڪيلو ڏار ڪمرو ملڻ تمام ڏکيو هو ڇهه مهينا اڳ مسز وانگ جي گهر ۾ مون کي هڪڙو ڪمرو ملي ويو. جنهن لاءِ مون کي مهيني ۾ ٽيهه ڊالر مسواڙ ڏيڻ لاءِ چيو ويو. واڌو ڪجهه ڊالر چانهه پاڻيءَ لاءِ.

"آئون توکي ڪڏهن به گهر ۾ نه رکان ها جيڪڏهن تون شادي شده هجين ها.." جنهن ڏينهن سامان کڻي رهڻ لاءِ آيو هوس ته مسز وانگ مون کي ٻڌايو هو "آئون گهر ۾ ماٺ منوڙو چاهيان ٿي، گهڻا ٻار ۽ نوڪرياڻيون هرگز نه."

ڪيڏي نه عجيب ڳالهه هئي: ڇهه مهينا اڳ مون کي مسواڙي ڪمرو ملڻ تي ان ڪري ناممڪن هو جو آئون غير شادي شده هوس ۽ هاڻ مونکي ڪمرو ان ڪري مليو آهي جو ڪنوارو آهيان.

وهنجي نڪتس ته نوڪرياڻي صفائي پوري ڪري چڪي هئي ۽ مسز وانگ ايندڙ مسواڙيءَ لاءِ ڪمرا ڏاهي پاڻ صوفا سيٽ تي ويٺي هئي. روز جي عادت وانگر آئون به سگريٽ پيئڻ لاءِ اتي وڃي ويٺس.

"مسز وانگ، اهو ته ٻڌاءِ." مون پڇيومانس، "تنهنجو نئون مسواڙي اڪيلو آهي يا شادي شده."

"شادي شده." مسز وانگ ٻڌايو ڪانئس مون کي چيل پراڻي ڳالهه شايد وسري ويئي هئي.

"اهي ڇا ٿا ڪن؟"

"مڙس ماستر آهي، زال جي مون کي خبر ناهي، پر لڳي ٿو ته اها به چڱي پڙهيل ڳڙهيل آهي."

اتي اوچتو رڌڻي ۾ ڪنهن ٿانءَ ڀڄڻ جو آواز ٿيو مسز وانگ جو اڌ سڄيل منهن وڌيڪ سڄي ڳاڙهو ٿي ويو.

"ڇا آهي ڇوري؟" هن رڙ ڪري پڇيو "بيوقوف ڪنهن جاءِ جي، ڇا ڪري وڌوءِ؟"

بورچي خاني مان ڪنهن بہ ورندي نہ ڏني، رڳو ٻگل ٿانو جي ٽڪرن ڪٺڻ جو آواز ايندو رهيو. مسز وانگ سخت ڪاوڙ مان رڌڻي ڏي ڊوڙي ويئي.

"ڇا پئي ڪرين ڪُتي؟ هن وقت تنهنجا هوش خطا آهن! ڪنهن يار جو ويٺي سوچين ڇا؟"

"اهو مون کان ناهي ٽيو." نوڪرياڻي ڏڪندي چيو. "توهان جي ڏيئۀ پيالو ڀڳو آهي، ڇو جو هوءَ پٽ نٿي ڪائڻ چاهي."

مسز وانگ کي هڪڙو ٽي ڀار اها ڏيئۀ هئي، هوءَ ڪا ٽن سالن جي مس هئي ۽ ويچاري روزانو موچڙن جي مُنهن ۾ هئي. ڪيس ڳالهہ ڳالهہ تي ائين دڙڪا ۽ مار ملندي هئي ڄڻ هوءَ سڳي ڌيءَ نہ پر زرخريد ٻانهي هجي. ماءُ کي رڌڻي ۾ ڏسي هوءَ ايترو ڏڪي ويئي جو اکين ۾ ڳوڙها تري آيس.

"شيطان ڪنهن جاءِ جي." ماٽس رڙ ڪئي، ڪيس پاڻ ڏي ڇڪيندي چيو "کائيندينءَ نہ تہ جيئري ڪيئن رهندينءَ؟"

ڏيٽس روئڻ شروع ڪري ڏنو. مسز وانگ کي هٿ ۾ ڏنبي هئي جيڪا هوءَ جادو جي لڪڻ طور ڏيٽس تي ڪم آڻيندي هئي. هن نوڪرياڻي کي پٽ جو پيالو آڻڻ لاءِ چيو ۽ پنهنجي اڳيان ڏيٽس کي کارائي پورو ڪرايو.

شروع شروع ۾ اهو سڀ ڪجهہ ڏسي آئون ڏڪي ويندو هوس. ٻار ويچاري کائڻ کان انڪار ڪندي هئي ۽ پوءِ جيئن ئي ماٽس پٽ جي پيالي سان اڳي حاضر ٿيندي هئي تہ هوءَ واڪا ڪري روئندي هئي. مسز وانگ هڪ هٿ ۾ پٽ جو پيالو جهليندي هئي ۽ ٻئي هٿ ۾ چمچو يا لڪڻ.

"کائي پورو ڪر نہ تہ موچڙا هڻنديسانءِ!"

ڇوڪري ڊاڍو ڏکيائي سان کائيندي هئي، سندس اکين ۾ ڳوڙها هوندا هئا ۽ ڊپ مان ماءُ ڏي هيسيل نگاهن سان گهوري ڏسندي هئي هوءَ پٽ جو چمچو وات ۾ جهلي ويهندي هئي، نہ چٻاڙيندي هئي ۽ نہ ڳهندي هئي، پوءِ ماٽس اهو لڪڻ وهائي ڪڍندي هيس، ان بعد گراهہ پنيان گراهہ ڳهندي ويندي هئي.

"ڏس تہ سهي!" ماٽس هڪ ڏينهن مونکي سمجهائيندي چيو هوءَ ڏينهون ڏينهن ڪمزور ۽ هيڊائين ٿيندي وڃي، ان ڪري جو چڱيءَ طرح نٿي کائي."

ننڍڙي ٻار عجيب تڪليف واري حالت ۾ هوندي هئي. سندس ننڍڙو منهن هيڊائون لڳندو هو ۽ هٿن تي تہ ڄڻ هڏا ئي هڏا هئس، گوشت بلڪل نہ سندس اڻ تجربيڪار ماءُ جي حد کان وڌيڪ خيال رکڻ جي باوجود.

رات جي ماني ختم ٿيڻ مهل مسٽر وانگ شهر کان موٽندو هو هو پاڻ

پنهنجي ننڍڙي ڪار هلائي ايندو هو ڇو جو جنهن ڊرائيور کي ڪجهه ڏينهن اڳ رکيو ويو هو سو استعيفيٰ ڏيئي هليو ويو هو در تي پهچي هر روز جي وهنوار موجب پهرين هو ٻه دفعا هارن وڄائيندو هو ان جو مطلب زال کي ٻڌائڻ هو "آئون اچي ويو آهيان." ۽ ساڳي وقت ڪار مان لهڻ وقت سندس نالو وٺي، زور سان سڏ ڪندو هو ۽ پوءِ ڏاڪڻ تي چڙهڻ وقت پنهنجن ڳرن بوٽن سان زور زور سان ٺڪاءُ ڪري چڙهندو هو اهو سندس گهر ۾ گهڙڻ جو دستور هو پوءِ چاهي هو ڪٽي رات جو ڪيڏي به دير سان اچي پر گهر رهندڙ ياتيءُ جو نه پاڙي پتيءُ واريءُ جو خيال ٿيندو هوس.

اڄ، مسٽر وانگ، گهر ۾ گهڙڻ سان تبديلي محسوس ڪئي، هن کي اها ڄاڻ هئي ته گهر ۾ ڪجهه نوان مسواڙي اچي رهيا آهن پر فرنيچر جي اها ردوبدل کيس پسند نه هئي.

"ڪاڏي واري ڪمري مان ميز کي ڪيدي ڊرائينگ روم ۾ رکڻ جي رٿ ڪنهن ڏنئه؟" هن پنهنجي زال کان پڇيو.

"پوءِ پلا ڪٿي رکان؟" مسز وانگ جي آواز ۾ گهر جي مالڪ واري اثارتي هئي.

"اها رڌڻي ۾ به ته وجهي سگهينءُ ٿي."

"رڌڻي ۾؟ توکي خبر هجڻ کپي ته ساڳيو رڌڻو مسواڙين کي به ڪم ۾ آڻڻو پوندو. ان ۾ وجهي ان کي ويتر ڪيئن ننڍو ڪجي."

"مون کي ان جي ڪا به پرواهه ناهي. آئون اها ميز رڌڻي ۾ ڏسڻ چاهيان ٿو ۽ اهو ڪم ائين ٿيڻ کپي."

سو نوڪرياڻيءُ کي وري ڪم ڪرڻو پيو، اڄا هاڻ هاڻ صاحب کي ماني کارائي بس ڪئي هئائين ته وري کيس سامان هيڏانهن هوڏانهن ڪري ميز کي ڊرائينگ روم مان ڪيدي رڌڻي ۾ رکڻي پيئي.

مسٽر وانگ تيستائين سوٽ ڪوٽ لاهي پاجامون گنجي پائي چڪو هو ۽ گهر ۾ هيڏانهن هوڏانهن ڦيريون به پائيندو هو ته ٿوري ٿوري ساهيءُ بعد ٽڪون به اڇلائيندو رهيو اها ٽڪ ٽڪ ڪرڻ سندس خاص عادتن مان هڪ هئي جيڪا گهر ۾ ٿي سرانجام ڏيندو هو ۽ فقط آواز ۾ نمونو ٽڪ اڇلڻ جو ڪندو هو باقي سچ پچ ۾ ٽڪ يا کانگهارو وات مان نڪرندو نه هوس، سندس ٻي عادت ذري ذري هٿ ڌوئڻ جي هئي. بس جنهن وقت به موقعو ملندو هوس ته هٿ ڌوئيندو وتندو هو سمهڻ واري ڪمري ۾ جيئن ته هٿ ڌوئڻ لاءِ نل نه هو سو هر وقت هٿ ڌوئڻ لاءِ

رڌڻي ڏي پچندو هو نيرن ڪري اٿڻ مهل، اخبار پڙهي پوري ڪرڻ مهل، ڪپڙا پائي بس ڪرڻ مهل، وارن کي ڦڻي ڏيڻ بعد، يا ڪنهن بہ وقت جڏهن هو ڪنهن شئي کي ڇهي وٺندو هو تہ هٿ ڌوئڻ لاءِ رڌڻي ڏي پچندو هو انهن ڳالهين پٺيان چڱو وقت ضايع ٿئي ٿو سو صبح جو آفيس لاءِ ڪڏهن بہ ڏهين کان اڳ گهر مان نڪري نہ سگهندو هو.

مسٽر وانگ هر ڳالهہ ۾ سست پڻ هو جيئن تہ سندس جوءِ مسز وانگ کي اڄ گهڻو ڪجهہ ٻڌائڻو هو سو مڙس جو واندو ٿي ڳالهيون ٻڌڻ جو سخت بي صبريءَ سان انتظار ڪندي رهي، آخرڪار هوءَ رڌڻي ۾ ويئي جتي هو هٿ ڌوئي رهيو هو. هنن آهستي آهستي ڳالهيون شروع ڪيون، پر پوءِ اوچتو ئي مسز وانگ تکي ٿي ويئي:

”رڳو ترس، ترس، جڏهن بہ توکان آئون پئسن جي گهر ڪريان ٿي تہ ترسڻ لاءِ چوندو رهين ٿو!“

”رڙين ڪرڻ جي ڪهڙي ڳالهہ آهي؟“ مسٽر وانگ هاڻ پاڻ رڙ ڪري چيو.

اهو چوڻ بعد مسز وانگ رڌڻي مان سڌي پنهنجي ڪمري ڏي ٺڪ ٺڪ ڪندي پهتي ۽ جيڪا شئي سامهون نظر ايندي ويس ان کي پٽ تي سٽيندي ويئي.

زال مڙس کي ائين وڙهندو ڏسڻ هڪ عام ڳالهہ هئي ڇو جو اهي بحث مباحثا روز جو ڪم هو. ڇهہ مهينا، جيڪي آئون هنن سان گذاري چڪو هوس، ان ۾ گهٽ ۾ گهٽ اهڙا نظارا سؤ کن ڏسي چڪو هوس، ڪڏهن ٿن ڏينهن کان وڌيڪ هن گهر ۾ سڪون جو واءُ نہ وريو هوندو. صلح سڪون فقط تڏهن هوندو هو جڏهن مسٽر وانگ واپار خاطر سنگاپور کان ٻاهر هليو ويندو هو. هنن لاءِ جهيڙي ڪرڻ جو وقت بہ مقرر نہ هو. ڪڏهن ڪڏهن تہ آڌي رات کان پوءِ شروع ڪندي هئي ۽ پاڙي جا ٻار ۽ زالون چوڌاري بيهي تماشو ڏسنديون هيون. پهرئين دفعي جڏهن مون کين وڙهندو ڏٺي تہ ڏڪي ويس، سمجهہ ۾ نہ پئي آيو تہ ڇا ڪريان. مون کين ڇڏائڻ جي گهڻي ئي ڪوشش ڪئي پر ڏٺم تہ جيترو آئون وچ ۾ پوان ٿو اوترو هو وڌيڪ وڙهن ٿا. سو پوءِ آخرڪار اهو ئي فيصلو ڪيم تہ بين ماڻهن جي نصيحت تي هلي کين سندن حال تي ڇڏي ڏيان.

” تون هيڪاندو ڪو رحمدل آهين.“ هڪ پاڙي واري عورت مونکي چيو ”هنن جي وچ ۾ پوڻ اجايو آهي، ها باقي تون پنهنجو پاڻ کي مصيبت ۾ وجهڻ چاهين ٿو تہ پوءِ پلي پئہ.“

پاڙي واري عورت بلڪل صحيح چيو ڇو جو ان کان اڳ گهمري، جهيڙي دوران ڪين پرچائڻ جي ڪوشش ڪيم ٿي تہ مسز وانگ ماڳهين مونکي ڌڙڪو ڏيندي چيو: ميان تون پنهنجي وڃي ڪر، وڏو آيو آهين وچ ۾ پوڻ وارو.“
ان ڪري، ان کان پوءِ جڏهن بہ هو وڙهندا هئا تہ آئون ڇپڙي ڪري در بند ڪري اندر ائين سمهي رهندو هوس ڄڻ ننڊ هجيم.
هاڻ زال شين کي ٺڏا هڻي رهي هئي ۽ ڪبٽن جا خانا کولي بئگن ۾ سامان وجهي رهي هئي، مڙس رڏٽي مان هٿ ڌوئي، ٽڪ ٽڪ ڪندي ڪمري ۾ پهتو.
”ڪرين ڇا پئي؟“
”آئون وڃان پئي، هتي منهنجي لاءِ ڪجھ نہ رهيو آهي.“ مڙس هن دفعي هيٺاهين وٺڻ جو فيصلو ڪيو: ”آخر ڳالھ ڇا آهي؟ مونکي تہ گهٽ ۾ گهٽ ٻڌائي سگهين تہ توکي ڪپي ڇا؟“
”مون کي گهر جو خرچ هلائڻ لاءِ پئسا ڪپن، چڱيءَ طرح ٻڌءِ يا اڃا نہ؟ تنهنجن ئي نوڪرن کي پگهار ڏيٺو اٿم.“ مسز وانگ وري رڙ ڪري چيو
”اهي ڪڏهن بہ ترسي نہ سگهندا، ان جي توکي خبر آهي؟ توکي اها بہ خبر آهي تہ سڄي سال اندر ڪيترا پاڻ وٽ نوڪر آيا ۽ ڀڄي ويا؟“
”مونکي خبر آهي، پر تون پنهنجي بي صبريءَ ڪري ذري ذري نوڪر بدلايو ڇڏين.“
”بڪواس بند ڪر! جيڪڏهن تون سمجهين ٿو تہ اهو منهنجو ڏوھ آهي تہ آئون هينئر سامان ويڙهي پنهنجي گهر هلي ٿي وڃان! تون ڇا ٿو سمجهين تہ آئون پيٽ سان آهيان ان ڪري هتان وڃي ڪا نہ سگهنديس ڇا؟ هون!“
مسٽر وانگ، آڻ مجي آواز هيٺاهون ڪيو: ”نہ پياري آئون توکي ڏوھ نٿو ڏيان، پر تڏهن بہ تون ڏينهن ڀ پيو بہ انتظار ڪري سگهين ٿي، يا نہ؟“
”جنهن وقت بہ نوڪرياڻي ڀڄيو وڃي ٿي تہ تون مون کي ڏوھ ڏين ٿو هن کان اڳ واري نوڪرياڻيءَ جو ئي ڪٽي مثال وٺ، هو ڪم ڇڏي ويئي تہ ڪاوڙ مون تي ڪئي، ان ڪري جو تنهنجو هن سان عشق پئي هليو!“
”چڱو هاڻ پياري معاف ڪر، اهو منهنجو ڏوھ هو جو شروعات ڪيم. بس ڏوھ قبول ٿو ڪريان، بس؟“
مڙس هن دفعي نٿي چاهيو تہ جوٽس آسمان مٿي تي ڪٽي.
مسٽر ۽ مسز وانگ جي هيءَ ڪتي ۽ ٻليءَ واري گهرو زندگي سنگاپور جي ڪيترن ئي رهاڪن لاءِ ڪا غير معمولي ناهي. اهو ئي لڙائيءَ جو هڪ پيٽرن

آهي، جيڪو سنگاپور جي ڪيترن ئي گهرن ۾ هلندو رهي ٿو مسز وانگ مسٽر وانگ جي ڪا پهرين زال ناهي. مسٽر وانگ جي پهرين زال اڃا جيئري آهي ۽ سنگاپور جي اپر سرنگون روڊ تي مسٽر وانگ جي ماءُ ۽ مسٽر وانگ جي ٻن پٽن سان گڏ جنهن گهر ۾ رهي ٿي اهو مسٽر وانگ جو پنهنجو گهر آهي، جيڪو هن پاڻ ٺهرايو هو. هنن جي فئملي ڪا وڏي نه هئي، اهو هڪ آدرش قسم جو ڪٽنب هو. گهٽ ۾ گهٽ شروع وارن ڏينهن ۾. پر پوءِ جڏهن مسٽر وانگ جو پيءُ مري ويو ته ورثي ۾ ڪيس وڏي ملڪيت هٿ آئي. جنهن سان هن پنهنجو ذاتي ڪاروبار هلائڻ شروع ڪيو. هي ان وقت ٽيهن سالن کان ڪو سال ٻه وڏو هوندو. جو هڪ ڊپارٽمينٽل اسٽور ۾ ڪم ڪندڙ ڇوڪريءَ تي عاشق ٿي پيو ۽ ماءُ جي ڪيترو جهلڻ ۽ منٿن ميڙين جي باوجود هن سان شادي ڪري ورتي، ان دڪان ۾ ڪم ڪندڙ ڇوڪريءَ کي جيڪا هينئر سندس ٻي زال آهي، ان وقت هڪ بواءِ فرينڊ به هو جيڪو هن وٽ دڪان تي ايندو هو ان مان جان ڇڏائڻ ۾ مسٽر وانگ جي ٻي زال ٿيڻ لاءِ هن ڇگيون تڪليفون ۽ اٽڪلون ڪيون. شاديءَ بعد هو شهر کان پر ڀرو هڪ مسواڙتي گهر وٺي اچي رهيا. هن مسٽر وانگ کي هر رات هن وٽ اچي رهڻو پوندو. ان تي سندس پهرين زال شروع ۾ ڪافي رڙيون ڪوڪون ڪيون پر پوءِ نيٺ ماٺ ٿي ويئي. ڪيئن ۽ ڇو۔ اها خبر ناهي.

ڊپارٽمينٽل اسٽور جي هيءَ ڇوڪري پوءِ مسٽر وانگ جي ٻي زال ٿي رهڻ لڳي، هن کي هاڻ نوڪريءَ جي ڪا ضرورت نه هئي سو دڪان جي ڪم تان استعيفيٰ ڏيئي، ٻي زال جي حيثيت ۾ آرام واري زندگي گذارڻ لڳي، شروع شروع ۾ سندس شادي شده زندگي تمام رومانوي گذرڻ لڳي، پر پوءِ مڙس صاحب جلد ان مان به تڪجي ۽ بيزار ٿي پيو ۽ وري ساڳيا ناچ گهر ۽ جوا جا اڏا، ۽ جهڙي پلي بواءِ پهرين هو اهڙو ٿي پيو ۽ آڌي رات کان اڳ گهر اچڻ جو نالو نه وٺڻ لڳو.

ٻي زال رڙيون دانهون شروع ڪيون ۽ وڙهڻ لڳيس پر هو ڪيس اهو ئي چئي سمجهائيندو هو ته هن جو ڌنڌو ڏاڙي ڪجهه اهڙي نوعيت جو آهي، جنهن ۾ ڪامورن کڙن کي خوش ڪرڻ لاءِ اهڙن هنڌن تي وٺي وڃڻو پوي ٿو. مسز وانگ مڙس جي اها ڳالهه ٻڌي ان کي ٻاهرين دل سان ضرور قبول ڪيو پر پنهنجو پاڻ کي خوش رکڻ لاءِ هوءَ پاڻ به چڪر تي نڪري پوندي هئي ۽ آڌي رات جو مڙس جي گهر پهچڻ کان اڳ موٽي ايندي هئي، جيئن مڙس کي شڪ نه پوي ته هوءَ به ڪا ڏڪا ڪائيندي وتي، ان ڪري ٻار جي سڄي سار سنڀال نوڪرياڻيءَ جي هٿ ۾ وڃي رهي. پوري پرگهور نه ٿيڻ ڪري هوءَ هر وقت گدلي رهڻ لڳي، نه سندس

ڪپڙا وقت تي متايا ويندا هئا ۽ نہ ڪيس وهنجاريو ويندو هو. هوءَ ڪنهن غريب جي ٻاريا رول ٻار وانگر لڳندي هئي.

مسٽر وانگ کي شروع ۾ ٻہ نوڪرياڻيون هيون جيڪي رڌ پچاءُ، ڪپڙا ڌوئڻ، ٻار جي سارسنڀال ۽ ٻهاري ڌوپ کي منهن ڏينديون هيون. کين ڌوئڻ لاءِ هر وقت ڍير ڪپڙن جو هوندو هو ڇاڪاڻ جو مسٽر وانگ روز انہ فقط قميص نہ پر سوٽ ۽ پاجامو پڻ بدلائيندو هو. نتيجي ۾ هر وقت ميرن ڪپڙن جو ڍير لڳل هوندو هو. زال مڙس، ٻنهي کي نہ فقط هن ڳالھ لاءِ نوڪرن تي الزام هڻڻ جي عادت هئي، پر بنا سبب جي کين ڌڙڪا پڻ ڏيندا هئا. باقي جڏهن کين پگهار ڏيڻ جو وقت ايندو هو تہ ان ۾ جلدي نہ ڪندا هئا.

هڪ ڏينهن، آفيس کان موٽڻ مهل، مون جهڙو گهر ۾ قدم رکيو تہ مسز وانگ جو آواز ڪن تي پيو. هوءَ نوڪرياڻيءَ کي دڙڪا ڏيئي رهي هئي.

”ڪهڙي تہ ڪاهل انسان آهين. هر ڳالھ ۾ ايڏي سستي! ڪهڙي قسم جي تون ڇوڪري آهين؟ وتين تي ماڻهن سان غير اخلاقي تعلقات رکندي“

نوڪرياڻي پٽڪندي اتان هلي ويئي.

”ڇا پيئي ڪرين؟“

مالڪياڻي نوڪرياڻيءَ پنيان پنيان لڳي آئي. نوڪرياڻيءَ شرمائيندي ڪاوڙمان چيس: ”آئون ڇوان تي اها آئون نہ آهيان پر تون آهين جو وتين ڏارين سان غير اخلاقي تعلقات ڳنڍيندي. ڇئہ مان ڇا غلط آهيان؟“

”ها،. تون غلط آهين، گهٽ ۾ گهٽ آئون شادي شده، ماڻهن سان ڪو تعلقات نٿي رکان.“ مسز وانگ وراڻيو.

”هي جو مسٽر وانگ سان رکيو ويٺي آهين.“ نوڪرياڻيءَ نهہ پهہ وراڻيس.

”توکي اهو چوڻ جي ڪيئن همت ٿي آهي.!“

”ڪنهن جي ٻي زال تي رهڻ کي تون شرمناڪ ڳالھ نٿي سمجهين؟“

ان جهيڙي مان هڙ حاصل اهو ٿيو جو مسز وانگ ٻئي ڏينهن ان نوڪرياڻيءَ کي گهر مان ڪڍي ڇڏيو ۽ ان بعد هاڻ گهر جي ڪم ڪار لاءِ باقي هڪ نوڪرياڻي وڃي بچي، گهڻي ڪم ۽ مسز وانگ جي ڏنگي طبيعت ڪري ڪا بہ نوڪراڻي ٽن مهينن کان وڌيڪ رهي نٿي سگهي.

پر بدقسمتي ڪڏهن بہ اڪيلي نٿي اچي. نوڪرياڻي جي وڃڻ بعد مسز وانگ لاءِ ٻيون بہ مصيبتون پيدا ٿي پيون. هڪ تہ انهيءَ وقت سندس سس صاحبان، ڏڪندي ۽ رڙيون ڪندي اچي گهران نڪتي:

”آئون توسان ڳالهائڻ ٿي چاهيان، بيحيا بي شرم عورت.“
مسز وانگ پنهنجي سس کي ڪڏهن به ڪٽ ۾ نہ آندو ٿي، پر هن دفعي اچڻ سان هن اهڙا جهيڙالو قسم جا لفظ ڳالهايا جو مسز وانگ في الحال تہ وائڙي ٿي ويئي.
”مون کي اهو ٻڌاءِ“ پوڙهي عورت چيو ”منهنجي ڌيءَ تنهنجو ڪهڙو ڏوهہ ڪيو آهي؟“
مسز وانگ کي ڪجهہ ڪجهہ لڳو تہ هوءَ ڪهڙي ڳالهہ ڪٿي آئي آهي پر ڳالهہ ڪندي ڪجهہ خيال ٿي ڪيائين. هوءَ ڪوچ تي ماٺ ڪري هڪ هنڌ ويهي رهي. نئين آيل مسواڙيءَ جي زال بہ نجاڻ اتي ئي موجود هئي. هن کي مسٽر وانگ جي ماءُ جي خبر نہ هئي. يا هن کي ڇا ڪرڻ کپي، اها ڄاڻ نہ هئي.
”ٻڌاءِ! ٻڌاءِ! ڪچين ڇو نٿي!“
”ڇا ٿي چاهين تہ توکي ٻڌايان؟“
”ٻڌاءِ تہ منهنجي ڌيءَ توکي ڇا ڪيو آهي جو تون هن جي خلاف ڳالهائيندي وتين؟“
”مون تہ ڪنهن بابت بہ نہ ڳالهايو آهي.“
”ڇا ٿي چوين، تہ تو ڪجهہ نہ چيو آهي، پوءِ ڇو منهنجي ڌيءَ نالي چوندي وتين تہ هوءَ ڊرائيور سان سمهي ٿي؟“
”مون نہ چيو آهي.“
”پر اها تون ئي آهين جنهن اهو منهنجي پنهنجي پٽ کي بہ چيو آهي.“
پوڙهي عورت چڙ ۾ ڳاڙهو ٿيندي چيس، ”تون بيحياءِ غليظ قسم جي ڪوڙي آهين.“
مسٽر وانگ وڏيڪ ٻڌڻ بدران ٽپ ڏيئي اٿي، پنهنجي ڪمري ڏي ويئي ۽ پنهنجو پرس کڻي ٻاهر نڪتي، نئين مسواڙڻ هي لقاءُ ڏسي تعجب ۾ پئجي ويئي. هن کي سمجهہ ۾ نہ پئي آيو تہ هن کي ڇا ڪرڻ کپي، هن مسز وانگ کي جهلڻ چاهيو ٿي.
”مسز وانگ ڪيڏانهن وڃين ٿي؟“
مسز وانگ بنا ڪنهن جواب ڏيڻ جي هلي ويئي.
”وڃڻ ڏينس رن کي.“ پوڙهيءَ سس چيو ”هن ذليل عورت جي اچڻ ڪري سڀ گهر تباهہ ٿي ويا آهن.“
مونکي چڱيءَ طرح سڌ هئي تہ مسز وانگ ڇا ڪرڻ ويئي پئي: هوءَ

خودڪشيءَ ڪرڻ جي بهاني سان ويئي پئي ڇو جو سس سندس بي عزتي ڪئي. مسز وانگ جو مڙس سان جهيڙو ڪرڻ وقت اهو دلپسند شغل هوندو هو پر جيئن ته ان وقت سندس مڙس نه هوان ڪري خودڪشي ڪرڻ جو سوال ئي نٿي پيدا ٿيو مونکي ياد آيو ته هڪ دفعي مڙس سان وڙهڻ بعد هن پنهنجو پاڻ کي پوڙي پنهنجو انت آڻڻ جو دڙڪو ڏنو پر سمنڊ جي ڪناري تي پهچي، ماٺ ڪري اتي ڇپر تي پٽل ماري اهڙو نمونو ڪري ويهي رهي جو سڀ ڏسندڙ اچي گڏ ٿيا. مسٽر وانگ کي مجبور ٿي معافي وٺڻي پيئي ۽ منٿون ڪري گهر وٺي آيس. ڪڏهن ڪڏهن، مسز وانگ گهر ڇڏي وڃڻ جو دڙڪو ڏيئي، سامان بئگ ۾ وجهڻ شروع ڪندي هئي پر ڪمري مان هڪ انچ به چرڻ بدران، اتي ئي مڙس جو انتظار ڪندي هئي ته اچي معافي وٺيس.

اڪثر اڌ رات ڌاري، هلڻ جي ٺڪ ٺڪ مان صاف لڳو ته مسٽر ۽ مسز وانگ ٻئي گڏ اچي ويا. ظاهر هو ته مسز وانگ مڙس کي دير تائين ڳوليندي رهي. گهر پهچڻ سان عورت وري رڙيون شروع ڪري ڏنيون. نوان مسواڙي به رڙين تي اٿي پيا، پر جيئن ته چڱي رات گذري چڪي هئي ان ڪري هنن ڪمري مان نڪري گهر جي مالڪن وچ ۾ پوڻ نٿي چاهيو ان کان پوءِ سندس ٻن سالن جو ٻار ننڊ مان اُٿي پيو ۽ ان جي رڙين تي وري مسز وانگ جي ڌيءَ ننڊ مان اُٿي روئڻ لڳي، ان تي مسز وانگ مڙس کي ڇڏي اچي ڌيءَ ۾ ڪنڪا وڌا.

”ڇوري آهي ڇا، جو روئڻ شروع ڪيو اٿئي، منهنجو اچا جنازو ته نٿا ڪڍن.“

”ڇو اچي چري ٿي آهين، ٻار تي ڇو ڪاوڙ ڪري رهي آهين؟ ٻار ڪهڙو گناهه ڪيو؟“

”چري آئون نه ٿي آهيان، چري ٿي آهي ماڻهين يا پيٽين! هر هڪ سان وتي معاشقا ڪندي، ويندي بورچي ڊرائيور کي به نه ڇڏيو اٿس.“

”بڪواس بند ڪر! ڇا اها سٺي ڳالهه آهي ته گهر ۾ موجود هر ماڻهو تنهنجي لباڙ ٻڌي.“

”ها، ڇو جو آئون چري ٿي پيئي آهيان، رڳو ماڻهين ۽ پيٽهين کي خبر آهي ته گهر ۾ ڪيئن هلجي، وڃ وڃي تون به انهن سان مل، ڇڏ منهنجي پچر.“

اهو هڪ اڻ وسرندڙ نظارو هو جنهن سڄي گهر کي جهنم بڻائي ڇڏيو ٻئي ڏينهن، نئون مسواڙي بنا اک هڻڻ جي اسڪول روانو ٿيو ۽ اوجاڳي ڪري مون کي به سڄو ڏينهن مٿي ۾ سور هليو.

نوان مسواڙي (ماسٽر ۽ سندس زال) نومبر ۾ آيا هئا. ان بعد ٻيو سڄو مهينو

مسٽر وانگ پنهنجي واپار جي سلسلي ۾ انڊونيشيا ۾ هوءِ گهر کان غير حاضر رهيو. انهن ڏينهن ۾ مسز وانگ هر روز سير سپاٽي لاءِ ٻاهر ويندي رهي، ڪڏهن ڪڏهن تہ رات بہ ٻاهر گذاري ٻئي ڏينهن ايندي هئي. مسٽر وانگ سال جي آخر ۾ آيو. سو اهي سڀ غير حاضريءَ وارا ڏينهن اسان مسواڙين سک چين ۾ بسر ڪيا.

نئون مسواڙي ماسٽر روز صبح جو ستين بجي اسڪول لاءِ نڪرندو هو ۽ شام جو ستين وڳي ڊاري گهر پهچندو هو. گهر ۾ پهچڻ بعد هو وري گهر کان ٻاهر نڪرڻ جو نالو نہ وٺندو هو. پنهنجي ڪمري ۾ ويهي ڪتاب پڙهندو هو يا شاگردن جون ڪاپيون جاچيندو هو. مون کي هن سان گهٽ ڪري آچر يا موڪل واري ڏينهن تي ڳالهہ ٻولهہ ڪرڻ جو موقعو ملندو هو. هو بيحد مائيٽو ۽ پاڙهو طبيعت جو هو. سندس زال هڪ سيبائتي ۽ سلجهيل گهرو قسم جي عورت هئي، سچو ڏينهن گهر جي صفائي، رڌ پچاءَ ۽ ٻار جي سار سنڀال لهڻ ۾ رڌل رهندي هئي. جيتوڻيڪ ٻئي چڱي ڏکي زندگي گذاريندا هئا پر بيحد خوش ۽ سڪون ۾ هئا. مسٽر وانگ جي فئملي ۽ هنن ۾ ڪيڏو زمين آسمان جو فرق هو. مسٽر وانگ پئسي وارو هو ان ڪري بہ زالون رکي سگهيو ٿي، ذاتي ڪار هئس ۽ نوڪر چاڪر هئس پر ان هوندي بہ هو جهنم جهڙي گهرو زندگي گذاري ٿو.

مسز وانگ نون مسواڙين سان پهرين تہ ڏاڍو قربائتي ٿي هلي پر پوءِ نئين سال جي شروعات ويجهي ٿيڻ تي سندس نمونو ئي ڦري ويو. اهو آچر جو ڏينهن هو. نوان مسواڙي پنهنجي ٻار سميت چڪر تي ٻاهر ويل هئا. آئون جيئن ئي گهر ۾ داخل ٿيس تہ منهنجو مسز وانگ سان مهاڏو ٿيو. هن جي هٿ ۾ شهر جي ڪائونسل جو بل هو ۽ منهن تي سخت ڪاوڙ جو روپ.

”سائين منهنجا، هي ذرا بل ڏسجو ۽ اندازو لڳايو تہ مونکي هر مهيني بجلي ۽ پاڻيءَ لاءِ ڪيترو ناڻو ڏيڻو پوي ٿو!“

هُن بل مونکي ڏنو. اهو ارڙهن ڊالرن جو هو.

”گهر ۾ ڀاتين جو تعداد بہ وڌي ويو آهي، سو ظاهر آهي بل بہ ٿورو وڌيل ايندو.“

”پر اهو ڪيئن ٿي سگهي ٿو؟“ مسز وانگ ڪاوڙمان چيو ”هنن تہ مونکي چيو هو تہ هو ماسٽر آهن. ۽ مون سمجهيو تہ ماسٽر ماڻهو صبح جو سوير اٿڻ لاءِ رات جو بہ سوير سمهندا هوندا. مون منجهائن اها اميد رکي هئي تہ هو پڪ شام جو نائين بجي بتي بند ڪري سمهي رهندا. پر هي آڌي رات کان اڳ ڪڏهن بہ بتي بند نٿا ڪن..“

مونکي سمجهہ ۾ نہ آيو تہ گهر جي مالڪڻ کي ڪهڙو جواب ڏيان. لڳو ٿي

تہ هن کي اسڪول ماستر جي، روزمره جي زندگيءَ جي ڪا بہ خبر نہ هئي.

”محترما، توهان جي ان بابت غلط سوچ آهي، ماستر ماڻهوءَ کي اسڪول جو رهيل ڪم گهر ۾ اچي ڪرڻو پوي ٿو هن کي رات جو شاگردن جا نوٽبڪ ڏسڻا پون ٿا. ماستر جي زندگي اهڙي آرام ده ناهي جهڙي مثال طور دڪاندار جي، جنهن کي دڪان بندڪرڻ بعد گهر ۾ ڪجهہ بہ ڪرڻو نٿو پوي.“

”پر هنن لاءِ مونکي اهو ٻڌايو ويو هو تہ هنن جي هاڻ شادي ٿي آهي، هتي اچڻ بعد خبر پيئي تہ هنن کي هڪ ٻار بہ آهي!“

”يلا هڪ هجڻ سان ڪو فرق تہ نٿو پوي، يا پوي ٿو؟“

”خير ٻار جي ڪري ڪيترائي ڪپڙا ڌوئڻا پون ٿا، ٻار کي ڪير پيارڻ لاءِ رات جو ڏري ڏري اٿڻو پوي ٿو ۽ اليڪٽرڪ سٽي ضايع ٿئي ٿي.“

بهرحال اهو منهنجو مٿي جو سور نہ هو مونکي اها خبر هئي تہ هي گهر جنهن ۾ هنن مونکي ۽ ماستر فئمليءَ کي مسواڙ تي رکيو آهي، ان جا مسٽر وانگ پنجاهہ ڊالر مهيني جي حساب سان ڀري ٿو ان مان هڪ ڪمرو مونکي ڏيئي مسٽر وانگ ٽيهہ ڊالر مهيني ۾ مونکان اوڳاڙيا ٿي ۽ ٻيو ڪمرو ۽ ڊائننگ روم ماستر جي فئمليءَ کي ڏيئي ڪانئس پنجيتاليهہ ڊالر ورتائين ٿي، ان حساب سان، مسٽر وانگ اسان ٻنهي کان پنجهتر ڊالر ڪمايا ٿي جن مان پنجاهہ ڊالر مسواڙ جا گهر جي اصل مالڪ کي ڏيڻ بعد بہ پنجويهہ ڊالر بچايا ٿي، جن مان بجلي، پاڻيءَ جو بل ڏيئي سگهيو ٿي، ان جي باوجود سندس رهائش جڻ مفت ۾ ٿي ٿي، پر ان هوندي بہ هو وڌيڪ پئسا ڪاهڻ جي خيال ۾ آهن ڇا؟.

”نوان مسواڙي، جيڪڏهن وڌيڪ بجلي استعمال ڪرڻ چاهين ٿا تہ ڪانئن آئون پنج ڊالر وڌيڪ مسواڙ جي گُهر ڪنديس.“

نوان مسواڙي- ماستر ۽ سندس زال چڪر هڻي جڏهن گهر موٽيا تہ مسز وانگ ساڻن هڪدم مسواڙ جي ڳالهہ ڪئي، هنن شريف ماڻهن يڪدم ها ڪئي ۽ مسز وانگ ڪانئن هر مهيني وڌيڪ مسواڙ وٺڻ لڳي.

هڪ ڏينهن ماستر صاحب جو پٽ بيمار ٿي پيو. هو سڄو ڏينهن رڙيون ڪندو رهيو ۽ سخت بي آراميءَ ۾ هو ۽ رات جو سمهي نہ سگهيو جيئن ئي آڌي رات جو مسٽر وانگ موٽيو ۽ دستور موجب گهر پهچڻ سان ڪار جو هارن مٿان هارن ڏيئي واڪا ۽ سڏ ڪيا تہ هن وري وري وٺي روئڻ شروع ڪيو ۽ پوءِ سمهڻ جو نالو ئي نٿي ورتائين، مسٽر وانگ ماني ٽڪي ڪائي بتي بند ڪري وڃي ستو. ٻيڏانهن هنن جو ٻار اجا روئندو رهيو. ان تي مسز وانگ کي اهڙي اچي چڙ لڳي

جو پنهنجي ڪمري ۾ رڙيون ڪري ڳالهائڻ لڳي.
آخر خارن ۾ اچي هن ڪٽي ريڊيو آن ڪيو ۽ سڄو گهر ڏهڻ لڳو. ماستر جي زال سمجهي ويئي تہ مسز وانگ ڪاوڙجي پيئي آهي. سو پنهنجي ٻار کي ماٺ ڪرائڻ جا ڏاڍا وس ڪيائين. آخرڪار گوڙ جهڪو ٿيو ان سان گڏ ٻار بہ ماٺ ڪئي. پر ڪجهہ رات گذرڻ بعد ٻار جي وري اک کلي پيئي ۽ وٺي روئڻ شروع ڪيو منهنجي بہ اک کلي پيئي ۽ ٻڌم تہ ٻار جي ماءُ پنهنجي ماستر مڙس کي سڏي رهي هئي:
"مهرباني ڪري بتي تہ اُٿي ٻارجانءِ."
ماستر هنڌ مان اُٿي بتيءَ جو سئچ هيٺ ڪيو پر ڪجهہ بہ نہ ٿيو.
"لڳي ٿو تہ شهر ۾ اڄ بليڪ آئوٽ ڪئي ويئي آهي." ماستر افسوس مان چيو.
جيستائين مونکي خبر آهي تہ بليڪ آئوٽ جو ڪو بہ اعلان نہ ڪيو ويو هو مونکي ٻار جي تڪليف جو خيال ٿي رهيو هو سو ڏسڻ لاءِ اٿيس تہ واقعي ٻين گهرن جون بہ بتيون، بند آهن يا نہ. پاڙي جي ڪن گهرن جون بتيون اڃا ٻري رهيون هيون. سو مون مسز وانگ کي سڏڻ جي ڪوشش ڪئي. هوءَ دت هتي ستي رهي، پر منهنجي گهڻن سڏن تي آخر مسٽر وانگ جواب ڏنو.
"مسٽر وانگ"، مون کيس منٿ ڪندي چيو، "مهرباني ڪري مين سئچ آن ڪنديءَ ماستر جو پٽ سخت بيمار آهي." مسز وانگ ڪجهہ پڙ پڙ ڪئي پر مسٽر وانگ منهنجو چيو موٽائڻ نہ چاهيو ۽ اُٿي گهر جي بتي کولي.
بتي تہ هلي آئي، پر ٻار تڪليف کان روئندو رهيو. آئون ڪا دير ڪنهن عورت جي سڏڪن جو آواز ٻڌندو رهيس، اها ماستر جي زال هئي.
مسز وانگ پيٽ سان هئي ۽ هاڻ مٿين مهينن کي اچي ويجهي ٿي هئي. نئين مسواڙي ماستر جي زال کيس صلاح ڏني تہ هوءَ ڪنهن ڊاڪٽرياڻيءَ کي ڏيکاري پر مسز وانگ اهو بيڪار ٿي سمجهيو هوءَ پهرين بہ ٻار ڄڻي چڪي هئي، ۽ هن کي ان دنيا ۾ سولي ۾ سولو ڪم سجهيو ٿي، ۽ هن دفعي تہ اڃا بہ آسان سمجهيائين ٿي ۽ ان ڪم لاءِ اسپتال وڃي ڊاڪٽرياڻيءَ کي ڏيکارڻ لاءِ پئسي ۽ وقت جو اجايو زيان هو. ان ڪري هوءَ پنهنجن ڏندن کي لڳي رهي، يعني جڏهن مسٽر وانگ گهر کان ٻاهر نڪري ويندو هو تہ هوءَ پاڻ بہ غائب ٿي ويندي هئي ۽ ڏهين کان اڳ گهر نہ موٽندي هئي.
هڪ رات موٽڻ مهل هن کي اوچتو سخت سور اچي ٿيا. ماستر جي زال کيس اسپتال وڃڻ جي صلاح ڏني، پر هن چاهيو ٿي تہ ساٿس گڏ سندس مڙس پڻ هلي سو

تکو تکو وري گهر کان ٻاهر هلي ويئي. ڪلاڪ ڏيڍ بعد هوءَ وري گهر ۾ داخل ٿي، اڪيلي ئي اڪيلي، هن دفعي هوءَ سخت ڏنل ۽ گهبرايل نظر اچي رهي هئي.

"خير ته آهي، اسپتال ڇو نه وئين؟" ماستر جي زال پڇيس،

مسز وانگ ڪجهه به جواب نه ڏنو ۽ سڌو ڪمري ۾ گهڙي ويئي. پنيان پنيان ماستر جي زال به ويس.

"ڇو مڙسين نه مليو؟"

"مون ڪيس ڳولي ته ورتو پر هو جوا کيڏڻ ۾ مشغول هو تمام گهڻو هارائي چڪو آهي، مون سان گڏ اسپتال هلڻ کان صاف صاف انڪار ڪيائين. چوي ٿو ته آئون اڪيلي هلي وڃان."

"ته پوءِ اڪيلي ئي هل، توکي دير ڪرڻ نه کپي."

"پر آئون ڏاڍي ڪمزوري محسوس ڪري رهي آهيان، مونکي ڪجهه شيون ۽ سامان به کڻڻو آهي."

"ڇئين ته آئون توسان گڏ هلان."

مسز وانگ وڌيڪ ڳالهائي نه سگهي، ماستر جي زال پنهنجو ٻار ماستر جي حوالي ڪري، مسز وانگ کي سهارو ڏيئي ٻاهر وٺي آئي ۽ ٽئڪسيءَ ۾ ويهاري اسپتال ڏي وٺي وئي.

جيسين ماستر جي زال اسپتال کان موٽي، سڄو گهر انتظار ڪندو رهيو جيئن مسز وانگ جي خبر پوي، فجر مهل هوءَ گهر پهتي ۽ ٻڌائين:

"مسز وانگ کي پٽ ڄائو پر افسوس جو مري ويو!"

"اسپتال پهچڻ کان اڳ، ٻار ٽئڪسيءَ ۾ ئي ڄمي ويو." ماستر جي زال ڪوچ تي ويهندي ڳالهه ڪئي، هوءَ سخت ٿڪل لڳي رهي هئي. "اسان اڃا ٽئڪسيءَ ۾ ويٺاسين ئي مس ته ٻار ڄمي ويو ۽ اسپتال ۾ پهچڻ کان اڳ مسز وانگ بيهوش ٿي ويئي."

"هاڻ ڪيئن آهي؟"

"هاڻ صحيح آهي، ان ڪري آئون موٽي آئي آهيان."

"منهنجا مولا تون رحم ڪجانءِ."

ماستر صاحب تعجب مان ڪنڌ ڌوڻيو.

"ڇا ته ماٺو آهن، زال جي ويم کان به وڌيڪ اهم جوا آهي."

ڪجهه دير مسٽر وانگ جوا جي اڏي تان گهر پهتو. شايد هو سڄي رات جوا کيڏي آخري ڪوڙي به هارائي موٽيو هو.

”سائين منهنجا!“ نوڪرياڻي ڪيس رڙ ڪري ٻڌايو ”مالڪياڻيءَ ڪي ٻار تيو هو.“

مالڪ بنا ڏيان جي هائوڪار ۾ ڪنڌ ڌوڻيو.

”پر پوءِ اهو مري ويو.“

”ڇا؟“ مسٽر وانگ چڱيءَ طرح اکيون پٽي، تعجب مان پڇيو.

”اسپتال ڏي ويندي، ٻار ٽئڪسيءَ ۾ ئي مري ويو.“

مسٽر وانگ جواب ۾ ڪجهه نه چيو پر ان ئي وقت پويان پير ڪري ٻاهر هليو ويو.

هفتي اندر مسز وانگ اسپتال مان ڊسچارج ٿي گهر پهتي، زال پنهنجي مڙس لاءِ اهوئي چوندي رهي ته هن ئي سندس ٻار ماريو جو آخري وقت تائين جوا جي پچر نه ڇڏيائين، ان ڪري هوءَ وقت اندر اسپتال ۾ پهچي نه سگهي ۽ ٻار رستي تي ئي مري ويو.

مسز وانگ جڏهن چڱيءَ طرح چاق ٿي ويئي ته هن پنهنجي پراڻي نوڪري، ڊپارٽمينٽ اسٽور واري، وري ڪرڻ جو سوچيو مسٽر وانگ هن جو اهو ارادو بدلائي نه سگهيو ۽ سندس لاءِ ٻيو چارو به نه هو سو هر روز هو پاڻ کيس پنهنجي ڪار ۾ دڪان تي ڇڏي ايندو هو.

جيئن ته هن پنهنجي خرچ لاءِ پئسو پاڻ ٿي ڪمايو ان ڪري هاڻ هن پهرين کان وڌيڪ آزاد ۽ مٿانهون محسوس ڪيو اها هڪ اهڙي حقيقت هئي جيڪا سندس ڳالهين مان ظاهر ٿي ٿي.

”ڪنهن جي رومانوي زندگيءَ ۾ شادي ڪا به رنڊڪ پيدا نٿي ڪري،“ هڪ ڏينهن هن ماسٽر جي زال کي چيو ”چاهي تنهنجي شادي ٿيل هجي ته به ماڻهو پنيان ڊوڙندا رهن ٿا. آئون شاديءَ کان اڳ جڏهن ڊپارٽمينٽل اسٽور ۾ ڪم ڪندي هيس ته ان وقت منهنجو هڪ بواءِ فرينڊ هو. هو مون تي ايترو عاشق جيترو منهنجو مڙس. هو مون سان ملڻ بهاني دڪان تي شيون وٺڻ ايندو هو. ان بعد منهنجي شادي مڙس سان ٿي ۽ هن سان مون ملڻ ڇڏي ڏنو. هاڻ آئون وري ساڳي ڊپارٽمينٽل اسٽور ۾ ڪم ڪرڻ لاءِ آئي آهيان ته هو وري اچڻ لڳو آهي، جيتوڻيڪ هن کي چڱيءَ طرح ڄاڻ آهي ته آئون شادي شده آهيان.“

”خيال ڪجانءِ، ڪٿي تنهنجي مڙس کي ان بابت خبر نه پوي.“

”هن کي پوندئي ڪانه، ڇو جو آئون پنهنجي يار سان گڏ سئنيما جهڙن هنڌن تي ويجانءِ ڪا نه ٿي جو مونکي گهڻا ماڻهو ڏسن، ماڻهن کان آئون تمام

خبردار رهان ٿي. هڪ دفعو ڏسي وٺندا تہ پوءِ ڳالهہ مان ڳالهوڙو ناهي وٺندا، اسين فقط انهن هنڌن تي وڃون ٿا جتي ماڻ ۽ خاموشي آهي، جن هنڌن تي هر هڪ نٿو پهچي سگهي."

"پر تڏهن بہ توکي خبردار رهڻ کپي."

"پر ان ۾ آخر خرابي ڪهڙي آهي، اسان رڳو ڳالهائڻ ٻولهائڻ لاءِ ملون ٿا. آخرڪار شادي شده عورتن کي ٻين سان دوستي رکڻ جو اوترو ئي حق آهي جيترو شادي شده مردن کي آهي، يا نہ؟"

ماستر جي زال کو بہ تبصرو ڪرڻ نٿي چاهيو پر مسز وانگ ان هوندي بہ پنهنجي سچي ڪهاڻي ٻڌائڻ جي موڊ ۾ هئي: "مون واري ٻواءِ فرينڊ کي مون بابت هر ڪا خبر آهي، سمجهين ٿي يا نہ؟ هن کي اها بہ خبر آهي تہ منهنجو مڙس سان اڪثر جهيڙو ٿيندو رهي ٿو."

"اهو ان ڪري جو هن جي تو ۾ دلچسپي آهي."

"مون هن کي صاف صاف ٻڌائي ڇڏيو آهي تہ سڀ مرد هڪجهڙا آهن. هو توهان تي رڳو تيستائين عاشق آهن جيستائين توهين هنن جون نہ ٿيون آهيو. هڪ دفعو توهان آڻ ميجي تہ معنيٰ توهان جي انا ۽ وجود ڇڻ ختم ٿي ويو پر هي ڪلندو رهي ٿو ۽ اهو ئي چوي ٿو تہ سڀ مرد اهڙا نہ آهن."

"ان جي معنيٰ تہ هو اهو ثابت ڪرڻ چاهي ٿو." ماستر جي زال مرڪيو.

"چئي نٿي سگهان، آئون ڪيس بلڪل سمجهي نہ سگهي آهيان." مسز وانگ ان وقت سمجهي ويئي تہ شايد هوءَ پنهنجي ننڍڙي ڳالهہ ٻولهہ دوران گهڻو ڪجهہ اڳيان نڪري ويئي آهي.

مسٽر وانگ کي آخرڪار زال جي ڪرتوتن جي خبر پئجي ويئي. هڪ ڏينهن هن ڪانئس اگ ٻڌي پڇيو:

"ڇا تون ڪنهن ٻئي ماڻهوءَ سان گڏ ٻاهر ويندي رهي آهين؟ مثال طور ڪار ۾؟"

"نہ هرگز نہ."

"منهنجي هڪ دوست توکي هڪ ڏينهن سنگاپور جي هڪ علائقي ڪاتونگ ۾ ڏٺو هو. تون ڪنهن ماڻهوءَ سان ڪار ۾ وڃي رهي هئينءَ، منهنجا هتي سنگاپور ۾ ڪافي ڄاڻو سڃاڻو دوست آهن، خبر اٿئي؟"

"بس جڏهن تون پنهنجي ڪئبري ڊانسر ڇوڪرين سان گڏ جرونگ ۾ وڃي سگهين ٿو تہ منهنجي خيال ۾ مونکي بہ اهو حق آهي تہ پنهنجن ڄاڻن

سچائن سان چڪر تي هلي وڃان.“
”بواءِ فرينڊ سان يا ڪئبري ڊانسر ڇوڪرن سان؟“
جيئن تہ هن کي پڪ نہ هئي تہ هن پيريءَ هوءَ هيءَ ويڙهہ ڪٿي سگهندي يا نہ. ان ڪري جواب ڏيڻ بدران ماٺ اختيار ڪئي پر مڙس شايد هن جي خلاف سڀ ثبوت گڏ ڪري چڪو هو سو تکو ٿيندو ويو ايتري قدر جو ڏڙڪن ۽ رڙين جي دور بعد مسز وانگ ڊپارٽمينٽل اسٽور ۾ ڪم ڪرڻ واري نوڪريءَ تان استعيفيٰ ڏيڻ لاءِ تيار ٿي ويئي. پوءِ هوءَ هڪ دفعو وري گهرو عورت ٿي گهر ۾ گهارڻ لڳي، پر مسٽر وانگ هاڻي هڪ ڪلاڪ بہ هن سان گذاري نٿي سگهيو. هن کي پنهنجو ”واپار“ هوءِ ”واپاري دوست“ هئا. جن کي ڪيس منهن ڏيڻو هو. هو اڪثر رات جي مانيءَ تي نہ ايندو هو ۽ مٿين ڳالهہ بعد تہ ان رات جو ٻي ٻجي گهر موٽڻ لڳو. مسز وانگ بہ وري ٻاهر وڃڻ شروع ڪيو ظاهر آهي مڙس جي اجازت ۽ چاڻ بنا.
ٻہ ٽي مهينا ائي گذري ويا بنا ڪنهن مصيبت جي، پر پوءِ يڪو وڏو هنگامو برپا ٿي ويو. مسٽر وانگ جي سالي، مسز وانگ کي ڪنهن ماڻهوءَ سان گڏ هوٽل جي ڪمري ۾ ڏسي ورتو هن ڪمري جو نمبر نوٽ ڪري پنهنجي ڀيڻ کي فون ڪيو جيڪا مسٽر وانگ جي پهرين زال هئي، هن ماءُ کي اطلاع ڪيو جنهن مسٽر وانگ جي ڀيڻ کي ڇيو تہ هينئر جو هينئر ڪار ۾ چڙهي مسٽر وانگ کي ڳول، چاهي ان لاءِ توکي سڄو شهر ڇاڻڻو پوي، مسٽر وانگ ڪاوڙ ۾ ڳاڙهو ٿي گهر پهتو ۽ گهر ۾ گهڙڻ سان پنهنجي زال کي بہ چار ٺڦڙ وهائي ڪڍيا. هوءَ اوچتو هي حملو ڏسي هڪي ٻڪي رهجي ويئي ۽ پاڻ ڪٽي ڪوچ تي ڇڏيو.
”ان ڪان تہ ٻڏي مر رنڊي ڪنهن جاءِ جي.“ مسٽر وانگ ڪاوڙمان ڇيس.
مسز وانگ ڪجهہ هوش سنڀالي ڪوچ تان اٿي مڙس جي پرسان آئي:
”توکي ٿيو ڇا آهي، جهنگلي جانور؟“
مسٽر وانگ وات سان جواب ڏيڻ بدران ڪيس ڪوچ ڏي ڌڪو ڏنو ۽ ڪمري ۾ رکيل شيون پيچڻ لڳو. گهر ۾ رهندڙ نوڪرياڻيءَ ۽ اسان سڀ مسواڙي هي لقاءُ ڏسي واتڙا ٿي وياسين جو هي پهريون دفعو هو جو واقعي وڏو جهيڙو ٿي رهيو هو. سندس ڏيءَ سڏڪا ڀري ڪنڊ ۾ روئڻ لڳي.
”مون آخر تنهنجو ڇا ڦٽايو آهي؟ يا ڇريو ٿي پيو آهين، جهنگلي مرون!“
”هوٽل وارو ڪارو منهن تو ڏيکارين، مون وٽ تنهنجي هر ڳالهہ جي هاڻ ثابتي آهي!“

مسز وانگ ڪوچ تان پاڻ کي ڦتو ڪري روئڻ لڳي، ٻاهر پاڙي جي ٻارن جو ميڙ اچي گڏ ٿيو مسٽر وانگ وڏي رنب ڪري ڪين چيو: ”هليا وڃو توهان جو ڇا وڃي ٻين ۾، وڃي پنهنجي ڪريو.“

پر پوءِ ڪيس ئي آخر ۾ شرمندي ٿي، هن کي سمجهه ۾ نه پئي آيو ته هو ڇا ڪري رهيو آهي يا ڪيس ڇا ڪرڻ کپي، جيڪي هٿ چڙهيس ٿي تنهن کي پيچي پور ڪيائين ٿي، نه وري سندس زال کي سمجهه ۾ ٿي آيو ته ڇا ڪري، سواءِ روئڻ ۽ سڏڪن ڀرڻ جي، نيٺ جڏهن مسٽر وانگ گهر جو سامان زيان ڪري ٿڪجي پيو ته پوءِ اهو چئي ٻاهر نڪري ويو: ”آئون توکي ڊيڪاريندس ته آئون ڇا ٿو ڪري سگهان.“

ان رات هو واپس نه آيو ۽ نه وري مسز وانگ سڄي رات سمهي سگهي. سڄي رات هوءَ سامان هيٺ مٿي ڪندي رهي ۽ ٻڳون ٽاهيندي رهي، ٻي ڏينهن صبح جو هوءَ به گهر ڇڏي هلي ويئي.

ڪنهن کي به خبر نه پيئي ته مسز وانگ ڪيڏانهن هلي ويئي، پر جڏهن مسٽر وانگ موٽيو ۽ ڪمري جي جانچ ورتائين ته خبر پيس ته قيمتي شيون مڙيئي ميڙي ڪنئي ويئي آهي، هو سمجهي ويو ته هن خودڪشي نه ڪئي آهي فقط ڀڄي ويئي آهي.

”ڪيڏي نه بيشرم آهي.“ هن چيو ۽ پاڻ به گهر ڇڏي نڪري ويو. مسٽر وانگ جي ماءُ ۽ پيءُ ان بعد نظر آيون، اهي مسٽر وانگ جو باقي سامان ٻڌڻ لاءِ آيون هيون ۽ سڄي پاڙي کي مسٽر وانگ جي ٻي زال بابت ٻڌايو. ويندي وقت هو پاڻ سان مسٽر وانگ جي ٽن سالن جي ڌيءَ به وٺي ويون.

ان واقعي بعد مسز وانگ وري ڏسڻ ۾ نه آئي، مهيني جي آخري تاريخ ٿي، مسٽر وانگ پاڙي جي ترڪ وٺي آيو جنهن ۾ پنهنجو سامان ڪٽائي ويو ۽ گهر جي نوڪرياڻيءَ وڃي ٻئي هنڌ نوڪري ڳولي.

❊❊❊

لي. جو. لِن (Lee. Ju. Lin)

(هن افسانو ”پيار جو آکيرو“ جو ليکڪ لي. جو تمام ڪراڙو ليکڪ آهي. هو چين کان ملايا آيو اڄڪلهه سنگاپور ۾ رهي ٿو.)

نيڪلس

متِلڊا هڪ اهڙو قد آور خوبرو نوجوان خاتون هئي، جيڪا شايد تقدير جي غلطيءَ ڪري ڪلارڪن جي خاندان ۾ پئدا ٿي پئي، هن نہ ڏيج آندو نہ خوشنما اميدون ۽ نہ اهي ذريعا جن جي ڪري هن کي ڪا شهرت ملي ها، پسند ڪئي وڃي ها ۽ ڪو امير ڪبير يا ڪا ممتاز شخصيت هن سان محبت ڪري ها يا هن سان شادي جي خواهش رکي ها، سو هن تقدير تي شاڪر رهي هڪ معمولي ڪلارڪ سان ڪٽي شادي ڪئي. جنهن تعليم کاتي ۾ نوڪري ڪئي ٿي.

هوءَ هر وقت اندر ئي اندر ۾ ڪڙهندي پڇندي رهي ٿي، چو تہ هن پنهنجو پاڻ کي پيدائشي طور زيب ۽ زينت ۽ عيش عشرت جو حقدار سمجهيو ٿي، پنهنجي گهر جون ساديون شيون ڏسي هن جو اندر سڙيو ٿي، هن غريباڻي گهر جون جهونيون پتيون، گنل پينل ڪرسيون ۽ ڊنل رنگ ۽ روغن واريون شيون سندس درد جو باعث بڻيل هيون.

هن جي جاءِ تي ڪا ٻي عورت هجي ها تہ انهن ڳالهين ڏي ڪو ڌيان ئي نہ ڏئي ها، پر ڪيس کي اهي ئي شيون اذيت پهچائي رهيون هيون ۽ انهن ڳالهين تي سوچي ڪاوڙ تي لڳس، پنهنجو معمولي گهر ڏسي هن کي دل ئي دل ۾ وڏين محلاتن ۽ ڪشاده گهرن جا خيال تي آيا، جن ۾ خوبصورت روشندان ۽ رنگين خوبصورت پڙدا ٿا ٿين، چست ۽ چوبند دربان مهمانن جو آدرياءَ ڪن ٿا، ۽ انهن گهرن جا وڏا ڊرائنگ روم، عمدو ۽ باوقار فرنيچر انهن ڪمرن جي سونهن هوندو آهي، جڏهن هوءَ ڪاٺ جي گول ميز تي رات جي ماني کٽي وهندي هئي تہ ان جو ميز پوش هفتي کان ميرو هوندو هو ۽ هن جو مڙس هن جي سامهون ميز تي ويٺل هوندو هو جڏهن هوءَ ڊش جو ڍڪڻ مٿي ڪندي هئي تہ مڙس خوشيءَ مان چوند هو: ”واهہ ڙي واهہ! ڇا تہ شاندار گوبي رڌي اٿئي، آئون ہئي ڪنهن بہ ڊش کي هر ڪان وڌيڪ چڱو نہ چوندس...“ ۽ ان وقت هوءَ انهن عمدن کاڌن جو سوچڻ لڳندي

هئي... چمڪندڙ چانديءَ جي ٿانون جو سوچيندي هئي... ڪاٺ جي ڪمري جي پٽين تي لڳل خوبصورت پڙدن ۽ تصويرن بابت سوچڻ لڳندي هئي، جن تي قديم زماني جي شخصيتن جون پينٽنگون هونديون هيون يا وري پرين وارين جهنگلن ۾ ڪنهن ناياب پيءَ جو سينريون. هوءَ انهن قسمين قسمين ڪاڌن جو سوچڻ لڳندي هئي، جيڪي شاندار ٿانن ۾ سجائي رکيا آهن... ۽ مهمانن جي واتان ٿيندڙ تعريف ۽ واهه واهه جي صدا ٻڌبي آهي.

هن عورت وٽ پائڻ لاءِ نه فراڪ هئا، ۽ نه ئي ڳهه ڳٺا. هن وٽ ڪجهه به نه هو ويتر ستم اهو ته اهي ئي شيون هيون جن سان هن کي بيحد گهڻو پيار هو. هن کي ائين لڳندو هو ڄڻ هوءَ ڄائي ئي انهن شين لاءِ آهي. ڪيڏي نه خواهش هئي هن کي ته هوءَ ماڻهن جي دل لڀائي.... هن کي ڳوليو وڃي.... هوءَ لڪل به رهي ته نگاهن جو مرڪز به. ۽ ماڻهو هن سان دوستي رکڻ لاءِ آتا هجن.

جڏهن هوءَ ڪانوينٽ اسڪول ۾ پڙهندي هئي ته سندس ان وقت جي هڪ ساهيڙي هئي جيڪا بيحد امير هئي... جنهن سان هن ملڻ پسند نٿي ڪيو ڇو ته جڏهن هيءَ ان سان ملاقات ڪري موٽندي هئي، تڏهن بيحد اذيت ۾ مبتلا ٿي ويندي هئي، طبيعت بي مزي ٿي ويندي هيس، ايڏو ته رنج ملندو هوس ۽ ايتري ته نااميديءَ جي ڪيفيت طاري ٿي ويندي هيس جو هوءَ سڄو سڄو ڏينهن روئندي رهندي هئي.

هڪ ڏينهن جڏهن هن جو مڙس گهر موٽيو ته هو خوش خوش هو... هن جي هٿ ۾ هڪ وڏو لفافو هو "اچي ڏس... هن ۾ ڪا شئي آهي، تو لاءِ" هن چيو.

هن جهٽ پٽ لفافو ڦاڙي کوليو ۽ ان مان هڪ ڪارڊ ڪڍيو جنهن تي هي لفظ ڇپيل هئا.

"جناب وزير تعليم ۽ ان جي بيگم صاحبا. جناب ۽ مادام نوريل کي عرض ٿا ڪن ته هو ارڙهين جنوري بروز سومر. بوقت شام وزير موصوف جي قيام تي پهچي، هنن جي عزت افزائي ڪن."

هن خوش ٿيڻ بجاءِ، جنهن جي هن جي مڙس کي اميد هئي، دعوت نامي کي ڪٽي ميز تي اڇلايو ۽ پنهنجي منهن ٻُڙڪڻ لڳي، "تنهنجو ڇا خيال آهي ته آئون هي لفافو وٺي ڇا ڪنديس؟"

"پر منهنجي مٺي... منهنجو خيال هو ته توکي ان جي ملڻ تي خوشي ٿيندي، تون ڪڏهن ٻاهر نڪرين ئي نٿي... ۽ هي هڪ موقعو مليو آهي، بلڪ هڪ عاليشان موقعو! مون کي هي دعوتنامون هٿ ڪرڻ ۾ ڪافي دشواري ٿي، هر ڪو

ان کي حاصل ڪرڻ جو خواهشمند هو... ۽ هي فقط ڪجهه خاص الخاص ماڻهن لاءِ آهي... نوڪرين وارن مان فقط چند ماڻهو ان کي حاصل ڪري سگهيا آهن... تون هلندينءَ ته اتي توکي آفيسرن وارو ٺاٺ پاٺ ملندئي."

هن مڙس ڏانهن بيزار نظرن سان ڏٺو ۽ بيحد ٺڏائيءَ سان چيو:

"تنهنجي خيال ۾ مون وٽ آهي ڇا جو پائي اهڙيءَ جاءِ تي هلجي؟"

هن شخص ان باري ۾ ته سوچيو به نه هو هن هٻڪندي چيو: "پياري... اهو ئي لباس ڪٽي پاءِ جيڪو تون ٿيٽر ۾ پائي هلندي آهين... مونکي ته اهو تمام خوبصورت تو لڳي." هو خاموش ٿي ويو هيڪاندو احمق لڳڻ لڳو ۽ جڏهن هن جي زال روئڻ لڳي ته هن جي اجا به دل ٽٽي پئي، عورت جي اکين مان ڳوڙها ٽپ ٽپ ڪري ڳلن تان وهڻ لڳا، هن وري هٻڪندي چيو: "ڳالهه ته ڪر ڇا ڳالهه آهي؟"

عورت وڏيءَ ڪوشش سان پنهنجن دٻايل جذبن کي قابو ۾ رکي، پنهنجا آلا ڳل اُگهي نرم آواز ۾ پنهنجي مڙس جي سوال جو جواب ڏنو:

"ڪجهه به نه. ڳالهه هيءَ آهي ته مون وٽ ته ڪي سنوان سبتا ڪپڙا به نه آهن... ان ڪري آئون ان دعوت ۾ هلي نٿي سگهان. تون هي دعوت جو ڪارڊ پنهنجي آفيس جي ڪنهن اهڙي دوست يا ساٿيءَ کي ڏئي سگهين ٿو جنهن جي زال وٽ مون کان بهتر پوشاڪ ميسر هجي."

مڙس کي ڌڪ ته ٿيو پر هن پيار واري لهجي ۾ چيو: "ميٿلڊا! ترس، مونکي سوچڻ ڏي، هڪ سٺي وڳي تي گهڻو خرچ ٿيندو؟ اهڙو وڳو جيڪو ٻين ڪاڄن تي به ڪم اچي سگهي. ڪو سادو لباس؟"

ڪجهه گهڙين لاءِ هوءَ سوچ ۾ گم ٿي وئي. دل ئي دل ۾ حساب ڪرڻ لڳي. ڪجهه ايترن پئسن جو سوچڻ لڳي جيڪي گهرڻ سان هو انڪار به نه ڪري ۽ جنهن کي ٻڌي هن جو ڪفايت پسند ڪلارڪ مڙس ڊڄي هليو به نه وڃي.

آخرڪار هن شرمائيندي چيو:

"مونکي بلڪل صحيح طرح ته خبر ناهي، پر مونکي لڳي ٿو ته چار سؤ فرئنڪ مان ڪم هلي ويندو."

اهو ٻڌي مڙس جي منهن جو رنگ ڪجهه ڦڪو ٿي ويو ڳالهه هيءَ هئي جو هن ويچاري ايتري ئي رقم پنهنجي لاءِ بچائي رکي هئي. ان نيت سان ته هڪ عدد بندوق خريد ڪري، هو به شڪارين جي ڪنهن ٽولي ۾ شامل ٿي ويندو ۽ ايتري اونهاري ۾ به نيناري ميدان علائقي ۾ ڪجهه دوستن سان گڏ شڪار ڪري ايندو. جيڪي گذريل آچر تي ڪجهه پکين جو شڪار ڪري آيا هئا... پر خير، هو چوڻ لڳو:

"چڱو ڀلا آئون توکي چار سئو فرئنڪ ڏئي ڇڏنيدس، پر ڪوشش ڪري ايترن پئسن مان ڪو عمدو لباس خريد ڪجانءِ."

جيئن جيئن دعوت وارو ڏينهن ويجهو ٿيندو ويو مئڊم لوزيل غمگين، پريشان ۽ بي چين رهڻ لڳي، خير هن جو وڳو ته بلڪل تيار ٿي ويو هو هڪ شام هن جي مڙس هن کي چيو:

"پياري توکي ڇا ٿي ويو آهي؟ گذريل ٽن ڏينهن کان تون عجيب حرڪتون ڪري رهي آهين ۽ تنهنجي چهري تي اها رونق نظر نٿي اچي."

هن جواب ڏنو: "مونکي پريشاني اها آهي ته مون وٽ ڪجهه به ڳهه ڳٽو نه آهي، هڪ به قيمتي پٿر نه اٿم. ڪا اهڙي شئي نه اٿم جنهن سان پاڻ کي سجائي سگهان، آئون سڀني جي وچ ۾ مسڪين نظر ايندس. ان کان ته آئون اهو پسند ڪنديس ته پارٽيءَ ۾ ئي نه هلان."

هن چيو: "هيئن ڪجانءِ پياري! ڪنهن ڳهه ڳٽي بدران قدرتي گل ئي کڻي سجائي هلجانءِ... ڏهه فرئنڪن ۾ توکي ٻه يا ٽي عاليشان گل ملي ويندا."

پر هوءَ ان تي راضي نه ٿي، جواب ڏنائين: "نه...ان کان وڌيڪ بي عزتيءَ جي ٻي ڪهڙي ڳالهه ٿي سگهي ٿي ته هٿرين امير عورتن جي وچ ۾ هڪ نيچ قسم جي انداز ۾ هلجي."

ان تي هن جو مڙس کي اوچتو ڪو خيال اچي ويو ۽ هن رڙ ڪري چيو: "پاڻ به ڪهڙا احمق آهيون! تون وڃ ۽ وڃي پنهنجيءَ ساهيڙيءَ مئڊم فورسٽيئر کان ڪجهه زيور اڌارا وٺي اچ. تنهنجي هن سان چڱي خاصي سڃاڻپ آهي، هوءَ توکي ضرور ڏينهن ٻن لاءِ زيور ڏئي ڇڏيندي."

هن خوش ٿي دانهن ڪئي: "واهه واهه بلڪل صحيح ٿا چئو مونکي ته ان ڳالهه جو خيال ئي نه پئي آيو."

ٻئي ڏينهن هوءَ پنهنجي ساهيڙيءَ جي گهر وئي ۽ هن کي پنهنجي ڏک واري ڳالهه ٻڌايائين، مئڊم فورسٽيئر پنهنجي شيشي جي دروازن واري ڪٻٽ تائين وئي. ان مان هن زيورن جو هڪ وڏو دٻو ڪڍيو واپس آئي، ان کي هن کوليو ۽ چيو: "اچي وٺ منهنجي جان! جيڪو توکي وڻي سو پاڻ پسند ڪري کڻ."

هن پهرين ته ڪجهه ڪنگڻ ڏٺا، پوءِ موتين وارا گلوبند، پوءِ وينس شهر جو ٺهيل هڪ صليب، جنهن تي نهايت ڪاريگريءَ سان ٽُڪ جو ڪم ٿيل هو هن آرسيءَ اڳيان واري واري سان ڳهه پائي ڏٺا، ڪجهه گهبرائجي وئي ۽ فيصلو ڪري نه پئي سگهي ته زيور کڻي يا ڇڏي ڏئي.

۽ پوءِ هن سوال ڪيو: "انهن کان علاوه ڪجهہ پيا آهن تو وٽ؟"
"چو نہ بلڪل آهن. تون پاڻ پنهنجي پسند جي شئي ڳولي وٺ. مونکي سمجهہ ۾ نٿو اچي تہ توکي ڇا پسند آهي."
ڏسندي ئي ڏسندي هن کي ڪاري رنگ جو ساٽن جو دٻو هٿ آيو جنهن ۾ هيرن جو هڪ نهايت عاليشان نيڪلس رکيو هو جنهن کي ڏسي هن جي دل تيز تيز ڌڙڪڻ لڳي. هن نيڪلس کڻي پنهنجي ڳچيءَ ۾ وڌو ۽ انهن هيرن جي آب تاب جي سامهون بي بس ٿي وئي. تڏهن هن هڪ بيقرار لهجي ۾ گهبرائيندي چيو: "ڇا تون مونکي هي.... فقط هي هڪ.... هار اڌارو ڏئي سگهندين؟"
"چو نہ پلا.... بلڪل کڻي وڃ."
هوءَ پنهنجي ساهيڙيءَ جي ڳچيءَ ۾ ٻانهون وجهي جذبات مان جهومڻ لڳي ۽ پوءِ قيمتي نيڪلس کڻي گهر هلي آئي.
پارٽيءَ جي ڏينهن اچي ويو بال ڊانس ۾ مئڊلڊا جي وڏي ڌوم مچي وئي. هوءَ سيني عورتن ۾ حسين هئي، باوقار مرڪندڙ ۽ سونهن سان ڀرپور سيني مردن هن ڏانهن ڏٺو ۽ هڪ ٻئي کان هن جو نالو پئي پڇيو ۽ هن سان ڄاڻ سڃاڻ ڪرڻ جي ڪوشش ٿي ڪئي. وزارتي ڪابينا جا جيترا بہ ماڻهو هئا، تن مان هر هڪ هن سان ڊانس ڪرڻ چاهي ٿي، وزير تعليم بہ هن ڏي ڪجهہ ڌيان ڏنو.
هوءَ جوش ۽ جذبي سان ڊانس ڪندي رهي، مستيءَ واريءَ ڪيفيت ۾ خوشيءَ ۾ مدهوش ٿي، هر ڳالهہ کان بي نياز ٿي.... پنهنجي حسن جي فتحيابين جي ڇانو ۾... پنهنجي ڪامرانين جي عظمت سان سرشار جيڪي هن جي نصيبن ۾ آيون هيون، ۽ اهو نتيجو هو انهن امنگن جو ۽ ان احساس جمال جو جيڪو ڀرپور ۽ ڪامل هو ۽ جيڪو هر عورت جي دل لاءِ شيرين ٿئي ٿو.
هوءَ گهر ان وقت وئي، جڏهن صبح جا چار وڄي رهيا هئا. هن جو مڙس اڌ رات گذرڻ تي ئي ٿڪجي ان تي هڪ ميڪ اپ روم ۾ سمهي رهيو هو.
هلڻ وقت سيءَ کان بچڻ لاءِ هن پنهنجي زال جي ڪلهن تي گهر ۾ پائڻ واري شال اوڍائي ۽ جلدي گهر ڏانهن روانا ٿيڻ لڳا. جيئن ڪو ڪين اوچي وڃي مٿان ساديءَ شال ۾ نہ ڏسي سگهي، مڙس گهٽوئي چاهيو تہ ڪا گهوڙي گاڏي گهرائي وٺجي، مٿان زال کي سيءَ لڳي، پر هوءَ ترسڻ لاءِ تيار نہ هئي ۽ وڏيون وڏيون ٻرانگون ڀري ڏاڪڻيون لهي رستي تان اچي نڪتي، رستي تي ڪا گاڏي نظر نہ آئي ۽ هو هيڏانهن هوڏانهن لوڏا هڻي ڳولڻ لڳا.
ٻئي ڄڻا پيادا ئي پيادا هلندي هلندي درياهہ سين ڏي نڪريا ويا. آخرڪار

گوڏيءَ تي هنن کي هڪ پراڻي طرز جي سواري "ڪوپي" ملي وئي، جيڪا رات جي وقت هلي ٿي ۽ پئرس ۾ آڌيءَ رات کان پوءِ ڏسڻ ۾ ايندي آهي، جو اهڙين سوارين جي گهٽ مشهور هجڻ ڪري، ڏينهن جي وقت انهن ۾ چڙهندي ماڻهو شرمائين ٿا!

ڪوپي، مارٽير اسٽريٽ تي سندن گهر جي دروازي تائين کين ڪٺي آئي ۽ هو ٿڪل ٽٽل پنهنجي گهر جون ڏاڪڻيون چڙهڻ لڳا.

هن عورت لاءِ تہ کيل پڄاڻيءَ تي پهچي چڪو هو پر جيستائين مرد جو تعلق هو تہ صبح جو ڏهين بجي تائين آفيس ۾ پهچڻو هو.

عورت شال کي ڪلهن تان لاهي پلنگ تي اڇلايو آرسيءَ جي سامهون بيهي پنهنجي حسن جي تاب کي آخري دفعو ڏنو...اوچتو هن کان دانهن نڪري وئي...اهو نيڪلس هن جي ڳچيءَ ۾ نہ هو.

هن جو مڙس جيڪو تقريبن اڌ ڪپڙا لاهي چڪو هو، تنهن چيو: "ڇا ماجرا آهي؟"

"هوءَ ديوانگي واري انداز ۾ هن ڏي ڊوڙي ۽ کيس چيو: "مون وٽ....مئڊم فورستيئر جو نيڪلس موجود ناهي."

هو گهبرائجي ويو هن چيو: "ڇا چيئي؟ اهو ڪيئن ٿيو اهو ناممڪن آهي." ۽ پوءِ ٻنهي ڄڻن ان نيڪلس کي عورت جي ڪپڙن جي تهن ۾ ڳوليو. هن جي کيسن ۾ ڏٺو...مطلب تہ هر هنڌ ڳوليو پر اهو نہ مليو.

هو پڇڻ لڳو: "ڇا توکي يقين آهي تہ جڏهن اسان هن گهر مان هليا هئاسين تہ نيڪلس تو وٽ هو؟"

"ها، هال مان نڪرڻ وقت مون پاڻ ان کي هٿ سان محسوس ڪيو هو."

"پر اهو جيڪڏهن رستي تي ڪري ها تہ ان جي ڪرڻ جو آواز ٻڌڻ ۾ اچي ها. ٿي سگهي ٿو اهو گاڏيءَ ۾ رهجي ويو هجي."

"ها اهو ممڪن آهي، ڇا تو گاڏيءَ جو نمبر ڏٺو؟"

"نہ... ۽ يلا تو؟ تو نمبر نوٽ ڪيو يلا؟"

"نہ."

هو ٻئي هڪ ٻئي جو منهن ڏسڻ لڳا، ٻئي بيحد غمگين هئا...پوءِ مڙس وري پنهنجا ڪپڙا پاتا ۽ چيو:

"آئون وڃان ٿو...اهو ئي رستو وٺي جنهن تي پاڻ پنڌا آيا هئاسين، ڏسان ٿو متان اتي ملي وڃي."

پوءِ هو هليو ويو هوءَ پنهنجو شام وارو وڳو پائي ويٺي رهي. هن ۾ ايتري همت نہ پئي تي جو وڃي بستري تي ليٽي. هوءَ هڪ ڪرسيءَ تي ئي ويهي رهي.

ان وقت هن جي دل ۾ نہ ڪا خواهش هئي ۽ نہ ڪا سوچ. صبح جو ستين وڳي ڏاري هن جو مڙس موتين نيڪلس جو ڪٿي ڪو پتو نہ پيو.

هو پوليس وارن وٽ بہ ويو ۽ ڪوپي گاڏين جي آفيس ۾ بہ ۽ هن اخبار وارن کي بہ اشتهار ڏنو نيڪلس جي بدلي انعام جي بہ پيشڪش ڪئي... مطلب تہ هر اهو ڪم ڪيو جنهن ۾ ڪيس ذري جيترو بہ شڪ يا اميد هئي...

شام جو هو گهر ناڪام ٿي پهتو. هن جو چهرو هيڊ جهڙو ڦڪو هو هو چوڻ لڳا: "هاڻ تون پنهنجي ساهيڙيءَ کي خط لکي موڪل تہ نيڪلس جو ڪنڊو ڀڃي پيو آهي ۽ تون هن جي مرمت ڪرائي پوءِ ڪيس موٽائينديئن اهڙيءَ طرح پاڻ کي پڄ ٻڪ لاءِ ٿورو وڌيڪ وقت ملي ويندو."

جيئن سندس مڙس ڪيس لکرايو تيئن ئي هن خط لکي پنهنجيءَ ساهيڙيءَ کي موڪليو.

هڪ هفتو گذري ويو ۽ هنن ٻنهي جون سڀ اميدون مٽيءَ ۾ ملي ويون. مسٽر لوزيل جيڪو پنهنجي زال مئڊم مٿلڊا کان پنج سال وڏو هو اعلان ڪيو: "پاڻ کي هر صورت ۾ هن وڃايل زيور جي بدلي ۾ ڪجهہ ڪرڻو پوندو."

ٻئي ڏينهن ان ڏٻي کي جنهن ۾ نيڪلس بند هو ان سوناري وٽ کڻي ويا جنهن جو ان تي نالو ڇپيل هو.

سونارو دڪان جي رجسٽرن ۾ ڳولڻ لڳو پوءِ ناڪار ۾ ڪنڌ ڌوڻي چيائين: "مئڊم! هي نيڪلس منهنجي دڪان جو نہ آهي، مون تہ فقط ڏٻو وڪيو آهي."

ان بعد هو هڪ سوناري وٽان ٻئي وٽ پهتا، ان ڳولا ۾ تہ جيئن گم ٿيل هار جهڙو ڪٿي نظر اچي وڃي. ٻئي ڄڻا دماغ تي زور ڏيئي گم ٿيل نيڪلس بابت سوچڻ لڳا... ۽ ٻئي ڄڻا بي حال ۽ بي چين ٿي ويا ٿي.

ڦرندي ڦرندي هو رايل پئلس پهتا، جتي هڪ دڪان تي هيرن سان جڙيل هڪ هار ڪين نظر اچي ويو جيڪو هوبهو گم ٿيل نيڪلس جهڙو هو. ان هار جي قيمت چاليهہ هزار فرئنڪ هئي..... هنن کي اهو ڇٽيهہ هزار فرئنڪن ۾ ملي رهيو هو.

هنن سوناري کي منٿ ميڙ ڪئي، تہ مهرباني ڪري ڪين گهٽ ۾ گهٽ ٽن ڏينهن جي مهلت ڏني وڃي جيسين هو ان کي خريد ڪرڻ جو سوچي وٺن، تيسين هو ڪنهن ٻئي کي وڪڻي نہ ڏئي. ان سان گڏ دڪاندار سان اهو بہ معاهدو ڪيائون تہ فيبروريءَ جي آخر تائين جيڪڏهن هن کي گم ٿيل نيڪلس ملي

ويو تہ هو اهو هار ڪانئن چوٽيهہ هزار فئنڪن ۾ موٽائي وٺندو.

هاڻ لوزيل وٽ پيءُ جي ورثي ۾ مليل ارڙهن هزار فرئنڪ موجود هئا. باقي هن قرض ورتو ۽ قرض بہ هيئن ورتائين تہ ڪنهن کان هزار فرئنڪ اڌارا ورتائين تہ ڪنهن کان پنج سؤ فرئنڪ هو قرض وٺي هر هڪ کي لکت ۾ ڏيندا رهيا تہ سندن قرض آهي ۽ هو هنن کي جلد موٽائي ڏيڻ جا واعدا ڏيندا رهيا. وياج خورن کان بہ ڪجهہ رقم ورتائون. هنن پنهنجو سڄو وجود داءُ تي لڳائي ڇڏيو بنا سوچي سمجهي جتي ڪٿي پنهنجيون صحيحون ڪندا رهيا. ان جو بہ فڪر نہ ٿي ڪيائون تہ هو رقم موٽائي ڏيڻ جا واعدا بہ نباهي نہ سگهندا يا نہ. مستقبل جي باري ۾ هنن کي جيڪا بي چيني هئي، جيڪي جسماني اذيت ۽ ذهني عذاب هنن کي ملڻو هو ان جي تصور کان ڪنبندي، هو سوناري جي دڪان تان نئون هار خريد ڪرڻ لاءِ پهچي ويا. دڪاندار جي ڪائونٽر تي هنن ڇٽيهہ هزار فرئنڪ اڳيان وڌايا ۽ هار وصول ڪيو.

جڏهن مئڊم لوزيل (مٿلڊا) ان نيڪلس کي کڻي مئڊم فورسٽيئر وٽ پهتي تہ هن ٿڌي نموني سان چيو: ”توکي هي جلدي موٽائڻ کتو ٿي جو شايد مونکي بہ ان جي پائڻ جي ضرورت پئجي سگهي ٿي.“

پوءِ هن زيورن جو دٻو کوليو ۽ آڻڻ واريءَ کي اهو ڊپ ٿيو تہ ڪٿي هوءَ سڃاڻي نہ وٺي تہ هي سندس وارو هار نہ پر ٻيو آهي، ۽ جي هن سڃاڻي ورتو تہ ڇا هوءَ سوچيندي ۽ هن کي ڪهڙو جواب ڏيڻ کپي. ڇا هوءَ هن کي چور سمجهندي؟ پر مئڊم فورسٽيئر خاموشيءَ سان نيڪلس کڻي رکيو.

بهرحال پهرين منزل تہ هنن پوري ڪئي ۽ ورتل اڌارو زيور واپس ڪيو هاڻ ٻي وڏي منزل هئي قرض چڪائڻ جي، ۽ قرض بہ قرضن جهڙو هو. اهڙو ٿهڙو نہ هو جو مهيني ٻن جي پگهار يا بکن ڪاٽڻ سان لهي وڃي. ”هوءَ هر صورت ۾ قرض لاهيندي“ هن دل ئي دل ۾ پڪو پهہ ڪيو. پهرين تہ هنن گهر جي نوڪرياڻيءَ کي موڪل ڪرائي ڇڏي ۽ پوءِ اهو وڏو گهر ڇڏي هڪ سستي جاءِ مسواڙ تي وٺي رهڻ لڳا.

هاڻ هن گهر جي صفائي ۽ رڌپچاءُ پاڻ ڪرڻ شروع ڪيو. هن اهو ڪم ڪڏهن نہ ڪيو هو پر هاڻ هوءَ پاڻ ٿانو ڌوئيندي رهي، تيل هاٺا ديڳڙا ۽ ڪٽڇيون صاف ڪندي رهي ۽ هن جا گلابي رنگ وارا ننهن چوبا ٿيڻ لڳا. ڪپڙا بہ پاڻ ڌوئڻ لڳي... چاهي سندس ۽ مڙس جا ڪپڙا ۽ گنجيون هجن چاهي ميز پوش.... هوءَ هر شئي پاڻ هٿن سان ڌوئي اس تي وجهي سُڪائيندي هئي، جيئن اهي ڌوٻيءَ جا پئسا بچي پون. استري بہ پاڻ ڪرڻ لڳي تہ گهر کي ٻهاري بہ

پاڻ ڏيڻ لڳي، ۽ پوءِ گهر جو گند ڪچرو ڏيئي ۾ گڏ ڪري رستي جي ٻئي ڪناري وٽ اڇلي ايندي هئي، ان غريباڻيءَ گهر ۾ پاڻيءَ جو بندوبست بہ نہ هو ان ڪري صبح ساڻ اُٿي ٻہ ٽي ڊاڪٽيون لهي هيٺان پاڻي ڀري اچڻ لڳي. گهر جي ڀاڄي ڀتي وٺڻ لاءِ پڻ پاڻ وڃڻ لڳي ۽ سندس جسم تي هر وقت عام عورتن وارا سادا ڪپڙا هئا. سودو سلف وٺڻ وقت هن جو دوڪاندارن سان پئسي پئسي تي تڪرار هليو ٿي. هن کي هر وقت پئسو بچائڻ ۽ گڏ ڪرڻ جو فڪر رهيو ٿي، تہ جيئن قرض لهندو هلي، نہ تہ قرض سان گڏ وياج تي چڙهيو هن جو مڙس بہ هاڻ پارٽ ٽائيم جاب ڪرڻ لڳو هو...يعني ڪجهہ دڪاندارن جا ڏيتي ليتي جا رجسٽر ٺاهيندو هو جن وٽان ڪيس ٿورو گهڻو پگهار مليو ٿي، رات جو ڪنهن نہ ڪنهن جي لکائيءَ جو ڪم گهر کڻي اچڻ لڳو جنهن نقل نويسيءَ لاءِ هن کي في صفحي جي حساب سان اجورو مليو ٿي.

ٻنهيءَ کي هي جدوجهد جي زندگي گذاريندي ڏهہ سال گذري ويا. انهن ڏهن سالن جي خاتمي تي هنن سڄو قرض وياج سميت لاهي پورو ڪيو!

مٿلينڊا يعني مئڊم لوزيل هاڻ پوڙهي نظر اچڻ لڳي هئي. هوءَ هوڻءَ تہ پورهئي ڪري هڪ سخت جان ۽ مضبوط عورت بنجي چڪي هئي...غريب گهر جي هڪ ڏڏر قسم جي عورت! هن جا وار مُنجهيل، فراڪ پڇيون پڇيون ٿيل، هٿ ڳاڙها کلن لٿل، ڳالهايائين ٿي تہ وڏي آواز ۾ ۽ جڏهن فرش ڌوتائين ٿي تہ وڏين باردين ۾ پاڻي وجهي...ڪڏهن ڪڏهن جو مڙس آفيس ۾ هوندو تہ هوءَ دريءَ وٽ ويهي گذري ويل ڏينهن ۽ ان دعوت بابت سوچيندي هئي، جنهن ۾ هن ڪان هار گم ٿيو هو...ان ڊانس پارٽيءَ بابت جنهن ۾ هن جي حسن جي هاڪ هلي هئي، هن جون تعريفون ٿيون هيون. ڪاش اهو نيڪلس گم نہ ٿئي ها تہ حالتون ڇا هجن ها؟ ڪنهن کي ڇا خبر؟ ها ڪير ڇا ٿو چئي سگهي؟ هيءَ زندگي بہ ڇا زندگي آهي. آهي ڪنهن انسان کي اڳتي جي خبر! جي گهٽي سؤ چوٽون کائي وارو حساب آهي، هڪ ننڍڙي ڳالهہ ڪنهن کي تباهہ ڪري سگهي ٿي تہ ڪنهن کي بچائي مٿاهون رتبو بخشي سگهي ٿي!

هڪ آچر واري ڏينهن تي هوءَ پئرس جي شانزاليزي علائقي ۾ پنهنجا هفتي جا ڪم پورا ڪرڻ لاءِ ڦيريون پائي رهي هئي تہ امالڪ هن جي نظر هڪ عورت تي پيئي، جيڪا پنهنجي ٻار سان گڏ واڪ ڪري رهي هئي. هيءَ مئڊم فوريسٽيئر هئي....اڃا تائين جوان، اڃا تائين سهڻي ۽ خوبصورت ۽ ڪشش واري، مٿلڊا هن کي ڏسي متاثر ٿي، ڇا مونکي هن سان ملڻ کپي؟ بلڪل ڳالهائڻ کپي ۽ هاڻ جڏهن تہ هن قرض بہ لاهي ورتو آهي تہ سڄي ڳالهہ ٻڌائڻ ۾ ڪا خرابي ناهي. هن کي سڄي ڪٿا ٻڌائڻ کپي.

هوءَ هن جي ويجهو پهتي، "صبح بخير جين!" هن جي ساهيڙي هن کي سڃاڻي نہ سگهي ۽ اهو ٻڌي تہ هڪ معمولي عورت کيس ائين پنهنجائپ مان سڏري رهي آهي، هوءَ اجا بہ حيران ٿي وئي، هن ٻڏندڙ لهجي ۾ چيو: "پر مئڊم! آئون اوهان کي سڃاڻان نٿي... لڳي ٿو توهان کي ڪا غلط فهمي ٿي آهي."

"نہ، آئون مٿلڊا لوزيل آهيان، مسٽر لوزيل جي زال، تنهنجي ننڍپڻ جي ڪلاس ميٽ!"

هن جي ساهيڙيءَ تعجب مان دانهن ڪئي، "اوهہ..... منهنجي مٿلڊا ويچاري! تون ڪيڏو نہ بدلجي ويئي آهين!"

"ها پيڻ! ڇا ڪريان، جڏهن کان توسان ملي آهيان، منهنجي لاءِ ڏکيا ڏينهن شروع ٿيا آهن، ڪجهہ تہ واقعي پنهنجيءَ بدبختي ڪري... جيڪا تنهنجي ڪري ٿي."

منهنجي ڪري؟ اهو ڪيئن؟"

"توکي ياد هوندو تہ اڄ کان ڏهہ سال کن اڳ تو مونکي وزير جي گهر دعوت ۾ پنهنجو هيرن جو نيڪلس پائي وڃڻ لاءِ ڏنو هو؟"

"ها، مونکي چڱيءَ طرح ياد آهي."

"تہ پڌ، مونکان اهو هار گم ٿي ويو هو."

"پيڻ اهو وري ڪيئن ٿو ٿي سگهي، تو تہ مونکي اهو هار موٽائي ڏنو هو!"

"مون توکي هوبهو ان جهڙو هڪ ٻيو نيڪلس موٽايو هو ۽ ان جي قيمت ادا ڪرڻ ۾ اسان ٻنهي زال مڙس سال لڳائي ڇڏيا، اسان جهڙن ماڻهن لاءِ جيڪي ڪنگال آهن، هي ڪم پورو ڪرڻ ڪو آسان نہ هو اهو تون بہ سمجهي سگهين ٿي، بهرحال هاڻ تہ اهو معاملو ختم ٿي چڪو آهي ۽ مونکي بہ دلي طرح سڪون آهي."

مئڊم فورستيئر ڳالهہ کي ڪپيندي چيو: "تون چوين ٿي تہ تو منهنجي نيڪلس جي بدلي ۾ نئون نيڪلس خريد ڪيو هو؟"

"هائو تہ ڇا تو ان وقت ان تي غور تہ ڪيو "هو ٻئي هڪجهڙا هئا."

۽ هن فخر محسوس ڪندي چپن تي مُرڪ آندي... مئڊم فورستيئر تي ان ڳالهہ جو اثر ٿيو. هن مٿلڊا جا ٻئي هٿ پنهنجي هٿن ۾ جهلي چيو:

"او منهنجي غريب ۽ ابوجهہ مٿلڊا! مون وارا هيرا تہ نقلي هئا... ان جي قيمت تہ پنج سؤ فرئنڪ بہ نہ هئي!"

❋❋❋

(فرانس جي جڳ مشهور اديب **گائي دي موپاسان** جي ڪهاڻي.)

ذهين ترين

فرعون مصر رميسس ٽيون پنهنجي دور ۾ دنيا جو سڀ کان گهڻو دولتمند حاڪم هو. هن جو خزانو ايڏو ته هو ان جي ماليت جو اندازو ڪو لڳائي نٿي سگهيو. بس ائين سمجهو ته ان جي دولت جو حساب ڪندي ڪندي انگ ڪٽي ٿي پيا. نوبت ايستائين اچي پهتي جو هن جي خزاني لاءِ جيڪي ڪمرا مقرر ٿيل هئا، سي ننڍا ٿي پيا. اهو ڏسي هن پنهنجي شاهي محل ۾ لڳل پٿرن جي هڪ اهڙي ءَخوبصورت عمارت ٺهرائڻ جو حڪم ڏنو جنهن ۾ هو پنهنجو خزانو رکائي سگهي ۽ جڏهن به هن خزاني ۾ واڌ اچي ته جاءِ جي کوٽ نه ٿئي. جنهن ڪاريگر کي ان عمارت ٺاهڻ جو ڪم سونپيو ويو اهو پنهنجي هنر ۾ ماهر هو ۽ عمر جي حساب سان به هو جهور پوڙهو ٿي چڪو هو پر جيئن ته فراخدل ۽ شاهه خرچ هو ان ڪري هو پنهنجن پٽن لاءِ ڪجهه ڪري نه سگهيو.

هن کي جڏهن هن عمارت ٺاهڻ لاءِ حڪم ڏنو ويو ته هن جي ذهن ۾ هڪ منصوبو اڀريو جنهن هيٺ هو پنهنجي پٽن جو مستقبل محفوظ ڪري سگهيو ٿي، هن پنهنجي فني هوشياريءَ ۽ ڪيڏ جو مظاهرو ڪندي عمارت ٺاهڻ وقت ان ۾ هڪ اهڙو نظام رکيو جو خزاني جي عمارت جي ٻاهرين پٽ ۾ هڪ خاص سر تي دٻاءُ وجهڻ سان پٽ جو اهو حصو زمين ۾ اندر دٻجي ويو ٿي ۽ ڪو به شخص ان رستي کان عمارت ۾ داخل ٿي سگهيو ٿي.

عمارت ٺهي راس ٿي ته شهنشاهه پنهنجو سمورو خزانو ان عمارت ۾ رکرايو ۽ اڃا ٿورائي ڏينهن مس گذريا ته پوڙهو رازو سخت بيماري ٿي پيو. جڏهن پوڙهي کي ان ڳالهه جي پڪ ٿي ويئي ته سندس عمر جون آخري گهڙيون اچي ويجهو ٿيون آهن ته هن پنهنجن ٻنهي پٽن کي سڏايو ۽ هنن کي ان سر جو سربستو راز ٻڌايو. راز ٻڌائڻ کان چند ڪلاڪ پوءِ پوڙهو راز وهن دنيا مان وفات ڪري ويو ۽ هن جي پويان فقط ٻه پٽ رهجي ويا.

پيءُ جي موت کان ڪجھ ڏينهن پوءِ ٻنهي ڀائرن کي جڏهن پئسن جي ضرورت پئي تہ هڪ رات هو ٻئي خزاني واري عمارت جي پوئين پاسي واري حصي ۾ پهتا ۽ پنهنجي مرحوم پيءُ جي فني مهارت مان فائدو وٺندي عمارت اندر داخل ٿي ويا ۽ رات اندر ئي هنن خزاني جو هڪ حصو باحفاظت جاءِ تي منتقل ڪري ڇڏيو. صبح جو جڏهن شهنشاھ ٻاهرين دروازي کان عمارت اندر داخل ٿيو تہ هن جي پيرن هيٺان زمين نڪري ويئي. پهرينءَ نظر ۾ ئي هن کي احساس ٿي ويو تہ هن جي ملڪيت جو هڪ حصو غائب ٿي چڪو آهي. اڳئين گيٽ وٽ جن چوڪيدارن پهرو ڏني ٿي، اهي سڀيئي ديانتدار ۽ فرض شناس هئا. ۽ هنن تي ڪنهن طرح بہ شڪ ڪرڻ اجايو هو ۽ ويتر اهم ڳالھ اها هئي تہ مين گيٽ تي جيڪا مهر لڳائي وئي هئي، اها پڻ اڻين جو اڻين هئي. جڏهن تہ دروازي ٽپڻ يا ڀڃڻ جي ڪا بہ نشاني موجود نہ هئي. شهنشاھ ۽ وزيرن کي خزاني جي اڻين گم ٿي وڃڻ جو راز بلڪل سمجھ ۾ نہ آيو پر ان هوندي بہ وڌيڪ خبردار ۽ سجاڳ رهڻ ڪارڻ چوڪيدارن جو تعداد وڌايو ويو جيئن آئينده ان قسم جي واردات جو ڪو امڪان نہ رهي، پر ان سان ڪو فائدو ۽ بچاءُ نہ ٿيو رازي جا پٽ وقت بوقت خزاني مان مال چورائيندا رهيا ۽ شهنشاھ حيران ۽ پريشان ٿيندو رهيو.

لڳاتار ٽن وارداتن کان پوءِ شهنشاھ چورن کي جهلڻ لاءِ اهڙو منصوبو تيار ڪيو جنهن مان کيس اطمينان ٿي ويو تہ هيءَ ڪارگذاري جيڪڏهن انسانن جي آهي تہ هو هن جي ڦندي مان بچي نہ سگهندا. ان منصوبي هيٺ شهنشاھ خزاني جي چوڌاري گهڻا پيرا رکرائي ڇڏيا. جيئن ڪير چوريءَ جي اراديءَ سان اچي تہ انهن مان بچي نہ سگهي.

شهنشاھ جي ان منصوبي تي عمل ٿيڻ کان ڪجھ ڏهاڙا پوءِ هڪ رات ٻئي ڀائر عادت موجب خزاني واري عمارت جي پٺ کان وڃي نڪتا، وڏي ڀاءُ سر کي دٻايو ۽ جڏهن پٽ زمين اندر ٿي تہ هو عمارت اندر داخل ٿي ويو ۽ ننڍو ڀاءُ ٻاهر بيهي هيڏانهن هوڏانهن نظر رکڻ لڳو. وڏو ڀاءُ جڏهن خاني جي ويجهو پهتو تہ هڪ ڪل پنجوڙ ۾ ڦاسي پيو. هن اوچتي آفت تي هو بيحد گهٻرائجي ويو. هن ان ڦندي مان پاڻ کي ڪڍڻ جي ڏاڍي ڪوشش ڪئي. پر اهو ڳچهو پنجوڙ هڪ ٿلهي رسي سان سوگهو ٿيل هئو ۽ هو ڪنهن طرح بہ پنهنجو پاڻ کي ڇڏائي نہ سگهيو. جڏهن هو سمجهي ويو تہ هاڻ هن جي نصيب ۾ موت ئي آهي تہ هن پنهنجي ننڍي ڀاءُ کي سڏ ڪيو ننڍو ڀاءُ اندر آيو تہ وڏي ڀاءُ هن کي چيو: ”آئون

هاڻ موت جي چنبي مان نڪري نٿو سگهان، پر آئون چاهيان ٿو تہ تون سدا سلامت هجين. هڪدم منهنجي سسي ڌڙ کان ڌار ڪري ڇڏ، ڇو جو جيڪڏهن منهنجي سڃاڻپ ٿي وئي تہ شهنشاهہ جا سپاهي تو تائين پهچڻ ۾ دير نہ ڪندا. ننڍي ڀاءُ پهرين تہ ڦندو ڪولڻ جي هر ممڪن ڪوشش ڪئي، پر جڏهن هن ڪي ڪنهن طرح بہ ڪاميابي نصيب نہ ٿي تہ آخرڪار هن دل تي پٿر رکي، وڏي ڀاءُ جي چوڻ موجب سندس سسي ڪپي پاڻ سان گهر کڻي آيو.

صبح ٿيو تہ شهنشاهہ مين گيٽ جي مهر توڙي خزاني اندر داخل ٿيو. چور جو ڌڙ موجود هو پر سسي غائب. بادشاهہ کي ڏاڍي حيرت لڳي، عمارت ۾ داخل ٿيڻ جو ٻيو ڪو گس نہ هو. ڇتين ۾ ڪو بہ سوراخ نہ هو پوءِ چور ڪهڙي رستي کان اندر داخل ٿيو؟ ان ڳجهہ کي معلوم ڪرڻ لاءِ هن هڪ منصوبو ناهيو. هن حڪم ڏنو تہ چور جو ڌڙ ٻاهرين ڀت تي لڙڪايو وڃي ۽ شاهي چوڪيدار ان تي پهرو ڏيندا. ان نظاري کي ڏسي جيڪڏهن ڪو شخص پاڻ کي قابوءَ ۾ نہ رکي سگهي ۽ هن جي اکين ۾ ڳوڙها اچي وڃن تہ هن کي هڪدم گرفتار ڪيو وڃي.

ماءُ کي خبر پئي تہ هن جي پٽ جو ڌڙ شاهي عمارت جي ڀت تي لڙڪايو ويو آهي تہ ماءُ جي دل ڀڄي پئي. هن پنهنجي ننڍي پٽ کي سڏيو ۽ حڪم ڏنو تہ ڪنهن نہ ڪنهن طرح پنهنجي ڀاءُ جي لاش کي اتان ڪسڪائي وٺي.

ماءُ چيو: ”جيڪڏهن تون ائين نہ ڪندين تہ آئون شهنشاهہ کي ٻڌائي ڇڏينديس، تہ هن جي خزاني جو چورايل مال تو وٽ آهي.“

ننڍي پٽ پهرين تہ ماءُ کي سمجهائڻ جي ڏاڍي ڪوشش ڪئي تہ هي ڪم تمام خطرناڪ ۽ ناممڪن آهي. پر ماءُ تي انهن ڳالهين جو ڪو بہ اثر نہ ٿيو. آخر پريشان ٿي گهر کان ٻاهر نڪتو ۽ هڪ باغ ۾ ويهي سوچڻ لڳو تہ ماءُ جي خواهش ڪهڙي طرح پوري ڪئي وڃي. هو جڏهن اتان اٿيو تہ هڪ اٽڪل هن جي دماغ ۾ اچي چڪي هئي.

هو بہ گڏهہ خريد ڪري انهن تي شراب سان ڀريل چار پکالون رکي شاهي خزاني واري عمارت ڏي روانو ٿيو. جڏهن هو اتي پهتو تہ شاهي چوڪيدارن کان نظر بچائي هن ٻن پکالن جا منهن ڪولي ڇڏيا پوءِ جڏهن هنن مان شراب وهڻ لڳو تہ هو بچاءَ لاءِ رڙيون ڪوڪون ڪرڻ لڳا: ”هاءِ هاءِ! آئون تہ تباهہ ٿي ويس، لٽجي ويس، آهي ڪو منهنجي مدد ڪري...“ ڪاوڙ مان پنهنجن ٻنهي گڏهن کي مارڻ لڳو ڇڻ تہ انهن گگدامن جو ڏوهہ هجي. جڏهن شاهي چوڪيدارن هي حال ڏٺو تہ هنن جون واڇون ٽڙي ويون ۽ هو پنهنجا ٿانو کڻي گڏهن ڏي ڊوڙڻ لڳا ۽ وهندڙ

شراب مان وٺا پري پري پيئڻ ۾ مست ٿي ويا. ننڍي ڀاءُ جوانهن کي ائين ڪندي ڏٺو تہ منصوبي مطابق هنن کي گهٽ وڌ ڳالهائڻ لڳو ۽ پوءِ جلدي ئي ڪٽي ماٺ اختيار ڪيائين. شاهي چوڪيدار هن جي اها حالت ڏسي مزو وٺڻ لڳا ۽ هن سان چرچا ڀوڳ ڪرڻ لڳا، جيئن هو پنهنجي نقصان جو غم وساري ڇڏي. ننڍو ڀاءُ هنن جي ان جذبي مان ڏاڍو متاثر ٿيو ۽ هن خوش خوشيءَ سان هنن جي هڪ ٻي پخال پيئڻ لاءِ ڏني، چوڪيدارن کي اهڙو عمدو شراب مفت ۾ ڪڏهن بہ نہ مليو هو سو هو چرين وانگر هڪ ٻئي کي ڌڪا ڏيئي پيئڻ لڳا ۽ ويا هڪ ٻئي پويان وٺا خالي ڪندا، هنن پنهنجي ههڙي بهترين ميزبان کي بہ ان دعوت ۾ شريڪ ڪرڻ چاهيو پر هن پنهنجي طبيعت جي ناچاڪيءَ جو بهانو ڪري ڳالهہ کي ٽاري ڇڏيو. ڪجهہ دير بعد جڏهن رات جي ڪاراڻ ڇائنجڻ لڳي ۽ هيڏانهن سڀ چوڪيدار نشي ۾ ڌت ٿي زمين تي ڪري پيا ۽ گهاٽي ننڊ جا مزا وٺڻ لڳا، تڏهن ننڍو ڀاءُ ماٺ ميٺ ۾ اُٿيو ۽ پنهنجي ڀاءُ جو ٽنگيل لاش لاهي گڏهہ تي رکي گهر ڏانهن روانو ٿي ويو.

❊❊❊

(متين ڪهاڻي يونان جي عظيم تواريخ نويس هيروڊوٽس جي لکيل آهي. پاڻ 485ق.م ۾ ڄائو ۽ 525 ق.م ۾ گذاري ويو)

وفا جي پتلي

هن پنهنجو نالو ٻڌايو.

تي سگهي ٿو هن سمجهيو هجي ته آئون ڪو ٻوڙو آهيان ۽ وڏي آواز ۾ ٻڌان ٿو. مون ڪائنس وري سندس نالو پڇيو هن وري چيو: ”جمي.“

مون چيومانس: ”پر هي ترڪن جو نالو ته نٿو لڳي، تنهنجو اصل نالو ڇا آهي؟“

”منهنجو اصل نالو جميلا آهي، پر توهان مونکي جمي چئي سگهو ٿا. آمريڪن سڀ مونکي ان ئي نالي سان سڏين ٿا.“

هوءَ منهنجي نئين گهر ۾ ڪم ڪرڻ واري نوڪرياڻي هئي. تمام ٿلهي ۽ ٿيڦي جسم واري عورت هئي، جيڪا گوشت جو هڪ جبل ٿي لڳي، وزن ۾ سؤ نه ته اڍائي سؤ پائونڊ ضرور ٿيندس.

هن جي عمر پڪ سٺ سال کن هئي.

مون ترڪيءَ ۾ رهڻ دوران ڏٺو هو ته ترڪ آمريڪن وانگر مختصر نالا پسند ڪن ٿا. اسماعيل کي سمائيل ڪري ڇڏيندا، بيلانٽ کي بلي سڏيندا، پر هن ٿلهيءَ ۽ سٺ سالن جي پوڙهيءَ کي جميءَ جهڙي رومانوي نالي سان پاڻ کي سڏائڻ ڪجهه ٺهيو ڪو نه ٿي.

”چڱو جمي، هاڻ مونکي اهو ٻڌاءِ ته مسز برائون توکي گهڻي پگهار ڏيندي هئي؟“

”چار سؤ ليرا ماهوار.“

آئون چڱو حيران ٿيس جو هن پنهنجي پگهار بلڪل صحيح ٻڌائي. مون مسز برائون کان سندس پگهار جو ٻهرين ئي پڇي ڇڏيو هو ته هوءَ جميءَ کي مهيني ۾ ڇا ڏئي ٿي.

”چڱو هاڻ مون سان شروعات ساڍن چار سؤ ليرن سان ڪري سگهين ٿي.“

مون پڇيو.

”ٺيڪ آهي.“ جميءَ چيو۽ هن ان ئي وقت منهنجي اپارٽمينٽ جي صفائيءَ شروع ڪئي.

منهنجي بدلي انهن ڏينهن ۾ ازمير (ترڪيءَ) ۾ ٿي هئي ۽ مونکي گهر جي ڪم لاءِ ڪنهن مائيءَ جي سخت ضرورت هئي. انهن ڏينهن ۾ گهر جي ڪم لاءِ ڪنهن مائي کي رکڻ شان ۽ وڏ ماڻهپي جي علامت نه هو پر ضرورت ئي سمجهيو ويندو هو ترڪيءَ ۾ تڏهن سپر مارڪيٽون نه هيون. گهر جي ڪم واريءَ کي روز ڀاڄيون، ميوا، بيضا، گوشت، کير، مرچ مسالا وينديءَ پيئڻ جو پاڻي خريد ڪرڻ لاءِ بازار وڃڻو پيو ٿي، ۽ اهي سڀ شيون مختلف هنڌن تان مليون ٿي. مونکي ترڪي ڊبل روٽي ڏاڍي وڻي ٿي، جو اها چڱي خاصي وزني ۽ ٿلهي ٿئي ٿي ۽ اڻ چٽيل اٽي مان ٺاهي وڃي ٿي. جڏهن ان کي ٽوسٽ ڪري، مکڻ هڻي کائيندو هوس ته ڏاڍو مزو ايندو هو ان ڊبل روٽيءَ ۾ هڪ خامي به هئي، اها هيءَ ته هڪ ڏينهن کان مٿي تازي نٿي رهي سگهي. ٻي ڏينهن اها اهڙي ته سخت ٿيو وڃي جو گهر ٺاهڻ ۾ سر طوراستعمال ڪري سگهجي ٿي. ان ڪري به مون کي گهر جي ڪم لاءِ عورت جي ضرورت هئي. جيڪا گهر جي صفائيءَ وغيره کان علاوه مون لاءِ روز تازي ڊبل روٽي خريد ڪري اچي، جيڪا 1961ع ۾ فقط ڏهن سينٽن ۾ ملي ٿي.

جڏهن آئون ترڪيءَ جي شهر ديار بڪير ۾ رهيل هوس ته ٻن سالن جي عرصي ۾ مون وٽ گهر جي ڪم ڪار لاءِ هڪ ڇوڪر به هو۽ ٿي نوڪرياڻيون به. انهن ڏينهن ۾ پنهنجي امير هجڻ جو ڏيک ڏيندي مونکي خوشي محسوس ٿي ٿي، پر ترڪيءَ ۾ پنج سال گذارڻ بعد آئون ترڪن جي رنگ ۾ ڪافي رنگجي ويو هوس.

منهنجي جڏهن ازمير ۾ بدلي ٿي ته مونکي اها ڳٽتي وڻي وئي ته نئين نوڪرياڻيءَ جي ڳولا مون لاءِ مسئلو نه بڻجي پوي. هتي مونکي هڪ تمام اتاهين بلڊنگ جي ستين ماڙ تي اپارٽمينٽ مليو جيڪو سمنڊ جي ڪناري تي ٺهيل هو. بالڪنيءَ مان سمنڊ جو نظارو بلڪل چٽو۽ سهڻو لڳو ٿي، بتين جي روشنيءَ ۾ جبل تي سڪندر اعظم جو پراڻو قلعو تمام سنو لڳو ٿي، هن اتاهينءَ عمارت ۾ اڪٽيون به هيون ته لفٽ به. لفٽ ۾ بلڪل شفاف شيشا لڳل هئا. پو۽ مونکي خبر پئي ته مينهوڳيءَ ۾ هيءَ لفٽ خراب ٿيو پوي، ائين ڪيترائي ڀيرا ٿيو جو هلندي هلندي لفٽ خراب ٿي بيهي رهي ٿي، ان وقت بالڪنين ۾ بيٺل ترڪ عورتون

مونکي لفٽ اندر قاتل ڏسي ٿهڪ ڏينديون هيون ۽ انهن ئي عورتن مان ڪا نيڪدل عورت لفٽ جي مستريءَ کي اطلاع ڪندي هئي، جيڪو پوءِ پراسرار انداز ۾ لفٽ کي وري چالو ڪري ڇڏيندو هو.

جنهن ڏينهن آئون، ان اپارٽمينٽ ۾ سامان کڻي اچي رهيو هوس، ان بلڊنگ جي چوڪيدار مونکان پڇيو: "چا توهان کي گهر جي ڪم لاءِ ڪنهن مائيءَ جي ضرورت آهي؟ آئون هڪ تمام سٺيءَ نوڪرياڻيءَ جو بندوبست ڪري سگهان ٿو." هن جي راز سان ڳالهه ڪرڻ واري نموني مونکي گهڻو ڪجهه سوچڻ لاءِ مجبور ڪري ڇڏيو.

ترڪيءَ ۾ رهڻ دوران مون ترڪ نوڪرياڻيون ۽ غير ملڪي غير شادي شده ماڻهن بابت آئون تمام گهڻيون دلچسپ پر ڏکويل ڪهاڻيون پڙهي چڪو هوس، هڪ واقعو ته اهڙو آهي ته جنهن کي وسارڻ سان به آئون وساري نٿو سگهان. اسانجي ڪمپنيءَ ۾ هڪ جرمن نوجوان ڪم ڪيو ٿي، هو سنهو سيپڪڙو ۽ ڏکهو هو شراب بدران پاڻي تي پيئندو هو، هن جي گهر جيڪا ڪم واري مائيءَ آئي ٿي اها پنجاهه کن ورهين جي ٿيندي هڪ ڏينهن هن چيو: سياڻي مون کي ڪم آهي، آئون اچي نه سگهنديس، ڪم ڪار لاءِ پنهنجي بدران ڌيءَ کي موڪلينديس.

ٻئي ڏينهن ڪم تي هن جي ڌيءَ شيرين آئي، هوءَ بيحد خوبصورت ۽ صحتمند هئي، جرمن نوجوان ڊولف کي هوءَ بيحد پسند اچي وئي. هن ڇوڪريءَ کي اها رات پاڻ وٽ ئي ترسائي ڇڏيو صبح جو ڇهين وڳي شيرين جي ماءُ، هن جو پيءُ پائر هٿن ۾ رائيفلون ۽ بندوقون کڻي فليٽ ۾ داخل ٿيا ۽ هن ادولف کي شيرين سان شادي ڪرڻ لاءِ مجبور ڪيو.

منهنجي خيال ۾ هو وڏا احمق هئا. ادولف سان ڌاڌو زبردستي ڪرڻ جي ڪا ضرورت نه هئي. هو ته پهرين ئي شيرين کي پسند ڪري چڪو هو ٻنهي جي شادي ڌام ڌوم سان ٿي، آئون ان ۾ شريڪ ٿيو هوس، شاديءَ کان پوءِ هي جوڙو خوش خوش زندگي گهارڻ لڳو.

مون عمارت جي چوڪيدار کي چيو ته جنهن نوڪرياڻيءَ جي هو ڳالهه ڪري رهيو آهي ان سان منهنجي ملاقات ڪراءِ. ٻئي ڏينهن هو هڪ عورت کي پاڻ سان وٺي آيو. هوءَ بندري قد جي جوان عورت هئي. چوڪيدار هن کي ڪمرا اندر ٿيلهو ڏيئي مون طرف ڏنو ۽ پاڻ هليو ويو.

هن عورت کي انگريزي نٿي آئي، پر مونکي هن سان ڳالهائڻ ۾ ڪا

رندڪ نہ ٿي، ڇو تہ هاڻ آئون ڇڱي خاصي ترڪي ڳالهائي سگهيس ٿي، مون هن کي پنهنجي اپارٽمينٽ جو معائنو ڪرائيندي چيو: "آئون چاهيان ٿو تہ جڏهن آئون ڪم تان واپس اچان ۽ مونکي پنهنجو اپارٽمينٽ صاف سترو ملي، ڪم جا وقت تون پاڻ ٿي طئہ ڪر تہ تون ڪهڙي ڪهڙي وقت اچي سگهين ٿي، ڪم ختم ڪرڻ تي تون گهر وڃي سگهين ٿي."

"ان کان علاوه مونکي ڇا ڪرڻو پوندو؟" هن پڇيو.

"ڪجهہ نہ. چوڪيدار کي مون ٻڌائي ڇڏيو آهي تہ تنهنجو پگهار چار سو ليرا آهي، هيءَ اٿئي گهر جي ڪُنجي."

"او ڪي!" هن انگريزيءَ ۾ مرڪندي چيو.

ٻئي ڏينهن آئون جڏهن گهر پهتس تہ هوءَ موجود هئي. اندر داخل ٿيس تہ هوءَ ڊوڙندي آئي. مون اپارٽمينٽ جو جائزو ورتو. هن دل لڳائي صفائي ڪئي هئي. هر شئي پنهنجي جاءِ تي صحيح سلامت ۽ صاف ستري رکي هئي.

"وڏي مهرباني! ڇڱو هاڻ شب بخير!" مون چيو.

"بس، ٻيو ڪو ڪم؟" هن پڇيو.

"نہ مهرباني، شب بخير!"

ٻيو ڏينهن ڇنڇر جو هو. ڏهين وڳي آئون اڃا هنڌ تي ستو پيو هوس تہ هوءَ سڌو مون واري بيڊ روم ۾ داخل ٿي، زور زور سان تاڙيون وڄائي چوڻ لڳي:

"اٿو اٿو ڏهہ ٿي ويا آهن، اٿو اٿو."

مون ڪيس هٿ جي اشاري سان چيو تہ هوءَ تيسين ٻئي ڪمري جي صفائي شروع ڪري، منهنجي ڪالهہ واري رات ڪلب ۾ صحيح طرح نہ گذري هئي. پنجين وڳي صبح جو موٽيو هوس ۽ ڇنڇر جو ڏينهن تہ هڪ اهڙو هوندو آهي، جنهن ڏينهن آئون دل ڀري ننڊ ڪري وٺندو آهيان. مونکي ننڊ ۽ آرام جي سخت ضرورت هئي، هن منهنجي اشاري جي ڪا پرواهہ نہ ڪئي. تاڙيون وڄائي وڄائي زور زور سان چوڻ لڳي: "اٿو! اٿو! صاحب ڏهہ وڃي ڇڪا آهن."

مونکي باهہ وٺي ويئي.. خبر ناهي مونکي ڇو ايڏي ڇڙ اچي وئي. رڙ ڪري چيومانس:

"هلي وڃ ڇوري هتان، هن فليٽ مان، هن بلڊنگ مان، هلي وڃ، تري وڃ."

هوءَ سڏڪا ڀري روئڻ لڳي، هن مون ڏي هڪ نگاهہ وڌي ۽ پوءِ ڪمري کان ٻاهر وٺي ڊوڙ پاتائين، مونکي پنهنجي ان برتاءَ تان شرم آيو ننڊ بہ اکين مان اڏامي چڪي هئي. آئون هنڌ تان اُٿيس، وهنجي سهنجي ڪپڙا بدلائي ٻئي

ڪمري ۾ آيس ته ڏسان ته هيءَ اتي اوچنگارون ڏئي روئي رهي هئي. مون هن کي ٻن هفتن جو پگھار ڏيندي چيو ته ”آئون پنهنجي ڪئي تي سخت پشيمان آهيان ۽ هاڻ مونکي تنهنجي ضرورت ناهي، جو ته چنچر جي ڏينهن مونکي پنهنجي ننڍ ۽ آرام وڌيڪ پيارو آهي.“ هوءَ روئندي ٻن هفتن جي پگھار وٺي رواني ٿي وئي. بعد ۾ مونکي احساس ٿيو ته آئون هن کي سمجھائي به سگھيس ٿي، پر هاڻ ڇا ٿو ٿي سگھي. آئون هن کي نوڪريءَ مان ڪڍي چڪو هوس.

ٻئي ڏينهن آفيس ۾ هڪ سيڪريٽري عورت مسز برائون مونکان پڇيو: ”ڇا توکي گھر جي ڪم لاءِ سٺي نوڪرياڻيءَ جي ضرورت آهي؟“

” هن جي عمر ڇا ٿيندي؟“ مون جواب بدران سوال ڪيومانس، جنهن تي مسزا برائون کان ٿورو چڙ ڪ نڪري ويو.

”جمي سٺ سالن جي ٿيندي، هوءَ تمام محنتي، سٺي ۽ ايماندار مائي آهي. ايندڙ هفتي اسان ترڪيءَ جو هي شهر ازمير ڇڏي رهيا آهيون، هوءَ اسان جي گھر ۾ ڪم ڪري ٿي، آئون چاهيان ٿي ته اسان جي لڏڻ کان اڳ هن کي ڪنهن سٺي گھر ۾ پورهيو ملي وڃي.“

جمي جنهن جو اصل نالو جميلا هو منهنجي اپارٽمينٽ ۾ آئي، هن کي ڏسي آئون اچرج ۾ پئجي ويس. هوءَ تمام ٿلهي ۽ ڦيڦي هئي، هن جو قد ڪو پنج فٽ هوندو ۽ ويڪرائي ۾ ڪجھه ايتري ئي ڪٽي چئجي، هوءَ دروازي وٽ بيٺي هئي ۽ سڄو دروازو انساني گوشت سان پريل لڳي رهيو هو. مون هن کي وهڻ لاءِ چيو پر هوءَ اندر اچي بيٺي رهي، شايد ان جو سبب اهو به هجي ته ڪمري ۾ وهڻ لاءِ ڪا به اهڙي مناسب جاءِ نه هئي جنهن تي هوءَ ويهي سگھي. ڪيترن ڏينهن کان صفائي نه ٿي هئي. چئني طرف رسالا، اخبارون، پوڙهاٽيون پليٽون، گلاس ۽ پيون شيون پکڙيون پيون هيون. ٿي سگھي ٿو سندس ٿولهه ڪري ڪيس اهو به ڊپ هجي ته جنهن ڪرسيءَ تي هوءَ وهڻ جي ڪندي ته اها ان ئي وقت چيڪاٽ ڪري به اڏ تي پوندي.

پگھار سان گڏ جڏهن ٻين ڳالهين جو به فيصلو ٿي ويو ته هن پنهنجو ڪوٽ لاٿو ۽ ان ئي وقت ڪم ۾ جنبي وئي. هن آهستي آهستي ڪم ڪيو ٿي، پر ڪلاڪ سوا اندر سيني ڪمرن جي صفائي ڪري هر شئي چنڊي ناهي صحيح جاءِ تي ڪري رکي. مون رڌڻي ۾ ڏسڻ نٿي چاهيو جو جو مون ٻاهر وڃي کائڻ چاهيو ٿي، هن جي محنت کي ڏسي مون چيو:

”اڄ جي لاءِ ايترو ڪم ڪافي آهي، باقي سڀاڻي اچي پورو ڪجانءِ.“

”پر رڌل ٿانو ٿپا...“

” نہ اج اھو سڀ ڪجھ ڪرڻ جي ضرورت ناهي، ڪم تي اچڻ ۽ وڃڻ جو وقت توهان ئي مقرر ڪري ڇڏجانءِ، آئون فقط ايترو چاهيان ٿو تہ گھر صاف سٿرو ڏسڻ ۾ اچي.“

”صحيح آهي مسٽرجان! ائين ئي ٿيندو شب بخير.“

”شب بخير، جمي.“

جميءَ کي ڪم ڪندي هڪ هفتو گذري ويو منهنجو گھر صاف سٿرو رهڻ لڳو ريفريجريٽر ۾ ڏهاڙي تازي ڊبل روٽي نظر اچڻ لڳي، منهنجيون قميصون ڌوتل ۽ استري ٿيل نظر اچڻ لڳيون. شام جو جڏهن آئون گھر موٽندو هوس تہ هڪ ٻئي ڏينهن جي رڌ پچاءُ يا ڪم ڪار معلوم ڪرڻ لاءِ هوءَ منهنجي انتظار ۾ ويٺي هوندي هئي.

جڏهن هن کي ڪم ڪندي پندرهن ڏينهن ٿي ويا تہ مونکي مسز برائون جي ڳالھ تي سئو سيڪڙو يقين ٿي ويو تہ جمي بيحد محنتي، ايماندار ۽ سگھڙ نوڪرياڻي آهي.

هن ۾ ڪجھ خاميون بہ هيون . پر اسان ۾ اهو ڪير آهي جنهن ۾ ڪا خامي نہ هجي، هڪ شام جو جڏهن آئون دير سان گھر پهتس تہ مونکي هٿن ڌوئڻ واري گينديءَ ۾ هڪ ڀڳل گلاس نظر آيو. هن جي بيپرواهيءَ تي مونکي تعجب لڳو پر پوءِ جلدئي مونکي ڳالھ سمجھ ۾ اچي وئي تہ هن ڀڳل گلاس اڇلي ڇو نہ ڇڏيو هن مونکي اهو ٻڌائڻ چاهيو ٿي تہ گلاس ڀڳو آهي. چوري نہ ٿيو آهي، ٻيون ڪم وارين جن جو مونکي تجربو آهي، اهي ائين نہ ڪنديون هيون، جيڪڏهن ڪا شئي ڀڃي پوندي هئي تہ ٻڌائڻ بدران ان کي لڪائي ڇڏينديون هيون.

مون اهو گلاس اتي ئي رهڻ ڏنو ٻئي ڏينهن آيس تہ اهو گلاس ڳنڍيو پيو هو منهنجي پڇڻ تي جميءَ ٻڌايو: ”مسز برائون مونکي هڪ سالوشن سان ڀڳل شيشي کي ڳنڍڻ سيکاريو هو.“

هوءَ تمام گھڻين خوبين جي مالڪ هئي. هن منهنجي هر ڳالھ جو خيال رکيو ٿي، گھر جي هر شئي هن جي نگاھ هيٺ رهي ٿي، آئون آفيس توڙي ڪلب ۾ جميءَ جي ڪم، محنت ۽ ايمانداريءَ جي واکاڻ ڪندو رهيس ٿي، اهو ٻڌي ٻين کي مون تي رشڪ آيو ٿي.

”سگريٽن جو هڪ وڏو دٻو نظر نہ پيو اچي.“ هوءَ اوچتو مونکان سوال ڪندي هئي.

"ڪنهن نہ ڪنيو آهي، اڄ آئون ئي ان کي آفيس ڪٺي ويو هوس."

"۽ هو ڳاڙهي رنگ وارو ڪتاب؟"

"ڪالهہ تہ هتي ميز تي پيو هو." هن اشارو ڪري ٻڌايو تي.

"اهو ڳاڙهي رنگ وارو ڪتاب، هاڻ مون سمجهيو اهو منهنجو نہ هو ان کي پڙهي واپس ڪري ڇڏيم."

هڪ ڏينهن شام جو مون هڪ ترڪ ڪاريگر کي پنهنجي اپارٽمينٽ ۾ سڏرايو جنهن سان جي ڪمپنيءَ ۾ ڪم ڪيو تي، ٿانون ڌوئڻ واري گينديءَ مان پاڻي ٽمي رهيو هو. هن ان جي مرمت ڪري ڇڏي، مون هن کي ڪجهہ اجورو ڏيڻ چاهيو تہ هن وٺڻ کان انڪار ڪري ڇڏيو ڪجهہ سال اڳ مونکي ڪنهن سائي رنگ جو سوئيٽر سوکڙيءَ طور ڏنو هو. آءٌ سوئيٽر پائڻ پسند نٿو ڪريان. ڪبٽ جي هيٺين خاني ۾ اهو پيو هو اتان ڪڍي مون اهو سئيٽر ترڪ ڪاريگر کي تحفي طور ڏئي ڇڏيو ان وقت جمي پنهنجو ڪم ختم ڪري وڃي چڪي هئي.

ٻئي ڏينهن هن مونکان پڇيو: "سائين هو سائي رنگ جو سئيٽر ڪيڏانهن ويو؟"

آئون حيران بہ ٿيس تہ خوش بہ هن منهنجي هر شئي جي حفاظت ڪئي تي.

"ڪيڏانهن نہ ويو آهي، مون ڪنهن کي تحفي ۾ ڏئي ڇڏيو آهي."

هوءَ محنتي ۽ ايماندار تہ هئي، ڪم بہ تمام گهڻو ڪندي هئي، هيڏانهن آئون جيڪا قميص لاهيندو هوس تہ هوءَ ان ئي وقت ڌوئي ڇڏيندي هئي.

"جمي! تون اهو ڪم سڀاڻ بہ ڪري سگهين ٿي، چڱي دير ٿي چڪي آهي، گهر وڃي آرام ڪر." هڪ ڏينهن مون هن کي چيو تہ هن وراڻيو:

"آئون گهر ۾ ڪٿي ٿي رهان مسٽر جان! هڪ ننڍڙو ڪمرو آهي، جنهن جي مسواڙ ادائي سؤ ليرا آهي ۽ گهر جي مالڪ کي مسواڙ وڏائڻ جي لڳي رهي ٿي."

اهو ٻڌي مونکي ڏک ٿيو.

ڪڏهن ڪڏهن هوءَ پنهنجي منهن ڳائيندي رهندي هئي. هڪ بہ ڀيرا مون ڪيس پنهنجو پاڻ سان ڳالهائيندي بہ ٻڌو.

"ڇا چئي جمي." مون پڇيو تي.

"ڪجهہ نہ، آئون پنهنجو پاڻ سان ڳالهائي رهي هيس." هن جو جواب هوندو هو.

هڪ ڏينهن گهر موٽيس تہ جميءَ کي ڪمري جي فرش تي اڌ مئي حالت ۾ ليٽيل ڏٺم. آئون مُنجهي پيس، ههڙي صورت ۾ ڇا ڪريان، پوليس کي اطلاع ڪريان،

ايمبولنس گهرايان؟؟ جميءَ کي هيٺ تائين ڪيئن لاهي سگهندس؟ ننڍڙي لفٽ ۾ هن جو ڳرو وجود ته پورو نٿي پيو هوءَ ڏاڪڻين رستي مٿي ايندي هئي.

پوءِ مون ڏٺو ته گوشت جي ان ڍِڳ ۾ ڪجهه ڪجهه چرپر آئي، آءُ تڪڙو ٿي هن جي ڀرسان ويهي هن جو هٿ مهٽڻ لڳس، هن جي ٻئي هٿ ۾ هڪ پيچڪش مضبوطيءَ سان جهليل هو.

"جمي جمي هوش ۾ اچ، مونکي ٻڌاءِ ته توکي ڇا ٿيو آهي؟"

اوه! مسٽر جان!" هن آهستي ڳالهائڻ جي ڪوشش ڪئي، مون ڪنهن طرح سان زور لڳائي هن کي اٿاري وهارڻ ۾ ڪاميابي حاصل ڪئي، پوءِ ڊوڙ پائي پاڻيءَ جو گلاس کڻي آيس، هوءَ ڪنجهي رهي هئي.

"ٿوري وسڪي پي ڏس، طاقت اچي ويندءِ." مون هن کي صلاح ڏني.

"نه مسٽر جان! آئون شراب نه پيئندي آهيان." هن ڪڇيو.

"جمي ڀلا اهو ٻڌاءِ ته توکي ڇا ٿيو آهي؟" مون پڇيو.

هن پنهنجيون اکيون گهمايون ۽ هٿ ۾ جهليل پيچڪش سان ڀت سان موجود هڪ سئچ بورڊ ڏانهن اشارو ڪيو. آئون يڪدم سمجهي ويس ته هن کي اليڪٽرڪ سٽي جو شاڪ لڳو آهي، جنهن جي جهٽڪي ڪري هن جا هي حال ٿيا آهن.

غلطي منهنجي هئي، آئون جڏهن کان هن اپارٽمينٽ ۾ آيو هوس ته بجليءَ جي ٻن اگهاڙين تارن کي سئچ بورڊ اندر ڍڪرائي نه سگهيو هوس، بجليءَ جون هي تارون اسان کان اڳ هن گهر ۾ رهڻ وارا، ڀت واري لئمپ لاءِ استعمال ڪندا هئا، ويندي وقت هو لئمپ ڪڍي تارون کليل ڇڏي ويا، هڪ ڏينهن مون ارادو به ڪيو ته انهن اگهاڙين تارن کي ڪٽي ڇڏيان، پر پوءِ ڳالهه دل تان لهي ويم، مونکي ته اها به خبر نه هئي ته انهن ۾ اليڪٽرڪ ڪرنٽ موجود آهي يا نه، ويچاري جميءَ کي ان ڏينهن ڪو خيال اچي ويو ته انهن اگهاڙين تارن کي سئچ ۾ لڳائي ڇڏڻ کپي. تارن ۾ ڪرنٽ موجود هو هن کي شاڪ لڳي ۽ فرش تي ڪري پئي.

مونکي جتي پنهنجي غلطيءَ جو سخت احساس ٿيو اتي جميءَ جي فرض شناسي ۽ جان بچڻ تي تمام گهڻي خوشي به ٿي، ڪجهه منٽن بعد هن جي طبيعت سڌرڻ لڳي، هن کي اٿارڻ لاءِ مون هن جي مدد تي ڪئي ته مونکي منع ڪري پاڻهي زور لڳائي اُٿي بيٺي.

اهڙي طرح ڪيترائي مهينا گذري ويا، جمي منهنجي لازمي ضرورت ٿي پئي، آئون پارٽين ۽ آفيس ۾ اڪثر هن جي فرض شناسي جو ذڪر ڪرڻ لڳس.

هڪ ڏينهن هن جڏهن پنهنجو ڪم ختم ڪري بس ڪيو تہ هوءَ منهنجي ڪمري ۾ آئي.

"چئہ جمي! ڇا ڳالهہ آهي؟"

مون اندازو لڳائي ورتو تہ هوءَ ڪجهہ چوڻ جي ڪوشش ڪري رهي آهي پر هن کان ڪڇيو نٿو ٿئي.

"چئہ چئہ جمي! ڇا ڳالهہ آهي؟" مون وري پڇيومانس.

"آئون مرڻ واري آهيان. قبر ۾ وڃڻ چاهيان ٿي."

"ڇا چئي؟" هن جي ڳالهہ مونکي سمجهہ ۾ نہ پئي آئي.

"آئون پنهنجي وطن ۾ مرڻ چاهيان ٿي. مسٽر جان! توکي شايد خبر نہ هجي تہ آئون ترڪيءَ جي ترڪ نہ پر قبرصي ترڪ آهيان. منهنجو وطن قبرص (Cyprus) آهي، جنهن تي ڏارين جو قبضو آهي. منهنجي ماءُ پيءُ پيٽن سيني کي يونانين قتل ڪري ڇڏيو هو. آئون ڪنهن طرح پنهنجي جان بچائي ڪجهہ ساٿين سان گڏ ترڪي اچڻ ۾ ڪامياب ٿي وئي هيس. هاڻ آئون پوڙهي ٿي چڪي آهيان. مرڻ واري آهيان. آئون پنهنجي وطن ورڻ ٿي چاهيان. منهنجي هڪ ويڳي پيڻ اوڏانهن رهي ٿي. آئون هن وٽ وڃي سگهان ٿي."

جميءَ جي ڳالهہ ٻڌي آئون غمگين ٿي ويس. اڄ تائين هن مونکي اهو ٻڌايوئي نہ هو تہ هوءَ پنهنجي وطن کان پري آهي، ۽ هن جي وطن تي يونانين جو قبضو آهي. هن کي مون وٽ ڪم ڪندي لڳ ڀڳ ٻہ سال ٿي چڪا هئا. آئون هن کي وڃڻ کان جهلي نٿي سگهيس.

"جمي! ٻڌاءِ تہ تولاءِ آئون ڇا ٿو ڪري سگهان؟"

"مون وٽ پئسن جي کوٽ آهي." هن ڏکندي ٻڌايو.

"ڪيترا پئسا گهٽ آهن؟" مون ڪانئس پڇيو.

هن جيڪا رقم ٻڌائي اها تمام معمولي هئي. هن جي پگهار جا پئسا پڻ مونکي ڏيڻا هئا. پگهار سميت مون کيس سندس ضرورت جا پئسا وڌائي ڏنا ۽ هوءَ هر هر منهنجو ٿورو مڃيندي رهي.

"جمي تو مونکان ڪا خاص رقم نہ گهري آهي. ٻڌاءِ تہ قبرص ڪڏهن وڃي رهي آهين؟"

"سڀاڻي."

"سڀاڻي؟" مون حيرت مان پڇيو.

"ها. سڀاڻي ئي هڪ ٻيڙيءَ رستي رواني ٿي رهي آهيان. اها هتان قبرص

وڃي رهي آهي.“

جميءَ منهنجي منهن ڏي ڏٺو هن منهنجي ذهن ۾ ايندڙ خيالن جو اندازو لڳائي ورتو.

”نئين نوڪرياڻيءَ لاءِ توهان فڪرمند نه ٿيو مسٽر جان! مون ان جو انتظام ڪري ڇڏيو آهي. منهنجي هڪ ساهيڙي آهي جا منهنجي پاران تنهنجو ڪم ڪندي، توهان کي مون وانگر هن سان به ڪڏهن شڪايت پيدا نه ٿيندي“

آئون هن کي ڏسندو رهيس، هن جي اکين ۾ ڳوڙها هئا. هوءَ پنهنجيون ڪجهه هلڪيون ڦلڪيون شيون منهنجي اپارٽمينٽ ۾ ئي رکي ڇڏيندي هئي، اهي شيون هن منهنجي سامهون هڪ وڏي ڪاغذي ٿيلهي ۾ وڌيون. آئون سمجهي ويس ته هوءَ ائين ڇو ڪري رهي آهي. هن مونکي ڏيکارڻ چاهيو ٿي ته هوءَ فقط پنهنجيون ئي شيون کڻي وڃي رهي آهي.

وڃڻ جي گهڙي اچي وئي. هن پهريون دفعو مون سان هٿ ملايو ۽ هلڻ لڳي. ڪجهه قدم اڳتي وڌڻ کان پوءِ هوءَ مڙي ۽ مون وٽ آئي. ماءُ جهڙي شفقت سان هن منهنجي ڪلهن تي ٿڦڪي ڏني ۽ تکو تکو هلي وئي، آئون دير تائين ماٺ ۾ بيٺو رهيس.

ٻئي ڏينهن اها نوڪرياڻي ڪم تي اچي وئي، جنهن کي جمي پنهنجي جاءِ تي ڪم ڪرڻ لاءِ چئي وئي هئي، هن جي عمر ۾ به سٺ ورهيه کن ٿيندي، پر هوءَ سنهي سڪل ۽ ڏکي هئي.

”تنهنجو نالو؟“ مون پڇيومانس.

”خدي“ هن وراڻيو.

”سچو ۽ اصلي نالو ٻڌاءِ“

”خديجه...“ هن جواب ڏنو.

پڳهار ۽ گهر ۾ کهڙو ڪم ڪار هن کي ڪرڻو آهي، اهو طئه ڪري هوءَ ڪم ڪرڻ لڳي، بس نالي جو ڪم ٿي ڪيائين. ڪپڙا به ڪي خاص استري نٿي ڪيائين. گلاس تي به داغ رهجي ويا ٿي، مونکي هوءَ ڪا چڱي نه لڳي، ان جو سبب سندس ڪم ۾ ڪوتاهيون نه هيون، پر هن ۾ اها ماءُ ۽ شفقت بنهه نه هئي، جنهن جو شديد احساس مونکي هاڻ جميءَ جي وڃڻ بعد ٿي رهيو هو.

مون هن کي ٻئي هفتي ئي موڪل ڪرائي ڇڏي، ان ڏينهن مونکي جمي ڏاڍو ياد آئي، منهنجو گهر بي ترتيبيءَ جو شڪار ٿي ويو. ميرن ڪپڙن ۽ ٿانون جا ڍير لڳي ويا. گهر جي ابتڙ حالت ڏسي مونکي جمي ياد اچي ٿي وئي.

ڪيٽريون ٽي راتيون اهڙيون بہ آيون جو آئون ڪنهن دوست جي گهر رهي ٽي پيس ۽ پنهنجي فليٽ تي نہ آيس.

۽ پوءِ هڪ ڏينهن آئون پنهنجي گهر پهتس مون جميءَ کي ڏٺو هوءَ منهنجي اپارٽمينٽ جي دروازي سان ٽيڪ لڳائي سهڪي رهي هئي.

"جمي! تون هتي؟" بي اختيار منهنجي زبان مان نڪتو.

"او مسٽر جان! اوه مسٽر جان!" هن ڇرڪيو جيئن هن عادت موجب پنهنجو پاڻ سان ڳالهايو ٿي.

مون دروازو کوليو هوءَ اندر داخل ٿي.

"جمي! ڇا ٿيو؟ تون واپس ڪيئن اچي وئينءَ؟" مون بي صبريءَ مان پڇيو.

"آئون پنهنجي اباڻي وطن پهتيس تہ منهنجي ويڳي پيڻ نہ هئي، خبر پئي تہ هوءَ مري چڪي آهي. هاڻ آئون اتي ڪنهن وٽ رهي سگهيس ٿي، ڪير سهارو ڏئيم ها، سو آئون موٽي آئي آهيان." هن نهايت سادگيءَ سان پنهنجي روئداد ٻڌائي، ڳالهہ ختم ڪرڻ سان هن پنهنجو ڪوٽ لاهي هڪ طرف رکيو ۽ وري صفائيءَ ۾ لڳي وئي، ان ڏينهن کان وٺي، جيستائين منهنجي بدلي انقره نہ ٿي جمي منهنجي گهر جو ڪم ڪندي رهي جڏهن آئون انقره وڃڻ لڳس تہ هن کي ڪئرنگٽن جي گهراڻي ۾ نوڪري وٺرائي ڏنم، مونکي اهو دلي اطمينان هو تہ جمي سٺي گهراڻي ۾ ڪم ڪندي، جميءَ مونکي ڍير دعائن سان گڏ انقره روانو ڪيو.

مونکي انقره آئي هڪ سال ٿي چڪو هو تہ مونکي ڪئرنگٽن وارن طرفان خط مليو:

"ڊيئر جان!

جمي مري وئي. هوءَ پنهنجي ڪمري ۾ سٽي پئي هئي تہ سٽي سٽي هن جو ساهہ نڪري ويو. هن جي ساهيڙيءَ اسان کي هن جي موت جي خبر ٻڌائي. مون کي بيحد افسوس ٿيو. آئون هن جو آخري ديدار ڪرڻ ويس. هوءَ بيحد سڪون ۾ نظر اچي رهي هئي. هوءَ تمام سٺي، تماڪ نيڪ روح هئي. اسان هن کي دفن ڪفن ۾ چڱي مدد ڪئي. هن جي قبر تي ڪتبو بہ لڳرايو مون هن کان ڪيترائي دفعا پڇيو بہ هوءَ مونکي پاڻ بابت تفصيل سان ٻڌائي، بس هن فقط ايترو ٻڌايو هو تہ هن جو پورو ۽ اصلي نالو جميلا آهي، اسان هن جي قبر تي لکرايو آهي:

"جميلا

وفات 1965ع"

موت سيني لاءِ آهي. پر اسين هن کي تمام گهڻو ياد ڪنداسين."

مسز ڪئرنگٽن

خط پڙهي آئون جهڙو ساڻو ٿي پيس، ها هن کي مرڻو ئي هو پر ڪاش هوءَ جيڪر پنهنجي اباڻي وطن قبرص ۾ مري ها جنهن تي ڏارين جو قبضو آهي. اها عورت جيڪا ڏارين ۾ مامتا ۽ شفقت ورهائيندي هئي. ان کي پنهنجي وطن ۾ مرڻ لاءِ به گز زمين به نه ملي.

❋❋❋

("وفا جي پتلي" ڪهاڻي دراصل هڪ انگريزي ڪتاب "Scotch and water" جو هڪ باب آهي هن ڪتاب (اسڪاچ ۽ وسڪي) جو مصنف جان ڊي ٿمين آهي، پاڻ ڏهه سال کن ترڪيءَ ۾ رهيو ۽ جيڪي ڪجهه هن ڏٺو يا تجربو ڪيس ان جو احوال هن ڪتاب ۾ ڏنو اٿس، ترڪيءَ جي ماڻهن جي نفسيات ۽ شخصيت، تهذيب ۽ قدر (values) ٿمين پنهنجي ڪتاب ۾ جنهن سهڻي ۽ فنڪارانه نموني سان ڏنا آهن. ان جو اندازو هن هڪڙي باب پڙهڻ سان لڳائي سگهجي ٿو. جيڪو پنهنجي جاءِ تي هڪ ڪهاڻي پڻ آهي.)

حقيقتن جي چاڻ

بوٽ ٺاهيندڙ موچي سائمن کي نہ پنهنجو گهر هو ۽ نہ زمين، هو هڪ هاريءَ جي جهوپڙيءَ ۾ رهيو ٿي. گذر سفر انهن چند ٽڪن مان ٿيندو هوس جيڪو پورهئي بدران کيس اجورو مليو ٿي، انهن ڏينهن ۾ انسان جي پگهر ۽ پورهئي جي قيمت گهٽ، ڪٽڪ جو اگهہ وڌيڪ هو جيڪي ڪجهہ ڪمائيندو هو پيٽ حوالي ٿي ويندو هوس، زال ۽ مڙس وٽ سيءَ کان بچڻ لاءِ فقط هڪڙو گرم ڪوٽ هو جنهن کي هنن ٻنهي واري وٽيءَ تي پائي وقت پاس ڪيو. ڪوٽ ڪيترن هنڌن تان ڦاٽي چڪو هو ۽ نئون ڪوٽ ٺهرائڻ لاءِ هو گذريل سالن کان رڍن جون کلون خريد ڪرڻ جو ارادو ڪري رهيو هو. هن دفعي سياري جي موسم شروع ٿيڻ کان اڳ هن ڪجهہ رقم پاڇي ڪري رکي هئي. ٽي روبل زال جي پيتيءَ ۾ ٺاري رکيا هئا ۽ اهڙا پنج روبل ۽ ويهہ ڪوپڪ (سئو ڪوپڪ هڪ روبل برابر ٿين ٿا) ڪجهہ گراهڪن وٽ رهت هئس.

هڪ ڏينهن صبح ساڻ هو کلون وٺڻ جي ارادي سان گهر کان ٻاهر نڪتو قميص مٿان هن پنهنجي زال جي جئڪيٽ پاتي ۽ ان مٿان اهو اڌڙيل گرم ڪوٽ، کيسي ۾ ٽي روبل وڌائين، وڻ مان هڪ لڪڻ پٽي هٿ ۾ جهلي ۽ پوءِ نيرن ڪري هو پنهنجي مقصد پويان نڪتو هن سوچيو... گراهڪن کان جيڪڏهن هنکي پنج روبل ملي ويا تہ ان ۾ هي ٽي روبل ملائڻ سان ڪم ٿي ويندو. آخر هو ان علائقي ۾ پهتو جتان اوڌر وصول ڪري هن کي کلون وٺڻيون هيون. هڪ هاري تہ گهر ۾ ئي نہ هو. ان جي زال وعدو ڪيو تہ هو سندس اوڌر ٻئي هفتي ضرور موٽائي ڏيندا. البت ان جي ادائگي سندس مڙس ئي ڪندو. سائمن ٻئي قرضيءَ وٽ پهتو. هن قسم کڻي چيو تہ مون وٽ تہ هڪ پائي بہ نہ آهي، ها ايترو آهي تہ توکي جوتن جي مرمت جا ويهہ ڪوپڪ ڏئي سگهان ٿو.

هاڻ هن وٽ کلون اوڌر تي وٺڻ کان سواءِ ٻيو ڪو چارو نہ هو. پر وڪڻڻ

واري هن تي اعتبار نہ پئي ڪيو. هن چيس: ”ميان ڏوڪڙ هٿ ڪري آءُ. پوءِ جيڪا ڪل وٺڻي اٿئي اها ڪٽي وڃ. اهو اسين ٿا سمجهون تہ قرضين ڪان اوڌر واپس وٺڻ ڪيڏو متي جو سور آهي.“

پئسن جي اوڳڙ واري هن چڪر ۾ سائمن کي هڪ تہ اهي ويهہ ڪوپڪ مليا ۽ ٻيو اڌ ڇنل بوٽ جيڪو هڪ هاريءَ ڪيس ترو لڳائڻ لاءِ ڏنو.

سائمن جي دل ئي ڀڄي پئي. هو سوچي نڪتو تہ هن کي هٿن جي ڪيل پورهئي جو اجورو ملندو پر هيڏي قرض مان ڪيس ڇوٿون حصو بہ نہ ملي سگهيو ويهن ڪوپن جو ووڊڪا (روسي شراب) پي گهر ڏي روانو ٿيو. ٿڌڪار ڪري هن تي شراب جي نشي چڱو اثر ڪيو ۽ هو سرور جي حالت ۾ هڪ هٿ ۾ ڇنل بوٽ ۽ ٻئي هٿ ۾ جهليو لڪڻ پٽ تي ڄميل برف کي هڻندو جهونگاريندو رکي رکي پنهنجو پاڻ سان ڳالهايائين ٿي:

”مون وٽ ڪنهن جانور جي کل جو ڪوٽ ناهي تہ ڇا ٿيو جسم ۾ تہ گرمي آهي. ووڊڪا منهنجي جسم جي رڳ رڳ ۾ ڊوڙي رهي آهي. هاڻ مونکي ڪنهن بہ گرم ڪوٽ جي ضرورت ناهي. ان بنا بہ منهنجو گذر ٿي سگهي ٿو. البت زال ضرور واڻڙي ٿي ويندي ۽ هن کي واڻڙو ٿي وڃڻ بہ کپي. ڪيڏي ڏک جي ڳالهہ آهي تہ هڪ ماڻهو سڄو سڄو ڏينهن پورهيو ڪري ۽ موٽ ۾ هن کي اجورو نہ ملي! اها بہ ڪا ڳالهہ. جيڪڏهن تون هن ڀيري پئسا نہ آندا تہ تنهنجي کل ڇڪي وٺندس. ٻڌئي! پر منهنجي هٿان تون جي بچي وئين تہ سمجهہ تہ تون وڏو خوش نصيب آهين ڏس تہ سهي، هو مونکي فقط ويهہ ڪوپڪ ڏئي ٿو. انهن ويهن ڪوپڪن مان ماڻهو ڇا ٿو ڪري سگهي؟ شراب پي پنهنجي اندر جو غم هلڪو ڪري سگهي ٿو. چئي رهيو هو تہ اڄڪلهہ پئسي جي سوڙهہ اٿم. هوندس مونکي ڇاهي؟؟ تو وٽ رهڻ لاءِ گهر آهي. ڍور ڍڳا آهن. الله جو ڏنو سڀ ڪجهہ آهي، مون وٽ فقط اهو ڪجهہ آهي، جيڪي ڪجهہ منهنجي جسم تي آهي، توکي تہ تنهنجي ٻنيءَ تان ڪڻڪ بہ ملي ويندي. پر مون کي تہ ان جي ڪٽي ڪٽي جو ملهہ ڏيڻو ٿو پوي. آئون ڪٽي ڇا بہ سوچيان. فقط رکيءَ سکيءَ مانيءَ پويان هر هفتي منهنجي ڪيسي مان ٽي روبل نڪريو وڃن. ان کان علاوه ٻيون بہ تہ گهرجون آهن. ڏيڊ بہ روبل ان ڪاڻ لاءِ کپي. ان ڪري جيڪي ڪجهہ تو وٽ منهنجي رهت آهي، اها جلدي واپس ڪر ۽ وڌيڪ بڪ بڪ نہ ڪر!“

پنهنجي ئي خيالن ۽ سوچن جي وهڪ ۾ هو ان خانقاهہ (گرجا گهر) تائين پهچي ويو هو جيڪو رستي جي ڪنڌ تي آهي. هن ڪنڌ متي ڪٽي ڏنو تہ خانقاہ

جي پٺيان ڪيس اڇي رنگ جي ڪا شئي نظر آئي. شام جي اونداهي ڏنڊ ۾ هن کي خبر نہ پئجي سگهي تہ اهو ڇا آهي، هن دل ئي دل ۾ چيو: "شايد ڍڳو آهي، پر نہ هن جو مٿو ماڻهوءَ جهڙو ٿو لڳي، بلڪل اڇو ڪير جهڙو. پر هي ماڻهو هتي ڇا پيو ڪري؟"

هو ان شئي جي ايترو تہ ويجهو پهچي ويو جو اها هاڻ ڪيس بلڪل چٽيءَ طرح اڇي رهي هئي. هو ان کي ڏسي اچرج ۾ پئجي ويو آهي واقعي انسان هو خبر ناهي جيئرو يا مئل، پر هو بلڪل اگهاڙو هو خانقاهہ وٽ اونڌي منهن ڪريو پيو هو غريب موچي ڊڄي ويو.

"هن کي ضرور ڪنهن قتل ڪيو آهي هن جا ڪپڙا لاهي هن کي هتي اگهاڙو اڇلي ويو آهي، جيڪڏهن آئون هن جي ويجهو ويندس تہ پوليس ٽاٽي تي مونکي ئي وٺي هلندا." هن پنهنجي منهن چيو ۽ پوءِ ڪجهہ دير اتي بيهي سوچيندو رهيو ۽ پوءِ هلڻ لڳو هو ان خانقاه وٽان نظر بچائي هلڻ لڳو. جيئن اهو ماڻهو هن کي ڏسي نہ وٺي، تورو اڳيان هلي هن مڙي ڏٺو.. هو ماڻهو هاڻ اونڌي منهن زمين تي ليٽڻ بدران پلٽي ماري ويٺل هو شايد هن ڏي ڏسي رهيو هو. موچي ويتر ڊڄي ويو "آئون هن وٽ وڃان يا نہ؟" هن سوچيو "ويجهو وڃي ڪٿي ڪنهن مصيبت ۾ نہ ڦاسي پوان! خبر ناهي ڪير آهي! هو هتي ڪنهن سٺي نيت سان ٿورو ئي آيو هوندو تي سگهي ٿو تپ ڏيئي مونکي ڇهتي وجي ۽ گهٽو ڏئي منهنجو ساهہ ڪڍي ۽ مون لاءِ پڇڻ ڏکيو ٿي پوي، ائين نہ ٿئي تہ هو مون لاءِ بار ٿي پوي. آئون ههڙي اگهاڙي ماڻهوءَ کي ڇا ٿو ڪري سگهان؟ مون وٽ تہ هن کي ڏيڻ لاءِ ڪپڙا ئي منهنجي ڪل ڪائنات آهن. خدائي آهي جيڪو مونکي هتان بچائي سگهي ٿو.

موچي وڏيون وڏيون ٻرانگون پري هلڻ لڳو ۽ خانقاهہ کان ڪافي پري نڪري ويو. اما لڪ هن کي پنهنجي ضمير ٽوڪيو ۽ هو بيهي رهيو.

"سائمن! ڇا پيو ڪرين؟" هن پنهنجو پاڻ کي چيو.

"تي سگهي ٿو تہ هو ويچارو سورن جو ستايل هجي ۽ هن کي ڪنهن جي مدد جي ضرورت هجي تون هن وٽان ڪسڪي نڪتو آهين ڇا تون ايڏو امير ٿي ويو آهين جو توکي چورن ڌاڙيلن جو ڊپ ٿو لڳي سائين! افسوس آهي توتي."

هو اهو سوچي موٽيو ۽ سڌو ان ماڻهوءَ وٽ آيو. سائمن، هن ڌارئين ماڻهوءَ کي غور سان ڏسڻ لڳو هي هڪ صحتمند نوجوان هو هن جي جسم تي ڪنهن بہ رهنڊ يا رانيوٽو جو نشان نہ هو. البت هو سيءَ کان ڏڪي رهيو هو ۽ بيحد گهٽي

ٻپ ۾ هو هن نگاهون متي ڪٽي سائمن ڏي نهاريو پر پاڻ ائين ئي ڪنڌ جهڪائي ويٺو رهيو. سائمن ٻه چار وکون پيون ڪٽي هن جي ويجهو آيو اجنبي جڻ ننڊ مان سجاڳ ٿيو هن هڪ دفعو اکيون ڇنڀي پوءِ سائمن ڏي نماڻين اکين سان نهاريو سندس ان ادا سائمن جي جڻ دل جيتي ڇڏي. هن هٿ ۾ جهليل بوٽ هن اڳيان رکيو ۽ پوءِ پنهنجو ڪوٽ لاهي هن کي پائڻ لاءِ ڏنو "وڏيڪ ڪچڻ جو وقت ناهي، اچي، جلدي جلدي هي پاءِ"

سائمن هن کي هٿن کان جهلي اُٿاري بيهاريو هن ڏٺو ته نوجوان جو جسم صاف سٿرو ۽ صحيح سلامت هو هن ڪوٽ نوجوان جي ڪلهي تي رکيو پر هو ڪجهه اهڙو ته بدحواس لڳي رهيو هو جو هن کي ڪوٽ جون ٻانهون ئي نه پئي مليون، سائمن هن جا هٿ جهلي ڪوٽ جي ٻانهن ۾ وڌا ۽ بٽڻ لڳائي اڳٽ جهڙي رسي سان ڪوٽ کي سوگهو ڪيو پوءِ پنهنجي ڦاٽل ٽوپي لاهي، نوجوان جي حوالي ڪرڻ تي چاهي ته سخت سيءَ جي لهر ۾ سندس اگهاڙو متو برف تي ويو هن سوچيو: "آئون ته بلڪل گنجو آهيان ۽ هن جا ڏگها ۽ گهنڊيدار وار آهن."

هن پنهنجي ٽوپي واپس پنهنجي متي تي ڪٽي رکي، پوءِ وري خيال آيس ته گهٽ ۾ گهٽ هن جا اگهاڙا پير ڍڪڻ کپن.... هن ڪيس پيرن ۾ مرمت لاءِ ڪنيل بوٽ پارايو ۽ چيو: "ڏس دوست! هاڻ تون سرديءَ کان ڪجهه نه ڪجهه بچي وئين ۽ سولائيءَ سان هلي چلي سگهين ٿو. صحيح ٿو چوان نه؟"

نوجوان بنا ڪجهه ڪچڻ جي بيٺو رهيو ۽ پنهنجين معصوم نگاهن سان سائمن موچيءَ کي ڏسندو رهيو...

"تون ڳالهائين ڇو نٿو؟" سائمن چيو "هتي بيٺي بيٺي ته سڪي سرڪ ٿي ويندين، ڪمزور آهين ته هي وٺ لڪڻ، سهاري جو ڪم ڏيندءِ. هاڻ هل جلدي ڪر، سيءَ تمام گهڻو آهي."

نوجوان سائمن جي قدم سان قدم ملائي هلڻ لڳو. هلندي هلندي سائمن پڇيس:

"ميان، ڪٿي جو رهاڪو آهين؟"

"آئون هن پٽ جو نه آهيان!" هن جواب ڏنو.

"منهنجو خيال به اهوئي آهي، آئون هن علائقي جي ماڻهن کي چڱيءَ طرح سڃاڻان، پر تون هتي خانقاهه ۾ ڪيئن پهتين؟"

"آئون نٿو ٻڌائي سگهان."

"ڪنهن توتي ظلم ڪيو آهي؟" سائمن پڇيس.

"نہ، مون تي ظلم ڪنهن نہ ڪيو آهي، مونکي خدا سزا ڏني آهي."

"ها اهو سچ آهي تہ خدا ئي اسان جو حاڪم آهي، پر توکي تہ مانيءَ جي بہ ضرورت آهي ۽ متو لڪائڻ جي جاءِ جي بہ. ڪيڏانهن وڃڻ جو ارادو اٿئي؟"

"مون لاءِ سڀ جڳهيون هڪ جهڙيون آهن!" نوجوان چيو.

سائمن حيران هو تہ نوجوان تہ غنڊو يا داداگير ٿي لڳو ۽ نہ وري سنڌس ڳالهائڻ جو طريقو ڪميڻي قسم جو هو. تنهن هوندي بہ هن پنهنجو اتو پتو نٿي ڏنو." ڪهڙي خبر ويچاري سان ڪهڙو حادثو پيش آيو آهي!" هن دل ئي دل ۾ سوچيو ۽ وڏي آواز ۾ چيو:

"اچ پوءِ منهنجي گهر هليو آءُ. گهٽ ۾ گهٽ سيءَ کان تہ بچي پوندين."

سائمن هن کي وٺي پنهنجي گهر جي راهہ اختيار ڪئي، اجنبي هن سان گڏ وک ڪٽندو هليو هوا تيز ٿي وئي هئي. سائمن جي جسم تي فقط هڪ قميص رهجي وئي هئي. سيءَ ڪري هن جا ڏند وڄڻ لڳا. هن تان ووڊڪا شراب جو نشو بہ هاڻ لهي چڪو هو ۽ جسم ڇڻ تہ چيلهہ وٽان ڪپجي بہ اڏتي رهيو هوس، هو سيسڙات پرينديءَ سوچڻ لڳو: "آئون تہ رڍن جون کلون خريد ڪرڻ ويو هوس، اهي تہ خريد نہ ڪيم، ماڳهين پنهنجو ڪوٽ بہ لاهي هٿي کي ڏئي ڇڏيم ۽ گهر ۾ مفت جو هڪ بيڪار ۽ نڪمو ماڻهو وٺيو پيو اچان، ميٽرينا ڏسندي ئي ڦاٽڻ شروع ڪندي، "زال جو خيال ايندي ئي هن جسم ۾ غم جي لهري ڊوڙي وئي. پر جيئن ئي اجنبيءَ تي نظر پيس تہ هن کي هن جون اهي معصوم نگاهون ياد اچي ويون، جن سان هن خانقاهہ ۾ ويٺي ويٺي هن ڏي نهاريو. بيوسي ۽ لاچارگيءَ واريون نگاهون، لطف ۽ ڪرم جون طلبگار نگاهون، ان سان هن جي اندر ۾ جڻ گل ٽڙي پيا.

سائمن جي زال ان ڏينهن هر شئي پهرين ئي تيار ڪري رکي هئي. هن ڪاٺيون چيري ڇڏيون هيون، پاڻي ڀري ڇڏيو هو هن ٻارن کي ڪارائي پياري ۽ پاڻ بہ ڪائي پي ڇڏيو هو بس مانيءَ جا ڪي پور بچيل هئا ۽ ميٽرينا اهو ويٺي سوچيو تہ سائمن پڪ ڳوٺ مان ڪائي نڪرندو ۽ هي مانيءَ پور سياڻي ڪم اچي ويندا." هن مانيءَ جو هڪ هڪ ٽڪرو هٿ ۾ ڪٽي هن جي ڳرائي محسوس ڪئي ۽ پوءِ پنهنجي منهن پٽڪڻ لڳي: "هڪ هڪ ٽڪر ڪافي رهندو. پنيان کي بہ چار ليون آٽي جون وچي بچيون آهن. جمعي تائين هنن ٽڪرن تي گذارو ٿي سگهي ٿو."

هن ماني ديڪين ۾ ڊڪي ڪاري هيٺ رکي ۽ پوءِ مڙس جي ڦاٽل قميص ڪٽي هن

کي چتيون هڻڻ لڳي، سئيءَ جا ڪڻ هٺنديءَ هٺنديءَ هن کي مڙس جو خيال آيو.

"ڪٿي ڪنهن جي ڳالهين ۾ اچي ڦاسي نه پيو هجي، آهي صفا موڳو هڪ ڀار به ڪيس بيوقوف ناهي سگهي ٿو اٺ روپيل چڱي وڏي رقم آهي، ڪوٽ خريد ڪري وٺي ته سنو آهي، رنڱيل ڪلون وٺڻ ڪان به سنئون سڌو هڪڙو عمدو ڪوٽ وٺي چڙهي! گذريل سال سياري ۾ بنا ڪوٽ جي ڏاڍي تڪليف ٿي هئي. آئون نه ته درياهه تي وڃي سگهيس ٿي نه ڪنهن ٻئي هنڌ، هن کي ٻاهر وڃڻو هوندو هو سو سڀ ڪجهه هوئي پائي ويندو هو ۽ منهنجي پائڻ لاءِ ڪجهه به نه بچندو هو چڱي دير ٿي وئي آهي، هن کي هيستائين گهر ۾ اچي وڃڻ کپي. اهو ڀپ اٽم ته ڪٿي هو پيئڻ نه ويهي رهيو هجي."

چڙواڳ خيال هن جي دماغ ۾ اڳيان پٺيان ڊوڙي رهيا هئا. اوچتو در وٽ هن جي قدمن جو آواز ٻڌڻ ۾ آيو ۽ ڪو اوپرو ماڻهو اندر داخل ٿيو. ميريتينا سبق بند ڪري سئي قميص ۾ ٽنبي اٽي غور سان ڏسڻ لڳي ته ڪير آهي. هاڻي پيو به اندر گهڙيو جيڪو سندس مڙس سائمن هو. ڏارئين ماڻهوءَ جو مٿو اگهاڙو هو ۽ پير ۾ چنل جوتا هئس. ميترينا هڪ ئي نظر سان سمجهي ويئي ته سندس مڙس شراب جي ڏپ ۾ چانيو پيو آهي.

"اهائي ڳالهه ٿي نه، شراب ۾ ڏت ٿيو پيو اچي!" هن دل ئي دل ۾ چيو ۽ پوءِ جڏهن هن ڏٺو ته هو بنا ڪوٽ جي آهي ۽ فقط جڪيٽ جسم تي اٿس ۽ ڪڇ ۾ به ڪا هڙ پڙ نه اٿس ته هوءَ ٽپيءَ ۾ پئجي وئي. هن جو مٿو افسوس ڪان جهڪي ويو ۽ دل نااميدي جي عالم ۾ پرڻ لڳي.

"سڀ پئسا شراب ۾ ٻوڙي آيو آهين." هن پٽڪڻ شروع ڪيو. "۽ پاڻ سان گڏ هڪ لچي کي گهر ۾ وٺي آيو آهين."

ميترينا هڪ طرف ٿي هنن کي رستو ڏنو هو جهوپڙيءَ ۾ گهڙيا. پوءِ هو هنن جي پٺيان پٺيان اندر آئي. هن ڏٺو ته اجنبي جي جسم تي هن جي مڙس جو ڪوٽ هو ڪوٽ جي هيٺان قميص نه هئي. اجنبي جهوپڙيءَ ۾ گهڙي هڪ هنڌ خاموش اکيون جهڪائي ويهي رهيو.

"ضرور ڪو بدمعاش آهي!" ميترينا دل ۾ چيو "شايد ڊڄي ويو آهي!" هن اجنبيءَ ڏي گهوري ڏٺو ۽ پوءِ چلهه جي ويجهو وڃي ويٺي.

سائمن پنهنجي ٽوپي لاهي کٽ تي وڃي ويٺو. ڄڻ ڪجهه ٿيو ئي نه.

"ميترينا ماني تيار هجي ته کڻي اچ." هن چيو.

ميترينا چپن ۾ ئي ٻڙ ٻڙ ڪئي ۽ ائين ئي پٿر وانگر چلهه وٽ ويٺي رهي.

بس هنن ٻنهي ڏي واري وٺيءَ تي ڏسي پوءِ انڪار ۾ ڪنڌ ڌوڻيائين.
سائمن سمجهي ويو تہ زال سخت ڪاوڙ ۾ آهي، پر اهو ظاهر ڪرڻ لاءِ تہ هن ڪجهہ نہ ڏنو اجنبيءَ کي ٻانهن کان جهلي چيو: ”ويهو ڀائو ڪجهہ کائي وٺون.“
اجنبي بہ کٽ تي ويهي رهيو.
”ڪجهہ وڏيڪ اٿئي يا نہ؟“ سائمن وري پڇيو.
ميٽرينا ڪاوڙ ۾ باهہ تي ويئي.
”ها رڌيو اٿم پر تولاءِ نہ. شايد تنهنجو عقل شراب سان گڏ وهي ويو آهي! تون تہ ڪوٽ لاءِ کلون وٺڻ ويو هئين ۽ آيو اهڙي حالت ۾ آهين جو تنهنجي بدن تي پراڻو پاتل ڪوٽ بہ ڪونهي ۽ پاڻ سان گڏ هڪ بيوبہ هٿو ڪٿو وٺي آيو آهين، تو جهڙن آلين موالين لاءِ مون وٽ ڪا کائڻ پيئڻ جي شي ڪانهي!“
”بس ميٽرينا بس، زبان اجائي نہ هلاءِ. گهٽ ۾ گهٽ اهو تہ پڇ تہ هي آهي ڪير؟“
”هي ماڻهو ڪير آهي؟“
سائمن کيسي ۾ هٿ وجهي، ٽن روبلن جا نوٽ ڪڍي زال جي هٿ تي رکيا:
”هي وٺ پئسا! ٽريفونوف اجا ڪجهہ نہ ڏنو البت وعدو ڪيو اٿائين تہ هو اوڌر واري رقم جلد ادا ڪندو.“
ميٽريان جي ڪاوڙ جو پارو اجا مٿي چڙهي ويو هڪ تہ بيوقوف کلون نہ آنديون ۽ بيو پنهنجو ڪوٽ هڪ اگهاڙي کي پارائي گهر وٺي آيو آهي ۽ هاڻ مانيءَ جو ٿو پڇي، هن جهپ هڻي ميز تان نوٽ کڻي ورتا ۽ چيو:
”مون وٽ توهان لاءِ ڪا ماني ٽڪي ڪانهي، اسان دنيا جهان جي شرابين ۽ اگهاڙن جي پيٽ پالڻ جو ڪو ٺيڪو ڪو نہ کنيو آهي...“
”ميٽرينا پنهنجي زبان کي لغام ڏي! پهرين ٻڌي تہ وٺ تہ هي ڪير آهي؟“
”آئون صحيح چوندي هيس تہ تو جهڙي شرابيءَ سان شادي نہ ڪنديس. ريشمي ڪپڙي جو ٽاڪيو جيڪو منهنجي ماءُ مونکي ڏيج ۾ ڏنو هو اهو بہ تو شراب ۾ ضايع ڪري ڇڏيو ۽ هاڻ ڪوٽ خريد ڪرڻ وئين تہ سڀ پئسا شراب پنيان اڏائي آئين.“
”مون تہ فقط ويهہ ڪوپڪ خرچ ڪيا آهن.“ سائمن پنهنجي زال کي مطمئن ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي، ”۽ هي ويچارو اجنبي...“
پر ميٽرينا هن جي هڪ بہ نہ ٻڌي، هن جي زبان ڪئنچيءَ وانگر هلندي

رهي ۽ پوءِ هن ڏهه سال پراڻا دفنايل مڙدا ڪڍي ٻاهر ڪيا.

ٻالهائيندي ٻالهائيندي ميترينا سائمن تي وار ڪيوءِ هن کي قميص جي ٻانهن کان جهلي پڇيو:

"منهنجي جئڪيٽ هينئر جو هينئر مونکي لاهي ڏي، اها ئي ته منهنجي سچي ملڪيت آهي، تون هميشه ان کي پائيندو وتين. واپس ڏي مونکي لالچي ڪتا، توتي ته الله جي مار پوي!"

سائمن جئڪيٽ کي ڇڪي لاهڻ جي ڪئي جيڪا ميترينا ڪانئس وٺي دروازي ڏي وڌي..پر پوءِ وڏندي وڏندي ترسي پئي...هن کي پنهنجي ڪئي جو افسوس ٿيو ۽ هن غصو پيو وجهڻ تي چاهيو پر...پر هي اجنبي ڪير آهي، آخر ڪا ته خبر پوي! هوءَ سوچڻ لڳي ۽ پوءِ هڪدم چيو: "جيڪڏهن هي ڪو شريف انسان هجي ها ته ائين اگهاڙو نه هجي ها! هن جي بدن تي قميص به ڪانهي، هي ماڻهو جيڪو چڱو آهي ته ٻڌاءِ ته توکي ڪٿي مليو؟"

سائمن جواب ڏنو: "اهو ئي ته آئون توکي ٻڌائڻ چاهيان ٿو هي مونکي واپس ايندي وقت خانقاهه ۾ مليو غريب الف اگهاڙو سيءَ ۾ ڏڪي رهيو هو. خدا ڪٿي مونکي هن ڏي موڪليو نه ته هي وچي ٻئي جهان کان نڪري ها. مان ڪپڙا ڍڪائي هيڏانهن وٺي آيو آهيانس....ميترينا، اجايو خفي ۾ نه ٿي. خفو ڪرڻ گناهه آهي، اهو نه وسار ته اسان سڀني کي هڪ ڏينهن مرڻو آهي."

چڙ وارا لفظ ميترينا جي زبان تي ايندي ايندي ترسي پيا. هن جي نظر اجنبيءَ تي وڃي پيئي. جيڪو کٽ تي ماٺ ڪريو هڪ هنڌ نماڻين اکين سان ڏسي رهيو هو "ميترينا تنهنجي دل ۾ خدا جي محبت ناهي؟" سائمن چيو ميترينا تي هن جي انهن لفظن عجيب اثر ڪيو هن جي نظر اجنبيءَ تي پئي ۽ دل پاڻي ٿي ويس. هوءَ دروازي وٽ وري موٽي آئي. هن چلهه تان ماني ڪنئي، ميز تي رکيل هڪ گلاس ۾ شربت ٺاهيوءِ مانين جا ٽڪر ڪري ڪانٽن ڇرين سان گڏ رکيا ۽ چيو: "اچو ماني کائو."

"ٻاءَ اچ، تون به ويهه." سائمن اجنبيءَ کي دعوت ڏني، سائمن مانيءَ جا ٽڪرا وڏيڪ ننڍا ڪري پاڻيءَ جهڙي ڇڏيءَ رس ۾ پسايا ۽ کائڻ شروع ڪيو. ميترينا ڪنڌ ۾ مٿي تي هٿ ڏيئي اجنبي کي ويٺي ڏٺو. هن جي دل ۾ هر وقت رحم جا جذبا پيدا ٿي رهيا هئا. هاڻ هن کي اهو اجنبي سٺو ماڻهو لڳي رهيو هو. اتي اوچتو ئي اوچتو اجنبيءَ جو منهن چمڪڻ لڳو ۽ هن اکيون مٿي ڪٿي ميترينا ڏي ڏنو ۽ پنهنجي منهن مرڪيو. هنن ماني کائي بس ڪئي ته ميترينا سندن اڳيان

ٽانو ڪنيا ۽ پوءِ اجنبيءَ سان ڳالهيون ڪرڻ لڳي:

"ڪٿي جو رهڻ وارو آهين؟" هن چيو.

"آئون هن علائقي جو نہ آهيان."

"پر هتي ڪيئن پهتين؟"

"معاف ڪجو محترم، آئون ڪجهہ ٻڌائڻ کان لاچار آهيان."

"ڪنهن توکي ڦريو لٽيو آهي؟" ميٽرينا پڇيو.

"خدا مونکي سزا ڏني آهي!" اجنبيءَ وراڻيو.

"۽ تون هتي اگهاڙو پيو هئين؟"

"ها اگهاڙو ۽ سيءَ ۾ ڏڪي رهيو هوس. سائمن مون تي ترس کائي مونکي پنهنجو ڪوٽ پارايو ۽ پاڻ سان وٺي آيو تو مونکي ماني کارائي آهي ۽ مون تي رحم ڪيو آهي، ان جي جزا توهان کي خدا ڏيندو."

ميٽرينا اٿي ۽ سائمن جي اها قميص ڪڍي اجنبيءَ کي ڏني جنهن کي ٿوري دير اڳ چتيون لڳائي رهي هئي. هوءَ هڪ پتلون بہ ڪڍي آئي.

"هيءَ وٺ قميص ۽ پتلون، انهن کي پائي ڇڏ ۽ جتي وڻئي آرام ڪر چلهہ وٽ يا پر واريءَ ڪوٺيءَ ۾."

اجنبيءَ ڪپڙا پاتا ۽ پوءِ ڪوٺيءَ ۾ ليٽي پيو. ميٽرينا ڏيو گل ڪري ڇڏيو ۽ ڪوٽ کڻي پنهنجي مڙس وٽ چلهہ جي ويجهو وڃي ليٽي. سيءَ کان بچڻ لاءِ هن پنهنجي مٿان ڪوٽ ورائي ڇڏيو. پر ننڊ سندس اکين کان ڄڻ ڪي ڪوهہ پري هلي وئي هئي. هوءَ هر هر اجنبيءَ جو خيال اچڻ تي سوچن ۾ غرق ٿي وئي ٿي. اوچتو هن کي ياد آيو تہ مانيءَ جو آخري پور بہ ختم ٿي چڪو آهي، هاڻ هوءَ سڀاڻي ڇا ڪندي؟ ۽ هن کي ان جو بہ ڏک ٿي رهيو هو تہ قميص ۽ پتلون بہ هن کي ڏئي ڇڏيم پر پوءِ اجنبيءَ جي مرڪ ڄڻ ڪنوڻ وانگر هن جي دماغ تي واسو ڪري وئي ۽ ميٽرينا باغ بهار ٿي وئي. هوءَ دير تائين جاڳندي رهي. هن ڏٺو تہ هن جو مڙس بہ جاڳي پيو.

"سائمن." هن ڌيرج سان سڏ ڪيو.

"جي!" سائمن وراڻيو.

"مانيءَ جو آخري ٽڪرو بہ ختم ٿي ويو آهي ۽ گهر ۾ اٽي لپ بہ نہ آهي، سڀاڻي جو ڇا ٿيندو! شايد ٿورو اٽو مارٿا کان اوڌر تي ملي وڃي."

"حياتي رهي تہ کائڻ لاءِ بہ ڪجهہ نہ ڪجهہ ملي ويندو."

عورت ٿوري دير ماٺ ڪري، ليٽي رهي، پوءِ چيائين:

"ماٺهو تہ يلو تو لڳي، پر هو ٻڌائي چو نٿو تہ ڪير آهي؟"
"شايد ڪو ڪارڻ هوندو." سائمن چيو.
"سائمن!" ڪجهہ دير بعد ميٽرينا وري پنهنجي ٽرس کي سڏ ڪيو.
"جي!"
"اسين تہ ماٺهن کي ڏيندا رهون ٿا، پر هو اسان کي چو نٿا ڏين؟" ميٽرينا چيو.

سائمن هاڻ ان جو کهڙو جواب ڏئي!" هاڻ ماٺ بہ ڪٽي ڪر!" هن چئي پاسو ورايو ۽ ٻيءَ گهڙيءَ کونگهرا هڻڻ لڳو.

سائمن صبح جو سوير اٿي ويٺو ٻار اڃا ستا پيا هئا. هن جي زال پنهنجي پاڙيسرياڻيءَ کان اٽو وٺڻ هلي وئي هئي. اجنبي اڪيلو کٽ تي ويٺو هو. هو پراڻي قميص ۽ پتلون ۾ هو ۽ نظرون مٿي کپائي ڏسي رهيو هو. هن جو چهرو ڪالهہ جي مقابلي ۾ زياده روشن ۽ ڪليل هو.

"ڏس دوست!" سائمن هن کي چيو "پيٽ لاءِ کائين چوڏن جي ضرورت آهي ۽ اگهاڙي بدن لاءِ ڪپڙي جي، ماٺهوءَ کي زندگي گذارڻ لاءِ ڪجهہ نہ ڪجهہ ڪرڻو پوي ٿو تون ڪو ڪم ڪري سگهين ٿو؟"
"نہ مونکي ڪو ڪم نٿو اچي."
سائمن اچرج ۾ پئجي ويو پر چيو:
"جيڪڏهن ڪو سکڻ چاهي تہ هن لاءِ هر ڪم سولو آهي."
"جيڪڏهن ماٺهو ڪم ڪن ٿا تہ آئون بہ ڪندس."
"تنهنجو نالو ڇا آهي؟"
"مائيڪل."
"چڱو تہ مائيڪل! جيڪڏهن تون پاڻ بابت ڪجهہ ٻڌائڻ نٿو چاهين تہ نہ ٻڌاءِ، پر توکي پنهنجي لاءِ روزي ضرور ڪمائڻي پوندي. منهنجي چوڻ مطابق ڪم ڪندين تہ آئون توکي رهڻ لاءِ جاءِ ڏيندس تہ کائڻ لاءِ ماني بہ."
"الله توکي جزا ڏيندو! تون جيڪي ڪجهہ مونکي سيکاريندين اهو سکي ويندس، مون کي ڪم ٻڌاءِ!"

سائمن جوتا ٺاهڻ جي ڏور کڻي ۽ پنهنجي آڱوٺي جي چوڌاري ويڙهي ڪرڻ لڳو "هي ڪم تمام سولو آهي.... ڏس!" هن چيو.

مائيڪل غور سان ڏور لهندي ڏسندو رهيو ۽ پوءِ پاڻ بہ ائين ڪرڻ لڳو. سائمن هن کي پوءِ ٽانڪو هڻڻ سيکاريو ۽ مائيڪل بنا ڪنهن تڪليف جي اهو

ڪم بہ جلدي سکي ويو هاڻ هن کيس کل کي چيرڻ ۽ ان جا وار اندر ڪري سبق سيکاريو ۽ مائيڪل اهو بہ سکي ويو. سائمن جيڪو ڪم ڏسيو تي: مائيڪل جهٽ پٽ اهو ڪري ڏيکاريو ٿي. ٽن مهينن اندر هو جوتن ٺاهڻ جو اهڙو تہ ڪاريگر ٿي ويو. جڻ سالن کان هو اهو ڪم ڪندو رهيو هجي. هو بنا ڪنهن آرام جي هر وقت ڪنهن ڪم ۾ رڌل رهيو ٿي. ماني بہ گهٽ ٿي کاڌائين. ڪم ختم ٿيڻ تي چپ چاپ پنيءَ پر ليٽي آسمان ڏي نهاريندو رهيو ٿي. هو ٻاهر تمام گهٽ نڪتو ٿي. ڪنهن شئي جي ضرورت پيس ٿي تہ گهريائين ٿي. هڪ ڳالهہ ضرور هئي تہ هو نہ کليو ٿي نہ ڪو چرچو ڀوڳ ڪيائين ٿي. ان پهرين ڏينهن واري مرڪ کان پوءِ ڪنهن هن کي مرڪندي نہ ڏٺو.

ڏينهن پويان ڏينهن گذرندا ويا. اهڙي طرح اچي سال پورو ٿيو. مائيڪل هڪ سنو موچي ٿي ويو ۽ سندس نانءُ ڏيهان ڏيهہ پکڙجي ويو. هر هڪ جي وات اهو ئي هو تہ سائمن جي ڪاريگر جهڙا عمدا ۽ مضبوط بوٽ ڪو بہ نٿو ٺاهي. ماڻهو پري پري کان هلي اچي سائمن کان بوٽ ٺهرائڻ لڳا، نہ فقط بوٽ پر سليپر، چمپل، گهيتلا، چاکڙيون وغيره پڻ. اهڙي طرح سائمن جي تہ قسمت ئي بدلجي وئي.

سياري جا ڏينهن هئا. هڪ ڏينهن سائمن ۽ مائيڪل سگريءَ جي پر ۾ ويٺي بوٽ ٺاهيا. ايتري ۾ هڪ گاڏي جنهن ۾ ٽي گهوڙا جوٽيل هئا. ٽن ٽن ڪندي اچي هن جي جهوپڙيءَ ٻاهر بيٺي. هن دريءَ مان ليئو پائي ڏٺو تہ هڪ صاف سٿر ڪپڙا پهريل نوڪر جلدي لهي گاڏيءَ جو دروازو کوليو ۽ پوءِ هڪ معزز ماڻهو ڪنهن اوچي جانور جي کل جي ڪوٽ ۾ گاڏيءَ مان ٻاهر نڪتو ۽ سائمن جو جهوپڙيءَ ڏي وڌيو. ميٽرينا اڳيان وڌي جهوپڙيءَ جو دروازو کوليو. معزز ماڻهو تمام ڊگهو ويڪرو ۽ ڳري جسم جو هو. هو جهڪي پوءِ جهوپڙيءَ ۾ داخل ٿيو ۽ جڏهن سڌو ٿي بيٺو تہ هن جو مٿو ڇت سان وڃي لڳو جهوپڙي هن جي پڪڙيل جسم سان جڻ تہ پرجي وئي.

سائمن اٿي هن کي ادب سان ڪيڪاريو ۽ حيرت مان هن کي ڏسندو رهيو سائمن پاڻ بہ سنهو سڪل هو ۽ مائيڪل بہ، ميٽرينا تہ بس رڳو... هڏين جي م هئي، پر هي شخص جڻ تہ ڪنهن ٻي دنيا جو باشندو لڳو ٿي، ڳاڙهو آلو بخار جهڙو منهن، بلڪل گول گول، ڳچي مينهن جهڙي ٿلهي ۽ مضبوط هڏ ڪاٺ وا جسم.

معزز ماڻهوءَ زور سان کنگهڪار ڪئي، پوءِ پنهنجو ڪوٽ لاهي بينچ تي ويٺو ۽ چيو:

”توهان پنهنجي ڪم ۾ ڏاڍو هوشيار آهيو؟“
”مونکي ائين سمجهو سائين!“ سائمن ڪجهه قدر جهڪي ورندي ڏني.
معزز ماڻهوءَ نوڪر کي سڏ ڪندي چيو: ”چمڙو ڪڍي اچ.“ هڪ ڇوڪرو ڀڄندو ڀڄندو اندر آيو ۽ بنڊل آڻي سامهون رکيو.
”هن کي کول.“ معزز ماڻهوءَ حڪم ڏنو.
نوڪر حڪم جي پوئواري ڪئي ۽ معزز ماڻهوءَ چمڙي ڏي اشارو ڪري چيو: ”موچي! سڃاڻي سگهين ٿو ته هي ڪهڙو چمڙو آهي؟“
”تمام عمدو سائين منهنجا!“ سائمن چمڙي تي هٿ لاهيندي چيو.
”بيشڪ تمام عمدو آهي، پر احمق، تو اهڙو چمڙو ڪڏهن به نه ڏٺو هوندو. هي جرمنيءَ کان آيل چمڙو آهي ۽ هن جي قيمت ويهه روبل آهي.“
”سرڪار! آئون ڀلا هن کي ڪٿي ڏسي سگهيس ٿي.“ سائمن هيسيل آواز ۾ وراڻيو.
”صحيح آهي! هاڻ ٻڌاءِ، منهنجا بوٽ ٺاهي سگهندين؟“
”حاضر سائين! ڇو نه!“ سائمن چيو.
”واقعي! معزز ماڻهوءَ زور سان چيو جڻ هن کي يقين نه پئي آيو ”پر هڪ ڳالهه ڌيان سان ٻڌ! بوٽ اهڙا ٺاهجانءِ جو گهٽ ۾ گهٽ هڪ سال ته ضرور هلن، نه هنن جي شڪل بدلجي ۽ نه ئي ڪو ٽوپو اڌڙي. اهڙا بوٽ ٺاهي سگهين ته مون لاءِ ٺاهه. جي نٿو ٺاهي سگهين ته مونکي هينئر ئي جواب ڏي. ياد رک ته جيڪڏهن سال اندر بوٽ خراب ٿي پيا ته جيل ڏيارڻ ڇڏيندوسانءِ. مزوري ڏهه روبل ڏيندوسانءِ پر پوري سال کان پوءِ!“
سائمن ويچارو ڊڄي ويو. جواب ڏئي ته ڪهڙو ڏئي. هن مائيڪل ڏي ڏٺو. هن کي ٺونٺ هڻي آهستي چيائين، ”هي ڪم هٿ ۾ کڻان؟“
مائيڪل هائوڪار ۾ ڪنڌ کي هيٺ مٿي ڪيو.
۽ سائمن بوٽ ٺاهڻ جو ذمون پنهنجي مٿان کنيو.
معزز ماڻهوءَ پنهنجي نوڪر کي سڏايو ۽ حڪم ڏنو ته کاٻي پير کان بوٽ لاهه. بوٽ لهي ويو ته هن چيو: ”پير جي ماپ وٺ.“
سائمن سترهن انچ ڊيگهه وارو هڪ ڪاغذ کنيو. پهرين هن کي هٿ سان صاف ڪيو ۽ پوءِ پنهنجو هٿ پنهنجي قميص سان صاف ڪيو. جيئن معزز ماڻهوءَ جا جوراب ميرا نه ٿين ۽ پوءِ هن جي پير جي ماپ ورتي. ڪڙيءَ جي ماپ پئي ورتائين ته ڪاغذ ڪٽي پيو. هن جا مريا چا ته ٿلها هئا.

”ڏسجاڻ، بوٽ پين وٽ يا ڪڙين وٽ سوڙهو نہ ٿئي!“

سائمن پهرين واري ڪاغذ ۾ بيو ڪاغذ بہ ڳنڍيو معزز ماٺهو جهوپڙيءَ ۾ هيڏانهن هوڏانهن نهارڻ لڳو ۽ پوءِ سو مائيڪل ڏي گهوري ڏسڻ لڳو.

”هي شخص ڪير آهي؟“

”منهنجو ڪاريگر آهي، هي ئي توهان جو بوٽ ٺاهيندو.“

”ڏسجاڻ،“ معزز ماڻهو مائيڪل سان مخاطب ٿيو. ”بوٽ هڪ سال کان گهٽ نہ هلي!“

سائمن مائيڪل ڏي ڏٺو. هو معزز ماڻهوءَ کي ڏسڻ بدران جهوپڙي جي پرئينءَ ڪنڊ ڏي نهاريندو رهيو. ڄڻ اتي ڪو همراهہ بيٺو هجي. مائيڪل ائين ئي نظرون ڄمائي ڏسندو رهيو ۽ پوءِ اوچتو هن مرڪيو ۽ هن جو چهرو زور سان چمڪڻ لڳو.

”اڙي ڄٽ! ڇو پيو ڏند ڪڍي کلين؟“ معزز ماڻهوءَ گجندڙ آواز ۾ چيو ”هيڏانهن ڏس، بوٽ وقت تي تيار ڪري ڏجانءِ!“

”بي فڪر ٿيو اهو وقت تي تيار ٿي ويندو.“ مائيڪل چيو.

”وري بہ ڪن کولي ٻڌي ڇڏ، بوٽ وقت تي تيار هجڻ کپي.!“ معزز ماڻهوءَ تاڪيد ڪئي. پنهنجو ڪاپو بوٽ ۽ ڪوٽ پاتو ۽ دروازي ڏي روانو ٿيو. پر دروازي وٽان لنگهندي هن ڪان جهڪڻ وسري ويو ۽ هن جو مٿو هڪ ڪڙي سان وڃي لڳو. هن گار ڏئي پنهنجي مٿي کي آڏيو ۽ گاڏيءَ ۾ ويهي روانو ٿي ويو.

هو هليو ويو تہ سائمن چيو: ”اُف! ماڻهو آهي يا گوشت جو جبل، هي تہ جيڪر ڪارائيءَ سان بہ نہ ڪٽي سگهجي، دروازي جي ڪڙي ٽٽي پئي، پر سندس مٿي کي ڪجھ نہ ٿيو.“

”ڪو بہ ماڻهو جي ائين نوابن وانگر پلجي تاتجي تہ ڪيئن نہ مضبوط رهي! اهڙي مضبوط جبل کي تہ طوفان بہ نٿا لوڏي سگهن.“ ميٽرينا چيو.

سائمن مائيڪل کي چيو:

”پاڻ بوٽ ٺاهڻ جي ذميواري تہ ڪٽي ورتي آهي، هاڻ پاڻ کي خيال رکڻ کپي. تمام گهڻو قيمتي چمڙو آهي ۽ مالڪ بيحد گرم طبيعت جو ڪٽي مصيبت ۾ نہ پئجي وڃون. منهنجي خيال ۾ تنهنجي نظر بہ تيز آهي ۽ هٿ بہ، تون ئي هيءَ ماپ وٺ ۽ ٺاهہ. آئون مٿان جي سلائي ۽ شڪل ڪٽي درست ڪندس...“

مائيڪل چمڙو ڪنيو ۽ ميز تي وڇايو پوءِ ان کي ٻيڻو ڪيو ۽ ڪئنچيءَ سان ڪتريو... ميٽرينا ڏسي رهي هئي. هن بوٽ ٺهندي ڏٺا هئا، پر مائيڪل تہ

چمڙي مان ڪا عجيب شئي ڪتري رهيو هو. گول گول، هن ڳالهائڻ چاهيو پر وري سوچيو:

"شايد مونکي سمجهه ۾ نہ پيو اچي، امير ماڻهوءَ جي خبر ناهي ڪهڙي قسم جي بوٽ جو آرڊر ڏنو آهي. مائيڪل ئي بهتر سمجهي ٿو. مونکي دخل اندازي نہ ڪرڻ کپي."

مائيڪل چمڙو ڪٽي ورتو تہ بوٽن وانگر ڀنهي جا اڳ سبڻ بدران فقط هڪ هڪ طرف سبيو جيئن نرم سپاٽا سببا آهن. ميٽرينا کي وري تعجب لڳو. پر اجا بہ هن کيس نہ ٽوڪيو مائيڪل ڀن پهرن تائين سبندو رهيو. سائمن ماني کائڻ لاءِ اٿيو هن جي نظر پيئي ۽ هن ڏٺو تہ مائيڪل بوٽ نہ پر سپاٽو ٺاهي ڇڏيو آهي.

"ابوه! هي ڇا ڪري ڇڏيئي؟" سائمن کان رڙ نڪري وئي پر پوءِ هن دل ئي دل ۾ چيو: "مائيڪل مون وٽ هڪ سال کان ڪم ڪري رهيو آهي، هن اڄ ڏينهن تائين ڪا غلطي نہ ڪئي آهي.. پوءِ ههڙي خطرناڪ غلطي هو ڪيئن ڪري وينو آهي.... معزز ماڻهوءَ اپي ڪڙيءَ وارو بوٽ ٺاهڻ لاءِ چيو هو ۽ هن لسي تري وارو نرم سپاٽو ويهي ٺاهيو آهي. قيمتي چمڙي جي ويهي ستياناس ڪئي اٿس. هاڻ آئون ڇا جواب ڏيندس. اهڙو چمڙو آئون ڪٿان آڻيندس." ۽ پوءِ وڏي آواز ۾ چيائين:" دوست! هي تو ڇا ڪري وڌو؟ مونکي تہ تو تباهہ ڪري رکيو. هن ماڻهوءَ تہ اُپي ڪڙي وارو بوٽ ٺاهڻ لاءِ چيو هو."

اتي اوچتو ڪنهن دروازو کڙڪايو هنن دريءَ مان ليئو پائي نهاريو. هڪ ماڻهو پنهنجو گهوڙو ڪلي سان ٻڌي رهيو هو. سائمن دروازو کوليو. اهو ئي نوڪر جيڪو معزز ماڻهوءَ سان گڏ آيو هو اندر داخل ٿيو.

"صبح بخير!" هن چيو.

"صبح بخير!" سائمن جواب ڏنس، "سائين حڪم ڪريو؟"

"منهنجي مالڪڻ مونکي توهان ڏي موڪليو آهي، بوٽن جي سلسلي ۾" نوڪر چيو.

"ڇا حڪم هن ڪيو آهي؟" سائمن پڇيس.

"اهو ئي تہ منهنجي مالڪ کي هاڻ انهن بوٽن جي ضرورت نہ آهي. هو مري ويو آهي."

"واقعي!" سائمن حيرت مان پڪ ڪئي.

"ها، صحيح ٿو چوان، هو گهر بہ نہ پهچي سگهيو هو تہ رستي تي گاڏي ۾

اندر ٿي سندس ساهہ نڪري ويو. اسان گهر پهتاسين ۽ نوڪر هن کي گاڏيءَ مان لاهڻ آيو تہ هو مٽ وانگر گهر اچي هيٺ ڪريو. وڏي مشڪل سان ڪيس ڇڪي ڇڪي گهر تائين آندو سينس. هاڻ مالڪڻ جو نياپو آهي تہ بوٽ ٺاهڻ لاءِ جيڪو چمڙو ڏنو ائٿون ان مان هن جي پيرن جي ماپ جو نرم سپاتو ٺاهجو جيئن سندس دفن جي رسم ۾ ميت کي پارايو وڃي. مهرباني ڪري اسان کي هينئر جو هينئر ٺاهي ڏيو جيئن آئون پاڻ سان کڻي وڃان."

مائيڪل تختي تان چمڙي جا سليپر کنيا ۽ هڪ پئي تي هٽي، ڪپڙي سان صاف ڪري، باقي بچيل چمڙي جي ٽڪرن سان گڏ نوڪر حوالي ڪيا.

"خدا حافظ ڪاريگرو!" نرڪر چيو ۽ گهوڙي تي سوار ٿي هليو ويو.

سال مٿان سال گذرندو ويو. مائيڪل کي هاڻ سائمن سان گڏ رهندي ڇهہ سال پورا اچي ٿيا هئا. هو تمام گهٽ ٻاهر نڪتو ٿي ۽ بس ضرورت جي ئي ڳالهہ ڪئي ٿي. ايتري عرصي ۾ هو فقط ٻہ دفعا مرڪيو هو. هڪ ڀيرو تڏهن جڏهن ميٽرينا هن کي ماني ڏني هئي ۽ ٻيو دفعو تڏهن جڏهن معزز ماڻهو بوٽ ٺهرائڻ آيو هو. سائمن پنهنجي ڪاريگر مان بيحد خوش هو هن کي فقط هڪ خوف هو ڪٿي مائيڪل هن وٽان هليو نہ وڃي!

هڪ ڏينهن سڀ گهر ۾ هئا. ميٽرينا چلهہ تي چانهہ جي ڪٽلي چاڙهي رکي هئي. ٻارن هيڏانهن هوڏانهن ٽپ پئي ڏنا. سائمن هڪ دريءَ وٽ ويٺي بوٽ سبيا ۽ مائيڪل بوٽ ۾ ڪٽري لڳائي رهيو هو. هڪ ٻار بينچ وٽان ڊوڙندي پنهنجو ڪنڌ جهڪايو ۽ دريءَ مان ليئو پاتو.

"چاچا مائيڪل! هڪ مائي پنهنجي گهر ڏي پئي اچي. هن سان گڏ ٻہ ڇوڪريون بہ آهن. هڪ منڊي ٿي لڳي."

ٻار جي ڳالهہ ٻڌي مائيڪل ڪم ڇڏي، بوٽ رکيو ۽ مڙي دريءَ مان ڏسڻ لڳو. سائمن کي بہ حيرت لڳي. مائيڪل ڪڏهن بہ ائين گهٽيءَ ڏي گهوري نہ ڏٺو هو ۽ هاڻ هو دريءَ سان لڳي لڳاتار هنن کي ڏسندو رهيو.

سائمن بہ ٻاهر نظر ڊوڙائي. واقعي هڪ سٺي لباس ۾ عورت ٻن ننڍين ڇوڪرين کي پاڻ سان وٺي پئي آئي. ڇوڪرين کي اوچا ڪوٽ پهريل هئا ۽ مٿي تي شالون اوڍيل هيون. هڪ ڇوڪريءَ جي کاٻي ٽنگ ۾ ڪو عيب هو جنهن ڪري هوءَ منڊڪائي رهي هئي. ميٽرينا دروازو کوليو پهرين ڇوڪريون داخل ٿيون ۽ پوءِ عورت پاڻ.

"صبح بخير.... نيڪ انسانو!"

"ڀلي ڪري آيائو!" سائمن کين ڪيڪاريو.

عورت ميز وٽ ويهي رهي. ٻئي ڇوڪريون هن جي گوڏن سان لڳي ويٺيون. ڇڻ تہ هو جهوپڙيءَ وارن کان ڊڄي رهيون هجن.

”مونکي هنن ڇوڪرين لاءِ بهار جي موسم جا جوتا کپن.“ عورت چيو.

”جيتوڻيڪ اسان ڪڏهن ننڍي ماپ جا بوٽ نہ ٺاهيا آهن، پر منهنجو ڪاريگر مائيڪل ان ڪم جو ماهر آهي، توهان جنهن قسم جا بوٽ چوندائو، اسين اهڙا ئاهي ڏينداسين.“ سائمن چيو ۽ هن مائيڪل ڏي ڏٺو. هو پنهنجو ڪم ڇڏي ننڍڙين ڇوڪرين کي ڇتائي ڏسي رهيو هو. سائمن کي ڏاڍو عجب لڳو. بيشڪ ڇوڪريون بيحد پياريون هيون. هنن جون اکيون پونئر جهڙيون ڪاريون ۽ ڳٽا گلاب جهڙا گلابي هئا. هو نفيس رومال ۽ اوني شالن ۾ ويڙهيل هيون. پوءِ بہ سائمن حيران هو مائيڪل هنن کي ائين ڏسي رهيو هو ڄڻ هو پهرين کان هنن جو واقف هجي، آخر هن قيمت ادا ڪئي ۽ پيرن جي ماپ وٺڻ لاءِ چيو. عورت منڊي ڇوڪريءَ کي پنهنجي جهول ۾ ويهاريو ۽ چيو:

”هن ڇوڪريءَ جون بہ ماپون وٺ. هڪ بوٽ هن جي منڊي پير لاءِ ٺاهجان ۽ ٽي بوٽ ٻئي پير لاءِ، ٻنهي ڇوڪرين جي پيرن جي ماپ ساڳي آهي، ٻئي جاڙيون آهن.“

سائمن ماپ ورتي ۽ چيو: ”پيڻ! ڏاڍيون پياريون آهن. هي ڇا پير جو هي عيب ڪيس ڄائي ڄمر کان آهي؟“

”نہ، هن جي ماءُ هن جي اها ٽنگ چيپاٽي وڌي هئي.“

ايتري ۾ ميٽرينا اچي ويجهو ويٺي. هن وڏي غور سان ڏٺو ۽ عورت ۽ ڇوڪرين کي سڃاڻڻ جي ڪوشش ڪئي، پوءِ پڇيو ”هي تنهنجا ٻار آهن؟“

”نہ پيڻ، آئون تہ هنن جي ماءُ آهيان، نہ ڪا ويجهي مائٽياڻي، مون هنن کي فقط پاليو آهي.“

”پوءِ بہ تون هنن سان هيڏو پيار ڪرين ٿي؟“

”ڇو نہ ڪريان؟ مون هنن کي پنهنجي ٿڃ پياري آهي، منهنجو هڪ ئي ٻار هو جيڪو رب پاڪ واپس گهرائي ورتو مونکي پنهنجي ان ٻار سان ايترو پيار نہ هو جيترو هنن ڇوڪرين سان آهي.“

”ڪنهن جون نينگريون آهن، هي؟“ ميٽرينا هن ڏي ڏسي سوال ڪيو.

عورت سڄي ماجرا ٻڌائي:

”اٽڪل ڇهہ سال کن اڳ جي ڳالهہ آهي، هنن ڇوڪرين جو ماءُ پيءُ هڪ ئي هفتي ۾ هڪ ٻئي پويان گذاري ويو پيءُ ڪاٺير هو. وڻ وڍي رهيو هو تہ وڻ هڪ جو هڪ ڏار مٿان اچي ڪريو سندس آنڊا ٻاهر نڪري آيا ۽ اُتٽ مري ويو. اهو

اڳاري جو ڏينهن هو ٽن ڏينهن بعد هي ڪڪيون پيدا ٿيون. سندن ڪو سار سنڀال لهڻ وارو نہ هو بس اسان اڪيلا ئي پاڙيسري هئاسين. ماءُ اڪيلي سر ڇٽي پاڻ مري وئي. ٻئي ڏينهن صبح جو آئون هنن جي خبر لهڻ ويس تہ خبر پئي تہ هوءَ تہ ڪا دير کان ٿڌي ٿي چڪي هئي. مرندي وقت هوءَ پنهنجي هڪڙي ٻار مٿان اچي وئي هئي ۽ ان جي ٽنگ چپجي وئي. ڳوٺ جي ماڻهن هن جي ڪفن دفن جو بندوبست ڪيو. ٻارڙيون بي يار مددگار رهجي ويون هيون. ڳوٺ جي ماڻهن جي چوڻ تي مون هنن کي سنڀالڻ جو ذمو کنيو. ان وقت منهنجو ٻار ٻن مهينن جو هو. آئون ٻهرين ٻهرين فقط تندرست نينگريءَ کي کير پيارڻ لڳيس، ۽ منڊيءَ کي ڇڏي ڏيندي هيس. منهنجي وهم گمان ۾ بہ نہ هو تہ ڪا هيءَ بہ بچي ويندي پوءِ مونکي خيال ايو تہ هن غريب معصوم جو ڪهڙو ڏوهہ؟ مون ترس کائي هن کي بہ کير پيارڻ شروع ڪيو. اهڙيءَ طرح منهنجين ڇاتين تي ٻار پلجڻ لڳا. هڪ منهنجو پٽ ۽ ٻہ هي ڇوڪريون، آئون جوان ۽ سگهاري هيس. الله جو ڏنو سڀ ڪجهہ هو. خدا منهنجي ڇاتين ۾ ايڏو تہ کير پري ڇڏيو جو ڪڏهن ڪڏهن تہ اهو ائين ئي وهڻ لڳندو هو خدا جي ڪرٽي ائين ٿي جو هي ڇوڪريون تہ پلجي ويون، پر منهنجو پٽ ٻہ سال بہ نہ جي سگهيو ۽ الله کي پيارو ٿي ويو ۽ پوءِ وري مونکي ڪو ٻار نہ ٿيو. منهنجو مڙس اڄڪلهہ ان جي واپاريءَ جي چڪيءَ تي ڪم ڪري ٿو. ڇڱو ڀڳهار اٿس ۽ اسان جو سٺو گذر ٿي رهيو آهي. منهنجو پنهنجو ڪو ٻار ناهي، جيڪڏهن هي نينگريون نہ هجن ها تہ آئون ڪيڏو اداس رهان ها. ڪيڏي اڪيلائي محسوس ڪريان ها. آئون ڇو نہ هنن کي دل جان سان چاهينديس. هي منهنجي لاءِ سڀ ڪجهہ آهن.“

هن ٻڪ ٻانهن جي وڪڙ سان منڊي ڇوڪريءَ کي پنهنجي سيني سان لڳايو ۽ ٻئي هٿ سان پنهنجي ڳلن تي ڪرندڙ ڳوڙهن کي اگهيو ميٽريان ٿڏي آهہ ڀري ۽ چيو:

”اهو چوڻ بلڪل سچ آهي تہ انسان ماءُ پيءُ بنا رهي سگهي ٿو پر خدا بنا هرگز نٿو رهي سگهي.“

هو پاڻ ۾ ڳالهيون ڪري رهيا هئا تہ اوچتو جنهن ڪنڊ ۾ مائيڪل ويٺو هو اهو روشن ٿي ويو ۽ پوءِ اها روشني سڄي جهوپڙيءَ ۾ پکڙجي وئي. سڀ هن طرف ڏسڻ لڳا. مائيڪل چپ چاپ ويٺو هو هن جا هٿ گوڏن تي رکيل هئا ۽ هو پاڻ نظرون مٿي ڪري مرڪي رهيو هو.

عورت ڇوڪرين کي وٺي رواني ٿي، مائيڪل پنهنجو ڪم ڪار ڇڏي اٿي کڙو ٿيو هن پنهنجو پيشبند (اڳيان ٻڌل ڪپڙو) لاٿو پوءِ سائمن ۽ سندس زال

اڳيان ڪنڌ جهڪائي چيو:

"منهنجا مالڪ! الوداع! خدا مونکي معاف ڪري ڇڏيو آهي، آئون توهان کان معافي ٿو گهران. مونکان ڪا خطا ٿي هجي، ته مهرباني ڪري مونکي معاف ڪري ڇڏجو!"

هنن ڏٺو ته مائيڪل جي وجود مان روشني نڪري رهي هئي، سائمن به اٿي بيٺو هن ڪنڌ جهڪايو ۽ چيو:

"مائيڪل آئون ڏسي رهيو آهيان ته تون ڪو عام ماڻهو نه آهين. آئون نه ته توکي ترسائي سگهان ٿو ۽ نه ڪو سوال پڇي سگهان ٿو بس ايترو مونکي ٻڌاءِ ته جڏهن تون مونکي خانقاه وٽ ملئين ۽ مون توکي گهر آندو ان وقت تون ڏکويل هئين، پر پوءِ جڏهن زال توکي ماني کارائي ته تو ڇو مرڪيو هو ۽ تنهنجو چهرو ڇو روشن ٿي ويو هو؟ پوءِ جڏهن هو امير ماڻهو بوٽ ٺهرائڻ آيو ته تنهنجي چپن تي وري مرڪ اچي وئي هئي ۽ تنهنجو چهرو چلڪڻ لڳو هو ۽ هاڻ هيءَ عورت جڏهن به ڇوڪريون وٺي آئي ته تنهنجي چپن تي ٽيون دفعو مرڪ تري آئي ۽ تنهنجو چهرو جرڪڻ لڳو. مائيڪل مون کي بس ايترو ٻڌاءِ، ته تنهنجو چهرو ڇو ايڏو منور آهي ۽ تون ٽي دفعا ڇو مرڪئين؟"

"هيءَ روشني منهنجي جسم مان ان ڪري نڪري رهي آهي جو خدا منهنجو ڏوهه معاف ڪري ڇڏيو آهي ۽ آئون ٽي دفعا ان ڪري مرڪيس جو خدا مونکي ٽي سچايون معلوم ڪرڻ لاءِ موڪليو هو اهي مون معلوم ڪري ورتيون آهن. هڪڙي سچائي ته ان وقت معلوم ٿي جڏهن تنهنجي زال مون تي ترس کاڌو ان ڪري منهنجي چپن تي خوشيءَ کان مرڪ اچي وئي. ٻي سچائيءَ جو مونکي ان وقت علم ٿيو. جڏهن امير ماڻهو بوٽ ٺهرائڻ لاءِ آيو. ان تي مون وري مرڪي ڏٺو ۽ هاڻ جڏهن انهن معصوم ٻارڙين کي ڏٺم ته مونکي ٽين ۽ آخري سچائيءَ جي ڄاڻ ٿي وئي ۽ مون ٽيون دفعو مرڪيو." مائيڪل جواب ڏنو.

"مائيڪل خدا توکي ڪهڙي ڪارڻ سزا ڏني؟ ۽ اهي ٽي سچايون ڪهڙيون آهن. آئون به ڄاڻڻ چاهيان ٿو؟" سائمن چيو.

"خدا مونکي پنهنجي حڪم عدوليءَ تي سزا ڏني. آئون ملائڪ هوس ۽ آسمانن تي رهندو هوس. مون خدا جي نافرماني ڪئي. هڪ دفعو خدا مونکي هڪ عورت جو ساهه ڪڍڻ لاءِ موڪليو. آئون اڏامي زمين تي پهتس ته ڏٺم ته هڪ بيمار عورت اڪيلي ستي پئي آهي. هن جي پاسي کان به ڄاڙيون ٻارڙيون آهن، جن کي هن ان وقت ڄڻيو هو. مونکي ڏسڻ سان سمجهي وئي ته آئون هن جي جان ڪڍڻ لاءِ آيو آهيان. هن ٻاڏائيندي چيو: "اي ملائڪ! منهنجي مڙس کي اڃا

هاڻ دفنايو ويو آهي، هو هڪ وڻ هيٺان اڇي مري ويو هو منهنجي نه ته ڪا پيڻ نه ماءُ، هن يتيم ٻارڙين کي ڪير نپائيندو؟ خدا جي واسطي منهنجو ساهه نه ڪڍ. ٻلا تورو ترسي پئُه. مونکي هنن معصوم ٻارڙين کي گهٽ ۾ گهٽ ڪير پيارڻ جيتري مهلت ڏي، پوءِ آئون انهن کي تنهنجي قدمن ۾ رکي مري ويندس. ٻار ٻلا ماءُ پيءُ بغير به پلجي سگهن ٿا؟"

مون اڳيان وڏي هڪ نينگريءَ کي هن جي ڇاتيءَ سان لڳايو ۽ ٻيءَ کي هن جي ٻانهن ۾ ڏنو ۽ خدا وٽ آسمان ڏي موٽي ويس. مون خدا تعاليٰ جي خدمت ۾ عرض ڪيو: "آئون هن عورت جو ساهه ڪڍي نه سگهيو آهيان. هن جو مڙس هڪ وڻ جي هيٺان اچي مري ويو آهي، هاڻ هن کي به جاڙيون ڌيئون ڄايون آهن، هوءَ التجا ٿي ڪري ته هن جو ساهه نه ڪڍيو هوءَ چوي ٿي ته هنکي پنهنجين ٻارڙين کي نپائڻ لاءِ ايتري مهلت ڏني وڃي جيسين هلڻ چلڻ جي لائق ٿي سگهي، ٻار ماءُ بنا نٿا پلجيو سگهن. مون هن جو ساهه قبض نه ڪيو."

ان تي خدا تعاليٰءَ فرمايو: "وڃ. وڃي ان عورت جو ساهه ڪڍ ۽ تي سچايون معلوم ڪر. هڪ ته اها ته ماڻهوءَ جي اندر ۾ ڪهڙي شئي رهي ٿي، ٻي اها ته ماڻهوءَ کي ڇا نه ڏنو ويو ۽ ٽين اها ته ماڻهو ڪنهن سان جيئي ٿو؟ تون آسمان ڏي تيسين نه اچي سگهندين، جيسين انهن ٽن سچائين جي ڄاڻ نه حاصل ڪندين."

آئون وري زمين تي آيس ۽ ان عورت جو روح قبض ڪري ورتم. ٻارڙيون هن جي ڇاتيءَ تان ڪري پيون، هن جو جسم به ڪٽ تي ڍيرتي پيو ۽ هڪ نينگري جي ٽنگ ٻيٺي تي هن جي جسم هيٺان دٻجي وئي. مون ان ڳوٺ مان اڏامي خدا جي حضور ۾ هن جي جان پيش ڪرڻ ڇاهي، پر تيز هوا ۽ طوفان منهنجا پر روڙي ڇڏيا. عورت جو روح اڪيلو ئي آسمان ڏي اڏامي ويو ۽ آئون ڌرتيءَ تي ان هنڌ اچي ڪريس.

سائمن ۽ ميترينا هاڻ سمجهيو ته هنن وٽ ڪير رهيل آهي ۽ هو ڪنهن کي ماني ۽ ڪپڙا ڏيندا رهيا. هو هيبت ۽ خوشيءَ وچان روئڻ لڳا.

ملائڪ چيو: "آئون رستي جي ڪناري اڪيلو ۽ اگهاڙو پيو هوس. مونکي ڪجهه خبر نه هئي ته انسان جون ڇا ضرورتون آهن. بک ۽ سيءُ ڇا ٿو ٿئي؟ ان جي خبر ان وقت پيم. جڏهن انسان جو روپ ڌاريم. مونکي سمجهه ۾ نٿي آيو ته ڇا ڪرڻ کپي، پوءِ جتي آئون اچي ڪريو هوس ان جي ويجهو هڪ خانقاه نظر آيم. اتي پهتس ته من سرديءَ کان بچڻ لاءِ ڪا ڍڪيل جاءِ ملي وڃي. پر خانقاه کي تالو لڳل هو. هوا کان بچڻ لاءِ آئون ان جي اوٽ ۾ تي ويٺس. شام ٿي رهي هئي ۽ مونکي سخت بک ۽ سيءُ لڳي رهيو هو. ايتري قدر جو منهنجي سڄي جسم ۾

سور ٿيڻ لڳو. اوچتو مون هڪ ماڻهوءَ کي رستو پار ڪري پاڻ ڏي ايندي ڏٺو. هن جي هٿن ۾ بوٽن جو جوڙو هو ۽ هو پنهنجو پاڻ سان ڳالهيون ڪري رهيو هو انسان بنجڻ کان پوءِ مون پهريون دفعو جڏهن هڪ فاني انسان جي صورت ڏٺي تہ مون تي وحشت طاري ٿي وئي. مون هڪ طرف پري ٿي ويڃڻ چاهيو ٿي، مون ٻڌو تہ ماڻهو پنهنجو پاڻ کي چئي رهيو هو "سيءَ کان بچڻ لاءِ پنهنجي جسم کي ڪنهن سان ڍڪيان ۽ ٻارن جو پيٽ ڪيئن پريان." ان تي مون سوچيو آئون هتي سردي ۽ بک وگهي مري رهيو آهيان ۽ هي ماڻهو پاڻ بہ ان مصيبت ۾ مبتلا آهي. پلا هي منهنجي مدد ڪيئن ڪري سگهي ٿو! هن ماڻهوءَ مون ڏي ڏٺو مون هن ڏي گهوريو تہ هن جي صورت وڌيڪ وحشتناڪ ٿي وئي. هو منهنجي پرسان گذري ويو ۽ آئون مايوس ٿي ويس.

اوچتو مون هن جي پيرن جو آواز ٻڌو. ڪنڌ مٿي ڪڻي ڏٺم پر سڃاڻي نہ سگهيس. پهرين هن جي چهري تي موت کي نچندو ڏٺو هوم، پر هاڻ ان ئي چهري تي زندگي ۽ خدا جي وجود جا آثار ڏيکائي ڏئي رهيا هئا، هو مون وٽ آيو پنهنجا ڪپڙا مونکي پارايائين ۽ پنهنجي گهر وٺي آيو.

گهر ۾ هڪ عورت اسان جو استقبال ڪرڻ لاءِ اڳتي وڌي...۽ پوءِ هن جي زبان ڪئنچيءَ وانگر هلڻ لڳي هوءَ عورت مرد کان بہ وڌيڪ وحشتناڪ ڏسڻ ۾ آئي ٿي. هن جي زبان مان موت ظاهر ٿيو ٿي. هن جي چوڏاري موت جي سڙيل ڌپ ائين پکڙيل هئي جو مونکي ساهہ کڻڻ ۾ دشواري ٿي رهي هئي. هن مونکي وري سرديءَ ۾ ڌڪڻ چاهيو ٿي ۽ مون ڄاتو ٿي تہ جيڪڏهن هن ائين ڪيو تہ ضرور مري ويندس ۽ اتي هن جي مڙس هن کي خدا ياد ڏياريو ۽ هوءَ بلڪل بدلجي وئي. هوءَ ماني کڻي آئي تہ مون ڏٺو تہ هن جي چهري تان موت جا آثار رخصت ٿي چڪا هئا. هوءَ زندهہ ٿي چڪي هئي ۽ هن جي چهري تي خدا جي قدرت چمڪي رهي هئي. تڏهن مونکي پهريون سبق ياد اچي ويو جنهن کي سکڻ لاءِ خدا مونکي موڪليو (معلوم ڪر تہ ماڻهوءَ جي اندر ڪهڙي شئي رهي ٿي) ۽ آئون سمجهي ويس تہ ماڻهو جي اندر محبت رهي ٿي. ان سچائيءَ جي ظاهر ٿيڻ تي آئون پهريون دفعو مرڪيس.

مون اڃا سڄو سبق نہ سکيو هو. اڃا مونکي اهو معلوم نہ ٿيو تہ ماڻهوءَ کي ڇا نہ ڏنو ويو. تو وٽ رهندي مون کي هڪ سال گذري ويو تہ هڪ ماڻهو بوٽ ٺهرائڻ آيو جيڪي گهٽ ۾ گهٽ هڪ سال هلن- خراب ٿيڻ يا ڦاٽڻ بغير....مون هن ڏي ڏٺو ۽ اچانڪ هن جي ڪلهن پٺيان پنهنجي رفيق اجل جي ملائڪ ڏيکائي ڏني. اهو ملائڪ فقط مونکي ئي نظر آيو ٿي. مون هن کي سڃاتو ٿي ۽ مونکي اها ڄاڻ بہ

هئي تہ سچ لهڻ کان اڳ، هيءَ امير ماڻهوءَ جو ساهہ قبض ڪري وٺندو. مون سوچيو: "هڪ ماڻهو هڪ سال جي تياري ڪري رهيو آهي. ۽ ڄاڻ اها بہ نہ اٿس تہ هو شام ٿيڻ کان اڳ مري ويندو." تڏهن مونکي خدا جو ٻيو فرمان ياد اچي ويو ۽ مون کي ڄاڻ ٿي تہ انسان کي هن جي پنهنجين ضرورتن جو علم نہ ڏنو ويو آهي ۽ آئون ٻيو دفعو مرڪيس. آئون پنهنجي ساٿي ملائڪ کي ڏسي خوش ٿيو هوس ۽ ان لاءِ بہ خوش ٿيو هوس تہ خدا مون تي ٻي حقيقت ظاهر ڪري ڇڏي آهي.

اڃا ٽين سچائيءَ جي ڄاڻ حاصل ڪرڻ باقي هو تہ ماڻهو ڪهڙي شئي سان جيئي ٿو. آئون ان انتظار ۾ وقت گذاريندو رهيس خدا مونکي آخري سچائيءَ کان بہ آگاهہ ڪري، ڇهن سال بہ ڄاڙيون نينگريون ان عورت سان گڏ آيون. مون انهن ڇوڪرين کي هڪدم سڃاڻي ورتو. هي ڪيئن بچي ويون ۽ اڄ جيئريون جاڳنديون آهن! ان جو احوال، هوءَ عورت ٻڌائي چڪي، مون سوچيو تہ انهن ڇوڪرين جي ماءُ مونکي آزيون نيزاريون هنن جي لاءِ ڪيون ٿي، مون هن جي ڳالهہ درست سمجهي ورتي تہ ٻار ماءُ پيءُ بنا نٿا پلجيو سگهن. پر هن هاڻ اها حقيقت آشڪار ٿي، هڪ ڌارئين عورت جنهن جي ساڻن نہ ڪا مٽي ماٽي هئي ۽ نہ دوستي ياري. تنهن هنن کي نپائي وڏو ڪيو ۽ جڏهن ان عورت هنن ٻارڙين لاءِ محبت جو اظهار ڪيو. جيڪي سندس پيٽ ڄاپيون نہ هيون. تہ مون هن جي اندر خدا جو جلوو ڏٺو. آئون سمجهي ويس تہ انسان ڪهڙي شئي سان جيئي ٿو. آئون سمجهي ويس تہ خدا مونکي آخري سبق بہ سمجهائي ڇڏيو آهي ۽ منهنجو قصور پڻ معاف ڪري ڇڏيو آهي. تڏهن منهنجي چپن تي ٽيون دفعو مرڪ اچي وئي."

ملائڪ جي جسم تان زمين جو لباس لهي ويو ۽ هو نوري لباس ۾ ملبوس ٿي ويو. هن جو جسم ايترو منور ٿي ويو جو ان تي اک نٿي کڄي سگهي. هن جو آواز بلند ٿي ويو. ڄڻ هو آسمان سان ڳالهائي رهيو هجي. هو چئي رهيو هو: "مونکي هاڻ ڄاڻ ٿي وئي آهي تہ انسان نفس پرستيءَ سان نہ، پر محبت سان جيئن ٿا. ماءُ بلڪل بي خبر هئي تہ هن جي ٻارن کي پنهنجي زندگيءَ جي لاءِ ڪهڙي شئي جي ضرورت آهي، نہ هن امير ماڻهوءَ کي علم هو تہ هن کي پنهنجي لاءِ ڪهڙي شئي جو ڪپ آهي. اهڙي طرح ڪنهن بہ ماڻهوءَ کي اهو علم نہ ڏنو ويو تہ جڏهن شام ايندي تہ هن کي پنهنجي لاءِ بوٽ کپندا يا سليپر....!

"آئون انسان جي حيثيت ۾ جيئرو رهيس. پنهنجي حفاظت پاڻ ڪرڻ سان نہ،پر ان ڪري جيئرو رهيس تہ هڪ راهگير جي دل ۾ محبت موجود هئي ۽ هن جي زال مون تي ترس کاڌو ۽ مون سان سٺو سلوڪ ڪيو. هو يتيم ٻارڙيون ان ڪري حيات نہ رهيون تہ ڪو هنن جي ماءُ هنن جي حفاظت ۽ نگهداشت ڪئي

تي، پر اهي ان ڪري زنده آهن جو هڪ بلڪل غير عورت جي دل ۾ محبت موجزن هئي، هن هنن ٻارڙين تي ترس کاڌو ۽ هنن تي شفقت جو هٿ رکيو. اهڙيءَ طرح سڀ ماڻهو پنهنجي بهبود جي فڪر سان نٿا جيئن، پر ان لاءِ جيئن ٿا جو هنن جي دلين ۾ محبت موجود آهي.”

“پهرين مون فقط ايتري ڳالهه سمجهي ته خدا پنهنجن ٻانهن کي زندگي بخشي ۽ چاهيائين ته هو بس زنده رهن. پر هاڻ آئون ان کان وڌيڪ سمجهڻ لڳو آهيان. آئون سمجهي ويو آهيان ته خدا اهو نٿو چاهي ته ماڻهو فقط پنهنجي زندگي گذارين. ان ڪري هن اها ڳالهه ڳجهي رکي آهي ته هر فرد کي پنهنجي لاءِ ڪهڙي ڪهڙي گهرج آهي، البت هن هر هڪ کي اهو ضرور ٻڌائي ڇڏيو آهي ته سيني ماڻهن کي ڪهڙي شئي جي ضرورت آهي. آئون اهو به سمجهي ويو آهيان ته حقيقت ۾ اها محبت آهي جنهن جي زور تي ماڻهو زنده آهن.”

پوءِ ملائڪ خدا جي وڏائيءَ جي واکاڻ ڪئي ۽ سڄي جهوپڙي ان جي آواز سان ڏڏندي رهي. پوءِ ڇت ڦاٽي ۽ نور جي هڪ لاٽ زمين کان آسمان تائين بلند ٿي ويئي. سائمن ۽ هن جي زال ۽ ٻار زمين تي سجدي ۾ ڪري پيا. ملائڪ جي ڪلهن تي وڏا وڏا پر نمودار ٿي ويا ۽ هو آسمان ڏي اڏامي ويو.

سائمن کي جڏهن هوش آيو ته هن ڏٺو ته جهوپڙي جهڙي هئي اهڙي تي بيٺي هئي ۽ ان ۾ سواءِ هن جي زال ۽ ٻارن جي ٻيو ڪو به نه هو.

***

(روس جو جڳ مشهور ليکڪ ۽ اخلاقي ڏاهو **ڪائونٽ ليو نڪولائيوچ ٽالسٽاءِ،** ولگا نديءَ جي ڪناري پرسان هڪڙي ڳوٺ "بينا يا پوليانا" ۾ ڄائو. ٽالسٽاءِ ڪازان ونيورسٽيءَ ۾ قانون ۽ مشرقين ٻولين جو علم پڙهيو ۽ ڊگري وٺي نه سگهيو. مسلسل اڪامين بعد فوج ۾ وڃي ڀرتي ٿيو. اتي ئي سندس لکڻ پڙهڻ جو چاهه وڌيو ۽ فوج واري وڪري دوران ئي ٽن جلدن ۾ پنهنجي جيون ڪٿا لکيائين ۽ ڪجهه عرصي بعد فوجي وڪري ڇڏي مستقل طور اچي اباڻي ڳوٺ ۾ رهڻ لڳو. سندس به ناول "وار اينڊ پيس" ۽ اينا ڪرنينا" سڀ کان وڌيڪ مشهور آهن ۽ دنيا جي شاهڪار ناولن ۾ شمار ٿين ٿا. ن کان سواءِ به هن ڪيترين ئي لکڻيون لکيون.

عمر جي آخري حصي ۾ هن سڀ ڪجهه تياڳي فقيري پاتي.)

قيدي

عدالت جو ڪمرو تماشائين سان ٽمٽار ڀريل هو. گوڙ جو اهو عالم هو جو ڳالهائڻ واري کي پنهنجو آواز به ٻڌڻ ۾ نه پئي آيو. ماڻهن جون نگاهون دروازي ڏي کتل هيون. ٿوري دير بعد ٻه سپاهي نوجوان کي وٺي اندر داخل ٿيا.

پوري يارهين وڳي جج صاحب عدالت جي ڪمري ۾ قدم رکيو. هن ڳاڙهي رنگ جي فائيل تي هڪ متاچري نظر وڌي، ڪجهه شاهدن جا بيان ٻڌا ۽ پوءِ هڪدم ڪٽهڙي ۾ بيٺل هن بدنصيب نوجوان سان پنهنجي روزمره واري لهجي ۾ مخاطب ٿيو:

”اڪينوف! توتي زيارن شهر جي سوداگر ميلووان کي قتل ڪرڻ ۽ ان جا ويهه هزار روبل قرڻ جو ڏوهه ثابت ٿي چڪو آهي. مختلف ثابتين ۽ شاهدن جي بيانن مطابق عدالت توکي مجرم قرار ڏئي ٿي، ان جرم جي ڏوهه ۾ توکي عمر قيد جي سزا ڏني وڃي ٿي. جيڪا توکي سائبيريا ۾ گذارڻي پوندي“

اڪينوف خاموشيءَ سان اها سزا ٻڌي، پنهنجو ڪنڌ جهڪايو.

اڪينوف روس جي هڪ شهر ولاديمير جو رهاڪو هو. هو شهر جي سٺ سوداگرن مان هڪ هو. گرميءَ جا ڏينهن هئا ۽ هو هڪ صبح جرير واري شهر لڳندڙ ميلي ۾ وڃڻ جي تيار ڪري رهيو هو. اڪينوف جي زال مرينا کي اوچت ڪو خيال آيو ۽ هن مڙس کي ٻانهن کان جهلي اداس لهجي ۾ چيو: ”اڪينوف ا ڪٿي ٻاهر نه وڃ.“

اڪينوف وراڻيو: ”گهبراءِ نه. آئون جلد موٽي ايندس.“

هن جي زال کي ڪنهن ريت به تسلي نه ٿي ٿي ۽ هن زور ڀريندي چيو.

”اڪينوف ڏس مهننجي دل چئي رهي آهي ته تون ٻاهر ڪيڏانهن نه و مون رات تمام ڀپ وارو خواب ڏٺو آهي ته شهر کان موٽڻ تي تنهنجا سپ وار ا تي ويا آهن.“

اڪينوف پنهنجي زال جو اهي چرين واريون ڳالهيون ٻڌي کل ۾ اونڌو ٿي ويو ۽ هن زال کي چيو:

"اڄا وار ٿي وڃڻ ته پاڻ خوش قسمتيءَ جي ڳالهه آهي. هاڻ ته مون کي ميلي ۾ ضرور وڃڻ کپي، جتي منهنجيون ڪيتريون ئي شيون وڪامي سگهن ٿيون ۽ تولاءِ ۽ تنهنجي ٻارن لاءِ ڪيتريون ئي سوکڙيون آڻي سگهان ٿو."

اهڙيءَ طرح اڪينوف پنهنجي زال مارينا کي ڪيتريون ئي دلداريون ڏئي گهر کان روانو ٿيو.

رستي تي اوچتو هن جي ملاقات هڪ ٻئي سوداگر ميلووان سان ٿي، هي ٻئي پاڻ ۾ گهاٽا دوست هئا. هو ٻئي ڄڻا هڪ مسافر خاني ۾ رات گزارڻ لاءِ ٽڪي پيا. رات جو چانهه بعد ٻئي ڄڻا هيڏانهن هوڏانهن جون خبرون ڪندا رهيا ۽ پوءِ ٿوري دير بعد ٻئي ڄڻا هڪ ٻئي کان موڪلائي پنهنجن ڪمرن ڏي سمهڻ لاءِ هليا ويا.

اڪينوف صبح ساجهر اٿڻ سان ڪوچوان کي ٽانگي ۾ گهوڙا ٻڌڻ جو حڪم ڏنو ۽ مسافرخاني ۾ ٽڪڻ جو بل ادا ڪري هو پنهنجي باقي سفر تي روانو ٿي ويو. هن جو خيال هو ته گرمي تمام گهڻي آهي. سج مٿي چڙهڻ ۽ تپش وڌڻ کان اڳ هو چڱو سفر صبح جي ٿڌ ۾ ڪري وٺندو. منجهند ڌاري ڏينهن واقعي تپي باهه ٿي ويو. لڳاتار سفر ڪرڻ ڪري هوءَ ٿڪجي به پيو هو ۽ جيئن ئي هن کي هڪ مسافرخانو نظر آيو ته هو ان ۾ ترسڻ جو ارادو ڪيو.

مسافرخاني ۾ هن کي اڃا ٿوري ئي دير آرام ڪندي مس گذري ته هوٽل جو مالڪ پوليس جي انسپيڪٽر ۽ ٻن سپاهين کي پاڻ سان وٺي هن جي ڪمري ۾ داخل ٿيو. انسپيڪٽر پنهنجي ڄاڻ ڪرائي هن کي ٻڌايو ته تو ميلووان سان گڏ رات گذاري هئي. صبح جو جڏهن مسافرخاني جو نوڪر هن کي اُٿارڻ لاءِ هن جي ڪمري ۾ پهتو ته هن کي مئل حالت ۾ فرش تي ڪريل ڏٺائين. هن کي ڪنهن قتل ڪيو آهي، ڪجهه ماڻهن جو بيان آهي ته رات جو آخري وقت هو توهان سان ڏٺو ويو هو. انسپيڪٽر ٿوري دير لاءِ ترسي پوءِ چيو: "ان سلسلي ۾ اسين توهان جي سامان جي جانچ ڪنداسين، ڪجهه سوال به پڇنداسين."

اڪينوف هي سڀ ڳالهيون ٻڌي پريشان ٿي ويو ۽ هن جي دل ڪنهن اڻڄاتل خوف کان ڌڪڻ لڳي، هن جي سامان جي جانچ ڪئي وئي. بئگ جي هڪ خاني مان رت هاڻ ڇرو نڪتو جنهن کي ڏسندي ئي انسپيڪٽر رعبدار آواز ۾ پڇيو:

"پئسا ڪٿي آهن، مسٽر؟"

اڪينوف جي دماغ ۾ چڙ ڪنهن مترڪو وهائي ڪڍيو هجي، هن هيڪندي هيڪندي چيو: "آئون اڻ ڄاڻ آهيان، مونکي ته ڪا خبر ناهي، هي چرو منهنجو ناهي، توهان مون تي پروسو ڪيو ته هي چرو منهنجو نه آهي، ۽ نه مون هتي رکيو آهي."

پوليس هن کي ان ئي وقت گرفتار ڪري پاڻ سان وٺي وئي.

عدالت ۾ مخالف ڌر جي وڪيل هن تي الزام لڳايو ته رات جو دير تائين اڪينوف ڪان علاوه ٻئي ڪنهن به مقتول کي نٿي سڃاتو. ان ڪان علاوه قتل ڪرڻ وارو هٿيار يعني رات وارو چرو پڻ اڪينوف جي ٿيلهي مان نڪتو آهي ۽ هن جي ڳالهائڻ جو انداز پڻ سندس مجرم هئڻ جي پڪ پيو ڏئي.

اڪينوف قسم تي بينا ڏنو ته هو بي ڏوهي آهي. چانهه پيئڻ ڪان پوءِ هو پنهنجي ڪمري ۾ سمهڻ لاءِ هليا ويا هئا ۽ پوءِ ان بعد ميلووان کي نه ڏٺو ۽ هي رت هاڻ چاقو پڻ ڪنهن ٻئي ڪٽي منهنجي ٿيلهي ۾ رکيو هجي.

پر رڳو پنهنجو پاڻ کي بي گناهه سڏائڻ جي عدالت ملزم جي بي گناهيءَ تي يقين نٿي ڪري سگهي.

ولاديمير شهر ۾ اڪينوف جي چال چلن جي پڇا ڳاڇا ڪئي وئي. شهر جي واپارين ۽ ٻين ماڻهن ڪان فقط ايترو معلوم ٿي سگهيو ته زندگيءَ جي شروعاتي سالن ۾ هو شراب جو عاشق هو ساز ۽ موسيقيءَ جو پڻ. پر شاديءَ ڪان پوءِ هن اهي ڳاليهون به ڇڏي ڏنيون هيون. مجموعي طرح هو هڪ سٺو ۽ نيڪ ماڻهو سمجهيو ويجي ٿو.

اڪينوف جي زال ماڻهن واتان ڳالهيون ٻڌي سخت پريشان ٿي وئي. هن کي سمجهه ۾ نه پئي آيو ته هوءَ ڇا ڪري، عجيب حالتون پيدا ٿي پيون هيون. هوءَ پنهنجن ٻارن کي پاڻ سان وٺي پنهنجي مڙس سان ملڻ لاءِ جيل ڏي رواني ٿي، مڙس سان ملي هن کيس پنهنجي گهر جو سچو احوال ٻڌايو ۽ کانئس سندس حال پڇيو ته هن تي ڇا وهي رهيو آهي.

اڪينوف سڀ ڳالهيون بنا ڪنهن رک رکاءَ ۽ لڪائڻ جي هن سان ڪيون ۽ پوءِ هن پنهنجي زال کي چيو ته هوءَ روس جي بادشاهه زار وٽ رحم جي اپيل ڪري ته هڪ بي گناهه ماڻهوءَ کي انهن ڏوهن جي سزا ملي رهي آهي جيڪي هن بلڪل نه ڪيا آهن، مهرباني ڪري هن سان انصاف ڪيو وڃي.

مارينا ڏکويل آواز ۾ کيس ٻڌايو ته هن شهنشاهه کي عرض ڪيو هو پر شهنشاهه هن جي درخواست رد ڪري ڇڏي اڪينوف دلشڪستو ٿي هيڏانهن هوڏانهن

پنهنجي جيل جي ڪوٺيءَ جي ڇت کي ڏسڻ لڳو ملاقات جو وقت ختم ٿي رهيو هو. هن جي زال اٿي ۽ جيل جي سيخن کي پنهنجي هٿن سان جهلي چوڻ لڳي:

"پيارا اڪينوف پنهنجي دل ٽٽل زال کي سچ سچ ٻڌاءِ ته ڇا واقعي اهو ڏوهه تو ڪيو آهي."

هن پنهنجو منهن مٽي ڪري مارينا جي چهري تي آخري نگاهون وڌيون ۽ پنهنجن ٻنهي هٿن سان پنهنجي منهن کي لڪائي پنيان ٿي ويو.

اڪينوف کي ٻين ڏوهارين سان گڏ سائبيريا موڪليو ويو. سائبيريا روس جي اتر ۾ (اتر قطب جي بلڪل ويجهو) علائقو آهي جتي ٻارهوئي سخت ٿڌ رهي ٿي. اتي وڏن ڏوهن جي مجرمن لاءِ روس طرفان قيدخانا ٺهيل آهن. اڪينوف سائيبريا جي جيل ۾ ويٺي ويٺي هن تي لڳل الزام جو سوچيندو رهيو. پر جڏهن هن کي اها ڳالهه ياد آئي ته هن جي زال به هن تي شڪ ٿي ڪري ته هن جي دل ڇڄڻ ته ٻڏي ٿي وئي. هو سوچيندو رهيو ته اي خدا تون ئي دلين جو مالڪ آهين ۽ حقيقت کان واقف آهين، آئون توکان رحم جي ئي اميد ٿو ڪريان ٿو. هن قيدخاني ۾ ئي ڪتاب "اوليائن جون ڳالهيون" خريد ڪيو هو. هو آچر تي هوان ڪتاب جا صفحا پڙهندو هو ۽ قيدخاني جي گرجا گهر ۾ ڳائڻ وارن سان گڏ شامل ٿي ڳائيندو هو عبادت سان اڪينوف جي دل کي چڱو سڪون نصيب ٿيو.

هن کي پنهنجي گهر جي ڪا خبر نه پئي. هن پنهنجي زال کي ياد ڪيو ٿي ۽ ٻارن جو پڻ سوچيو ٿي. قيد ۾ اچڻ بعد هن کي ڪنهن به کلندي يا مرڪندي نه ڏٺو. واندڪائي ۾ يا ته هن مذهبي ڪتاب پڙهيو ٿي يا خلائن ۾ گهوريو ٿي. قيدخاني جي آفيسرن هن جي نيڪ طبيعت ڪري هن جي عزت ڪئي ٿي. قيدخاني ۾ ڪنهن ڏوهارين جي وچ ۾ جهيڙو جهٽو ٿي پيو ٿي ته فيصلي لاءِ اڪينوف کي وچ ۾ آڻيندا هئا. قيدين کي ڪڏهن ڪا ڳالهه آفيسرن کي مڃائڻي هوندي هئي ته هو اڪينوف کي پنهنجي نمائندي طور موڪليندا هئا. اهڙي طرح اڪينوف کي سائبيريا جي جيل ۾ ڇويهه سال گذري ويا. هن جي مٿي جا وار برف جهڙا اڇا ٿي ويا. سندس اڇي ڏاڙهي وڌي وئي هو هاڻ ڪنڌ ۾ ڪلها هيٺ جهڪائي هلڻ لڳو هو.

هڪ برفباري واري ۽ خشڪ صبح جو مجرمن جو هڪ ٻيو جٿو هن جيل ۾ پهتو. رات جي وقت جڏهن ڪوٺين ۾ ٻرندڙ بتيون وسايون ويون ته پراڻا قيدي نون آيل قيدين جي چوڌاري ٿي ويٺا. گهٽيءَ ۾ ٻرندڙ هلڪي ڦلڪي بلب جي ڇنجهي روشني ڪوٺين ۾ به اچي رهي هئي. جيل ۾ پهريون ڏينهن ۽ پهرين رات

وڏي تڪليف واري ٿئي ٿي. نوان ۽ پراڻا قيدي پنهنجيون پنهنجيون ڪهاڻيون ٻڌائڻ ۾ مصروف ٿي ويا. اڪينوف بہ ان متل محفل ۾ اچي ويٺو.

هاڻ هڪ سٺ سالن جي مضبوط همراهہ جو وارو هيو. هن پنهنجي ڪهاڻي شروع ڪندي چيو:

"دوستو! آئون تہ بي قصور جهلجي ويو آهيان."

"صحيح آهي تو ڪٿي قانون جي خلاف ڪو ڪم نہ ڪيو هوندو." هڪ پراڻي قيدي هن سان همدردي ڪندي چيو "بلڪل اهڙي طرح جيئن اسان ڪو ڏوهہ نہ ڪرڻ جي باوجود هتي ويٺا آهيون."

"دوستو!" هن نئين آيل ڏوهاريءَ پنهنجي ڳالهہ وري شروع ڪئي، "آئون هڪ برف گاڏيءَ ۾ جوتيل هڪ گهوڙي کي ڪاهي ويو هوس جنهن تي مونکي چوريءَ جي الزام ۾ گرفتار ڪيو ويو. جيتوڻيڪ هي ڪم مون فقط جلد گهر پهچڻ لاءِ ڪيو هو. منهنجو ارادو هو تہ آئون هن کي ڇڏي ڏيان جو هن جو ڪوچوان منهنجو دوست هو ۽ منهنجي خيال ۾ ائين ڪرڻ ۾ ڪو حرج نہ هو. پر هائو! هڪ دفعي مونکان واقعي هڪ ڏوهہ ٿي ويو هو. جنهن جي سزا ۾ مونکي گهڻو اڳ هتي اچڻ کپتو ٿي، پر ان وقت آئون بچي ويو هوس. پر ان جي سزا مونکي هاڻ ملي آهي جو آئون هن وقت بي گناهہ آيو آهيان."

اڪينوف منهن مٿي ڪٽي هن ڏي ڏٺو "تون ڪٿي جو رهڻ وارو آهين؟" هن آهستي پڇيو.

"ولاديمير جو." اڪينوف وراڻيو.

"منهنجي زال بہ ان ئي شهر جي آهي، منهنجو نالو مسمي اونچ آهي."

اڪينوف وڏي حيرت مان هن کان پڇيو "توهان واقعي ولاديمير جا آهيو ڇا؟ پلا اتي جي اڪينوف سوداگر متعلق ڪا ڄاڻ اٿئي؟"

"ها، آئون هن کي سڃاڻان ٿو." هن جواب ڏنو "اڪينوف فئملي ولاديمير جي مشهور سوداگرن جي فئملي آهي، هنن جي پيءُ گهڻو گهڻو اڳ هڪ قتل ڪيو هو جنهن جي ڏوهہ جي سزا هو سائبيريا جي ڪنهن قيد ۾ ڪاٽي رهيو آهي."

اڪينوف خاموشيءَ سان خلا ۾ گهورڻ لڳو.

"ياءُ تون ڪهڙي جرم ۾ هتي آيو آهين؟" مسمي اونچ جيل جي ڪوٺڙيءَ جي ماٽ ڪئي ختم ڪندي پڇيو.

جيل جي ٻين قيدين مسمي اونچ کي ٻڌايو تہ ڪهڙي طرح اڪينوف کي ناجائز طور سزا خاطر سائبيريا موڪليو ويو آهي، مسمي اونچ قاتل اڪين سان

اڪينوف ڏي ڏٺو ۽ پوءِ هٻڪي هٻڪي پڇيو: ”تون آهين مسٽر ايوان اڪينوف... تون ڪيڏو نہ پوڙهو ٿي ويو آهين.“

ٻين قيدين حيرت مان هن کان پڇيو ”ڇا تون اڪينوف کي پهرين بہ ڏٺو آهي؟“

پر هو خاموش ٿي رهيو. هن فقط ايترو چيو: ”عزيزو هيءَ حيرت جي ڳالهہ ناهي تہ اسان جو ميلاپ هتي ئي ٿيو آهي.“

اڪينوف آهستي چيو: ”شايد تو مونکي پهرين بہ ڪٿي ڏٺو آهي يا تو هن معاملي متعلق ٻڌو هجي. هيءَ دنيا افواهن سان ڀري پئي آهي ۽ آئون ٻڌڻ بنا ڪيئن ٿي رهي سگهيس. پر ان کي تمام وڏو عرصي گذري چڪو آهي.“ هن لاپرواهيءَ سان جواب ڏنو.

اڪينوف کي ائين لڳو تہ هي شخص قاتل کي سڃاڻي ٿو يا شايد هي پاڻ ئي قاتل هجي. هو ماٺ منوڙيءَ ۾ اتان اٿي ويو.

هو سڄي رات جاڳندو رهيو. مختلف خيال هن جي دماغ ۾ ايندا رهيا. هن پنهنجي زال متعلق سوچيو هن جو اُداس چهرو ۽ ڳوڙها ڳاڙيندڙ نيڻ هن جي اکين اڳيان ڦرڻ لڳا. هن کي ياد آيو تہ هوءَ ڪيئن هن سان ڪل خوشيءَ سان ڳالهيون ڪندي هئي. هن پنهنجن ٻارن کي ياد ڪيو هو تمام ننڍا ننڍا هئا. هن پاڻ بابت سوچيو هو ان وقت جوان هو خوش باش هو. پوءِ جيل جا چويهہ سال هن کي ياد اچڻ لڳا. حالتن هن کي وقت کان اڳ پوڙهو ڪري وڌو هو. اهو سڀ ڪجهہ سوچي هو غمگين ٿي ويو ۽ هن جي اکين مان ڳوڙها ڳڙڻ لڳا.

پندرهن ڏينهن گذري ويا. نہ تہ هي هن جي ڪوٺيءَ ۾ ويا ۽ نہ هن سان ڪا ڳالهہ ٻولهہ ٿي. هو اڪيلو اڪيلو اداس رهڻ لڳو هن کي ڪنهن بہ حالت ۾ سڪون نٿي آيو.

هڪ رات جڏهن هو قيدخاني ۾ هيڏانهن هوڏانهن ڦري رهيو هو تہ هن ڏٺو تہ جن تختن تي رات جو قيدي سمهن ٿا. انهن مان هڪ تختي جي هيٺان ڪجهہ مٽي ٻاهر نڪتي پئي آهي. هو اتي ئي بيهي سوچڻ لڳو تہ ائين ڇا ٿيو آهي. اوچتو مسمي اونچ تختي جي هيٺان ٻين تي هلندو ٻاهر نڪتو. اڪينوف کي ڏسي هن جو منهن جو پنو لهي ويو. اڪينوف جلدي وڃڻ لڳو پر مسمي اونچ ڊوڙ پائي هن جا هٿ جهليا ۽ هن کي ٻڌايو ”مون پٽ جي هيٺان هڪ سوراخ کوٽي ورتو آهي ۽ هر روز جڏهن قيدين کي ڪم تي نيو وڃي ٿو تہ اسين بوٽن کي مٽيءَ سان ڀري وٺون ٿا ۽ ٻاهر نڪري رستي تي بوٽ خالي ڪريون ٿا. پوڙها ماٺهو تون چپ رهجانءِ... تون بہ ڪنهن نہ ڪنهن ڏينهن ضرور ٻاهر وڃي سگهندين. پر جيڪڏهن سپاهين کي خبر پئجي وئي تہ هو مونکي

ڇهبڪ هٽي هٽي ماري ڇڏيندا.“
اڪينوف هن ڏي ڏٺو ھو ڪاوڙ ۾ ڏڪڻ لڳو هن پنهنجو هٿ ڇڏايو ۽ اهو چئي هليو ويو: ”مونکي ٻاهر پڄڻ جي ڪا تر جيتري به خواهش ناهي.“
ٻئي ڏينهن جڏهن قيدي ڪم تي نڪتا تہ حفاظتي پوليس محسوس ڪيو تہ قيدين مان ڪنهن شخص پنهنجي بوٽن مان ڪجھہ مٽي ڪيرائي آهي. پوليس کي پڪ ٿي وئي تہ ڪو سرنگ کوٽي رهيو آهي. هنن هڪدم سرنگ جي ڳولا ڪري ورتي. سڀني قيدين کي ٻاهر ٽڏ ۾ بيهاري جيل جي منتظم هنن کي ڦهريلين نگاهن سان ڏٺو ۽ پوءِ ڪانئن پڇيو تہ اها سرنگ ڪنهن کوٽي آهي. سڀئي قيدي خاموش رهيا. آخر جيل جو منتظم اڪينوف ڏي آيو ۽ چيو تہ تون نيڪ ۽ سچار پوڙهو ماڻهو آهين، خدا کي حاضر ناظر ڄاڻي ٻڌاءِ تہ سرنگ ڪنهن کوٽي آهي.
اڪينوف جا چپ ۽ هٿ ڏڪڻ لڳا. .هن سوچيو تہ هن شخص منهنجي زندگي تباھہ ڪري ڇڏي آهي. مونکي ڪھڙو حق ٿو ملي جو آئون هن جي زندگي بچايان. هن کي پنهنجي ڪئي جي سزا ملڻ کپي ۽ پوءِ هن کي اهو بہ خيال آيو تہ جيڪڏهن مون هن جي شڪايت ڪئي تہ ھو هن کي ڇهبڪ هٽي هٽي ماري ڇڏيندا، ٿي سگهي ٿو تہ هن نہ ڪيو هجي مون کي ان تي اجايو شڪ هجي، هن جي مار کائڻ مان مونکي ڪھڙو فائدو رسندو. منتظم وري رڙ ڪري هن کان پڇيو: ”پوڙها ماڻهو مونکي سچ سچ ٻڌاءِ تہ اها سرنگ ڪير کوٽيند وهو؟“
اڪينوف هڪ نگاھہ مسمي اونچ تي وڌي ۽ چيو:
”جناب منهنجي لاءِ اهو ٻڌائڻ ڏاڍو ڏکيو آهي، توهان کي جيڪو سلوڪ وڻي اهو پلي مونسان ڪريو. آئون توهان جي قبضي ۾ آهيان. پر خدا جي شايد اها مرضي ناهي تہ ڪو آئون توهان کي ٻڌايان.“
ان رات اڪينوف پنهنجي کوٺيءَ ۾ ستو پيو هو تہ، ڪو هن وٽ آيو. اڪينوف اونڌھہ ۾ هن کي سڃاڻي ورتو. ھو مسمي اونچ هو. هو خاموشيءَ سان اچي هن وٽ ويٺو ۽ ڪنڌ جهڪائي آهستي آهستي چوڻ لڳو:
”اڪينوف مونکي مهرباني ڪري معاف ڪر، آئون اهوئي شخص آهيان جنهن سوداگر کي قتل ڪرڻ بعد رت هاڻي ڇرو تنهنجي بئگ ۾ رکيو هو. آئون توکي بہ قتل ڪري تنهنجي بہ ملڪيت ڪٽڻ وارو هوس. پر مونکي تنهنجي ڪمري جي ٻاهران ڪنهن جي ڳالهائڻ جا آواز ٻڌڻ ۾ آيا. پوءِ مون ڇرو تنهنجي بئگ ۾ لڪايو ۽ دريءَ کان غائب ٿي ويس.“

هو گوڏن ڀر جهڪيو "اڪينوف مونکي معاف ڪر. خدا جي واسطي مونکي معاف ڪر. آئون اقرار ڪندس تہ سوداگر کي مون ماريو آهي ۽ پوءِ تون پنهنجي گهر وڃي سگهندين."

هو فرش تي پنهنجو مٿو هٽندو رهيو. "اڪينوف جڏهن هنن مونکي چهبڪن سان ماريو پئي تہ مون لاءِ اهو برداشت ڪرڻ اهڙو ڏکيو نہ هو جهڙو هينئر تنهنجي خاموشيءَ کي برداشت ڪرڻ آهي. تو منهنجو راز ظاهر نہ ڪيو ۽ مون تي رحم کاڌو. يسوح مسيح جي صدقي مونکي معاف ڪري ڇڏ. آئون تمام گهڻو بدقسمت آهيان." هن جي اکين مان ڳوڙها لارون ڪري وهڻ لڳا.

اڪينوف هن کي دلداري ڏني ۽ چيو، "همت کان ڪم وٺ منهنجا دوست. جيڪي ڪجھ ٿيڻو هو سو ٿي ويو مون ڇويھ سال مصيبتون سٺيون. هاڻ آئون ڪيڏانهن وڃي سگهندس. منهنجي زال مري چڪي آهي، ٻارن کي بہ هاڻ آئون ياد نہ رهيو هوندس. هاڻ منهنجي لاءِ ڪو گهر ٺڪاڻو نہ رهيو آهي. خدا جي درٻار ۾ تون پنهنجي جرم جو اقرار ڪٽي ڪر. خدا توکي معاف ڪري ڇڏيندو. شايد آئون توکان وڌيڪ گنگهار هجان."

انهن جملن سان هن جي دل جو بار هلڪو ٿي ويو ۽ هن جي دل مان واپس گهر وڃڻ جي تمنا ختم ٿي وئي.

ٻئي ڏينهن مسمي اونچ جيل جي منتظم اڳيان پنهنجي ڏوهہ جو اقرار ڪيو. هن جي ڏوهہ قبولڻ جي خبر گورنر تائين پهتي. جنهن ولاديمير جي حڪومت سان رابطو ڪيو. پوليس وڌيڪ تحقيقات ڪري اڪينوف جي بي گناهہ هجڻ جي تصديق ڪئي، پنجن هفتن بعد سائبيريا جي گورنر هن کي باعزت آزاد ڪرڻ جو حڪم جاري ڪيو.

ان ڏينهن اڪينوف تمام گهڻو بيمار هو هن جا ساٿي سنگتي هن کي باعزت آزاد ٿيڻ جي خبر ٻڌائڻ لڳا.

"بي.... ڏوهي.... آهيان." هن ٻڏل آواز ۾ ڀڻڪيو "مون کي.... آزاد.... ڪيو پيو وڃي!" پوءِ هن جو ڪنڌ هڪ طرف لڙڪي پيو.... ۽ هن جا سڪل چپ ان قسم جي انصاف تي مرڪندا رهيا.

❊❊❊

(هيءَ ڪهاڻي پڻ **ليو ٽالسٽاءِ** جي آهي، جنهن جي زندگيءَ جو احوال هن کان اڳ واري ڪهاڻيءَ جي آخر ۾ اچي چڪو آهي.)

نئون نياپو اڪيڊمي جا مارڪيٽ ۾ موجود ڪتاب

1. عشق جون ڳليون (سفر ناما ۽ ٻيون لکڻيون) گل حسن ڪلمتي مُلهه: 200 رپيا
2. ڪالاش: ڪافرن جو ديس (سفرنامو) گل حسن ڪلمتي مُلهه: 200 رپيا
3. جڏهن مان چوهٽ جو هوندس (ڪهاڻيون) ممتاز مهر مُلهه : 70 رپيا
4. نہ وڃڻ جو پڇتاءُ (ڪهاڻيون) يوسف سنڌي مُلهه: 70 رپيا
5. ڊائريءَ ۾ رکيل گلاب (ڪهاڻيون) منصور ٻرڙو مُلهه: 70 رپيا
6. مٽيءَ هاڻا ماڻهو (ڪهاڻيون) اڪبر اديب مُلهه: 90 رپيا
7. رنگن جي خانہ بدوشي (نظم) ايوب گل مُلهه: 70 رپيا
8. اسٽور روم (نظم) علي اظهار مُلهه: 80 رپيا
9. ٻہ ڪتاب (ڪهاڻيون) ممتاز مهر مُلهه: 90 رپيا
10. ڳوڙهن جا ڪبوتر (ڪهاڻيون) پرويز مُلهه: 90 رپيا
11. مس سدا بهار چنبيلي (ناول) الطاف شيخ مُلهه: 125 رپيا
12. ڪپيل نڪ (ڪهاڻيون) عباس سارنگ مُلهه: 90 رپيا
13. لاڙ لهرون ۽ سمنڊ (شاعري) نواز خان زئور مُلهه: 150 رپيا
14. سمنڊ ٿو مونکي سڏي (پنجڪڙا) ايوب گل مُلهه: 100 رپيا
15. عجب اکڙيون (ڪهاڻيون) قرت العين حيدر مُلهه: 90 رپيا
16. نيٺ تہ ڌهندي (ڪالم) آفتاب ميمڻ مُلهه: 100 رپيا
17. پٿر جو جگر ميڻ جي دل (ناول) موهن ڪلپنا مُلهه: 90 رپيا
18. رڻ ۾ رات نري (شاعري) رحيمداد جوڻي مُلهه: 100 رپيا
19. چتر ليکا (هندي ناول) سنڌيڪار: رشيد ڀٽي مُلهه: 200 رپيا
20. وڇوڙي جا وڍ (پنجابي ناول) سنڌيڪار: پرويز مُلهه: 80 رپيا
21. هن پار مان هن پار تون (ڪهاڻيون ۽ ٻيون لکڻيون) ڪرشن کٽواڻي مُلهه: 50 رپيا
22. گيتانجلي (شاعري) رابندر ناٿ ٽئگور مُلهه: 50 رپيا
23. منهنجي زندگيءَ ۾ آيل عورتون ۽ مرد (خاڪا) خشونت سنگهہ مُلهه: 70 رپيا
24. سنڌ ارغون دور ۾ (تاريخ/تحقيق) اڪرام ساگر عباسي مُلهه: 50 رپيا
25. سجاڳ ذهن (اپياس) ڊاڪٽر عبدالڪلام مُلهه: 50 رپيا
26. انگريزي شاعريءَ جي مختصر تاريخ تاجل بيوس مُلهه: 50 رپيا
27. جهجان پسي جهوڪ (ڪهاڻيون) تاجل بيوس مُلهه: 35 رپيا
28. ڏک سکن جي سونهن (آتم ڪهاڻي) تاجل بيوس مُلهه: 90 رپيا
29. شهيد بينظير ڀٽو جو ڪيڏارو (شاعري) تاجل بيوس مُلهه: 80 رپيا
30. تڙ تڙ تي طوفان (شاعري) عزيز ڪنگراڻي مُلهه 70 رپيا
31. مارئي مليرجي ۽ شاهہ عبداللطيف (ڊگهو نظم) بينظير ڀٽو مُلهه: 80 رپيا
32. هتا اڳهين گڏ... (ناول) حسيب ڪانهيو مُلهه: 100 رپيا
33. خمار گيت ۽ چانڊوڻي (شاعري) رحمت الله پيرزادو مُلهه: 90 رپيا
34. نئون ديرو: دل وارن جو ديرو (شهر ڪهاڻي) عاشق منگي مُلهه 150 رپيا
35. اڪيلو ماڻهو (ڪهاڻيون) جمن احمداڻي مُلهه: 100 رپيا
36. هتا اڳهين گڏ (ناول) حسيب ڪانهيو مُلهه: 100 رپيا
37. محبت بہ قيامت بہ (ناول) ڪرشن چندر/بيدل مسرور بدوي مُلهه: 125 رپيا

لک پڙهہ لاءِ

A-12, Sachal Goth, Gulshan-e-Iqbal, Karachi. SINDH.
Ph # 021-34690389 Cell # 0346-2103811 E-mail:naon_niapo@yahoo.com